

UCHWAŁA NR LII / 324 / 2024
RADY POWIATU W SZYDŁOWCU
z dnia 27 marca 2024 r.

w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023-2031.

Na podstawie art. 4 i 9ca ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r., poz. 107), w związku z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r., poz. 1259, 1273, 1378) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Rada Powiatu w Szydłowcu przyjmuje „Strategię Rozwoju Powiatu w Szydłowcu na lata 2023-2031” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

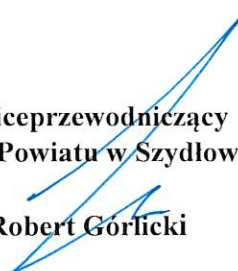
§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

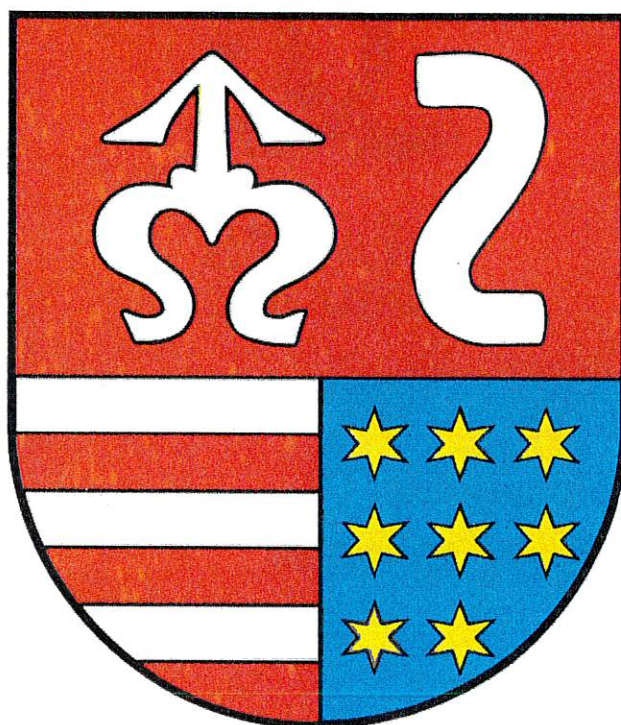
§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący
Rady Powiatu w Szydłowcu

Robert Gorlicki

Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego
na lata 2023 – 2031

Grudzień 2023 r.

**Opracowanie wykonano
przez zespół konsultantów**

**przy współpracy pracowników
Starostwa Powiatowego w Szydłowcu**

Szanowni Państwo,

Przekazuję w Państwa ręce **Strategię Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023-2031**. To opracowanie ma niezwykle istotne znaczenie dla naszej „małej ojczyzny”. Po pierwsze Strategia wyznacza kierunki rozwoju dla Powiatu, po wtóre proponuje szczegółowy plan działań, jaki będziemy realizować w nowej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027. Strategia została przygotowana w ważnym momencie, gdyż właśnie w 2023 r. rozpoczynają się pierwsze konkursy na dotacje. Jest to ogromna szansa i wyzwanie. Efektywne sięganie po środki unijne poprawia jakość życia mieszkańców. Dlatego też zachęcam wszystkich, abyśmy ten czas wykorzystali i wspólnie dołożyli starań, aby nasz Powiat był nowoczesnym i przyjaznym miejscem.

Dziękuję wszystkim, którzy włączyli się w proces kreowania nowej strategii rozwoju.

Barbara Majewska
Starosta Szydłowiecki

Spis treści

WSTĘP	7
UWARUNKOWANIA, WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	8
UWARUNKOWANIA I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU	8
WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	10
ANALIZA SWOT POWIATU	12
ZAŁOŻENIA PLANISTYCZNE POWIATU	18
Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+.	
Innowacyjne Mazowsze	18
Wizja i misja rozwoju	25
Cele strategiczne rozwoju powiatu	26
Model struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu	29
Plan projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych	42
Rezultaty planowanych działań	51
Zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim	55
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	65
Realizacja, monitoring i ewaluacja	65
Źródła finansowania	67

Plac M. Konopnickiej 7, 26-500 Szydłowiec

Zarząd Powiatu w Szydłowcu

Barbara Majewska
Przewodnicząca Zarządu Powiatu w Szydłowcu
Starosta Szydłowiecki

Anita Gołosz
Wicestarosta

Krzysztof Rejczak
Członek Zarządu

Karol Siebyła
Członek Zarządu

Łukasz Szcześniak
Członek Zarządu

Sekretarz - Teresa Milczarska
Skarbnik - Dorota Jakubczyk

RADNI RADY POWIATU W SZYDŁOWCU
VI KADENCJI 2018 - 2024

- 1. WOŹNIAK Roman Bogusław- Przewodniczący Rady**
- 2. MAMLA Dariusz - Wiceprzewodniczący Rady**
- 3. GÓRLICKI Robert Maciej- Wiceprzewodniczący Rady**
- 4. BASIAK Remigiusz Józef**
- 5. BĄK Zdzisław Tadeusz**
- 6. FIGARSKA Alicja**
- 7. GOŁOSZ Anita Elżbieta- Wicestarosta**
- 8. GÓRLICKI Włodzimierz**
- 9. KORNATOWSKI Piotr Walenty**
- 10. KOWALIK Joanna Nina**
- 11. MAJEWSKA Barbara- Starosta Szydłowiecki**
- 12. REJCZAK Krzysztof Leszek- Członek Zarządu**
- 13. SIEBYŁA Karol Arkadiusz- Członek Zarządu**
- 14. SIERAWSKI Cezary Włodzimierz**
- 15. SOBUTKA-KLEPACZEWSKA Agnieszka**
- 16. SOKOŁOWSKI Marek**
- 17. SZCZEŚNIAK Łukasz Konrad- Członek Zarządu**

Wstęp

Podstawę prawną do przyjęcia strategii rozwoju powiatu stanowi przede wszystkim art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1526), według którego do wyłącznej właściwości rady należy stanowienie o kierunkach działania zarządu powiatu oraz rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu, w tym z działalności finansowej. Równocześnie należy odwołać się do art. 3 ust. 3 oraz art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 225). Pierwszy z tych przepisów stanowi o tym, że politykę rozwoju prowadzą samorząd powiatowy i gminny oraz ich związki. Drugi zaś traktuje o tym, że polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach. Takim odrębnym instrumentem prawnym jest stanowienie przez radę powiatu o kierunkach działania zarządu powiatu, uregulowane w art. 12 pkt 4 ustawy o samorządzie powiatowym.

Strategia rozwoju powiatu prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym przedziale czasowym. Dokument obejmuje okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3. Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa oraz powiatu. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 oraz trwającej wojny w Ukrainie wywołanej przez Federację Rosyjską sprawiają, że samorządy już stoją przed trudnymi nowymi wyzwaniami związanymi z niestabilną polityką cenową, kwestią asymilacji przybyłych mieszkańców Ukrainy. Dochodzą do tego kwestie związane ze spowolnieniem gospodarczym w Polsce, inflacją. Wdrożenie strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków

zewnątrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie powiatu oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno - gospodarczego prowadzonej w powiecie. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz powiatowych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie powiatowym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Uwarunkowania, wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Uwarunkowania i metodyka opracowania strategii rozwoju powiatu

W pracach nad dokumentem został przyjęty mechanizm oparty na eksperckim modelu budowy planów strategicznych dla samorządów. Dzięki temu dokument ten stanowi niezależne źródło informacji i wiedzy na temat rozwoju Powiatu Szydłowieckiego.

Metodyka prac nad strategią

Prace nad strategią zostały podzielone na 4 etapy: diagnozę stanu, analizę strategiczną, redakcję właściwą oraz przyjęcie dokumentu do realizacji.

Etap I, podczas którego została przeprowadzona diagnoza stanu powiatu. Miała ona charakter pracy eksperckiej i polegała na opracowaniu diagnozy społeczno-

gospodarczej i przestrzennej powiatu – diagnoza stanowi odrębny dokument stanowiący fakultatywny załącznik do samej strategii. Opisany został stan zasobów oraz tendencje rozwojowe zachodzące w sferze przestrzenno-przyrodniczej, społecznej, gospodarczo-finansowej;

Etap II to przeprowadzenie analizy strategicznej. Bazował on głównie na wynikach analiz eksperckich, weryfikacji danych merytorycznych i statystycznych, wywiadach z pracownikami starostwa. Zrealizowane działania pozwoliły kolejno na:

- wprowadzenie i wstępne prace analityczne;
- omówienie metodyki procesu budowania strategii rozwoju metodą ekspercką;
- dokonanie przeglądu uwarunkowań mających wpływ na sytuację powiatu – zebranie opinii i spostrzeżeń;
- przeprowadzenie analizy SWOT;
- określenie wizji i misji powiatu;
- formułowanie celów w poszczególnych wyzwaniach;
- określenie założeń organizacyjnych dla poszczególnych projektów;

Etap III obejmował opracowanie strategii zgodnie z wymaganą strukturą, opisanie zgodności strategii z dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego oraz ustalenie procedur wdrażania, monitorowania i aktualizacji dokumentu;

Etap IV koncentrował się na uczestnictwie interesariuszy w procesie konsultacji dokumentu. Zweryfikowano zapisy oraz wprowadzono proponowane zmiany i uzupełnienia. Ponadto wystąpiono o ustalenie obowiązku przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Wykonana diagnoza pozwala na weryfikację obecnego położenia społeczno-gospodarczego powiatu, dzięki czemu można określić najbardziej pożądaną obraz przyszłości, czyli wizję rozwoju. Składa się z ustalonych celów strategicznych, których osiągnięcie jest gwarancją spełnienia się wizji rozwoju. Na podstawie sprecyzowanej wizji możliwe stało się poszukiwanie misji rozwoju, czyli zespołu wartości jednoczących społeczność lokalną wokół wspólnej idei rozwojowej. Dzięki swojej zwężłości, elastyczności i oryginalności misja przedstawia rolę, która jest dedykowana całej społeczności. Uzupełnieniem przyjętego podejścia jest wskazanie wyzwań, które są łącznikiem pomiędzy przedstawioną wizją i misją, a skonkretyzowanym zbiorem celów. W warstwie wykonawczej zauważono, że nie jest możliwe przewidywanie, czy przy dostępnych zasobach możliwe jest osiągnięcie stanu docelowego. Przeprowadzono zatem sukcesywne uzgodnienia, zmiany i modyfikacje pozwalające

na ostateczną identyfikację wizji, misji oraz celów. Proces dochodzenia do prezentowanej wersji stanowi właściwy sposób łączenia odmiennych sposobów postrzegania problematyki rozwoju w jedną spójną całość. Strategia w swojej ostatecznej wersji jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Szydłowieckiego. Strategia jest dokumentem, który w swoich założeniach musi podlegać aktualizacji, ewaluacji i monitoringowi, tak aby jej realizacja odpowiadała potrzebom powiatu i jego mieszkańców.

Wnioski z Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Aktualnie kończą się projekty z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014 – 2020. Równolegle będą prowadzone inwestycje ze środków krajowych, w tym z Rządowego Funduszu Polski Ład. Powiat dla potrzeb realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz możliwości aplikowania o fundusze zewnętrzne przygotował dokumenty planistyczne, które były podstawą aplikowania o środki europejskie. Przygotowany wówczas dokument w postaci Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2015 – 2022 zawiera cele strategiczne oraz przewidziane do realizacji projekty inwestycyjne i społeczne.

Powiat od 2015 r. sukcesywnie realizuje przyjęte cele i wynikające z nich projekty. Powiat ze względu na sytuację społeczno – gospodarczą jest zaliczany do najbiedniejszych w województwie mazowieckim, a dwie gminy Chlewiska i Mirów zostały uznane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 za obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Z kolei w nowej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego obszar powiatu został wpisany w regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), jako obszar problemowy, jakim jest podregion radomski (NUTS-3). Interwencja w obszar zorientowana jest na pobudzenie społeczno-gospodarcze, w tym restrukturyzację branż przemysłowych, aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawę warunków życia mieszkańców.

Synteza diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Powiatu Szydłowieckiego

Realizowane przez powiat działania w poszczególnych obszarach:

Infrastruktura techniczna w powiecie:

- I. Inwestycje w infrastrukturę drogową;
- II. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej;
- III. Odnawialne źródła energii.

Sfera społeczna i edukacyjna:

- I. Rozbudowa i budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- II. Rozbudowa i budowa infrastruktury edukacyjnej;
- III. Inwestycje w SPZZOZ w Szydłowcu;
- IV. Usługi społeczne dla seniorów.

Sfera gospodarcza:

- I. Na obszarze powiatu przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, często o charakterze rodzinnym. Dominuje handel, usługi, drobna produkcja;
- II. Stworzenie przestrzeni przyjaznej przedsiębiorcom oraz warunków do rozwoju biznesu np. poprzez utworzenie strefy gospodarczej.

Rynek pracy:

- I. Negatywne zjawiska na lokalnym rynku pracy. Ponad 25% bezrobocie na koniec 2022 r. należy do najwyższych w Polsce, przy stopie bezrobocia rejestrowanego 5,2% w Polsce i 4,2% województwo mazowieckie.

Turystyka:

- I. Atrakcyjne obszary dla rozwoju turystyki weekendowej, agroturystyki, liczne zabytki architektury, historyczne, kulturowe;

- II. Współpraca z gminami w zakresie rozwoju turystyki;
- III. Rozwój współpracy z Radomiem w zakresie promocji turystyki w ramach Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej

Aktualnie jest czas planowania nowych wyzwań i realizacji nowych projektów przez powiat, który chce wykorzystać przewidywane środki zewnętrzne oraz wsparcie z budżetu państwa w ramach przygotowywanych programów rządowych. Przygotowana dla potrzeb strategii diagnoza społeczno – gospodarcza pozwoliła zdiagnozować problemy i ustalić priorytety na najbliższe lata. Na podstawie diagnozy można zdefiniować wyzwania, cele oraz określić projekty. Podsumowanie wykonania założeń dotychczasowej strategii dały podstawę do określenia wizji oraz misji powiatu.

Wyznaczenie celów zostało poprzedzone nakreśleniem głównych obszarów problemowych. Na ich podstawie zostały sformułowane w kolejnych rozdziałach wyzwania oraz cele.

Zdiagnozowane zagrożenia i wynikające z nich problemy w rozwoju społeczno – gospodarczym Powiatu Szydłowieckiego:

- I. Zagrożenie trwałą marginalizacją – konieczność poprawy jakości życia mieszkańców;*
- II. Konieczność poprawy wizerunku powiatu, jako miejsca atrakcyjnego do odwiedzania, spędzania wolnego czasu i inwestowania;*
- III. Wymagająca uzupełnienia powiatowa infrastruktura techniczna, w tym: infrastruktura drogowa, modernizacje i remonty dróg lokalnych;*
- IV. Zanieczyszczenie środowiska tj. zjawisko niskiej emisji, brak ekologicznych źródeł ciepła, mała popularność odnawialnych źródle energii;*
- V. Wymagająca wsparcia infrastruktura kulturalna i społeczna;*
- VI. Wymagająca wsparcia infrastruktura rekreacyjna i sportowa;*
- VII. Depopulacja spowodowana migracją zarobkową oraz edukacyjną;*
- VIII. Pauperyzacja ludności, uzależnienia;*
- IX. Wykluczenie cyfrowe, transportowe głównie osób starszych.*

Analiza SWOT Powiatu

Analizę SWOT można zdefiniować, jako ramy do identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Narzędzie jest wsparciem w rozważaniach dotyczących strategii. SWOT jest istotną częścią planu, ponieważ pomaga organizacji, w tym wypadku powiatowi, zdecydować, jaką ma pozycję. Analiza pomaga również określić, jak najlepiej podejść do przyszłej sytuacji.

Narzędzie do analizy SWOT zapewnia wszystkie informacje potrzebne do uzyskania wysokiej jakości wglądu w mocne i słabe strony.

Główną korzyścią z przeprowadzenia tej analizy jest to, że na poziomie strategicznym jej wyniki przedstawiają nam, na czym powinniśmy się skoncentrować. Pozwala nam również identyfikować luki w naszej organizacji.

Analiza SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) służy do zrozumienia, jak organizacja lub produkt będzie radzić sobie na rynku poprzez identyfikację potencjalnych problemów, które mogą wpłynąć na sukces.

Powiat Szydłowiecki

Rozwój zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju

Zgodnie z Agendą 21, na samorządzie terytorialnym spoczywa również największy obowiązek związany z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju. Władze lokalne wskazywane są jako jeden z głównych podmiotów realizacji tej idei. Wynika to z faktu, że są one kluczowymi aktorami decyzyjnymi w zakresie polityki rozwoju

lokalnego, w efekcie której przyczyniają się do zmian zachodzących w wielowymiarowej przestrzeni lokalnej.

Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, samorząd powinien realizować inwestycje wspierające rozwój zarówno ekonomiczny, społeczny, jak i ekologiczny. Osiągnięcie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności wymaga od samorządów terytorialnych wspierania integralności rozwoju we wszystkich dziedzinach jakości życia człowieka, takich jak: zdrowie i warunki socjalne, zatrudnienie, ubóstwo dochodowe, edukacja, rodzina, partycypacja w życiu wspólnoty i społeczeństwa, mieszkalnictwo, transport i komunikacja, bezpieczeństwo, czas wolny i kultura, satysfakcja z życia, środowisko.

Agenda 2030¹ ma charakter uniwersalny, horyzontalny i jest bardzo ambitna. Obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy².

¹ Dokument *Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju* (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

² <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/cele-zrownowazonego-rozwoju>

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Położenie geograficzne, wzdłuż trasy Warszawa – Kraków (S7)	Zjawisko depopulacji
Walory krajobrazowe , przyroda, sprzyjające osadnictwu lotniskowemu	Wysoki poziom bezrobocia
Lokalizacja na obszarze Ziemi Odrowążów z ciekawymi atrakcjami turystycznymi	Zagrożenie marginalizacją – gminy Chlewiska i Mirów zostały wpisane krajową listę gmin zagrożonych marginalizacją
Sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki weekendowej, turystyki krajobrazowej, wiejskiej	Ograniczone możliwości finansowe powiatu w stosunku do potrzeb inwestycyjnych
Funkcjonowanie podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”	Wymagający stałego doinwestowania SPZZOZ w Szydłowcu
Bliskość większych ośrodków miejskich Radomia, Kielc	Wymagający poprawy stan nawierzchni dróg lokalnych

Udokumentowane złoża surowców mineralnych	Brak ścieżek i ciągów pieszo – rowerowych
Skuteczna absorpcja zewnętrznych środków krajowych i unijnych na realizację projektów	Wymagająca budowy/rozbudowy o nowe obiekty użyteczności publicznej dla potrzeb funkcjonowania starostwa i jednostek organizacyjnych
Aktywne funkcjonowanie lokalnych organizacji pozarządowych	Wymagająca dalszych inwestycji baza oświatowa, w celu zachowania konkurencyjności i ukierunkowania na dalszy rozwój
Ulegająca poprawie estetyka przestrzeni publicznej	Wymagająca rozbudowy infrastruktura sportowa i rekreacyjna
Realizacja inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego, w tym efektywność energetyczna	Wciąż niewielka ilość instalacji odnawialnych źródeł energii na obszarze powiatu
Zadowalający stopień bezpieczeństwa publicznego	Migracja zarobkowa, edukacyjna z terenu powiatu
Zapewniona opieka medyczna	Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców dotycząca wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii, segregacji odpadów, szkodliwości pokryć azbestowych
Ciekawa i inspirująca pod względem architektonicznym, kulturowym, historycznym oferta kulturalna	Brak zagospodarowania terenu, będącego własnością Powiatu Szydłowieckiego, przylegającego do stacji kolejowej PKP Szydłowiec, objętej modernizacją linii kolejowej Nr 8 na odcinku Warszawa - Kielce
Ukierunkowanie na tworzenie i rozwój produktów turystycznych	Zmniejszająca się liczba połączeń lokalnych w zakresie transportu publicznego powodująca wykluczenie transportowe

Konkurencyjna i zróżnicowana oferta edukacyjne na poziomie ogólnym oraz zawodowym	Wymagający inwestycji obszar w energooszczędne oświetlenie uliczne
Dobrze wyposażona i przygotowana infrastruktura szkolnictwa, w tym zawodowego	Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym
Obecność złóż surowców naturalnych (kamień, piasek)	Niewystarczające wsparcie systemu dla opieki społecznej, w tym pieczy zastępczej
Rozwój poszczególnych samorządów tworzących powiat, w tym samego Szydłowca	Brak systemowych rozwiązań związanych z napływem uchodźców wojennych z Ukrainy; konieczność zapewnienia wsparcia, kwestie asymilacji
Przyznanie praw miejskich dla Jastrzębia	
Sukcesywna poprawa i inwestycje w rozwój sieci dróg powiatowych	
Przebieg linii kolejowej Warszawa – Kielce przez obszar powiatu	
SZANSE	
ZAGROŻENIA	
Fundusze programów krajowych i unijnych w perspektywie na lata 2021 - 2027	Opóźnienie w wypłatach dotacji z funduszy unijnych
Stworzenie produktu turystycznego związanego z turystyką weekendową, agroturystyką, turystyka przyrodniczą	Niestabilna sytuacja ekonomiczna związana z rosnącą inflacją i z ryzykiem innych negatywnych zjawisk ekonomicznych m.in. stagflacja
Rozwój budownictwa lotniskowego	Rosnące koszty realizacji inwestycji budowlanych
Rozwój zagospodarowania turystycznego – Powstanie kopalni	Nieprzewidywalna sytuacja geopolityczna związana z trwającą

krzemienia czekoladowego w Orońsku oraz Parku archeologicznego	wojnę w Ukrainie i związane z tym obawy o bezpieczeństwo energetyczne
Wsparcie rozwoju agroturystyki na terenie gmin powiatu	Zagrożenie trwałą marginalizacją
Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez realizację nowych inwestycji	Rosnące koszty zakupu działek rekreacyjnych i letniskowych skutkujące spadkiem zainteresowania ze strony kupujących
Promocja oferty turystycznej i kulturalnej powiatu	Rosnące koszty prowadzenie działalności gospodarczej
Współpraca z powiatami w ramach Stowarzyszenia Ziemia Odrowążów	Nieprzewidywalna sytuacja epidemiczna w kraju związana z wirusem SARS-CoV-2
Modernizacja linii kolejowej Warszawa - Kielce z uwzględnieniem budowy lokalnego dworca w Szydłowcu	Zjawisko migracji zarobkowej i edukacyjnej
Aktywność w ramach Lokalnej Grupy Działania Razem na Piaskowcu	Depopulacja
Rozwój współpracy z Radomiem w zakresie promocji turystyki w ramach Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej	Zmiany klimatu i związane z nimi ryzyko nieprzewidywalnych zjawisk atmosferycznych
Stworzenie komunikacji lokalnej	

Założenia planistyczne Powiatu

Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu.

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), które odnoszą się do problemów utrudniających rozwój poszczególnych podregionów bądź potencjałów możliwych do wykorzystania w celu pobudzenia procesów rozwojowych w określonych częściach województwa. Wyznaczenie OSI umożliwia lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Ułatwia także przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań. W związku z powyższym, w województwie mazowieckim na poziomie regionalnym zostały wyznaczone dwa typy OSI;

- problemowe – podregiony NUTS 3:

ciechanowski, ostrołęcki, plocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,

- bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:

miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalne bieguny wzrostu.

OSI określone na poziomie województwa obejmują także OSI z poziomu krajowego, wskazane w SOR oraz KSRR 2030 tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Kozienice. OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego. Wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego.

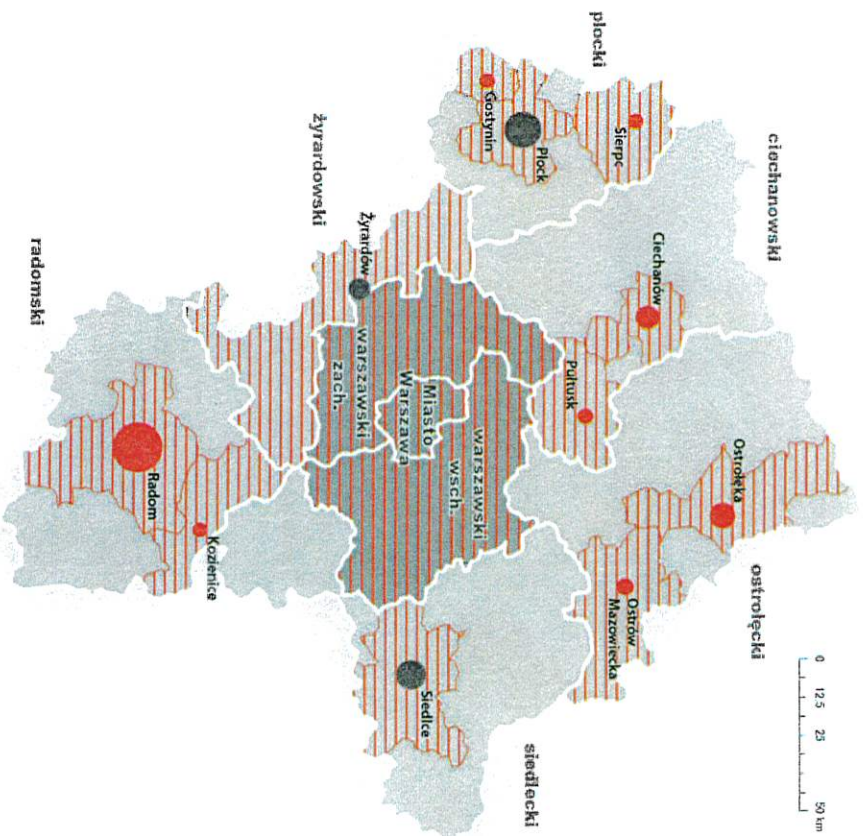
Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź które z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

Drugim typem OSI wojewódzkich, określonym w Strategii, są bieguny wzrostu (istniejące i potencjalne). Obejmują one miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi (MOF). Istniejącym biegunem wzrostu jest Obszar Metropolitalny Warszawy, z Warszawą jako miastem centralnym obszaru i jednocześnie ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej. Potencjalne bieguny wzrostu tworzą miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc i Koźienice oraz pozostałe miasta subregionalne – Płock, Siedlce i Żyrardów, wraz z obszarami funkcjonalnymi.

Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego³

³

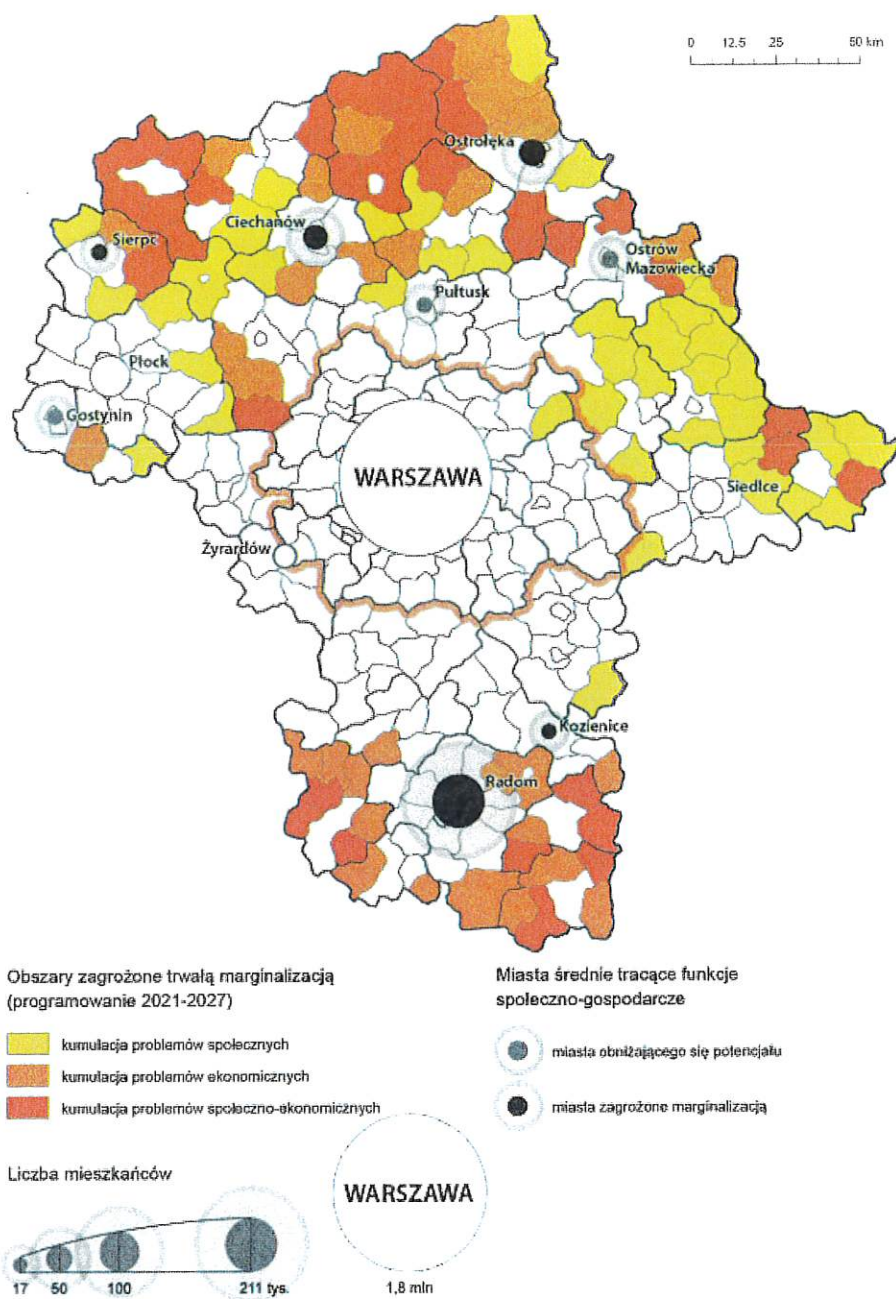
https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Strategia_rozwoju_wojewdztwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

OSi regionu Mazowieckiego regionalnego
płocki **ciechanowski**

OSi regionu Warszawskiego stołecznego
warszawski zach. **Miasto Warszawa**

Miejskie Obszary Funkcjonalne
 średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – wskazane w KSFR 2030
 pozostałe miasta
WARSZAWA 1,8 mln
 diagnozy propogowane do 1000 mieszkańców

Powiat Szydłowiecki administracyjnie przynależy do radomskiego obszaru strategicznej interwencji (OSI radomski), który obejmuje podregion NUTS 3 radomski. Oprócz Powiatu Szydłowieckiego należą do niego powiaty: białobrzeski, przysuski, radomski, lipski, zwoleński i kozienicki oraz miasto Radom. Stanowi to 16,2% powierzchni województwa. Głównym miastem obszaru jest ośrodek subregionalny Radom. Atutem podregionu radomskiego jest funkcjonowanie rejonów inwestycyjnych Tarnobrzесьkiej Specjalistycznej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN, zwłaszcza w Radomiu oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”. Potencjał obszaru tworzą także Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza

The map displays the administrative structure of the Mazowieckie voivodeship. It is divided into several voivodeships (powsiaty), each color-coded: Ostrołęka (green), Ciechanów (blue), Płock (yellow), Siedlce (light blue), Radom (light green), and Warszawa (orange). The map also shows the boundaries of the voivodeship (thick red line) and the sub-voivodeship (thin red line). A scale bar in the top right corner indicates distances from 0 to 50 km. A legend in the bottom right corner explains the symbols for voivodeship boundaries, sub-voivodeship boundaries, voivodeships, and voivodeships. Below the legend, population data for 2020 is provided, showing a 4.25% increase (wzrost) and a 3.25% decrease (spadek) in population.

0 12,5 25 50 km

Granice

- regionów NUTS 2
- podregionów NUTS 3
- powiatów
- gmin

Ludność w 2020 r. (tys.)

- 4 25⁺ wzrost (rok do roku)
- 3 25⁻ spadek (rok do roku)

23

Zgodnie z przyjętymi planami polityka skierowana do tego obszaru powinna skutkować pobudzeniem społeczno-gospodarczym, w tym restrukturyzacją branż przemysłowych, aktywizacją zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnieniem bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawą warunków życia mieszkańców. Wysoki potencjał w postaci bazy przemysłowej miast oraz funkcjonowanie uczelni wyższych, instytucji naukowych i klastrów powinny stanowić podstawę rozwoju nowych branż, w tym w obszarze przemysłu 4.0, w celu rozwoju lokalnych rynków pracy. Ponadto szansę na rozwój i wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przetwórstwa żywności, stwarzają specjalizacje produkcji rolniczej podregionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszaru, zwłaszcza za pomocą zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu publicznego i niezmotoryzowanego przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców i wpłynie pozytywnie na ich aktywizację społeczną oraz zawodową. Wspierane będą działania na rzecz podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zwłaszcza poprzez rozwój oferty edukacyjnej, w tym ukierunkowanej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej będzie także kluczowe dla zatrzymania ludzi młodych w podregionie. W tym celu niezbędna będzie także poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia.

Działania w OSI radomskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
- zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
- aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,
- rozwój instytucji otoczenia biznesu,
- poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.

2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:

- rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków,

- rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego,
- rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych⁵.

Wizja i misja rozwoju

Pod pojęciem wizji w kontekście rozwoju powiatu rozumiemy oczekiwany obraz we wskazanym horyzoncie czasowym. Można to odnieść do opisu wizerunku danego samorządu w ustalonej przestrzeni oczywiście przy założeniu występowania sprzyjających uwarunkowań w otoczeniu społeczno – gospodarczym wewnętrznym i zewnętrznym. Wizja jest zatem zapisem stanu i sytuacji powiatu w danym punkcie w przyszłości.

Wizja Powiatu Szydłowieckiego:

Powiat Szydłowiecki w 2031 r. to obszar wykorzystujący w sposób efektywny swoje atrakcyjne położenie geograficzne, walory przyrodnicze i krajobrazowe, rozwijający swoje potencjały gospodarcze i społeczne wpływający na powstawanie nowych miejsc pracy i poprawę warunków życia mieszkańców.

Misja Powiatu Szydłowieckiego:

Z kolei misja powiatu, stanowi uszczegółowiony i doprecyzowany swoisty precyzyjny *manifest* najważniejszych celów, jest zatem jej *credo*. Misja powiatu prezentuje jej rolę na rzecz interesariuszy.

Misją Powiatu Szydłowieckiego jest zapewnienie sprawnego samorządu, zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwa, poprawy jakości życia mieszkańców, stanu infrastruktury technicznej,

⁵

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Strategia_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

gwarantujący dostęp do pracy, wysokiej jakości edukacji, kultury, sportu i rekreacji.

Cele strategiczne rozwoju Powiatu

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno - gospodarczej, podsumowania wywiadów i konsultacji z zarządem powiatu, pracownikami Starostwa Powiatowego w Szydłowcu zostały zdefiniowane główne wyzwania.

Rozwój Powiatu do 2031 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

W celu ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:

- I. Wyzwania (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć?)**
- II. Cele strategiczne i operacyjne (w jaki sposób to osiągniemy?)**
- III. Projekty (co zrobimy, żeby to osiągnąć ?)**

Strategia Rozwoju Powiatu określa najważniejsze kierunki jego rozwoju, będące odpowiedzią na wytypowane główne wyzwania rozwojowe. Chcąc zdefiniować kluczowe kierunki rozwoju oraz wytypować właściwe projekty do realizacji dla potrzeb niniejszej strategii dokonano analizy i pogrupowania zdiagnozowanych wyzwań w Powiecie Szydłowieckim w trzech najważniejszych wymiarach mianowicie społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wyzwania = co chcemy osiągnąć ?

A. Wymiar społeczny

- poprawa dostępności do opieki medycznej, wsparcie rozwoju SPZZOZ w Szydłowcu⁶;
- rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- poprawa jakości infrastruktury oświatowej na poziomie ogólnym i zawodowym;

⁶ Kwestie dotyczące potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego w zakresie opieki medycznej zostaną szczegółowo przeanalizowane wraz z rekomendacjami w osobnym opracowaniu dotyczącym **ANALIZY POTRZEB W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA.**

- poprawa dostępności do kultury;
- włączenie i integracja społeczna;
- rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- rewitalizacja społeczna;
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej;
- wspieranie profilaktyki i promocji zdrowia.

B. Wymiar gospodarczy

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie nowych miejsc pracy;
- wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez promocję atutów powiatu, sprawną organizację procedur administracyjnych;
- wykorzystywanie instrumentów rynku pracy do rozwoju przedsiębiorczości: wspieranie firm w zatrudnieniu poprzez staże, dotacje;
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji powiatu;
- uporządkowanie gospodarki przestrzennej;
- poprawa bezpieczeństwa;
- wspieranie rozwoju rolnictwa.

C. Wymiar przestrzenny:

- rozwój i poprawa stanu infrastruktury drogowej;
- poprawa ciągłości i jakości tras pieszych i rowerowych;
- rewitalizacja miejscowości;
- zwiększanie powierzchni terenów zieleni;
- poprawa i rozbudowa infrastruktury budynków użyteczności publicznej, w celu zapewnienia lepszej jakości pracy i obsługi interesantów;
- poprawa jakości i dostępności usług społecznych oferowanych przez PCPR w Szydłowcu;
- ochrona jakości powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej;

- ograniczanie hałasu;
- wzrost dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej powiatu.

Wyzwania:

- I. INFRASTRUKTURA - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej;**
- II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;**
- III. MIESZKAŃCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja.**

Wyzwanie I. INFRASTRUKTURA - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej:

Cel strategiczny: Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy:

Cel 1.1. Poprawa stanu dróg;

Cel 1.2. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;

Cel 1.3. Wsparcie rozwoju bazy oświatowej;

Wyzwanie II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych:

Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu:

Cel 2.1. Odnawialne źródła energii;

Cel 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;

Cel 2.3. Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych;

Cel 2.4. Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwzgroźeniowej i przeciwpowodziowej;

Wyzwanie III. MIESZKAŃCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja:

Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego:

Cel 3.1. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych;

Cel 3.2. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych;

Cel 3.3. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko, w tym promocja działań w obszarze retencji w związku z nasilającym się problemem niedoboru wody, promocja wykorzystania i efektywnego zagospodarowania wody deszczowej ;

Cel 3.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych;

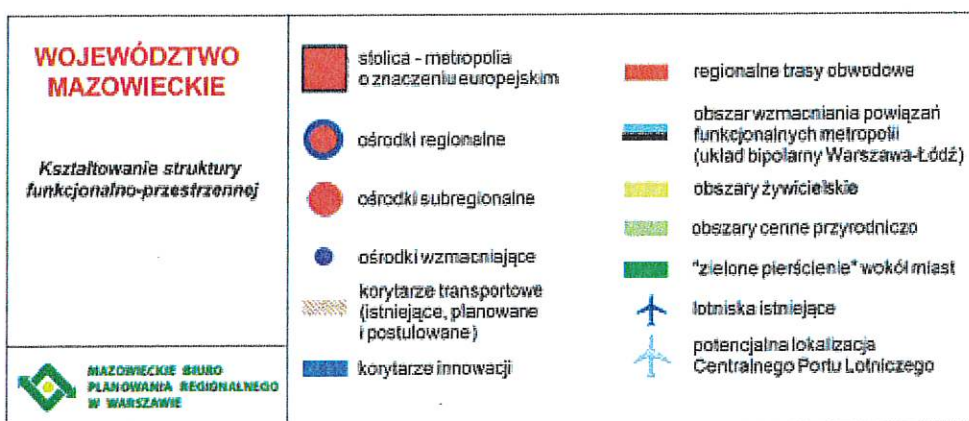
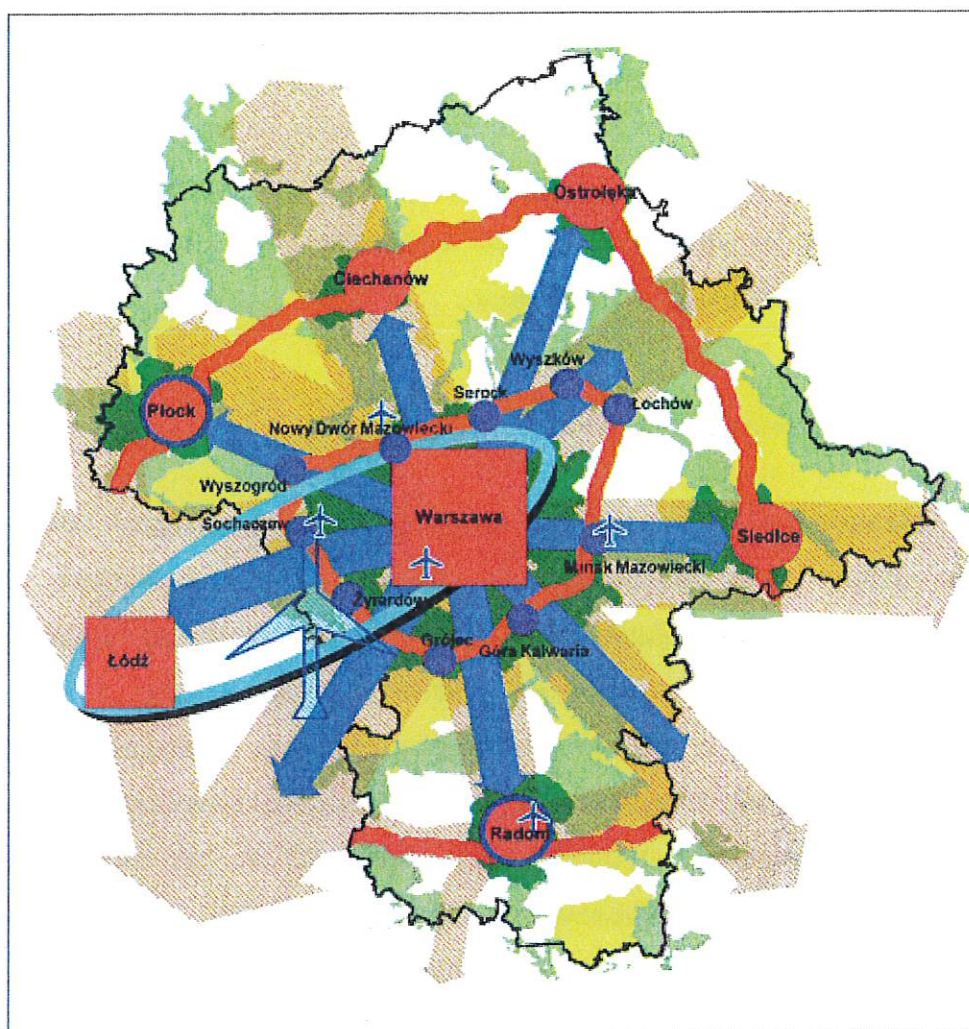
Cel 3.5. Współpraca w zakresie wsparcia aktywizacji osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Powiatu

Ład przestrzenny oznacza takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb lokalnej społeczności, przy uwzględnieniu miejsca danego samorządu lokalnego w regionie i kraju.

Czynnikami decydującymi o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej są przede wszystkim: środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe oraz infrastruktura techniczna i komunikacja. Są to elementy, które warunkują dalszy rozwój przestrzenny jednostki samorządu terytorialnego. Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz docelowego przeznaczenia terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań oraz położenia i powiązań zewnętrznych, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania.

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej⁷

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Powiatu Szydłowieckiego jest zdeterminowana przez ukształtowany układ osadniczy o charakterze policentryczno-pasmowym.

⁷ https://mbpr.pl/wp-content/uploads/2022/07/pzpwm_2014_pelny.pdf

Głównymi elementami struktury są:

- struktura użytkowania ziemi;
- Szydłowiec – największe miasto powiatu, jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej i specjalnej, zapewniając mieszkańcom kompleksową obsługę we wszystkich obszarach; pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych.;
- policentryczny układ gmin wchodzących w skład powiatu;
- korytarze transportowe: krajowe i regionalne;
- system obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych;
- pasmowo powiązane obszary przyrodniczo-kulturowe;
- tereny rolne i otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

Ważnym elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej są obszary strategicznej interwencji.

W kontekście struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu należy zauważyć, że polityka przestrzenna jest kształtowana na poziomie poszczególnych gmin, a jej podstawowym narzędziem w systemie aktów planistycznych w Polsce są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁸, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany jest fakultatywnie. Poważnym obciążeniem dla gmin są koszty opracowania planów, a także ekonomiczne skutki ich uchwalenia. Problemem jest również stosunkowo długi

⁸ W Ministerstwie Rozwoju i Technologii został opracowany projekt, który jest pierwszym etapem oczekiwanej od dawna reformy systemu planowania przestrzennego. Reforma systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju kraju przy zachowaniu ładu przestrzennego i uwzględnieniu interesu publicznego. Istotne jest uproszczenie procesu inwestycyjnego i zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego. Jedną z postulowanych zmian jest: uchylenie przepisów w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zagadnienia strategiczne i kierunkowe będą przedmiotem Strategii rozwoju lokalnego lub ponadlokalnego, natomiast zasady realizacji polityki przestrzennej będą ustalane w planie ogólnym gminy – w zwięzłym dokumencie o krótkiej liście ustaleń: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/nowelizacja-ustawy-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym--aktualne-informacje>

czas sporządzania planów. Uchwalenie miejscowego planu może wprowadzać ograniczenia możliwości zabudowy poszczególnych nieruchomości, z kolei zmiana warunków zagospodarowania konkretnych nieruchomości może być podstawą żądania od gminy wykupu nieruchomości lub kierowania innych roszczeń odszkodowawczych ze strony właścicieli wobec gminy. Dodatkowo, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego lub jego zmianą, wartość nieruchomości uległa obniżeniu, a właściciel albo użytkownik wieczysty zbywa tę nieruchomość, może żądać od gminy odszkodowania równego obniżeniu wartości nieruchomości.

Głównym podmiotem działań polityki wobec obszarów wiejskich są mieszkańcy. Na obszarach wiejskich powinny zostać zapewnione wysokiej jakości usługi komunikacji zbiorowej, co umożliwi dogodne połączenie komunikacyjne wewnątrz subregionów. Istotny element takiego systemu stanowi rozwój i integracja rozkładowa regionalnej komunikacji publicznej w zakresie linii autobusowych dowożących do stacji kolejowych oraz najbliższych aglomeracji miejskich, w tym położonych w sąsiednich województwach. Pomimo że w ostatnim czasie obserwowane są głębokie przemiany zachodzące na obszarach wiejskich (m.in. zmniejszenie udziału produkcji rolniczej w funkcjach, jakie pełnią obszary wiejskie w regionie), są one nadal głównymi dostawcami żywności i materiałów dla poszczególnych sektorów gospodarki. Obszary te powinny wzmacniać swoje mocne strony i zwiększać stopień dywersyfikacji działalności gospodarczej. W aspekcie wymogów ochrony środowiska istotne będą również działania rozwojowe związane z poprawą standardów funkcjonowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym urządzeń w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków. Działania w tym zakresie pożądane są głównie na terenach wiejskich, gdzie nadal widoczna jest istotna luka pod względem odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. W rozwoju obszarów wiejskich kluczowe znaczenie mają umiejętności i kompetencje ich mieszkańców. Jednym z priorytetów będzie zatem zwiększenie dostępności do usług oświatowych, realizowanych również przez ośrodki kultury, wyposażenia szkół, a także umożliwienie uczniom korzystania z nowoczesnych technologii w procesie nauczania. Bardzo ważnym elementem determinującym rozwój obszarów wiejskich jest ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Na obszarach wiejskich powinny być

tworzone warunki do upowszechniania kultury oraz rozwijane funkcje turystyczne, co umożliwi kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej⁹.

Podstawowymi elementami wyznaczającymi tożsamość powiatu są obszary kształtujące przestrzeń poszczególnych gmin wchodzących w jego skład:

Gmina Szydłowiec

Miasto jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych. Gmina Szydłowiec leży w północnej strefie makroregionu Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, obejmującej dwa mezoregiony - Garb Gielniowski i Przedgórze Iłżeckie. Gmina rozciąga się wąskim pasem z północy na południe. Niemal przez jej środek biegnie równoleżnikowo północna krawędź Gór Świętokrzyskich. Jest ona granicą pomiędzy łagodnie pofalowanymi, oscylującymi poniżej 200 m n.p.m północnymi terenami należącymi geograficznie do Przedgórza Iłżeckiego a wzniesieniami Garbu Gielniowskiego z kulminującym masywem Altany (408 m n.p.m). Różnice pomiędzy najniżej a najwyżej położonym punktem gminy dochodzą do 130 m. Obie części gminy charakteryzuje odmienna budowa geologiczna, odmienny krajobraz i zróżnicowanie szaty roślinnej. W północnej części gminy, która mimo ubogich gleb ma charakter rolniczy, lasów jest niewiele; przeważają w nich sosny i brzozy. Atutem krajobrazowym jest lekko pofalowany krajobraz, pokryty wiosną polnymi makami i charakterystycznymi kępami głógów o pięknych, czerwonych owocach jesienią. Tereny te znakomicie nadają się na spacer. Szydłowiec wyróżnia się dogodnym położeniem geograficznym, co jest dużym atutem dla rozwoju funkcji inwestycyjnych. Na jego obszarze działa strefa gospodarcza. Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego dla strefy przemysłowej zlokalizowanej przy drodze krajowej nr S7 - bliskość węzłów komunikacyjnych. Proponujemy tereny inwestycyjne w cenie od 30 zł/m². Na terenie Szydłowca funkcjonuje podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice. W sąsiedztwie dzielnicy przemysłowej funkcjonuje Inkubator Przedsiębiorczości oraz Centrum Obsługi Inwestora.

Obszar gminy Szydłowiec praktycznie w całości stanowi przykład krajobrazu kulturowego, ukształtowanego przez człowieka, z wyraźną dominacją roślinności łąk i pól uprawnych. Położony jest w przeważającej większości na Wyżynie Kieleckiej

⁹ <https://www.mirow.pl/bip/36-prawo-lokalne/zagospodarowanie-przestrzenne/406-projekt-studium-uwarunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania-przestrzennego>

z dominacją pól i łąk w centralnej i północnej części gminy oraz lasów w części południowej. Gmina Szydłowiec charakteryzuje się różnorodnością krajobrazu, związaną z budową geologiczną, rzeźbą terenu i użytkowaniem gruntów. Większość gminy wyróżnia się znaczącą harmonią krajobrazu pomimo ogromnych przekształceń antropogenicznych. Wrażenie to sprawiają liczne zadrzewienia, aleje przydrożne, łąki i stawy, a także urozmaicona rzeźba terenu w południowej i południowo-wschodniej części gminy. Obszary najbardziej przekształcone, ubogie w elementy wzbogacające krajobraz występują w otoczeniu drogi ekspresowej S7 oraz silnie zdegradowanego rejonu masowej eksploatacji kruszywa - rejon Chustek i rejon południowo- wschodnich okolic Szydłowca. Wyróżniające się walory krajobrazowe występują przede wszystkim w południowej części gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (wsie Hucisko, Ciechostowice, Majdów, Łazy), Rezerwat Cisowy Majdanów. Jednocześnie wyróżniający się krajobraz zasługujący na uwagę i ochronę stanowi mozaika zadrzewień, zakrzewień, łąk i pól oraz niewielkich kompleksów leśnych okalających doliny strugi Korzeniówki, Jabłonicy oraz Kobyłki (dopływy rzeki Szabasówki). Ponadto elementem podnoszącym znacząco walory krajobrazu jest duży kompleks leśny w miejscowości Omięcín (północna część gminy). Niewielkie pogorszenie stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego wynika z lokalnej emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych z indywidualnych palenisk domowych, zakładów produkcyjno-usługowych oraz emisji spalin ze środków transportu wzdłuż najbardziej uczęszczanych szlaków komunikacyjnych. Nieznaczne pogorszenie stanu wód powierzchniowych jest wynikiem zrzutu ścieków, przede wszystkim pochodzących z gospodarstw domowych.

Gmina Chlewiska

Ze względu na planowane kierunki rozwoju gminy, jej związki funkcjonalno-przestrzenne oraz sieć powiązań z układem zewnętrznym kluczową rolę odgrywają kierunki rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju funkcji turystyki, rekreacji i wypoczynku. Funkcjonowanie rynku turystycznego jest ściśle związane z ogólnie rozumianą jakością życia społeczeństwa. Zauważalny w Polsce wzrost jakości życia społeczeństwa, przekładający się na zmianę systemu wartości, a także modelu i charakteru konsumpcji, staje się czynnikiem generującym zwiększenie popytu na produkty turystyczne. Tendencje te uwidaczniają się również w oczekiwaniach społeczeństwa wobec jakości, cen, różnorodności oferowanych produktów turystycznych oraz względnie niedużej odległości i dobrej dostępności

komunikacyjnej od stałego miejsca zamieszkania. Te cechy stały się czynnikiem decydującym o tym, że gmina Chlewiska stanowi obszar rekreacji i wypoczynku sezonowego i weekendowego dla dwóch dużych ośrodków miejskich: Warszawy i Radomia¹⁰. Do najciekawszych zabytków gminy można zaliczyć: Hutę Żelaza oddział Narodowego Muzeum Techniki w Warszawie. Jest to dwu hektarowy kompleks użytkowo-wystawienniczy, położony w województwie mazowieckim, w powiecie szydłowieckim, oddalona około 40 km od centrum Radomia i około 130 km z centrum Warszawy. Huta Żelaza została wybudowana w latach 1890-1892 przez Francuskie Towarzystwo Metalurgiczne. Z przerwami, prężnie działała do 1940 roku. Po II wojnie światowej obiekt został przekazany pod opiekę Muzeum Techniki w Warszawie. Obecnie stanowi Oddział Terenowy Narodowego Muzeum Techniki w Warszawie¹¹.

Gmina Jastrząb

Gmina położona jest przy szlaku międzynarodowym E77, drodze wojewódzkiej nr 735 i drodze ekspresowej S7 łączącej Kraków z Warszawą oraz drodze wojewódzkiej nr 727 relacji Szydłowiec – Wierzbica - Radom. Jastrząb od 2023 r. stał się miastem uzyskując prawa miejskie. Gmina dynamicznie się rozwija z sukcesem korzystając z zewnętrznych dofinansowań krajowych i europejskich. Charakterystycznymi elementami obrazu gminy są cieszący się popularnością zalew w Jastrzębiu oraz autodrom będący jednym z najnowocześniejszych motoryzacyjnych obiektów szkoleniowo-treningowych w Polsce.

Przez jej teren przebiega linia kolejowa, umożliwiająca dojazd do Skarżyska-Kamiennej i Radomia. Powierzchnia gminy wynosi 5479 ha i zajmuje 11,68 % powierzchni powiatu szydłowieckiego. Strukturę administracyjną gminy tworzy 13 sołectw: Gąsawy Plebańskie, Gąsawy Rządowe, Gąsawy Rządowe-Niwy, Jastrząb, Kolonia Kuźnia, Kuźnia, Lipienice Górne, Lipienice Dolne, Orłów, Nowy Dwór, Śmiłów, Wola Lipieniecka Mała, Wola Lipieniecka Duża. Gmina położona jest w południowo - wschodniej części powiatu szydłowieckiego. Obszar gminy leży głównie w zlewni rzeki Radomki - lewego dopływu Wisły, natomiast niewielki obszar (część południowa gminy - rejon sołectwa Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe-Niwy) należy do zlewni rzeki Iłżanki. W miejscowościach Jastrząb, Śmiłów oraz Orłów na rzece Śmiłowce, znajdują się zbiorniki wodne.

Gmina Mirów

¹⁰ Strategia Rozwoju Gminy Chlewiska na lata 2022 - 2028

¹¹ <https://nmt.waw.pl/oddzial-w-chlewiskach/#more>

Struktura osadnicza gminy Mirów uwarunkowana jest jej położeniem na Wyżynie Kieleckiej, a dokładniej – Przedgórzu Ilżeckim. Dominujący tu typ rzeźby określić można jako teren równinny. Drogi stanowiące główne osie układu komunikacyjnego gminy to drogi powiatowe: nr 3556W, nr 4015W oraz nr 4016W. W krajobrazie gminy dominuje zabudowa koncentrująca się po obydwu stronach dróg. Występują tu wsie o liniowej zabudowie, nazywane „ulicówkami”. Głównym ośrodkiem gminy jest miejscowość Mirów Stary. Z racji swojego administracyjnego znaczenia pełni ona rolę lokalnego ośrodka usługowego skupiającego większość urzędów i instytucji, w tym między innymi: urząd gminy, szkołę, kościół, oddział Poczty Polskiej, oddział Rejonowego Banku Spółdzielczego oraz punkty handlowo-usługowe, przychodnia zdrowia. W większości przypadków, gdy zabudowa mieszkaniowa lub zagrodowa położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi publicznej, dominuje jednolity schemat, zgodnie z którym budynki mieszkalne usytuowane są najbliżej krawędzi drogi oraz frontem do niej zaś budynki gospodarcze i zagrodowe w tylnej części działki budowlanej. Efekt ekspansji nowej zabudowy spowodował, iż historyczne układy wsi oraz charakterystyczne sposoby sytuowania budynków i ich forma – zasadnicze elementy krajobrazu kulturowego wsi ulegają zacieraniu. Obecność funkcji usługowej w miejscowościach gminy ogranicza się w większości do usług służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców takich jak: oświata, usługi kultu religijnego czy nieduże obiekty handlowe, których największe natężenie znajduje się wzdłuż dróg powiatowych. Analizując strukturę użytkowania gruntów można zauważyć wyraźnie rolniczy charakter gminy. W gminie Mirów największą powierzchnię zajmują tereny upraw na gruntach ornych, stanowiące 33,83% ogólnej powierzchni gminy. Największą koncentrację tych terenów można zauważyć w północnej części gminy. Duży udział w powierzchni całej gminy mają również tereny leśne (31,30%). Najwięcej terenów leśnych występuje w obrębach Zbijów Mały i Zbijów Duży. Stanowią one część Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie. Znaczący udział w powierzchni gminy stanowi także roślinność trawiasta (głównie łąki i pastwiska), zajmująca 29,92% powierzchni gminy, głównie w centralnej jej części. Tereny zabudowane stanowią jedynie 3,69% powierzchni gminy¹².

Gmina Orońsko

¹² <https://www.mirow.pl/bip/36-prawo-lokalne/zagospodarowanie-przestrzenne/406-projekt-studium-uwarunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania-przestrzennego>

Siedzibą władz gminy wiejskiej jest miejscowość Orońsko, która jest jednocześnie siedzibą urzędu i innych podstawowych instytucji obsługi ludności i rolnictwa. Gmina jest położona przy drodze ekspresowej nr 7 w odległości 15 km od Radomia. Obszar gminy Orońsko położony jest w obrębie Równiny Radomskiej wchodzącej w skład makroregionu Wzniesień Południowo – Mazowieckich. Obszar charakteryzuje się monotonną rzeźbą terenu (przeważająca część Równiny położona jest na wysokości 175 - 195 m. n.p.m.), urozmaiconą dolinami rzecznyymi, wydrami i ostańcami denudacyjnymi. Powierzchnia gminy pochyla się w kierunku północno - zachodnim, gdzie w dolinie Szabasówki – rejon Chałupki Łaziskie - znajduje się najniższy położony punkt (164 m. n.p.m.). Najwyższym punktem jest wydma w południowo - wschodniej części gminy w miejscowości Tomaszów (212,6 m. n.p.m.). Gmina Orońsko położona jest w obrębie północnego obrzeża Gór Świętokrzyskich. Na terenie gminy występują utwory mezozoiczne, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Na powierzchni pojawiają się skały jury środkowej (okolice Walsnowa) w postaci piaskowców wapnistych zawierających oolity żelaziste. Osady węglowe jury górnej występują na całym obszarze gminy, często tworząc wychodnie (dolina Dobruta, Orońska i Tomaszowa). Na utworach jury górnej w pobliżu północno - wschodniej granicy gminy (poza linią Krogulcza-Chronów), zalegają skały w postaci ilów oliwkowo - żółtych, piaskowców i piasków drobnoziarnistych z marglami i sydereitami. Utwory trzeciorzędowe w postaci mułków występują sporadycznie w zagłębieniach terenu (rejon Guzowa). Prawie całą powierzchnię gminy pokrywają utwory czwartorzędowe – gliny, piaski i żwiry, stanowiące bazę surowcową (kruszywa, gliny, wody) i decydujące o charakterze gleb. Do osadów młodszych holocenijskich o małym zasięgu należą piaski eoliczne w wydmach oraz torfy w dolinach rzecznych¹³. Obszar gminy to także popularne wśród wędkarzy akweny do połowów. Największe stawy prowadzone są przez Gospodarstwo Rybackie Orońsko powierzchnia 3 akwenów to około 40 ha¹⁴. Orońsko to także siedziba Centrum Rzeźby Polskiej. W 1958 roku uzyskał on status zabytku jako zespół parkowo-pałacowy. W latach 60. XX wieku utworzono w nim Ośrodek Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, historyczne budynki przeznaczono na pracownie, a w parku pojawiły się pierwsze wystawy. W 1974 roku ośrodkowi pod

¹³

https://oronsko.biuletyn.net/fls/bip_pliki/2016_06/BIPF535242B38AE7EZ/Strategia_Rozwoju_Gminy_Oronsco_na_lata_2016__2022.pdf

¹⁴ <https://www.facebook.com/Gospodarstworybackieoronsko/>

egidą ZPAP nadano nazwę Centrum Rzeźby Polskiej, zaś w 1981 Centrum stało się instytucją podległą Ministerstwu Kultury i Sztuki¹⁵. Centrum jest bardzo aktywnym popularyzatorem kultury, organizowane są w ni wystawy, wernisaże, warsztaty adresowane zarówno do artystów, ale także amatorów, dzieci, młodzieży. Niezwykle oryginalnym projektem, który będzie wyróżniał gminę Orońsko jest Park archeologiczny, w miejscu kopalni krzemienia czekoladowego. Jest to wspólne przedsięwzięcie Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz Urzędu Gminy w Orońsku i będzie prezentować najstarsze dziedzictwo tego regionu. Park archeologiczny ma prezentować paleolityczne kopalnie krzemienia czekoladowego badane w Orońsku przez Katarzynę Kerneder-Gubałę i jej zespół. Od roku 2016 do 2020 naukowcy z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie prowadzili badania, podczas których odkryto m.in. zabytki krzemienne, kościane oraz rogowe z okresu paleolitu. Ustalono także miejsca, w których istniały szyby górnicze wykonane na potrzeby wydobywania krzemienia czekoladowego¹⁶.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Szczegółowe rekomendacje dla prowadzenia polityki przestrzennej na terenie powiatu określone zostały na podstawie analizy struktur funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu wraz z przeprowadzoną analizą potencjałów obszaru urbanizacji:

- obszary zabudowane - aktualnie zainwestowane i wyposażone w niezbędną infrastrukturę pozwalającą na uzupełnienie istniejącej zabudowy, na których przewiduje się uzupełnienie zabudowy niewymagające wykonania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej oraz drogowej i innych sieci, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, z możliwością zastosowania indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, w zakresie określonym w ustawie Prawo wodne;

¹⁵ <https://rzezba-orongko.pl/o-nas/>

¹⁶ <https://radom.wyborcza.pl/radom/7,48201,29021480,w-orongko-ma-powstac-park-archeologiczny-orongko-kopalnie.html>

- obszary rozwoju zabudowy - obszary dotychczas niezainwestowane, na których przewiduje się lokalizację zabudowy, w tym zwłaszcza wymagającej wykonania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej oraz drogowej i innych sieci, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- obszary przestrzeni chronionej oraz tereny wyłączone spod zabudowy – obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody wraz z korytarzami ekologicznymi, strefy ochronne ujęć wody, stanowione na podstawie ustawy prawo wodne, obszary (działki, na których zlokalizowane są obiekty zabytkowe) objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tereny zieleni, zadrzewień, lasów i upraw polowych, objęte ograniczeniami w zagospodarowaniu i ochronione przez zmianą przeznaczenia na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Obszary urbanizacji składają się terenów osadnictwa wiejskiego, których różnicowanie funkcjonalne wynika z dotychczasowych funkcji poszczególnych ośrodków osadniczych. Zapisy w studium określają kierunki dalszego różnicowania funkcji zagospodarowania obszarów urbanizacji poprzez wskazanie obszarów preferowanych dla rozwoju funkcji:

- strefy preferencji rozwoju zabudowy letniskowej oraz agroturystyki;
- strefy preferencji rozwoju funkcji sportu i rekreacji;
- strefy preferencji rozwoju funkcji produkcji i usług;
- obszary węzłowe koncentracji funkcji usługowych.

Kierunki, zasady i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze powiatu:

- rozwój przestrzenny powinien następować w pasmach utworzonych wzdłuż korytarzy komunikacyjnych oraz w rdzeniach układu, który stanowi miasto Szydłowiec, miasto Jastrząb oraz węzły transportowe w gminach Chlewiska, Mirów i Orońsko;
- pasma rozwoju powinny obejmować zarówno tereny zurbanizowane oraz nowo powstałe wzdłuż ciągów drogowych, w których należy przewidywać wprowadzenie transportu szynowego;

- pomiędzy pasmami rozwoju należy zachować przestrzenie ekstensywnego użytkowania jako obszary zaplecza przyrodniczego;
- wskazane jest powiązanie rozwoju układu komunikacyjnego o charakterze obwodowym, który łączyłby poszczególne obszary, bez konieczności przemieszczania się do jego centrum;
- wsparcie rozwoju terenów zieleni (parki, zieleńce, skwery, bulwary, promenady);
- dla liniowych obiektów infrastruktury transportowej i energetycznej należy zachować korytarze przestrzenne, w miarę możliwości wspólne (tzw. korytarze infrastrukturalne);
- lokalizacja obiektów produkcji energii nie powinna kolidować z innymi funkcjami terenów, w tym szczególnie usytuowanie elektrowni wiatrowych nie może powodować uciążliwości dla zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, obiektów wrażliwych na zakłócenia promieniowania elektromagnetycznego, a także obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych¹⁷.

Dla obszarów o cennych walorach przyrodniczo-kulturowych rekomenduje się następujące działania:

- ochronę terenów zachowujących tożsamość kulturową i walory tradycyjnego krajobrazu o specyficznych i unikatowych walorach krajobrazowych;
- porządkowanie i odtwarzanie wartości kulturowych oraz elementów ekspozycji krajobrazowej;
- utrzymanie cennych krajobrazowo przestrzeni otwartych, ograniczanie inwestowania
- na terenach rolnych i leśnych, zagospodarowanie rezerw terenowych w istniejących strukturach przestrzennych;
- kształtowanie nowej zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji miejsca, eksponowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych i krajobrazowych, ograniczenie powstawania obcych krajobrazowo form zagospodarowania, eliminacja obiektów dysharmonijnych.

Polityka kształtowania ładu przestrzennego powinna być realizowana również poprzez formowanie w przestrzeni województwa następujących stref użytkowania:

¹⁷ Na podstawie rekomendacji zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +.

- strefa uzupełnienia zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową lub techniczną o wysokim stopniu intensywności i która powinna być zainwestowana w pierwszej kolejności;
- strefa rozwoju zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową bądź techniczną średnim stopniu intensywności i która powinna być zagospodarowana w drugiej kolejności, po wyczerpaniu rezerw w strefie uzupełnienia zabudowy;
- strefa zachowania zabudowy, w której zakłada się adaptację istniejącego zagospodarowania, a nowe zagospodarowanie podporządkowuje celom ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony przeciwpowodziowej. W strefie tej nie należy przeznaczać pod zabudowę lub inną działalność inwestycyjną terenów rolnych i leśnych;
- strefa wyłączenia spod zabudowy, w której ogranicza się do minimum rozbudowę istniejącego zagospodarowania, a preferuje się formy użytkowania terenu podporządkowane funkcjom związanym z ochroną środowiska oraz ochroną przed powodzią (m.in. poldery).

W celu zwiększenia bezpieczeństwa ludności i mienia na obszarach, na których występuje zagrożenie powodziowe rekomenduje się następujące działania:

- uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych i kanałów ulgi, które umożliwią sterowanie przepływami wód;
- zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych terenów zalewowych poprzez ich ekstensywne wykorzystanie rolnicze (m.in. wypas, koszenie łąk ograniczające zakrzewienie oraz ograniczenia w nawożeniu i zakaz stosowania środków ochrony roślin i wypalania traw);
- prowadzenie robót utrzymaniowych i udrażniających, kształtujących przemieszczanie się wezbrań na obszarach międzywala;

- ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej poza jednostkami osadniczymi, a także zabudowy polderów oraz lokalizacji obiektów i instalacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

Plan projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

<u>Nazwa zadania: Infrastruktura drogowa - budowy, przebudowy, rozbudowy, remonty, dróg powiatowych</u>	
Uzasadnienie	Powiat planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie powiatu jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni wymaga poprawy. Ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, dlatego planowane są dalsze prace związane z poprawą infrastruktury drogowej.
Opis	Planowane są budowy, przebudowy, rozbudowy, remonty dróg powiatowych, chodników, kładek w zależności od potrzeb na drogach będących własnością powiatu zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu nr XXII/118/2008 z dnia 28.12.2008 r.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rozbudowa infrastruktury budynków starostwa powiatowego</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia większej przestrzeni i dostępności do budynków.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się rozbudowę budynku starostwa przy ul. Kościuszki 170 w Szydłowcu oraz montaż windy w budynku przy Pl. M. Konopnickiej 7.

Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.
----------------------------	---

<u>Nazwa zadania: Poprawa jakości funkcjonowania SPZZOZ w Szydłowcu</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej dla mieszkańców powiatu.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu medycznego, karetki, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Poprawa jakości usług społecznych poprzez wsparcie funkcjonowania PCPR w Szydłowcu</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania i realizacji zadań przez PCPR.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu, wyposażenia, przebudowa strefy wejścia głównego do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu wraz z miejscami postojowym, realizację działań szkoleniowych, promocyjnych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznych</u>	
Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i samorządy są zobowiązane do redukcji emisji CO ₂ ,

	likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty będą obejmować głęboką termomodernizację dla zadań: Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół im. KOP w Szydłowcu wraz z instalacją OZE, Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej z elementami OZE w Powiecie Szydłowieckim na działce nr.ewid.1824/4 ul. Kościuszki 39 w Szydłowcu - docieplenia.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu na części działki nr.ewid.1824/4

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, które będzie służyło uczniom oraz mieszkańców.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa basenu w Szydłowcu - poprawa aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i osób dorosłych w Powiecie Szydłowieckim

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa basenu krytego w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić
---------------------	--

	się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczanie eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Kluczowym elementem funkcjonowania szkolenictwa zawodowego jest wzrost jakości kształcenia zawodowego. Planowane działania powinny się koncentrować na dostosowaniu kształcenia do aktualnych potrzeb i oczekiwań regionalnego rynku pracy oraz zbliżeniu warunków kształcenia do rzeczywistych warunków pracy.
Opis	Planowane działania będą obejmować dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb rynku pracy. Mogą polegać na powstawaniu nowych i doposażeniu istniejących pracowni kształcenia zawodowego, organizacji szkoleń, kursów dla uczniów i nauczycieli.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Kampania informacyjna i promocyjna walorów turystycznych Powiatu Szydłowieckiego

Uzasadnienie	Obszar powiatu posiada tereny atrakcyjne i cenne z punktu widzenia turystycznego, konieczne jest jednak stworzenie spójnego produktu turystycznego o charakterze partnerskim, który będzie mógł być promowany.
Opis	Zadanie powinno być realizowane we współpracy z sąsiednimi samorządami. Można mówić o promocji istniejących szlaków turystycznych, zabytków, lokalnych produktów. Celem powinna być szeroka promocja regionu, atrakcji, bazy noclegowej.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Uzasadnienie	Powiat będzie podejmował działania polegające na wsparciu i realizacji wspólnych projektów z gminami, których celem będzie przeciwdziałanie degradacji środowiska i ochronie walorów przyrodniczych. Celem jest zachowanie jak najlepszego stanu obszarów cennych przyrodniczo i stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki na obszarze powiatu.
Opis	Planowane działania będą mogły dotyczyć stworzeniu systemu identyfikacji obszarów cennych poprzez instalacje tablic informacyjnych, map, ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych, aplikacji turystycznych. Projekty będą mogły być realizowane w partnerstwach np. na lasami państwowymi, gminami. Elementem ochrony będą mogły być także dedykowane i wyznaczone dla turystów szlaki, które zapewnią sprawny przepływ ruchu turystycznego i ochronią tereny cenne przed degradacją.
Źródła finansowania	Budżet powiatu i gmin, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa Centrum Rozwoju i Wsparcia Dziecka i Rodziny w Szydłowcu - w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu szydłowieckiego

Uzasadnienie	Działania są konieczne z uwagi na potrzebę podniesienia jakości i efektywności skoordynowanego, zintegrowanego, międzysektorowego wsparcia udzielanego dzieciom, ich rodzinom oraz środowisku, w którym funkcjonują na poziomie powiatu. Istotna będzie koordynacja działań, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia, pomocy rodzinie i pomocy społecznej z oferowanymi formami wsparcia w systemie edukacji.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się budowę ww. Centrum wraz z niezbędną infrastrukturą (tj. ogród sensoryczny, parking) przy ul. Staszica w Szydłowcu, obok

	S.P.Z.Z.O.Z. W budynku Centrum umiejscowiona będzie Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szydłowcu, która obecnie pełni również rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego w powiecie szydłowieckim, Instytucja Koordynująca działania sieci podmiotów zapewniających wsparcie rodzinom i dzieciom oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: E – usługi publiczne</u>	
Uzasadnienie	Pandemia w Polsce spowodowała, że koniecznym stało się wprowadzenie licznych udogodnień i możliwości załatwiania spraw urzędowych w formie elektronicznej. Jednak ten obszar wymaga doinwestowania i poszerzenia katalogu oferowanych usług.
Opis	Planowane działania mają się przyczynić do rozbudowy technologii informacyjno-komunikacyjnych świadczonych przez Starostwo Powiatowe oraz jednostki podległe. Założeniem jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych poprzez zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do usług publicznych, usprawnienie przepływu informacji oraz promowanie komunikacji elektronicznej między obywatelem, a administracją publiczną. Kluczowym elementem będzie wdrożenie szeregu usług elektronicznych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Kompetentne kadry - szkolenia dla pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych</u>	
Uzasadnienie	Z tym powiązana jest koncepcja <i>uczenia się przez całe życie</i> określana jest obecnie jako <i>lifelong learning</i> i odnosi się

	do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie.
Opis	Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej, funduszy unijnych.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rewitalizacji Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku</u>	
Uzasadnienie	Centrum Rzeźby w Orońsku jest unikatową instytucją cenioną w kraju i zagranicą. Jego aktywności przyczyni się także do promocji Powiatu Szydłowieckiego. Planowane działania będą się przyczyniać do: - rozwoju i poprawy atrakcyjności pod względem kulturalnym i turystycznym; - poprawy i zwiększenia przestrzeni do prowadzenia działalności z zakresu kultury, edukacji kulturalnej i aktywności społecznej; - aktywizacji społecznej w celu przeciwdziałania wykluczeniu np. osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, seniorów; - zwiększenie dostępności fizycznej do obiektów kultury.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się podjęcie działań rewitalizacyjnych obejmujących roboty budowlane, poprawę infrastruktury w istniejących budynkach, rozbudowę, w celu zwiększenia powierzchni ekspozycyjnej m.in. dla potrzeb

	Muzeum Rzeźby Współczesnej j oraz zagospodarowanie terenu.
Źródła finansowania	Fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rezultaty planowanych działań

Rezultaty przewidzianych zadań zostały uporządkowane w formie otwartego katalogu, który będzie mógł być uzupełniony w zależności do ustalonych wskaźników w ramach programów operacyjnych wdrażanych w nowej perspektywie. Weryfikacja wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach monitoringu.

Wartość bazowa 2023 określa się do stanu sprzed realizacji, dlatego też przyjęto, że wartość ta dla potrzeb strategii jest równa zero. Z uwagi na okres przygotowywania dokumentu i fakt, że część projektów jest w fazie koncepcyjnej lub projektowej nie jest możliwe precyzyjne wpisanie wartości docelowej. Dlatego też wartość docelowa wskaźnika nie może zostać skwantyfikowana w wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika na moment zakończenia rzeczowej realizacji projektu. Posłużono się opcją opisową. Wartość liczbowe będą uzupełnione już na etapie docelowym opracowywania wniosków o dofinansowanie i projektów technicznych.

L.p. zadania	Nazwa zadania	Wskaźnik	Wartość bazowa 2022	Wartość docelowa 2030	Źródła weryfikacji
1.	Poprawa efektywności energetycznej na terenie Powiatu Szydłowieckiego	- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków - Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, audyty energetyczne, audyty energetyczne ex-post

2.	Modernizacja dróg lokalnych	▪ Długość wybudowanych, przebudowanych zmodernizowanych dróg	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
3.	Doposażenie placówek oświatowych	▪ Liczba doposażonych placówek oświatowych	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
4.	Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	▪ Liczba wybudowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
5.	Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	▪ Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego
6.	Odnawialne źródła energii	▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE ▪ Liczba wybudowanych	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Starostwa Powiatowego

		jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE			
		▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z biomasy			
7.	E – usługi publiczne	▪ Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne ▪ Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja ▪ Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, audyty energetyczne, Starostwa Powiatowego

			najmniej 4 - transakcja		
8.	Cyfrowy powiat	▪ Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) ▪ Liczba osób, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje w zakresie TIK	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, Starostwa Powiatowego
9.	Przyjazna szkoła - doposażenie, organizacja zajęć dodatkowych	▪ Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji szkolnej i przedszkolnej ▪ Liczba szkół, w których pracownice przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych ▪ Liczba szkół i placówek systemu	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego

		oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych			
10.	Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych h	▪ Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego
11.	Promocja powiatu	▪ Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego
12.	Edukacja ekologiczna	▪ Liczba przeprowadzonych działań ekologicznych	0	Wzrost	Starostwa Powiatowego

Zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim

Zgodność z dokumentami europejskimi i krajowymi

L.p	Nazwa dokumentu	Charakterystyka zgodności
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to

	program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership): Ludzie (People) Nie pomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów. Planeta (Planet) Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiągnięcie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa. Dobrobyt (Prosperity) Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym
--	---

		przesławienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast. Pokój (Peace) Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek. Partnerstwo (Partnership) Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami. <i>Strategia Rozwoju Gminy Powiatu Szydłowieckiego jest zgodna z Agendą 2030, powiat priorytetowo traktuje zrównoważony rozwój w każdym obszarze swojego funkcjonowania. Projektowanie rozwoju powiatu odbywa się w oparciu o troskę o środowisko</i>
--	--	---

		<i>naturalne, dobrobyt mieszkańców, jakość życia i infrastrukturę techniczną.</i>
2.	Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027	Cele polityki spójności na lata 2021 – 2027: 1. Inteligentniejsza Europa (innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza) 2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem) 3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK) 4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych) 5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne. 2 cele horyzontalne: - Budowanie potencjału administracyjnego - Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie). <i>Założenia Strategii realizują politykę spójności na lata 2021 – 2027. Powiat będzie się rozwijać w oparciu o realizację projektów obejmujących m.in. transformację energetyczną, rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości, poprawę lokalnej infrastruktury, adaptację do zmian klimatu.</i>
3.	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności

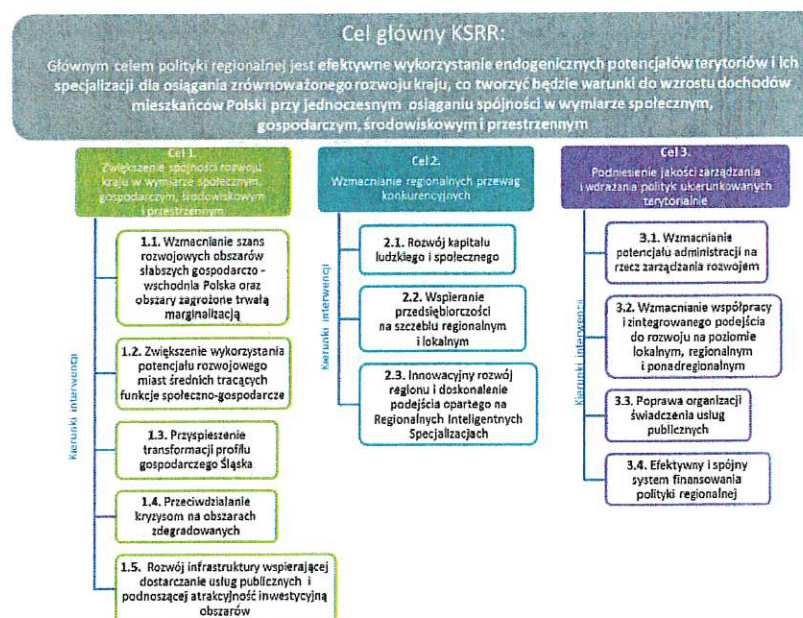
		klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii. Europejski Zielony Ład składa się z 10 założeń: 1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego; 2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym do marca 2020 r.; 3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych; 4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej; 5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej; 6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne; 7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu; 8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.; 9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T;
--	--	---

		10.Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r. <i>Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego w swoich planach uwzględnia działania dotyczące ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, ma to odzwierciedlenie w celach oraz w przewidzianych do realizacji projektach inwestycyjnych.</i>
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu. Cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

		II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe. <i>Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego w swoich założeniach uwzględnia priorytetowe obszary wymienione w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Powiat zamierza aktywnie dbać o rozwój swój i otoczenia społeczno – gospodarczego realizując własne projekty lub tworząc przestrzeń i ramy do realizacji indywidualnych przedsięwzięć.</i>
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. 1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska.

2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych.
3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego.
4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek.
5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach.
6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami.
7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Cele główne i cele szczegółowe polityki regionalnej

Cele KSRR 2030 wpisują się w wyzwania i przewidziane inwestycje tzw. twarde jak i miękkie zaplanowane przez gminę. Powiat Szydłowiecki zamierza prowadzić politykę równoległego rozwoju sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

6.	Strategia Zrównoważonego o Rozwoju Transportu do 2030 r.	Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju. Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań: • budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; • poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; • zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); • poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; • ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko; • poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe. <i>Powiat Szydłowiecki zamierza dbać o rozwój swojej dostępności transportowej, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez realizację inwestycji mających na celu modernizację dróg lokalnych.</i>
7.	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.	W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez

		sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji. Główne filary strategii¹⁸ I filar Sprawiedliwa transformacja II filar Zeroemisyjny system energetyczny III filar Dobra jakość powietrza <i>Powiat Szydłowiecki uwzględni w swoich planach działania związane z efektywnością energetyczną planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną.</i>
8.	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +	Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. W Strategii wskazano cel główny: zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska. Cele: - Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; - Dostępne i mobilne Mazowsze; - Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; - Mazowsze zintegrowane społecznie; - Mazowsze bogate kulturowo. <i>Powiat Szydłowiecki uwzględni w swoich planach działania związane ze wspieraniem przestrzeni oraz</i>

¹⁸ <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/polityka-energetyczna-polski-do-2040-r/>.

		<i>warunków dla rozwoju gospodarczego, planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną, ważnym aspektem rozwoju jest wspieranie inwestycji związanych z kulturą oraz integracji i włączenia społecznego.</i>
--	--	---

System wdrażania Strategii

Realizacja, monitoring i ewaluacja

Strategia Rozwoju Powiatu jest dokumentem, który powinien podlegać monitoringowi i aktualizacji, tak żeby przez cały okres obowiązywania odzwierciedlała potrzeby i stan powiatu.

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznym i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Celem przeprowadzania monitoringu jest weryfikacja danych odnośnie realizacji celów operacyjnych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania zadań, podczas gdy w przypadku ewaluacji chodzi o formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu założeń, jak i innych działań, które

będą prowadzone w przyszłości. Natomiast ewaluacja dostarcza informacji potrzebnych do rozwiązywania problemów, które nie mogą zostać zdiagnozowane jedynie w oparciu o monitoring¹⁹. Ewaluacja to obiektywna ocena rezultatu wdrażania strategii, której celem jest dostarczenie rzetelnych i przydatnych informacji, służących wsparciu procesu decyzyjnego. Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocenianie skuteczności strategii;
- wczesne ostrzeganie przed zagrożeniami;
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju gminy;
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej strategii lub niektórych jej części.
- Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:
 - realizację strategii,
 - ocenę stopnia osiągnięcia celów operacyjnych,
 - czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób oddziaływały na dotychczasową realizację strategii i wpływają na ewentualną potrzebę jej aktualizacji.

System składa się z dwóch części składowych tj.:

- I. Monitoringu obejmującego zbieranie i selekcjonowanie informacji, wskazanie jednostek odpowiedzialnych za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do wyliczania wskaźników monitoringu. Ważne jest, aby informacje były zawsze aktualne, uporządkowane i dostępne dla zainteresowanych. Monitoring realizacji poszczególnych celów operacyjnych odbywać się będzie w oparciu o przypisane do nich mierzalne wskaźniki.
- II. Ewaluacji obejmującego ocenę i interpretację zgromadzonych w podsystemie monitoringu danych. Podstawę ewaluacji stanowią dane pochodzące z monitoringu, tj. systematycznego badania procesu wdrażania strategii oraz efektów podejmowanych działań. Sprawnie funkcjonujący i odpowiednio zaplanowany system monitoringu jest podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie ewaluacji strategii.

¹⁹ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej.

Źródła finansowania

W 2023 r. rozpoczęła się kolejna unijna perspektywa budżetowa, która przyniesie rekordowe 76 mld euro dla Polski na rzecz poprawy jakości życia. Fundusze unijne w nowej perspektywie pomogą wzmocnić polską gospodarkę, ale przede wszystkim umożliwią szybsze wyjście z kryzysu wywołanego przez pandemię koronawirusa. Środki finansowe zostaną zainwestowane w rozwój, infrastrukturę, cyfryzację, środowisko, edukację, rolnictwo, zdrowie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027 stwarza duże możliwości realizacji celów zawartych w strategii poprzez pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Polska jest największym beneficjentem środków z Polityki Spójności mającej na celu zmniejszanie dysproporcji rozwojowych. To ponad 76 mld euro, które przeznaczone zostaną na projekty infrastrukturalne, biznesowe, społeczno-edukacyjne i rozwijające rynek pracy z których efektów skorzystają mieszkańcy. Dzięki funduszom europejskim będą wspierane inwestycje przyczyniające się do realizacji celów:

- Bardziej konkurencyjnej i inteligentnej Europy;
- Bardziej przyjaznej dla środowiska niskoemisyjnej Europy;
- Lepiej połączonej Europy;
- Europy o silniejszym wymiarze społecznym;
- Europy bliżej obywateli;
- Łagodzenia skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimat.

Poniżej zostały zaprezentowane główne założenia programów, które będą realizowane i z których Powiat Szydłowiecki, gminy oraz inne podmioty i organizacje będą mogły skorzystać pozyskując bezzwrotne dotacje lub niskooprocentowane pożyczki.

W obecnej perspektywie unijnej 16 województw otrzyma łącznie na rozwój 153 mld zł, co oznacza, że 44% środków objętych Umową Partnerstwa będzie w dyspozycji samorządów regionalnych. Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 posiada budżet przekraczający 2,1 mld euro, który zostanie przeznaczony na zrównoważony rozwój województwa. Program został zatwierdzony przez Komisję Europejską 2 grudnia 2022 r. Dzięki funduszom europejskim możliwa będzie realizacja

inwestycji z zakresu m.in.: rozwoju transportu, wspierania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, transformacji energetycznej i dostosowania do zmian klimatu, cyfryzacji, inwestycji w obszarze kultury, ochrony zdrowia, czy też przejścia w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Wsparcie obejmie również szereg działań społecznych, edukacyjnych i rozwijających mazowiecki rynek pracy. Po wieloletniej przerwie do programu regionalnego wróć możliwości wsparcia turystyki, czy też gospodarki wodno-ściekowej.

Priorytety w ramach programu:

- I. Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza;
- II. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza;
- III. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu;
- IV. Fundusze Europejskie dla lepiej połączonego i dostępnego Mazowsza;
- V. Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu;
- VI. Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza;
- VII. Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu;
- VIII. Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu;
- IX. Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim;
- X. Pomoc techniczna (EFRR);
- XI. Pomoc techniczna (EFS +).

Ponadto środki będą dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W jej ramach będzie wdrażany w nowym okresie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich będzie wspierany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania. Nowe działania w ramach WPR będą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz ocenie jego oddziaływania na klimat i środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony.

Środki pochodzą z następujących funduszy unijnych:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny+,
- Fundusz Spójności,
- Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury,

- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Programy, które będą realizowane w latach 2021-2027:

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Pieniądze z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego będą inwestowane między innymi w poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie opieki nad dziećmi, edukację i zdrowie. Celem FERS będzie poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie z FERS trafi także na zwiększenie dostępności opieki żłobkowej. FERS będzie koncentrował się także na jakości edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego. W obszarze zdrowia, podobnie jak w obecnej perspektywie finansowej, priorytetem będzie przejście od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej. Fundusze unijne w ramach FERS wesprą także osoby starsze potrzebujące opieki oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi.

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020.

Cele:

- zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii;
- wzrost konkurencyjności MŚP;
- rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;
- transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii

Realizacja jest przewidziana w formie instrumentów pogrupowanych w cztery priorytety:

I - Wsparcie dla przedsiębiorców, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, automatyzacji i robotyzacji, zielonej gospodarki.

II - Środowisko przyjazne innowacjom, czyli wspieranie projektów strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym m.in. rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów.

III - Zazielenienie przedsiębiorstw, czyli wsparcie projektów bezpośrednio przyczyniających się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu, w tym neutralności klimatycznej, zielonej transformacji gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Oferta dla przedsiębiorstw będzie obejmować zielony fundusz gwarancyjny, kredyt ekologiczny oraz projekty IPCEI. Uzupełnieniem będą innowacyjne zamówienia publiczne na prace B+R nad technologiami i produktami jeszcze nieistniejącymi na rynku, pożądanymi ze względów społecznych i środowiskowych.

IV - Pomoc techniczna, czyli zapewnienie systemowego wsparcia dla potencjalnych beneficjentów poprzez realizację działań zachęcających i ułatwiających ubieganie się o środki z Programu, kontynuacja STEP i Innovation Coach, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów, a także zapewnienie wsparcia administracyjnego w realizacji Programu.

Oferta skierowana jest do:

- przedsiębiorstw,
- sektora nauki,
- konsorcjów przedsiębiorców oraz konsorcjów przedsiębiorców z organizacjami badawczymi,
- instytucji otoczenia biznesu, czyli ośrodków przedsiębiorczości, ośrodków innowacji, instytucji finansowych.

Formy wsparcia:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- kapitałowe oraz gwarancyjne,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet: ok 7,9 mld euro

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 jest kontynuacją Programu Polska Cyfrowa 2014-2020 i stanowi kolejny etap cyfrowej transformacji kraju.

Cele:

- budowa społeczeństwa gigabitowego w Polsce,
- udostępnienie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców (4 i 5 stopień e-dojrzałości usług),
- zapewnienie cyberbezpieczeństwa poprzez wsparcie w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji,
- rozwój gospodarki opartej na danych wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,
- rozwój współpracy na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparcie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorców.

Pandemia COVID-19 pokazała jak istotny jest szybki rozwój ww. obszarów dla sprawnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństw w czasie tego typu zagrożeń. To dzięki procesowi cyfryzacji możliwa jest zdalna praca i edukacja, korzystanie z e-usług publicznych, w tym usług zdrowotnych, a także robienie zakupów czy załatwianie spraw w banku bez wychodzenia z domu.

Program kierowany jest przede wszystkim do:

- przedsiębiorców,
- administracji publicznej,
- organizacji pozarządowych,
- podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki,
- podmiotów leczniczych,
- instytucji kultury.

Zakładana forma wsparcia:

- dotacje.

Budżet”

- Ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez:

- obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym;
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne;
- dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030;
- poprawę bezpieczeństwa transportu zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia;
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Program przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw oraz zwiększy udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii.

Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego).

W Programie duże znaczenia przywiązano do poprawy gospodarowania wodą pitną oraz ściekami komunalnymi, a także odpadami komunalnymi. Planuje się wzmocnić ochronę bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów; będziemy rozwijać systemy monitorowania zasobów przyrodniczych, aby ułatwić ich ochronę. Celem jest zmniejszenie emisji w transporcie poprzez rozwój transportu szynowego, w tym w miastach, zwiększymy dostępność komunikacji zbiorowej, a także alternatywne wobec dróg łańcuchy logistyczne (porty morskie, drogi wodne śródlądowe, przewozy intermodalne).

Oferta skierowana będzie do m.in.:

- przedsiębiorstw,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- właścicieli budynków mieszkalnych,
- państwowych jednostek budżetowych i administracji publicznej,
- dostawców usług energetycznych,
- zarządców dróg krajowych i linii kolejowych,
- służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) i odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- podmiotów zarządzających portami lotniczymi oraz portami morskimi,
- organizacji pozarządowych,
- instytucji ochrony zdrowia, instytucji kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Formy wsparcia:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet:

- ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej

Obszary wsparcia:

- Przedsiębiorczość: wsparcie dla start-upów, innowacje dzięki zmianom wzorniczym, automatyzacja i robotyzacja, transformacja modeli biznesowych w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego, pożyczki na inwestycje w turystykę;
- Energia i klimat: rozwój inteligentnych sieci energetycznych, dostosowanie miast do zmian klimatu, ochrona bioróżnorodności, podnoszenie świadomości ekologicznej;
- Zrównoważona mobilność miejska;
- Transport: rozbudowa ponadregionalnej infrastruktury drogowej i kolejowej;

- Zrównoważona turystyka: tworzenie ponadregionalnych szlaków turystycznych.

Z programu skorzysta 5 dotychczasowych województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie oraz – co jest nowością – część województwa mazowieckiego (bez Warszawy i 9-ciu otaczających ją powiatów), tzw. region statystyczny mazowiecki regionalny.

Cel:

- Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności makroregionu oraz wyższej jakości życia w Polsce Wschodniej.

Cele szczegółowe:

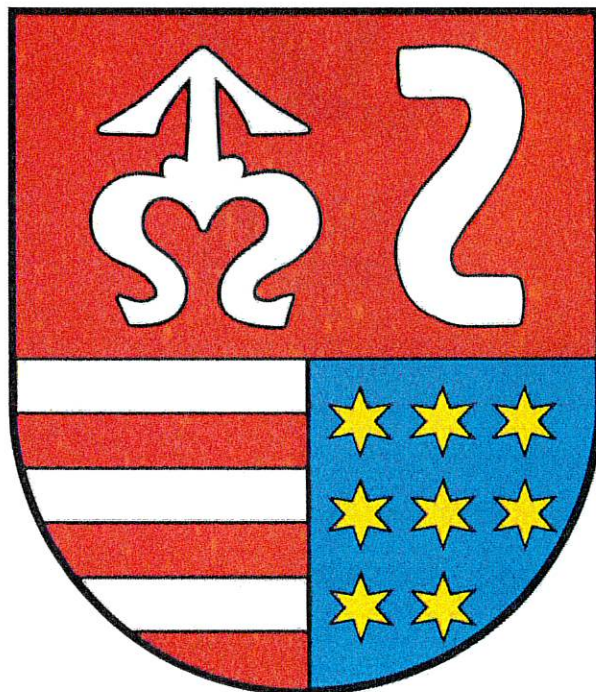
- Wsparcie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw;
- Zwiększenie atrakcyjności miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu;
- Zwiększenie dostępności transportowej Polski Wschodniej;
- Rozwój społeczno-gospodarczy dzięki turystyce.

Budżet: 2,65 mld euro.

Pozostałe fundusze, z których będą realizowane projekty:

- ❖ Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027;
- ❖ Fundusze Europejskie dla Rybactwa;
- ❖ Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo;
- ❖ Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej).

Prognoza oddziaływania na środowisko dla
Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego
na lata 2023 – 2031

Grudzień, 2023 r.

Opracowanie wykonano

przez

GRANTS Consulting Sp. z o.o.

e-mail: biuro@grantsconsulting.pl

Biuro: Pawłówek 15A, 95-081 Dłutów

Siedziba: Pawlikowice 39A; 95-200 Pabianice

Autor opracowania:

Bartosz Supeł

Spis treści

METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	5
INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU POWIATU SZYDŁOWIECKIEGO NA LATA 2023 – 2031 I POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	7
ANALIZA I OCENA STANU ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA	17
OKREŚLENIA, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ PROBLEMÓW W TYM ZAKRESIE	17
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNOFIZYCZNA, GEOMORFOLOGIA	18
WARUNKI KLIMATYCZNE	22
HYDROGRAFIA	23
UKSZTAŁTOWANIE TERENU	25
BUDOWA GEOLOGICZNA I WARUNKI GLEBOWE	28
WARUNKI PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE	30
ISTNIEJĄCE OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ	31
ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM	34
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	34
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	40
OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA	46
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	48
HAŁAS	48
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	53
PODSUMOWANIE	55
OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	57
OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	58
PODSUMOWANIE PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ NA POSZCZEGÓLNE ASPEKTY	74
PODSUMOWANIE PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ NA POSZCZEGÓLNE CELE	79
PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ WYNIKIEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	84

<u>ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU, W TYM TAKŻE WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY</u>	<u>86</u>
<u>METODY ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA</u>	<u>87</u>
<u>TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO</u>	<u>87</u>
<u>STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM</u>	<u>88</u>

Metodyka sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko

Wstęp

Podstawą wykonania niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” są przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 247 z późn. zm.). Artykuł ten nakłada na organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to z przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” została przygotowana na podstawie umowy zawartej z Powiatem Szydłowieckim przez firmę GRANTS Consulting Sp. z o.o.

Metodyka opracowania jak również treść Prognozy oddziaływania na środowisko postanowień projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” zostały bezpośrednio podporządkowane zapisom wynikającym z Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 247 z późn. zm.). Zgodnie z art. 51 ust. 2 przywołanego aktu prawnego, prognoza oddziaływania na środowisko (...) powinna:

- zawierać informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- zawierać informacje o zastosowanych metodach przy sporządzaniu analiz,
- określać, analizować i oceniać istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- określać, analizować i oceniać stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym, znaczącym oddziaływaniem,
- określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych,

- określać, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe,
- przedstawiać rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogące być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- przedstawiać rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- zawierać informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- zawierać informacje o przewidywanych metodach analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- zawierać informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- zawierać streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zakres i obowiązek przygotowania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Mazowieckim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie znak ZS/7040.161.2023.MR z dnia 02.11.2023 r. Ponadto pismo dotyczące konieczności i zakresu prognozy zostało także wystosowane do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. Mając na uwadze charakter niektórych planowanych inwestycji, które potencjalnie mogą wpływać na środowisko zdecydowano o przeprowadzeniu oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031.

Jednocześnie prognoza zawiera oświadczenie autora, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych dotyczących charakterystyki zasobów środowiska poddanych oddziaływaniu oraz analiz opartych na dostępnych danych. Analizie poddano aktualny i prognozowany stan środowiska na terenie Powiatu Szydłowieckiego oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Ponadto w prognozie przeanalizowano uwzględnienie w Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031 strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach oraz

prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych do tych dokumentów (m.in. Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+).

Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska w Powiecie Szydłowieckim oraz przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji programu.

Informacje o zawartości, głównych celach projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031 i powiązaniach z innymi dokumentami

Strategia rozwoju powiatu prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym przedziale czasowym. Dokument obejmuje okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3. Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa oraz powiatu. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 oraz trwającej wojny w Ukrainie wywołanej przez Federację Rosyjską sprawiają, że samorządy już stoją przed trudnymi nowymi wyzwaniami związanymi z niestabilną polityką cenową, kwestią asymilacji przybyłych mieszkańców Ukrainy. Dochodzą do tego kwestie związane ze spowolnieniem gospodarczym w Polsce, inflacją. Wdrożenie strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie powiatu oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno - gospodarczego prowadzonej w powiecie. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz powiatowych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie powiatowym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Pod pojęciem wizji w kontekście rozwoju powiatu rozumiemy oczekiwany obraz we wskazanym horyzoncie czasowym. Można to odnieść do opisu wizerunku danego samorządu w ustalonej przestrzeni oczywiście przy założeniu występowania sprzyjających uwarunkowań w otoczeniu społeczno – gospodarczym wewnętrznym i zewnętrznym. Wizja jest zatem zapisem stanu i sytuacji powiatu w danym punkcie w przyszłości.

Wizja Powiatu Szydłowieckiego:

Powiat Szydłowiecki w 2031 r. to obszar wykorzystujący w sposób efektywny swoje atrakcyjne położenie geograficzne, walory przyrodnicze i krajobrazowe, rozwijający swoje potencjały gospodarcze i społeczne wpływający na powstawanie nowych miejsc pracy i poprawę warunków życia mieszkańców.

Misja Powiatu Szydłowieckiego:

Z kolei misja powiatu, stanowi uszczegółowiony i doprecyzowany swoisty precyzyjny manifest najważniejszych celów, jest zatem jej *credo*. Misja powiatu prezentuje jej rolę na rzecz interesariuszy.

Misją Powiatu Szydłowieckiego jest zapewnienie sprawnego samorządu, zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwa, poprawy jakości życia mieszkańców, stanu infrastruktury technicznej,

gwarantujący dostęp do pracy, wysokiej jakości edukacji, kultury, sportu i rekreacji.

Cele strategiczne rozwoju Powiatu

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno - gospodarczej, podsumowania wywiadów i konsultacji z zarządem powiatu, pracownikami Starostwa Powiatowego w Szydłowcu zostały zdefiniowane główne wyzwania.

Rozwój Powiatu do 2031 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

W celu ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:

- I. Wyzwania (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć?)**
- II. Cele strategiczne i operacyjne (w jaki sposób to osiągniemy?)**
- III. Projekty (co zrobimy, żeby to osiągnąć ?)**

Strategia Rozwoju Powiatu określa najważniejsze kierunki jego rozwoju, będące odpowiedzią na wytypowane główne wyzwania rozwojowe. Chcąc zdefiniować kluczowe kierunki rozwoju oraz wytypować właściwe projekty do realizacji dla potrzeb niniejszej strategii dokonano analizy i pogrupowania zdiagnozowanych wyzwań w Powiecie Szydłowieckim w trzech najważniejszych wymiarach mianowicie społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wyzwania = co chcemy osiągnąć ?

A. Wymiar społeczny

- poprawa dostępności do opieki medycznej, wsparcie rozwoju SPZZOZ w Szydłowcu¹;
- rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- poprawa jakości infrastruktury oświatowej na poziomie ogólnym i zawodowym;
- poprawa dostępności do kultury;
- włączenie i integracja społeczna;

¹ Kwestie dotyczące potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego w zakresie opieki medycznej zostaną szczegółowo przeanalizowane wraz z rekomendacjami w osobnym opracowaniu dotyczącym **ANALIZY POTRZEB W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA.**

- rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- rewitalizacja społeczna;
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej;
- wspieranie profilaktyki i promocji zdrowia.

B. Wymiar gospodarczy

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie nowych miejsc pracy;
- wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez promocję atutów powiatu, sprawną organizację procedur administracyjnych;
- wykorzystywanie instrumentów rynku pracy do rozwoju przedsiębiorczości: wspieranie firm w zatrudnieniu poprzez staże, dotacje;
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji powiatu;
- uporządkowanie gospodarki przestrzennej;
- poprawa bezpieczeństwa;
- wspieranie rozwoju rolnictwa.

C. Wymiar przestrzenny:

- rozwój i poprawa stanu infrastruktury drogowej;
- poprawa ciągłości i jakości tras pieszych i rowerowych;
- rewitalizacja miejscowości;
- zwiększanie powierzchni terenów zieleni;
- poprawa i rozbudowa infrastruktury budynków użyteczności publicznej, w celu zapewnienia lepszej jakości pracy i obsługi interesantów;
- poprawa jakości i dostępności usług społecznych oferowanych przez PCPR w Szydłowcu;
- ochrona jakości powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej;
- ograniczanie hałasu;
- wzrost dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej powiatu.

Wyzwania:

- I. INFRASTRUKTURA** - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej -

budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej;

- II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;**
- III. MIESZKAŃCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja.**

Wyzwanie I. INFRASTRUKTURA - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej:

Cel strategiczny: Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy:

Cel 1.1. Poprawa stanu dróg;

Cel 1.2. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;

Cel 1.3. Wsparcie rozwoju bazy oświatowej;

Wyzwanie II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych:

Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu:

Cel 2.1. Odnawialne źródła energii;

Cel 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;

Cel 2.3. Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych;

Cel 2.4. Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwagroweniowej i przeciwpowodziowej;

Wyzwanie III. MIESZKAŃCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja:

Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego:

Cel 3.1. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych;

Cel 3.2. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych;

Cel 3.3. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko, w tym promocja działań w obszarze retencji w związku z nasilającym się problemem niedoboru wody, promocja wykorzystania i efektywnego zagospodarowania wody deszczowej ;

Cel 3.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych;

Cel 3.5. Współpraca w zakresie wsparcia aktywizacji osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Całość strategicznych celów do zrealizowania do 2031 roku w Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego zamykają rozdziały dotyczące spójności z europejskimi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, a także rekomendacjami wdrożeniowymi

zawierającymi ogólny zapis działań, jakie należy podjąć w celu realizacji celów, a następnie ich monitoringiem i ewaluacją.

Projekt „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” ma dwudzielną strukturę. Rozpoczyna się diagnozą sytuacji, na terenie Powiatu Szydłowieckiego, podsumowaną analizą SWOT.

Druga część Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego ma charakter prognostyczny – składa się na nią opis wizji Powiatu Szydłowieckiego oraz cele, dzięki realizacji których wizja ta będzie mogła zostać urzeczywistniona.

Powiązanie projektu z innymi dokumentami, oraz sposoby, w jakich te cele i problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Dokonując analizy celów sformułowanych w „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” oprócz analizy ich wpływu na środowisko, należy dokonać odniesienia tych celów do kierunków działań określonych w dokumentach nadrzędnych oraz określonych na szczeblu regionu. Od komplementarności i zharmonizowania tych celów w znacznym stopniu zależy możliwość osiągnięcia sukcesu polityki ekologicznej Powiatu.

Projekt „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” został opracowany zgodnie wieloma dokumentami opracowanymi we wcześniejszym czasie na szczeblu krajowym, regionalnym.

Cele i zadania przedstawione w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego wpisują się w cele strategiczne zawarte w poniższych dokumentach:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027,
- Europejski Zielony Ład (EU Green Deal),
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r.,
- *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +.*

Dokumenty nadrzędne szczebla europejskiego, krajowego i wojewódzkiego

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership):

- Ludzie (People)

Nie pomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów.

- Planeta (Planet)

Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiąganie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa.

- Dobrobyt (Prosperity)

Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast.

- Pokój (Peace)

Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek.

- Partnerstwo (Partnership)

Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.

Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)

Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do

2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii.

Założenia projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego obejmują szereg celów długoterminowych dotyczących zaspokojenia potrzeb mieszkańców i trwałego rozwoju Powiatu Szydłowieckiego przy wykorzystaniu jej wszystkich potencjałów. Cele wyszczególnione w Strategii Europejski Zielony Ład to 10 założeń, z którym zbieżny jest projekt Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031.

1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego;
2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym;
3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych;
4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej;
5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej;
6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne;
7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu;
8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.;
9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T;
10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r.

Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027

W Polityce Spójności zawarto cele i działania, które są zbieżne z założeniami zawartymi w projekcie „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031” główne z nich zestawiono poniżej:

1. Inteligentniejsza Europa (innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza)

2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem)
3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK)
4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych)
5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne).

Cele horyzontalne:

- Budowanie potencjału administracyjnego,
- Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie).

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

W „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju...” zawarto cele i działania, które są zbieżne z założeniami zawartymi w projekcie „Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031”, główne z nich zestawiono poniżej:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

Główne cele Krajowej Strategii to:

1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,
5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,
6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań: budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,

- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego),
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

Główne filary strategii:

1. Sprawiedliwa transformacja,
2. Zeroemisyjny system energetyczny,
3. Dobra jakość powietrza.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 +. Innowacyjne Mazowsze.

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia.

W Strategii wskazano cel główny: zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.

Cele:

- Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze;
- Dostępne i mobilne Mazowsze;
- Zielone, niskoemisyjne Mazowsze;
- Mazowsze zintegrowane społecznie;
- Mazowsze bogate kulturowo.

Powiat Szydłowiecki uwzględnia w swoich planach działania związane ze wspieraniem przestrzeni oraz warunków dla rozwoju gospodarczego, planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną, ważnym aspektem rozwoju jest wspieranie inwestycji związanych z kulturą oraz integracji i włączenia społecznego.

Analiza i ocena stanu istniejącego stanu środowiska

Określenia, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz problemów w tym zakresie

Analiza stanu środowiska Powiatu Szydłowieckiego została przeprowadzona w oparciu o powiatowe oraz gminne dokumenty dotyczące rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego poszczególnych gminy wchodzących w jego skład, w tym m.in. Studia

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych, Lokalne Programy Rewitalizacji, Programu Ochrony Środowiska.

W związku z powyższym Prognoza OOŚ omawia wybrane zagadnienia dotyczące środowiska przyrodniczego mające ewidentny wpływ na cele i zadania zapisane w harmonogramie zamieszczonym w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego. Duży nacisk położono w szczególności na problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego, kulturowego i zdrowia ludzi. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane dane zamieszczone w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego przekazane przez Starostwo Powiatowe w Szydłowcu oraz zgromadzone samodzielnie przez wykonawcę, w tym również przygotowane w ostatnich latach opracowania, raporty i analizy.

Położenie geograficzno-fizyczne, geomorfologia

Powiat Szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z województwem świętokrzyskim. Powiat jest jednym spośród trzydziestu siedmiu powiatów ziemskich oraz pięciu powiatów grodzkich w województwie mazowieckim i jednym z trzystu osiemdziesięciu powiatów w kraju. Obejmuje łącznie pięć gmin: gminę miejsko - wiejską Szydłowiec, gminę wiejsko – miejską Jastrząb oraz gminy wiejskie: Orońsko, Chlewiska, Mirów i jest częścią subregionu radomskiego. Stolicą powiatu jest miasto Szydłowiec.

Głównym ośrodkiem powiatu jest Szydłowiec gmina wiejsko - miejska leży w południowej części województwa mazowieckiego, na granicy z województwem świętokrzyskim, przy drodze krajowej S7 Gdańsk - Warszawa - Radom - Kraków - Chyżne, w odległości ok. 132 km od Warszawy i 164 km od Krakowa. Miasto jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej i specjalnej, zapewniając mieszkańcom kompleksową obsługę we wszystkich obszarach; pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych. Najbliższym ośrodkiem administracji rządowej i administracji specjalnych stopnia wojewódzkiego, a także w dziedzinie specjalistycznej służby zdrowia i szkolnictwa wyższego jest oddalona o 30 km stolica subregionu i dawnego województwa – Radom.

Położenie miasta Szydłowiec²

² <https://www.szydlowiec.pl/index.php/pl/dla-turysty/o-szydlowcu/polozenie>

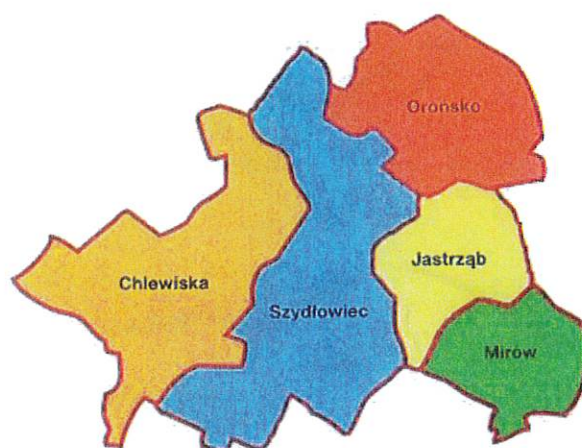

Obszar Powiatu Szydłowieckiego wynosi 452,2 km², co stanowi 1,27 % powierzchni województwa mazowieckiego.

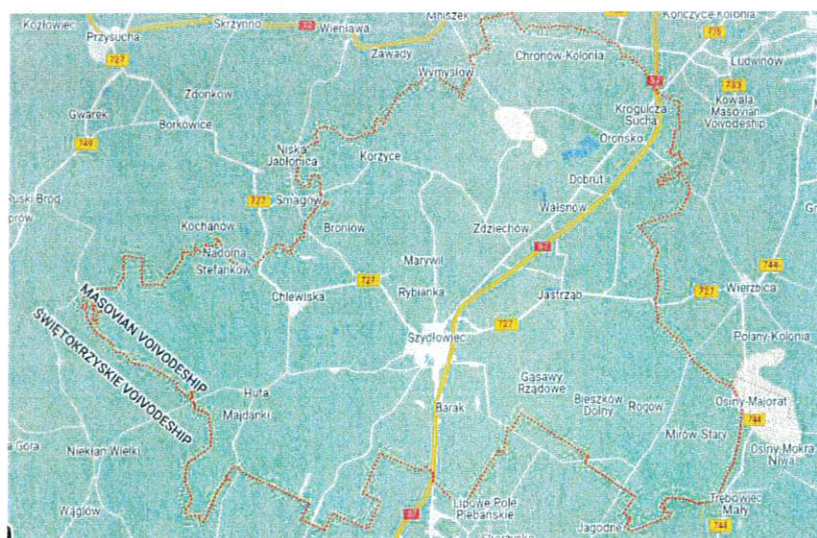
Sieć osadniczą tworzą: miasto Szydłowiec, miasto Jastrząb i 95 miejscowości wiejskich. O specyfice tego terenu świadczy urozmaicony krajobraz: od wzgórz i wzniesień

Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej na południu po Równinę Radomską na północy, z rezerwatami i pomnikami przyrody oraz obszarami krajobrazu chronionego. Większość obszaru leży w rozlewisku rzeki Szabasówki (dopływu Radomki), której ramiona – wschodnie i zachodnie – łączą się koło miejscowości Zaborowie.

Gminy Powiatu Szydłowieckiego³

Mapa nr 3 – Położenie Powiatu Szydłowieckiego⁴

³ Tamże.

⁴ <https://www.google.pl/maps>

Udział poszczególnych gmin w powierzchni Powiatu Szydłowieckiego wygląda następująco: gmina miejsko-wiejska Szydłowiec jest największą gminą i zajmuje 138 km², kolejną jest gmina Chlewiska: 124 km², do najmniejszej pod względem powierzchni należy gmina Mirów, która zajmuje 53 km².

Powiat Szydłowiecki należy do radomskiego obszaru strategicznej interwencji. OSI radomski obejmuje podregion NUTS 3 radomski, administracyjnie złożony z siedmiu powiatów: białobrzeskiego, przysuskiego, szymborskiego, radomskiego, lipskiego, zwoleńskiego i kozienickiego oraz miasta Radom. Stanowi 16,2% powierzchni województwa. Głównym miastem obszaru jest ośrodek subregionalny Radom (209,3 tys. mieszkańców), pozostałe ważne ośrodki miejskie to Pionki (18,2 tys.), Kozienice (17,5 tys.) i Szydłowiec (11,9 tys.). Podregion zamieszkiwany jest przez 26% ludności regionu Mazowieckiego regionalnego. Liczba ludności podregionu maleje – od 2013 r. nastąpił spadek o 2,7%, najwięcej spośród pozostałych podregionów. W podregionie zachodzi także proces starzenia się ludności. Ujemne są także wskaźniki dotyczące salda migracji. Ponadto podregion znajduje się w obszarze prognozowanego spadku populacji w perspektywie 2050 r. – o blisko 19%⁵.

Cechą charakterystyczną terenu jest dobrze rozwinięta sieć rzeczna, którą tworzą rzeczki spływające do głównych rzek tj. Szabasówki, Ilżanki, Kamiennej oraz Radomki. Występują licznie tereny podmokłe oraz zatorfienia, a także obszary źródliskowe rzeki Ilżanki.

Pokrycie terenu jest zdominowane przez duże obszary leśne, są to zwarte, pozbawione zabudowy kompleksy leśne. Pozostały teren stanowią całkowicie bezleśne (co najwyżej z niewielkimi zagajnikami) obszary powstałe z dawnych polan leśnych, na których rozwinęły się wsie.

Bogactwa naturalne występujące na terenie całego powiatu szymborskiego były podstawą osadnictwa oraz rozwiniętej produkcji metalurgicznej i kamieniarskiej. Najwcześniejsze ślady obecności ludzi pochodzą z epoki kamienia, gdzie wytwarzano wyroby z krzemienia czekoladowego. Kamień ten był materiałem do wyrobu narzędzi i broni przez ludność koczowniczą. Narzędzia wytwarzane z kamienia były przedmiotem wymiany, a do komunikacji wykorzystywano rzeki Oronkę, Radomkę oraz Wisłę. Ludność miejscowa wykorzystywała lesistość terenu, a spory udział dębiny stanowił podstawę hodowli trzody. Miejscami osadnictwo chłopskie o charakterze rolniczo-hodowlanym na marnych glebach miejscowych uzupełniane było przez pozyskiwanie miodu oraz wykorzystywanie rud darniowych i wypalanie węgla drzewnego do produkcji żelaza. Powszechność lasów

5

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

potwierdzają późniejsze, bo XV-wieczne, nadania dla parafii szydłowieckiej, które obejmują m.in. lasy z pasiekami.

Warunki naturalne wpływały na rozplanowanie i kształt wsi. Osadnictwo wiejskie ulegało stopniowej normalizacji, bowiem rozrzucone dotychczas gospodarstwa przekształcały się w zwarte ulicówki, określono także prawa i powinności chłopów w oparciu o prawo niemieckie. Było to osadnictwo na prawie czynszowym, co pozwalało na zagęszczenie i unormowanie sieci osadniczej, wprowadzenie struktury wsi niwowej oraz trójpólowej gospodarki.

Obszary otwarte czyli: pola uprawne, łąki, zadrzewienia, nieużytki, wody otwarte itp. oraz lasy zajmują znaczącą część terenu gminy. Większość z nich pełni rolę produkcyjną, stanowiąc podstawę funkcjonowania lokalnego rolnictwa, leśnictwa, ogrodnictwa, hodowli. Jednocześnie obszary otwarte pełnią coraz bardziej dostrzeganą i docenianą rolę pozaprodukcyjną związaną z tworzeniem bazy przyrodniczej gminy i walorów krajobrazu. Walory te coraz częściej mają już swój wymiar promocyjny i ekonomiczny jako potencjalne środowisko rozwoju nowych funkcji, jak na przykład usługi turystyczne.

Powiat Szydłowiecki leży w obrębie Niziny Mazowieckiej, a krajobraz regionu jest zróżnicowany, obejmując zarówno obszary rolnicze, jak i tereny leśne.

Według podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne (regionalizacja wg J. Kondrackiego, 2002 r.), obszar powiatu leży w makroregionie Wyżyny Kieleckiej, w obrębie dwóch mezoregionów: Przedgórze Łżeczkie, Równina Radomska. Na terenie powiatu znajduje się najwyższy punkt województwa mazowieckiego (408 m n.p.m.), to góra Altana na Garbie Gielniowskim koło Szydłowca.

Warunki klimatyczne

Klimat opisywanego obszaru jest typowy dla całego Mazowsza, ma charakter klimatu przejściowego, przenikają się tu wzajemnie cechy klimatu oceanicznego i kontynentalnego. Według podziału klimatycznego R. Gumińskiego (1948) omawiany rejon leży w południowej części łódzkiej dzielnicy klimatycznej. Średnia temperatura roku waha się w granicach 7,4–7,8°C. Najchłodniejszym miesiącem jest luty –1,8°C, zaś najcieplejszym lipiec ze średnią temperaturą 18,7°C. Dni mroźnych jest 30–50 w roku, a dni z przymrozkami 100–118. Czas trwania pokrywy śnieżnej od 50 do 60 dni. Długość okresu wegetacyjnego waha się od 210 do 217 dni i jest dłuższy o 14 dni od północnej części województwa. Średni wskaźnik agroklimatu dla obszaru gminy określony został na poziomie 10,8 pkt, w skali 15 pkt przy średnim dla byłego województwa radomskiego 11,4 pkt.

Roczna suma opadów to 625–650 mm. Latem i jesienią dominują wiatry zachodnie. Wiosną znaczny udział mają wiatry z kierunku północnego, a zimą częste są wiatry południowo-wschodnie.

W województwie mazowieckim największe zachmurzenie obserwuje się od listopada do lutego. Średnie roczne wynosi około 5,3 – 5,7 w skali pokrycia nieba 0 – 8 (oktanty). Obszar znajduje się w strefie przeważających wiatrów zachodnich. W miesiącach letnich i jesienią dominują wiatry zachodnie, wiosną więcej wiatry z sektora północnego, natomiast zimą głównie z południowego – wschodu. Zazwyczaj są to wiatry słabe i umiarkowane z prędkością od 2 do 10 m/s.

Sumy opadów atmosferycznych na terenie Mazowsza wynoszą od 450 do 650 mm. Na terenie Gminy Szydłowiec opady wynoszą średnio 600 – 620 mm. Najwyższe występują na przełomie czerwca i sierpnia, kiedy to średnie sumy miesięczne wynoszą 60 – 80 mm. Zimą sumy opadów nie przekraczają 40 mm. Pokrywa śnieżna w południowej części województwa pojawia się najwcześniej w grudniu i maksymalnie utrzymuje się do połowy marca.

Hydrografia

Na przeważającej części terenu wody czwartorzędowe stanowią pierwszy poziom wodonośny i są źródłem zasilania płytkich studni gospodarskich. Występują zwykle wśród piasków i żwirów. Cechuje je wyraźna zależność od opadów atmosferycznych stąd znaczne wahania poziomu zwierciadła. W czasie długotrwałej suszy lub mrozu może sporadycznie występować brak wody. Często są one silnie zanieczyszczone, szczególnie w obrębie gospodarstw wiejskich. Mają one tylko znaczenie lokalne dla użytkowników indywidualnych. Zasadnicze źródło zaopatrzenia w wodę dobrej jakości stanowią utwory poziomu dolnojurajskiego, znajdujące się w tzw. piaskowcach szydlowieckich (jasnych, drobnopiękistych i grubopiękistych) o porowatości efektywnej od 12 do 30 %. Są one częściowo izolowane glinami zwięzłymi i zwałowymi, a miejscami warstwami bardzo słabo spękanego, monolitycznego piaskowca lub wkładkami mułowców i łupków. Łączna miąższość utworów wodonośnych dolnej jury jest bardzo zróżnicowana, waha się od kilku do ponad 40 m, lokalnie przekracza 100 m. Podobnie szeroki przedział cechuje wartość przewodności, od 100 do 1000 m²/d, lokalnie nawet ponad 1500 m²/d oraz wydajność potencjalną studzien od kilku do ponad 120 m³/h, przy wydajnościach jednostkowych studzien od poniżej 0,1 do ponad 50 m³/h/m. Najbardziej wydajna i zasobna część piętra liasowego w rejonie Szydłowca, w znacznym stopniu jest wykorzystywana przez ujęcia miejskie i drenowana przez kamieniołom Śmiłów.

Miąższość utworów wodonośnych środkowojurajskich wynosi od 20–40 m, przewodności 100–200 m²/dobę, a wydajność potencjalna studzien 10–30 m³/h (lokalnie 70 m³/h). Woda z

szeregu studni musi być uzdatniania ze względu na ponadnormatywne zawartości żelaza, manganu, cynku, miedzi i substancji specjalnych.

Główne zbiorniki wód podziemnych

Przeważająca część Gminy położona jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP): Zbiornik Szydłowiec - Goszczewice nr 413. Fragmentarycznie w północnych krańcach obszaru znajduje się zbiornik Szydłowiec - Goszczewice nr 412. Stanowią one w praktyce jeden zbiornik.

Opisywany zbiornik wód podziemnych wydzielono ze względu na występowanie wód podziemnych w ośrodku porowo-szczelinowo-krasowym. Piętro jurajskie charakteryzuje się ciągłością występowania, dodatkowo jest powiązane hydraulicznie z piętrzem kredowym.

Poziom zbiornikowy tworzą piaskowce jury dolnej, piaskowce oraz mułowce jury środkowej i wapienie margliste jury górnej. Ku wschodowi utwory jury zagłębiają się pod miąższy kompleks utworów kredy. W rejonach wcięć erozyjnych w stropie mezozoiku występują warstwy wodonośne neogeńsko-paleogeńskie. Piętro czwartorzędowe łączy się w tych miejscach z piętrzem jurajskim bądź kredowo-jurajskim.

Górnojurajski użytkowy poziom wodonośny tworzą spękane wapienie, margle i piaskowce odsłonięte lub częściowo izolowane przez osady neogeńsko-paleogeńskie i czwartorzędowe. W dolinie Radomki i Wiązownicy poziom górnojurajski jest połączony z piętrzem czwartorzędowym. Wodonoścem są spękane wapienie, margle i piaskowce tworzące zbiornik szczelinowo-krasowy. Zwierciadło wody występuje na głębokościach od kilku do ok. 50 m

Jednolite części wód podziemnych

Przeważająca część powiatu położona jest w granicach Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 86, natomiast niewielki obszar na południu znajduje się w zasięgu JCWPd nr 102.

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na obszarze powiatu reprezentowane są przez dobrze rozwiniętą sieć rzeczna oraz kilka niewielkich zbiorników. Cechą charakterystyczną, układu hydrograficznego jest jego genetyczny związek z budową geologiczną, a zwłaszcza systemem dyslokacji. Na przeważającej części obszaru występuje kratowy układ systemu rzeczno. Cały obszar gminy należy do dorzecza Wisły.

Głównym ciekim powierzchniowym obszaru jest Korzeniówka, która bierze swój początek w rejonie Woli Korzeniowej. Przed Szydłowcem wpada do niej kilka lokalnych cieków zbierających wody w okolicach Budek, Woli Korzeniowej oraz ulic Książek Nowy i Książek Stary. Powyżej Szydłowca – w środkowej i częściowo północnej części obszaru – zasila ją kilka strumieni i cieków, spośród których, do największych należy Szabasówka oraz zmeliorowany ciek w rejonie Zdziechowa. Szabasówka jest prawym dopływem Radomki. Ma

długość 22,8 km i powierzchnię zlewni 561,4 km². Południowo-wschodnią część Gminy odwadnia silnie rozwinięta sieć cieków i strumieni górnego dorzecza Oleśnicy – dopływu Kamiennej. Wody powierzchniowe są uzupełniane przez mniejsze zbiorniki wodne.

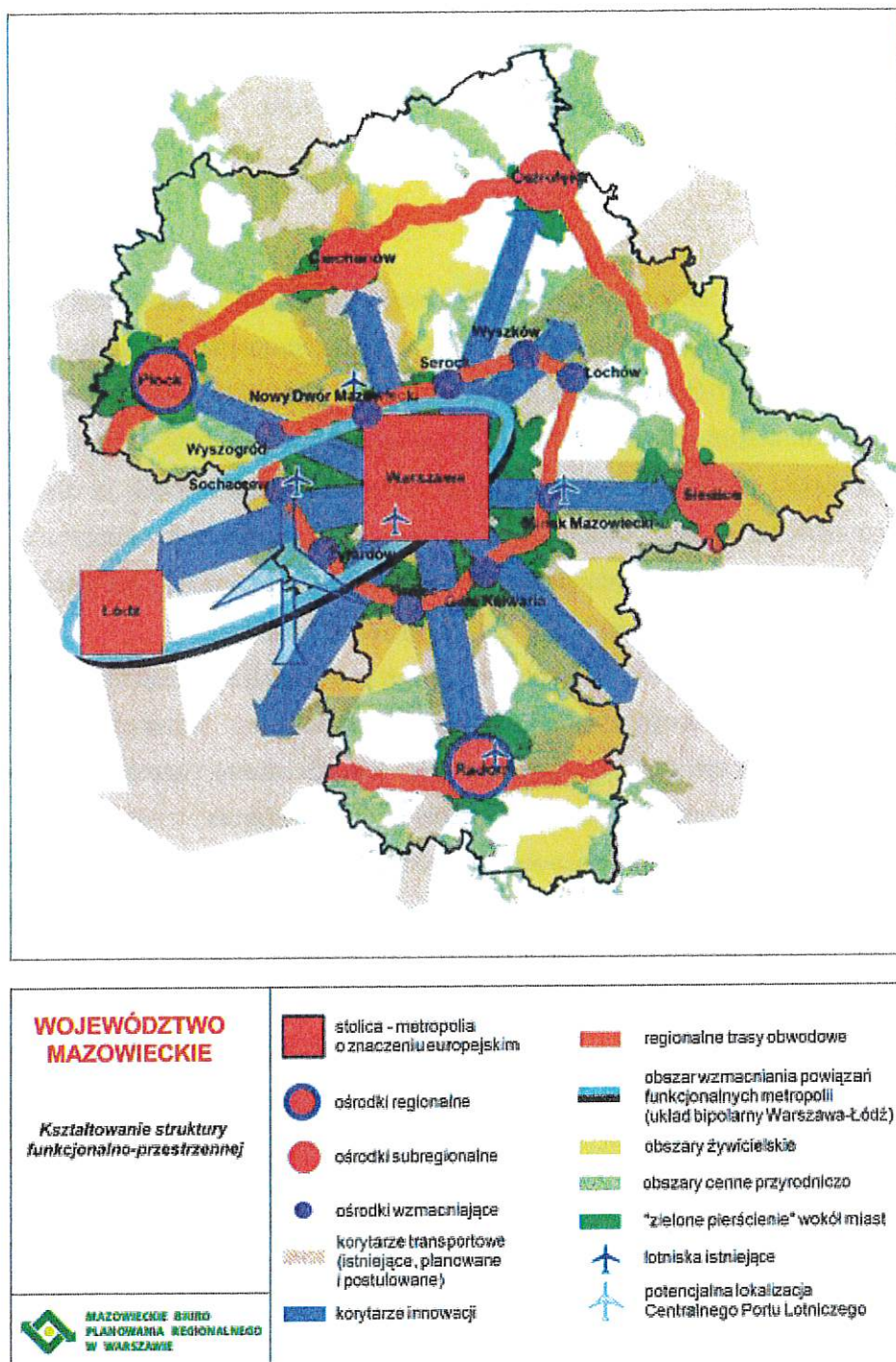
Na obszarze Gminy znajduje się kilka zbiorników wodnych. Służą one do celów przeciwpożarowych, do hodowli ryb lub jako zbiorniki retencyjne.

Ukształtowanie terenu

Ład przestrzenny oznacza takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb lokalnej społeczności, przy uwzględnieniu miejsca danego samorządu lokalnego w regionie i kraju.

Czynnikami decydującymi o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej są przede wszystkim: środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe oraz infrastruktura techniczna i komunikacja. Są to elementy, które warunkują dalszy rozwój przestrzenny jednostki samorządu terytorialnego. Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz docelowego przeznaczenia terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań oraz połączenia i powiązań zewnętrznych, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania.

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej⁶

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Powiatu Szydłowieckiego jest zdeterminowana przez ukształtowany układ osadniczy o charakterze policentryczno-pasmowym.

⁶ https://mbpr.pl/wp-content/uploads/2022/07/pzpwm_2014_pelny.pdf

Głównymi elementami struktury są:

- struktura użytkowania ziemi;
- Szydłowiec – największe miasto powiatu, jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej i specjalnej, zapewniając mieszkańcom kompleksową obsługę we wszystkich obszarach; pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych.;
- policentryczny układ gmin wchodzących w skład powiatu;
- korytarze transportowe: krajowe i regionalne;
- system obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych;
- pasmowo powiązane obszary przyrodniczo-kulturowe;
- tereny rolne i otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

Ważnym elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej są obszary strategicznej interwencji.

W kontekście struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu należy zauważyć, że polityka przestrzenna jest kształtowana na poziomie poszczególnych gmin, a jej podstawowym narzędziem w systemie aktów planistycznych w Polsce są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁷, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany jest fakultatywnie. Poważnym obciążeniem dla gmin są koszty opracowania planów, a także ekonomiczne skutki ich uchwalenia. Problemem jest również stosunkowo długi czas sporządzania planów. Uchwalenie miejscowego planu może wprowadzać ograniczenia możliwości zabudowy poszczególnych nieruchomości, z kolei zmiana warunków zagospodarowania konkretnych nieruchomości może być podstawą żądania od gminy wykupu

⁷ W Ministerstwie Rozwoju i Technologii został opracowany projekt, który jest pierwszym etapem oczekiwanej od dawna reformy systemu planowania przestrzennego. Reforma systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju kraju przy zachowaniu ładu przestrzennego i uwzględnieniu interesu publicznego. Istotne jest uproszczenie procesu inwestycyjnego i zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego. Jedną z postulowanych zmian jest: uchylenie przepisów w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zagadnienia strategiczne i kierunkowe będą przedmiotem Strategii rozwoju lokalnego lub ponadlokalnego, natomiast zasady realizacji polityki przestrzennej będą ustalane w planie ogólnym gminy – w zwięzłym dokumencie o krótkiej liście ustaleń: <https://www.gov.pl/web/rozwój-technologie/nowelizacja-ustawy-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym--aktualne-informacje>

nieruchomości lub kierowania innych roszczeń odszkodowawczych ze strony właścicieli wobec gminy. Dodatkowo, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego lub jego zmianą, wartość nieruchomości uległa obniżeniu, a właściciel albo użytkownik wieczysty zbywa tę nieruchomość, może żądać od gminy odszkodowania równego obniżeniu wartości nieruchomości.

Głównym podmiotem działań polityki wobec obszarów wiejskich są mieszkańcy. Na obszarach wiejskich powinny zostać zapewnione wysokiej jakości usługi komunikacji zbiorowej, co umożliwi dogodne połączenie komunikacyjne wewnątrz subregionów. Istotny element takiego systemu stanowi rozwój i integracja rozkładowa regionalnej komunikacji publicznej w zakresie linii autobusowych dowożących do stacji kolejowych oraz najbliższych aglomeracji miejskich, w tym położonych w sąsiednich województwach. Pomimo że w ostatnim czasie obserwowane są głębokie przemiany zachodzące na obszarach wiejskich (m.in. zmniejszenie udziału produkcji rolniczej w funkcjach, jakie pełnią obszary wiejskie w regionie), są one nadal głównymi dostawcami żywności i materiałów dla poszczególnych sektorów gospodarki. Obszary te powinny wzmocniać swoje mocne strony i zwiększać stopień dywersyfikacji działalności gospodarczej. W aspekcie wymogów ochrony środowiska istotne będą również działania rozwojowe związane z poprawą standardów funkcjonowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym urządzeń w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków. Działania w tym zakresie pożądane są głównie na terenach wiejskich, gdzie nadal widoczna jest istotna luka pod względem liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. W rozwoju obszarów wiejskich kluczowe znaczenie mają umiejętności i kompetencje ich mieszkańców. Jednym z priorytetów będzie zatem zwiększenie dostępności do usług oświatowych, realizowanych również przez ośrodki kultury, doposażenia szkół, a także umożliwienie uczniom korzystania z nowoczesnych technologii w procesie nauczania. Bardzo ważnym elementem determinującym rozwój obszarów wiejskich jest ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Na obszarach wiejskich powinny być tworzone warunki do upowszechniania kultury oraz rozwijane funkcje turystyczne, co umożliwi kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej⁸.

Budowa geologiczna i warunki glebowe

Omawiany obszar położony jest w północnej części obrzeżenia mezozoicznego Gór Świętokrzyskich. Dominujące tu, skały osadowe wieku jurajskiego, stanowią generalnie monoklinę o nachyleniu warstw w kierunku północno-wschodnim. Na powyższą pierwotną

⁸ <https://www.mirow.pl/bip/36-prawo-lokalne/zagospodarowanie-przestrzenne/406-projekt-studium-uwartunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania-przestrzennego>

strukturę nakładają się późniejsze procesy tektoniczne, które spowodowały powstanie dyslokacji drzewicko-lubieńsko-mnichowskiej (zwanej również brzeżną w odniesieniu do utworów liasu) i dyslokacji wierzbicko-chlewiskiej. Strefę zawartą pomiędzy nimi przecinają dość liczne dyslokacje transversalne, dzieląc omawiany obszar na bloki. W wyniku procesów kompresyjnych pomiędzy dyslokacjami, powstały struktury ciągłe: synklina Szydłowca-Śtarachowic i antyklina Smagowa.

Na powierzchni omawianego obszaru odsłaniają się osady jury, trzeciorzędu i czwartorzędu, a utwory starsze znane są wyłącznie z wierceń badawczych.

Najstarszymi osadami występującymi tu są utwory jury dolnej (liasu). Osady te wykształcone są jako piaskowce, mułowce i iłowce, miejscami piaskowce z wkładkami syderytów. W profilu jury dolnej wyróżnić można dziewięć serii litologicznych: zagajską, skłobską, zarzecką, ostrowiecką, koszorowską, gileniowską, drzewiecką, ciechocińską i borucicką.

Seria zarzecka zwana jest inaczej rudonośną. Reprezentuje ją tzw. II poziom rudonośny, w którego profilu występują piaskowce z wkładkami syderytów i iłowców brunatnowiśniowych. Objawy mineralizacji związkami żelaza pojawiają się w całym profilu jury, ale tylko seria zarzecka posiada dużą ich koncentrację. Jurajskie rudy żelaza wykształcone są w postaci syderytów, rzadziej sferosyderytów i zawierają średnio do 30% czystego metalu.

Serię gielniowską stwierdzono na powierzchni gminy w okolicy Szydłowca. W utworach tej serii występują poziomy rud syderytowych eksploatowanych w XIX wieku. W rozległych odsłonięciach w rejonie Szydłowca odsłania się seria drzewiecka, której piaskowce są powszechnie eksploatowane jako wysokiej wartości materiał okładzinowy w okolicznych kamieniołomach.

Utwory jury środkowej (doggeru) występują wąskim pasem wzdłuż wspomnianej wyżej dyslokacji brzeżnej. Reprezentowane są przez: piaskowce, mułowce, iłowce piaszczyste, czasem zlepierce z wkładkami syderytów i piasków syderyticznych.

Osady górnourajskie (malm) wykształcone są jako: wapienie, wapienie margliste i wapienie oolitowe, miejscami organodetrytyczne. Jednak na obszarze gminy nie występują ich udokumentowane złoża.

Osadów trzeciorzędowych na obszarze Gminy Szydłowiec nie stwierdzono. Występują one w sąsiedniej Gminie Orońsko, w rejonie wsi Dobrut. Są to piaski kwarcowe, pylaste oraz gliny wypełniające leje krasowe stwierdzone w kamieniołomie „Marylin”. W wyniku procesów wietrzeniowych w trzeciorzędzie piaskowce wapnisto-żelaziste jury środkowej uległy silnemu i głębokiemu wietrzeniu, co spowodowało ich odwapnienie i limonityzację.

Utwory czwartorzędowe wykształcone są jako gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe, piaski rzeczne, żwiry, gliny i rumosze deluwialne powstałe w wyniku zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich. Na przełomie plejstocenu i holocenu powstały piaski eoliczne występujące w wydmach na całym opisywanym obszarze. Najmłodszymi utworami

są piaski rzeczne, żwiry, namuły i torfy występujące w dolinie Szabasówki, Korzeniówki i mniejszych cieków.

Na obszarze arkusza do najważniejszych utworów o znaczeniu gospodarczym zaliczyć należy: serię drzewiecką i ostrowiecką liasu, z którymi związane jest występowanie przydatnych w budownictwie złóż piaskowców w gminie Szydłowiec oraz serię zarzecką (rudonośną).

Warunki przyrodniczo – krajobrazowe

Charakterystyczną cechą terenów Powiatu Szydłowieckiego jest obecność piaskowca, która od średniowiecza determinowała rozwój społeczno – gospodarczy tego rejonu. Występujące tu surowce były przedmiotem eksploatacji i obróbki jeszcze w epoce kamienia (krzemień), w średniowieczu i w okresie nowożytnym (piaskowiec, rudy żelaza). Ośrodki ich wydobycia i przetwarzania liczyły się w potencjale gospodarczym Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Bogate tradycje kamieniarskie (kontynuowane po dzień dzisiejszy) i hutnicze wyróżniają powiat w skali kraju, a zabytkowa huta żelaza w Chlewiskach jest unikatem w skali europejskiej. Tradycje te utrwaliły nazwy miejscowe, np.: Ruda, Kopalnia, Kuźnia, Kuźnica, Huta, Hucisko, Goworek (od: gwarek = górnik), Piece (wapienniki), Tracze (tartak), Budki i Majdanki (osady śródleśne), a także figury św. Barbary stawiane przez górników swej patronce.

Obiekty dawnego górnictwa kamiennego (łomy piaskowca) wraz z interesującymi odsłonięciami i formami morfologicznymi są wykorzystywane w edukacji przyrodniczej i kulturowej. Przejawem wysokiego poziomu kultury materialnej i rzemiosła były produkowane w Szydłowcu od 4. ćwierci XIX w. po rok 1939 sławne bryczki, a w okresie międzywojennym nadwozia do samochodów, które jeździły w Warszawie jako pierwsze w Polsce taksówki. Tradycje rzemiosła i handlu są dalej aktualne. Ważną rolę odgrywa w tej działalności Cech Rzemiosł Różnych w Szydłowcu. Region szydłowiecki słynął także z garncarstwa, wyrobów ze szkła i ceramiki. Okolice Rędocina były oblegane przez kupców – sadoowników, którzy nabywali tu doniczki i inne naczynia służące do hodowli roślin.

Powiat może się pochwalić także ciekawymi dziełami architektury i sztuki, w tym m.in. późnogotyckim kościołem pw. św. Zygmunta w Szydłowcu, Szydłowieckie Centrum Kultury i siedziba unikatowego w Polsce Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych, najstarszy w powiecie XIII – wieczny kościół, przebudowany i wyposażony w XVI-XVII w. oraz otoczony krajobrazowym parkiem nowożytny dwór w Chlewiskach, zespół dworski w Orońsku, w którym mieści się Centrum Rzeźby Polskiej – instytucja kultury z ośrodkiem pracy twórczej dla rzeźbiarzy i stałą galerią współczesnej rzeźby.

Powiat Szydłowiecki jest położony w otoczeniu lasów przysusko-szydłowieckich, co powoduje, że jest to obszar o atrakcyjnych i cennych walorach przyrodniczych.

Położenie Powiatu Szydłowieckiego na terenach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym (dawnej Puszczy Świętokrzyskiej) sprzyja uprawianiu czynnej turystyki i rekreacji - otoczenie parków, lasów, rezerwatów, obszarów krajobrazu chronionego, możliwość zwiedzania nieczynnych kamieniołomów, miejsc pamięci, a także licznych zabytków.

Powiat szydłowiecki razem z koneckim, opoczyńskim, skarżyskim i przysuskim jest zaliczany do tzw. **Ziemi Odrowążów**. Idea wspólnej promocji regionu w innych powiatach ma za zadanie wzmocnić potencjał gmin szydłowieckich. Dodatkowe atrakcje turystyczne są w każdym powiecie i wielu gminach. Przy takiej promocji **zyskuje każda gmina z osobna i każdy powiat**. Poszczególnym gminom będzie trudno o pozyskanie turystów, którzy przyjadą tylko do Szydłowca, ale połączenie wizyty ze zwiedzaniem innych okolicznych destynacji, w tym Radomia może być już ciekawym rozwiązaniem dla turystyki weekendowej, krótkoterminowej np. typu city break. Sama gmina może nie być na tyle atrakcyjna na tyle na ile może być nim cały region. Gminy i miasta Ziemi Odrowążów razem mają szansę zaoferować kompleksową ofertę dla turystów. We współpracy i wzajemnym zaufaniu tkwi siła regionu.⁹

Obszar powiatu może poszczycić się ciekawymi z punktu widzenia atrakcjami, które mogą spotkać się z uznaniem turystów. W powiecie jest kilka sztucznych zbiorników wodnych, wśród których najbardziej popularne są: zalew w Chlewiskach, w Szydłowcu i Jastrzębiu.

Istniejące obszary i obiekty objęte ochroną

Na obszarze gmin powiatu znajdują się formy ochrony przyrody w postaci rezerwatów, pomników przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, parków zabytkowych i użytków ekologicznych.

Obszary Natura 2000

1. Dolina Czarnej, PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260015.H

Województwa w których znajduje się obiekt: świętokrzyskie, łódzkie, mazowieckie

Powiaty: opoczyński, piotrkowski, konecki, szydłowiecki

⁹ <https://ziemiaodrowazow.com/czym-jest-ziemia-odrowazow/>

Gminy: Paradyż (wiejska), Żarnów (wiejska), Chlewiska (wiejska), Końskie (miejsko-wiejska), Aleksandrów (wiejska), Smyków (wiejska), Stąporków (miejsko-wiejska), Fałków (wiejska), Radoszyce (miejsko-wiejska), Ruda Maleniecka (wiejska).

Powierzchnia: 5780.6 ha.

Obszar obejmuje dolinę Czarnej Koneckiej (Malenieckiej) od źródeł do ujścia, z kilkoma dopływami i z przylegającymi do niej kompleksami łąk i stawów, oraz lasami. Jest to największy prawobrzeżny dopływ Pilicy (ok. 85 km). Obszar źródłiskowy w całości pokryty lasami, z przewagą borów mieszanych i grądów. Tereny w wielu miejscach podmokłe (zarastające śródleśne łąki, torfowiska). Tereny źródłiskowe Czarnej zajmują największe na opisywanym obszarze śródleśne torfowiska. W środkowym odcinku dominują bory sosnowe. Łąki i mokradła zajmują niewielkie powierzchnie (niedaleko od koryta) w górnym i znacznie większe w środkowym i dolnym biegu rzeki. Rzeka na przeważającej długości zachowała naturalny charakter koryta i doliny (rzeka wyżynna). Niezbyt długie i nieliczne uregulowane odcinki, mają związek z historią tych terenów¹⁰.

2. Lasy Skarżyskie PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260011.H

Powierzchnia [ha]: 2 388,81.

Województwa w których znajduje się obiekt: świętokrzyskie, mazowieckie

Powiaty: skarżyski, szydłowiecki

Gminy: Skarżysko-Kamienna (miejska), Szydłowiec (miejsko-wiejska), Bliżyn (wiejska), Skarżysko Kościelne (wiejska).

Lasy Skarżyskie to obszar głównie leśny, zabezpieczający naturalne lasy bukowo-jodłowe o charakterze puszczańskim, jako pozostałość po prastarej Puszczy Świętokrzyskiej. Na obrzeżach lasów występują bardzo dobrze zachowane zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Molinion. Łąki te są doskonale wykształcone, niemalże "podręcznikowo" z całą plejadą gatunków charakterystycznych dla tego zbiorowiska, nie rzadko chronionymi i zagrożonymi, np.: *Gladiolus imbricatus*, *Gentiana pneumonanthe*, *Epipactis palustris*, czy gatunki z rodzaju *Dactylorhiza*. W ostoi stwierdzono występowanie kilku gatunków o znaczeniu europejskim: motyle - czerwńczyk nieparek i przeplatka aurinia (wszystkie te gatunki związane są ze środowiskami wilgotnych łąk, mokradel i torfowisk) oraz chrząszcz pachnica dębowa. Obszar ma istotne znaczenie dla ochrony przede wszystkim dla ochrony przeplatki aurinia i pachnicy dębowej.

Obszar chronionego krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie

PL.ZIPOP.1393.OCHK.666

¹⁰ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewnatura2000.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260015.H>

Powierzchnia [ha]: 35908,09. Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych¹¹. Położony jest na terenie powiatu przysuskiego w gminach Gielniów, Przysucha, Borkowice oraz powiatu szydłowieckiego w gminach: Chlewiska, Szydłowiec, Mirów, Jastrząb.

W skład kompleksu wchodzi: W obrębie obszaru znajdują się 4 rezerваты przyrody (Puszcza u źródeł Radomki, Podlesie, Rezerwat Cisowy Majdów, Rezerwat Cisowy Skarżysko), 32 pomniki przyrody (drzewa) oraz 2 parki zabytkowe.

Jest to obszar porośnięty w znacznym stopniu lasami mieszanymi z jodłą, świerkiem, brzozą i bukiem oraz licznymi źródłiskami i małymi ciekami wodnymi. Obszar ten jest słabo poznany pod względem przyrodniczym. Kompleksy leśne tworzą w dużej mierze mieszane starodrzewia z dużą ilością śródleśnych torfowisk.

Na terenie powiatu znajdują się:

Rezerwat Cisowy Majdanów, PL.ZIPOP.1393.RP.21: Powierzchnia [ha]: 9,25. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa, gatunku ustępującego obecnie z naszych lasów, a stanowiącego niegdyś ich stały element składowy.

Rezerwat Cisowy Skarżysko, PL.ZIPOP.1393.RP.19: Powierzchnia [ha]: 6,1. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa, gatunku ustępującego obecnie z naszych lasów, a stanowiącego niegdyś stały element składowy.

Rezerwat Podlesie, PL.ZIPOP.1393.RP.555: obszar gminy Chlewiska, Celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk jodłowych i wielogatunkowych z przewagą jodły oraz śladów wydobywania i przeróbki rudy żelaza w Okręgu Staropolskim. Powierzchnia [ha]: 194, 48.

Ponadto na obszarze powiatu występuje 35 pomników przyrody¹² (w tym m.in. wiąz górski, lipa drobnolistna, klon pospolity, dąb szypułkowy, jesion wyniosły, lipa szerokolistna, wiąz szypułkowy, buk pospolity, klon jawor, topola czarna, cis pospolity, olsza czarna oraz 3 stanowiska dokumentacyjne¹³).

Łom Podkowiński: Nieczynny kamieniołom wglębny piaskowców szydłowieckich - odsłonięcie geologiczne wraz z pasem gruntu i wyrobiska wypełnionego wodą szerokości po 1m w części górnej i dolnej ściany, ograniczającej wyrobisko od wschodu i północy;

¹¹ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.666>

¹² <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

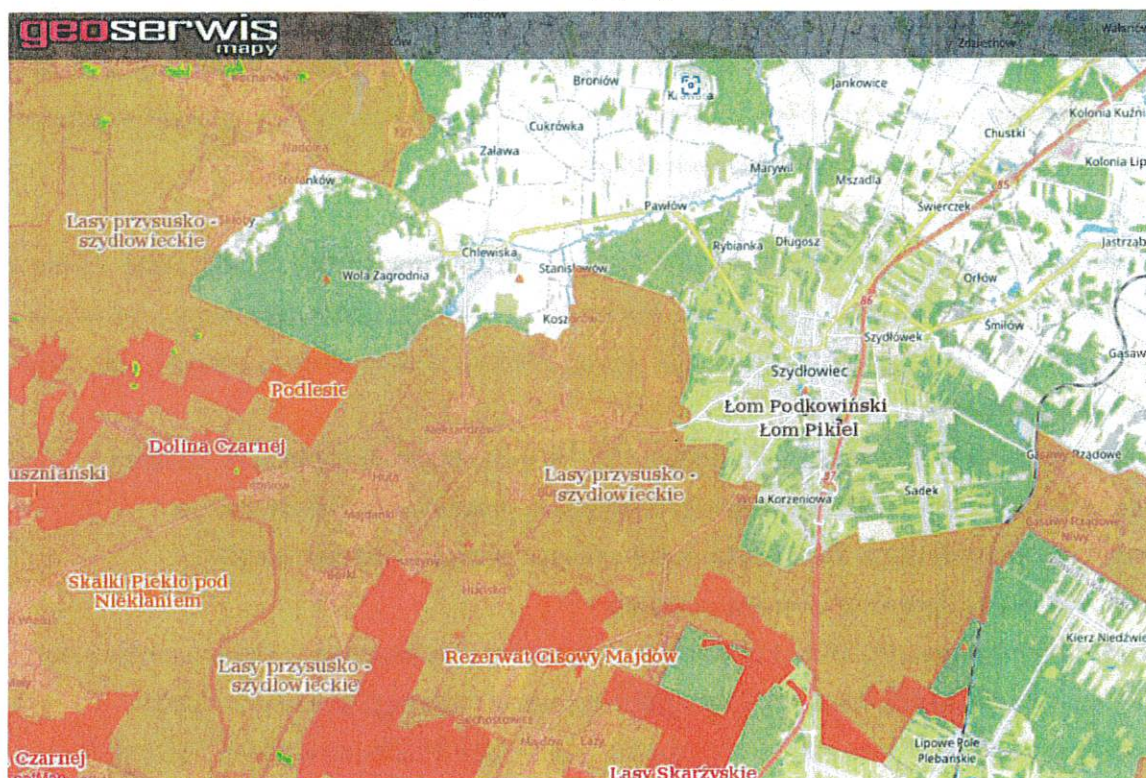
¹³ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Łom Pikiel: Nieczynny kamieniołom wgłębny piaskowców szydłowieckich - odsłonięcie geologiczne wraz z pasem gruntu szerokości 5m w części górnej ściany i wyrobiska szerokości 1 m wypełnionego wodą, ograniczającym wyrobisko od północy (długość 20m), wschodu (całość) i południa (długość 20 m);

Łom na Polankach: Zespół nieczynnych łomików wgłębnych piaskowców szydłowieckich.

Do pomników przyrody nieożywionej zaliczono wychodnie piaskowca Góry Cymbra, z której rozciągają się rozległe, panoramiczne widoki dużej części powiatu.

Formy ochrony przyrody¹⁴

Istniejący stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym oddziaływaniem

Powietrze atmosferyczne

W Unii Europejskiej realizacja celów klimatyczno-energetycznych jest istotna z punktu widzenia planowanej niskoemisyjnej transformacji energetycznej. UE ma ambicje związane z osiągnięciem dekarbonizacji obszaru wspólnoty europejskiej. W grudniu 2020 r. został

¹⁴ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

zatwierdzony przez Radę Europejskiej cel obejmujący ograniczenie emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990. Dla Polski pójście drogą dynamicznych zmian klimatyczno - energetycznych UE będzie stanowić wyzwanie transformacyjne.

Główną kanwą budowy nowego podejścia w polityce klimatycznej jest ogłoszony w 2019 r. Europejski Zielony Ład (EZŁ, ang. European Green Deal) , który jest strategią rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny klimatycznie. Jest to odpowiedź na kryzys klimatyczny i silne procesy degradacji środowiska

Idea Zielonego Nowego Ładu (Green New Deal) nawiązuje do Nowego Ładu (New Deal) zrealizowanego w Stanach Zjednoczonych w latach 30. XX w. przez prezydenta Roosevelta, jako odpowiedź państwa na najgłębszą w historii recesję – z rosnącym bezrobociem, spadkiem produkcji w gospodarce i drastycznym wzrostem długu publicznego. Zielony Nowy Ład wskazuje zaś jednocześnie na nowe – oprócz socjalnej i ekonomicznej – perspektywy i wyzwania globalnego kryzysu przełomu XX i XXI w. Wiążą się one głównie z globalnymi zmianami klimatycznymi i postępującym wyczerpywaniem się nieodnawialnych zasobów oraz niszczeniem różnorodności biologicznej – procesami wynikającymi m.in. z niezrównoważonych wzorców konsumpcji i modeli produkcji¹⁵.

Zadaniem Zielonego Nowego Ładu jest zapewnienie globalnego zrównoważonego rozwoju oraz zbudowanie niskoemisyjnej i niskowęglowej gospodarki i społeczeństwa przez wzmacnianie spójności społecznej, tworzenie milionów nowych zielonych miejsc pracy – w wyniku zwiększania poziomu unijnych i krajowych inwestycji m.in. w edukację, programy badawczo-rozwojowe, rozwój nowoczesnych technologii przyjaznych człowiekowi, środowisku i klimatowi, podnoszenie efektywności energetycznej i zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizację sektora budownictwa oraz promocję budynków autonomicznych i pasywnych, rozwój przyjaznych środowisku sieci kolejowych na kontynencie czy wreszcie zmianę priorytetów Wspólnej Polityki Rolnej. Podobnie jak program reform z lat 30. XX w., ZNŁ wskazuje na aktywną rolę władz publicznych w realizacji polityki – w tym wypadku polityki zrównoważonego rozwoju.

W gminach powiatu szydłowieckiego odnotowano przekroczenia dopuszczalnych norm w zakresie benzo(a)pirenu.

Na obszarze gmin znajdują się budynki o zróżnicowanym wieku, przeznaczeniu i technologii wykonania. Budownictwo zagrodowe i jednorodzinne to wiodąca forma zabudowy na terenie gmin powiatu. Budownictwo jest bardzo zróżnicowane, a stan techniczny w dużej mierze zależy od roku budowy, technologii czy sposobu eksploatacji. Najstarsze

¹⁵ Założenia Europejskiego Zielonego Ładu | Fundacja Zielony Ład (fundacjazielenylad.pl)

budynki charakteryzują się murami wykonanymi z cegły wraz z drewn. Nowo powstałe cechuje natomiast dobrze wykonana termoizolacja. Budynki są sukcesywnie modernizowane.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w Polsce jest sektor komunalno-bytowy, czyli gospodarstwa domowe. Odpowiadają one za prawie połowę całkowitej emisji pyłu zawieszonego, większość (ok. 91%) emisji WWA i praktycznie 100% bardzo toksycznego „koktajlu” związanego z nielegalnym spalaniem tworzyw sztucznych. Jest to tzw. niska emisja powierzchniowa (nazwa pochodzi od niskich kominów, nie od niskiego poziomu zanieczyszczeń), czyli produkty spalania węgla, drewna a nierzadko śmieci w domowych piecach, kotłach i kominkach najróżniejszych typów przyczyniające się w głównej mierze do złego stanu polskiego powietrza. Wśród wykorzystywanych kotłów węglowych przeważają urządzenia wiekowe. Udział stosunkowo nowych kotłów, do 3 lat, wynosi 25%. Dalsze 29% kotłów to już urządzenia w wieku 4 do 10 lat. Pozostałe 45% kotłów ma 10 lat i więcej. Średni wiek kotłów retortowych (8 lat) jest nieco wyższy niż zasypowych (12 lat).

W gminach powiatu zwłaszcza na obszarach wiejskich znaczna część mieszkań będących własnością samorządów zlokalizowana jest w obiektach, które wymagają przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych. Gminy sukcesywnie realizują inwestycje, których celem jest poprawa efektywności energetycznej własne zasobu komunalnego. Jednakże potrzeby są zdecydowanie większe niż możliwości finansowe gmin i mieszkańców, brak podejmowanych działań zmierzających do optymalizacji kosztów m.in. ogrzewania doprowadza do wysokiego zużycia energii cieplnej. To z kolei prowadzi do dużej emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery. Brak inwestycji w termomodernizację budynków powoduje rosnące koszty ich utrzymania, co negatywnie wpływa na budżety jednostek samorządowych i tym samym samych gmin. Dlatego też przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną daje już w horyzoncie krótkoterminowym wymierne korzyści finansowe. Dzięki przeprowadzeniu robót termomodernizacyjnych ulega obniżeniu emisja szkodliwych substancji tj. gazów i pyłów do atmosfery, co przekłada się na obniżenie kosztów związanych z utrzymaniem obiektów. Należy również podkreślić, że inwestycje termomodernizacyjne przyczyniają się do poprawy warunków pracy i podniesienia komfortu pracujących w nich osób. Obok niedocieplonych ścian dużym problemem są stare, nieekologiczne i nieefektywne systemy grzewcze. Niemodernizowane od lat instalacje powodują, że zużycie energii znacznie przekracza średnią dla obowiązujących wytycznych zgodnych z najnowszymi warunkami technicznymi i normami Polskimi i Europejskimi. Dodatkowo należy podkreślić, że mimo wysokich kosztów ponoszonych za zakup paliwa nie przekłada się to na możliwość uzyskania komfortu cieplnego na wymaganym poziomie. Znaczna część obiektów charakteryzuje się niedograniem kubatury.

Analogiczne problemy dotyczą starszych budynków prywatnych, które powstały ponad 20-lat temu, tj. przed obowiązywaniem sukcesywnie rosnących wymagań dot. izolacyjności

oraz tendencji rynku do montażu wysokosprawnych źródeł ciepła oraz różnych systemów zmierzających do zatrzymania wytworzone ciepła w ogrzewanej kubaturze. Na terenach wiejskich poza problemem używania nie ekologicznych źródeł ciepła dochodzi kwestia spalania paliw niskiej jakości oraz różnego rodzaju odpadów. Ten brak świadomości, poczucie oszczędności pieniędzy skutkuje powstawaniem smogu, co jak podają już oficjalne dane jest przyczyną śmiertelności Polaków.

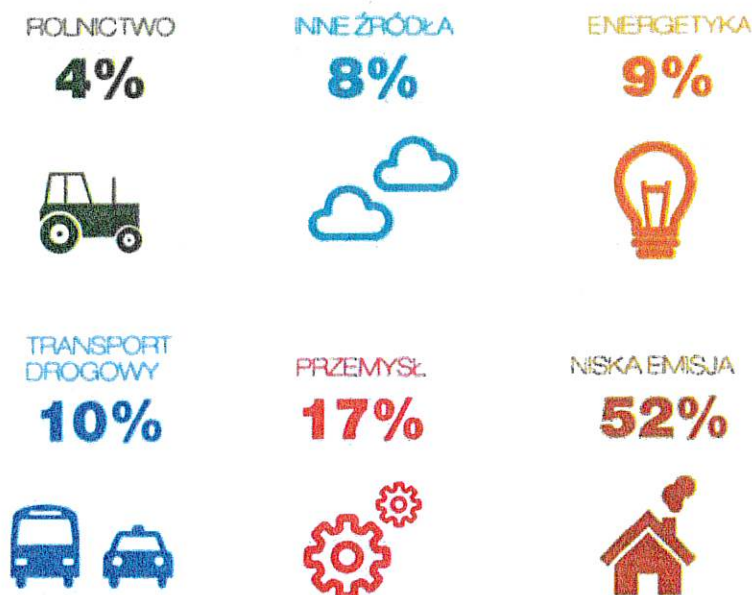
W przypadku gmin powiatu głównym źródłem zanieczyszczeń jest spalanie paliw kopalnych wykorzystywanych w celach grzewczych. Niski standard energetyczny budynków mieszkalnych oraz wykorzystywanie przestarzałych, niskosprawnych kotłów przyczynia się do zwiększania emisji na terenie gminy. Ponadto popularnym źródłem ciepła w budynkach są stare i niskosprawne kotły węglowe. Skutkiem obecnej sytuacji jest wysokie zanieczyszczenie powietrza z niskiej emisji, tj. źródło niedużej wysokości. Jest to szczególnie niebezpieczne, gdyż utrzymujące się na niskich wysokościach zanieczyszczenia bezpośrednio wpływają na zdrowie ludzi oraz zwierząt. Efektem spalania węgla i innych tradycyjnych paliw jest ciepło, które ogrzewane domy. Powstają przy tym zanieczyszczenia, które trafiają do powietrza, którym oddychamy. Niezależnie od rodzaju kotła, każdy emituje do atmosfery zanieczyszczenia (emisja zanieczyszczeń). W zależności od rodzaju spalanego paliwa, będzie ich więcej lub mniej. Zanieczyszczenia te przyczyniają się do ocieplania klimatu na ziemi. Mają również katastrofalny wpływ na nasze zdrowie, a w szczególności na zdrowie dzieci. Niska emisja, to zanieczyszczenia trafiające do powietrza na wysokości mniejszej od 40 m, czyli w naszym najbliższym otoczeniu. Głównym źródłem niskich emisji są między innymi: domowe kotły i piece na paliwo stałe, transport oraz małe i średnie zakłady przemysłowe. Mają one negatywny wpływ na środowisko i stan zdrowia ludzi. Powodują wysoką koncentrację zanieczyszczeń w powietrzu, którym oddychamy – tzw. smog. Powodują również zanieczyszczenia żywności, którą spożywamy.

Wielkość emisji zanieczyszczeń zależy od:

- rodzaju budynku – ocieplony dom potrzebuje znacznie mniej paliwa do jego ogrzania, tym samym będzie emitował mniejszą ilość zanieczyszczeń do atmosfery;
- rodzaju kotła i jego wieku – starsze kotły zużywają więcej paliwa i znacznie więcej emitują zanieczyszczeń niż nowoczesne urządzenia;
- rodzaju paliwa – niezależnie od postaci, pod względem produkcji zanieczyszczeń węgiel zawsze wypada gorzej w porównaniu z innymi paliwami – nawet jeśli nazywany jest „eko”;
- parametrów stosowanego paliwa – np.: zawartość popiołu, zawartości siarki; im gorszej jakości paliwo, tym z jego spalania powstaje więcej zanieczyszczeń.

Spośród zanieczyszczeń emitowanych przy spalaniu paliw stałych, zwłaszcza węgla, najbardziej niebezpieczną są pyły. Szczególnie niebezpieczne są pyły oznaczone jako PM₁₀ i PM_{2,5}. Zawierają one metale ciężkie i są odpowiedzialne za choroby układu oddechowego i krążeniowego, różnego rodzaju alergię, a w efekcie odpowiadają za wzrost śmiertelności ludności na terenach o wysokiej emisji tych substancji. Pył zawieszony – jest mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych znajdujących się w powietrzu. Może zawierać substancje toksyczne, metale ciężkie oraz diotoksyny. Pochodzą one z komunikacji, przemysłu, kotłów na paliwo stałe. Dlatego spaliny zawierają bardzo różne rodzaje pyłów i gazów, które różnią się składem chemicznym i stanem rozdrobnienia. Konsekwencje zdrowotne zależą od średnicy cząstek pyłów i ich stężenia, jak i składu chemicznego. Cząsteczki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów, tzw. pył zawieszony PM₁₀, przenikają wraz z wdychanym powietrzem do dróg oddechowych i tam głównie oddziałują na zdrowie człowieka. Drobniejsze cząsteczki, o średnicy 2,5 mikrometrów i mniejszej (PM_{2,5}), są groźniejsze dla zdrowia, ponieważ wnikają do pęcherzyków płucnych skąd tlen dostarczany jest do całego organizmu. Pyły o średnicy 0,1 mikrometra przenikając z pęcherzyków płucnych do naczyń krwionośnych wraz z krwią dostają się do różnych narządów i tkanek; mogą również przenikać do płodu.

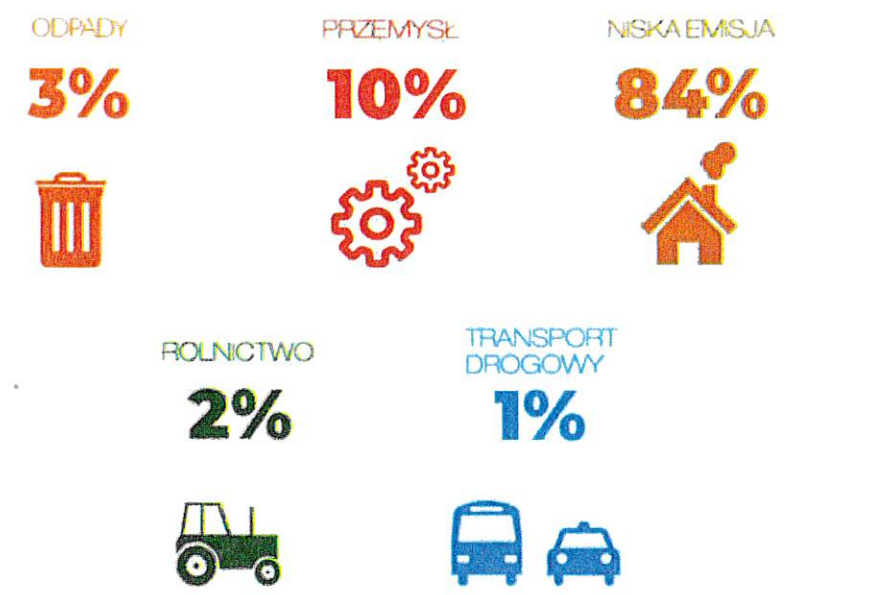
Źródła emisji pyłu PM₁₀¹⁶

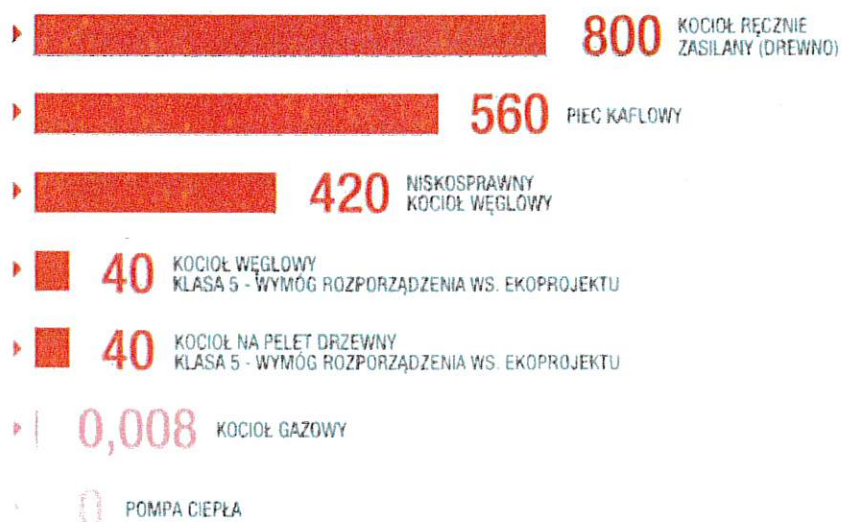
Źródła emisji bezno[a]pirenu¹⁷

¹⁶ <https://www.polskialarmsmogowy.pl/polski-alarm-smogowy/smog/szczegoly,skad-sie-bierze-smog,18.html>

¹⁷ <https://polskialarmsmogowy.pl/smog/skad-sie-bierze-smog/>

Emisja pyłów z domowych urządzeń grzewczych mg/m³

Na terenie powiatu zidentyfikowano następujące główne obszary problemowe z zakresu efektywności energetycznej oraz emisji zanieczyszczeń do atmosfery¹⁸:

- 1) stosowanie wysokoemisyjnych źródeł ciepła, zarówno w budynkach publicznych, jak i prywatnych;
- 2) niska efektywność energetyczna części budynków publicznych;
- 3) niski udział w wykorzystaniu energii z odnawialnych źródeł energii;
- 4) znaczący udział transportu w strukturze emisji CO₂;
- 5) niska świadomość społeczna w zakresie racjonalnego wykorzystania energii.

¹⁸ Dane z Planów Gospodarki Niskoemisyjnej.

Wody powierzchniowe i podziemne

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska (pmś) wynika z art. 349 ustawy – Prawo wodne. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska, którym zgodnie z art. 4a ust 1a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1355, z późn. zm.) jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. W zakresie obowiązków GIOŚ leży również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego. Stan ichtiofauny jako jednego z biologicznych elementów jakości wód oraz stężenia substancji priorytetowych, dla których określono środowiskowe normy jakości we florze i faunie są badane przez wykonawców zewnętrznych na zlecenie GIOŚ. Monitoring wód powierzchniowych jest realizowany w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych, czyli oddzielnych i znaczących elementów wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r., poz. 469 ze zm.) wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 ze zm.), w którym zlewnie poszczególnych rzek, przyporządkowano regionom wodnym. Obszar gminy położony jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, w obszarze dorzecza Wisły. Plan gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły został określony przepisami Uchwały Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 r. Plan gospodarowania wodami dorzecza Wisły (M.P. Nr 49, poz. 549). Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych powodują przede wszystkim następujące punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń:

- zrzuty ścieków z jednostek wiejskich, gdzie budowa wodociągów wyprzedziła budowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków – stopień zwodociągowania gminy jest wysoki, brak natomiast wystarczającej ilości sieci kanalizacyjnych i obiektów oczyszczania ścieków;
- ścieki deszczowe spływające z terenów komunikacyjnych, placów utwardzonych i stacji paliw;

- spływy z terenów rolniczych (stosowane w nadmiarze nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, nawozy naturalne – obornik, gnojowica);
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości płynne, nielegalne wykorzystywanie nie eksploatowanych studni jako szamb powodujące bezpośrednie zanieczyszczenie całych poziomów wodonośnych.

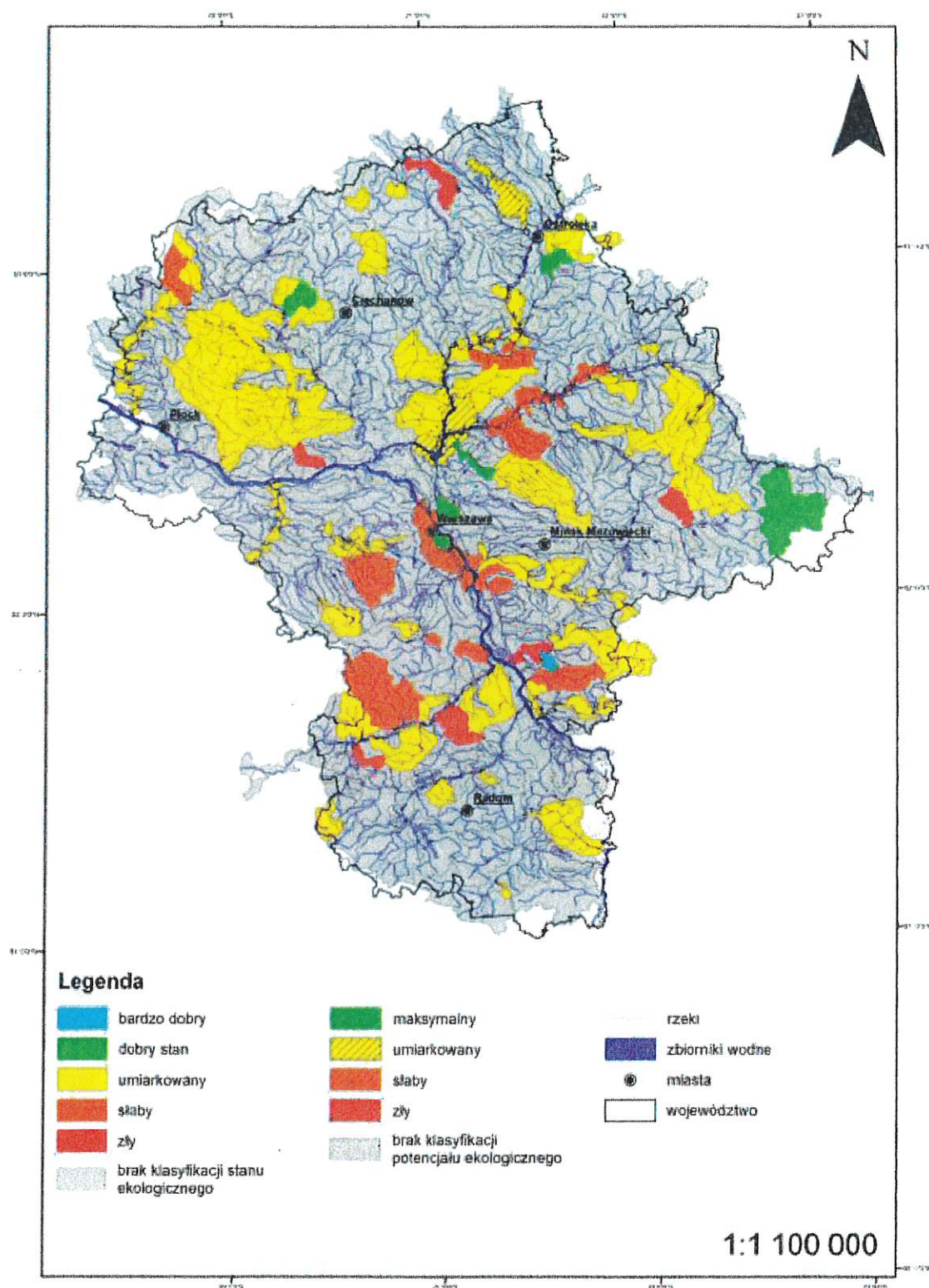
Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska (pmś) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2022 r., poz. 88 z późn. zm.). Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji właściwego organu inspekcji ochrony środowiska.

Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP rzecznych

W 2018 r. dokonano klasyfikacji stanu ekologicznego w 88 naturalnych jednolitych częściach wód powierzchniowych rzecznych. Najwięcej JCWP - 65 (co stanowi 14,2% w odniesieniu do wszystkich naturalnych JCWP na terenie województwa), sklasyfikowano w stanie ekologicznym umiarkowanym. Głównie makrobezkręgowce bentosowe wpłynęły na taki wynik klasyfikacji. W przypadku 12 (2,6%) JCWP rzecznych stan ekologiczny określono jako słaby. O klasie zadecydowały elementy biologiczne, były to najczęściej makrobezkręgowce bentosowe. Często poniżej stanu dobrego występowały również fosfor fosforanowy oraz azot Kjeldahla. Zły stan ekologiczny wód charakteryzował 6 (1,3%) JCWP rzecznych. Czynnikiem degradującym były makrobezkręgowce bentosowe oraz ichtiofauna. Jedna (0,2%) JCWP (Dopływ spod Izdebnia-Kolonii) została sklasyfikowana do bardzo dobrego stanu ekologicznego i 4 (0,9%) JCWP do stanu dobrego (Rządza od Cienkiej do ujścia, Toczna do ujścia, Dopływ spod Zamościa, Struga).

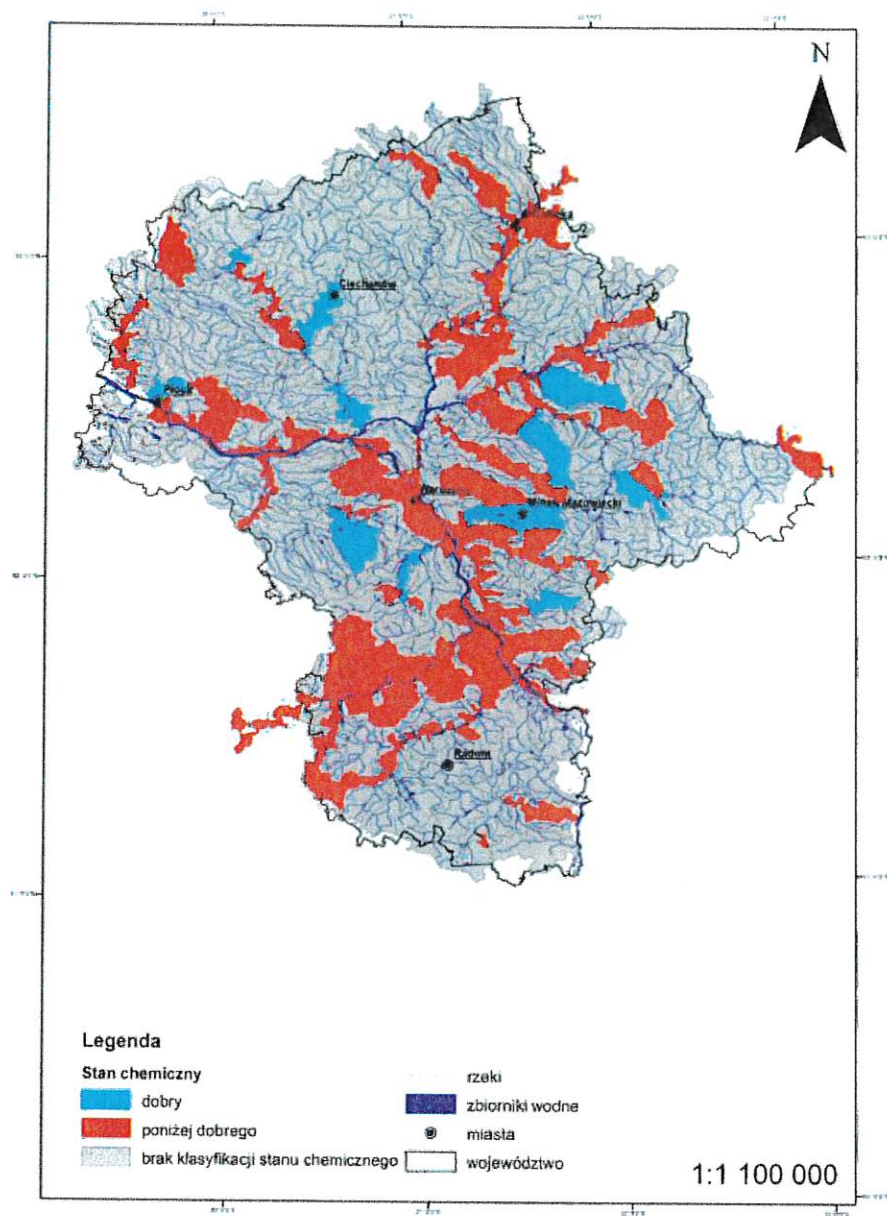
Wyniki oceny stanu/potencjału ekologicznego JCWP rzecznych województwa mazowieckiego w 2018 roku¹⁹

¹⁹ https://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/stan_srodowiska-2020-mazowieckie.pdf

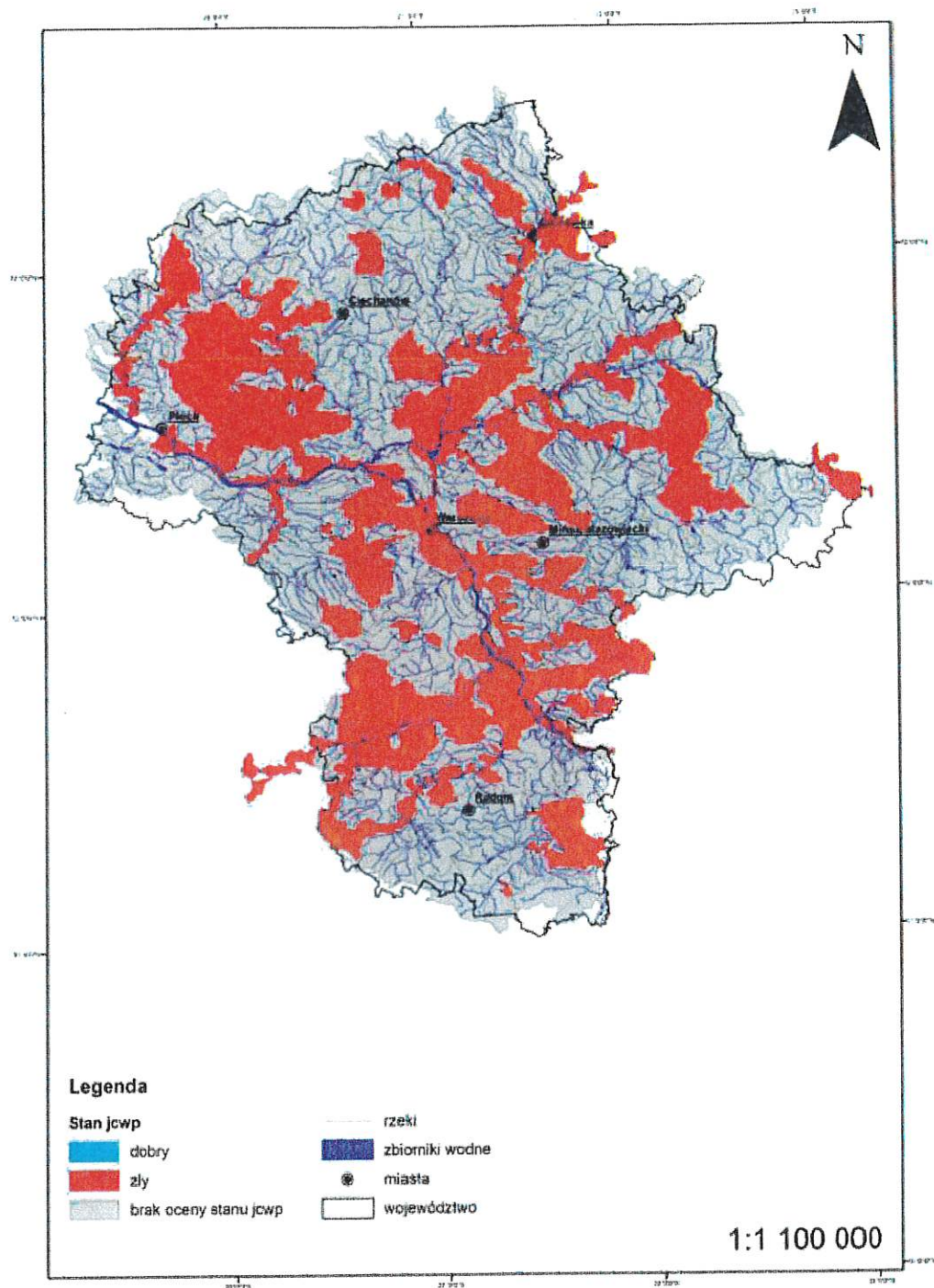
**Wyniki oceny stanu chemicznego JCWP rzecznych województwa
mazowieckiego w 2018 roku²⁰**

²⁰ Tamże.

Wyniki oceny stanu JCWP rzecznych województwa mazowieckiego w 2018 roku²¹

²¹ Tamże.

Ocenę ogólnego stanu wykonano w 112 jednolitych częściach wód powierzchniowych (co stanowi 20,2% z płynących w województwie). Zły stan wód został określony we wszystkich ocenianych jednolitych częściach wód powierzchniowych rzecznych. Fitobentos i benzo(a)piren były wskaźnikami, które w największej liczbie przypadków JCWP zaważyły o takim wyniku oceny stanu. W 17 JCWP (3,1%) objętych monitoringiem operacyjnym, nie dokonano oceny stanu wód ze względu na wynik klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego

jako dobry przy braku badań substancji priorytetowych, bądź brak oceny stanu/potencjału ekologicznego przy jednoczesnym dobrym stanie chemicznym wód.

W roku 2018 ocenę stanu chemicznego w ramach monitoringu diagnostycznego lub operacyjnego wykonano dla 81 JCWP rzecznych. Dobry stan chemiczny stwierdzono w 12 JCWP (2,2% w odniesieniu do 555 na obszarze województwa). Badane były wyłącznie w monitoringu operacyjnym, co oznacza, że w ramach monitoringu operacyjnego do badań włączono wskaźniki chemiczne, których obecność w wodach potwierdziły wykonane wcześniej wyniki monitoringu diagnostycznego. Stan chemiczny poniżej dobrego określono dla 69 (12,4%) JCWP rzecznych. W tym 27 przebadanych w ramach monitoringu operacyjnego i 42 badanych w monitoringu diagnostycznym i operacyjnym prowadzonym jednocześnie w punkcie reprezentatywnym. Wskaźnikami, które zadecydowały o takiej klasyfikacji były: benzo(a)piren w wodzie oraz badane w biocie rtęć i difenyletery bromowane.

Zestawienie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie gmin powiatu wraz z określeniem ich stanu, statusu, obowiązującymi dla nich celami środowiskowymi oraz ryzykiem ich nieosiągnięcia

I.p.	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy
1.	RW20006252249	Kobyłka	naturalna część wód	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny
2.	RW20001925229	Szabasówka od Kobyłki do ujścia	naturalna część wód	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny
3.	RW200017252289	Jablonica	naturalna część wód	dobry	niezagrożona	dobry stan ekologiczny
4.	RW20001725223	Szabasówka od źródeł do Kobyłki bez Kobyłki	naturalna część wód	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny
5.	RW20006234329	Oleśnica	naturalna część wód	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny
6.	RW20005234312	Kamienna do Bernatki	naturalna część wód	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny

Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):

- PLGW200086.

Ochrona przeciwpowodziowa

Działania wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) przypisane do kompetencji poszczególnych podmiotów, które mogą być istotne przy opracowywaniu strategii rozwoju gminy to:

- a) działania do realizowania przez gminę:
 - uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami,
 - analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami,
 - aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;

Centralna i zachodnia część gminy Jastrząb znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 413 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec, północno-wschodnia jej część położona jest na styku granic Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) nr 412 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec i nr 420 Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec, natomiast niewielki południowo-zachodni fragment leży w granicach Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych (LZWP) nr 419 Bodzentyn.

Założenie planistyczne Strategii są zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

1. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły²²: Zgodnie z przepisami RDW planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoly, Świeżej i Ücker. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. Niniejszy dokument jest zatem jednym z dziesięciu PGW na obszarze Polski. Według RDW plany gospodarowania wodami są narzędziem planistycznym, które ma usprawnić proces osiągania celów środowiskowych. Stanowią one będą fundament podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania wodami w przyszłości. PGW będą miały wpływ nie tylko na kształtowanie gospodarki wodnej, ale także na inne sektory

22

https://www.apgw.gov.pl/static/cms/doc/WISLA_1_cykl_planistyczny_%20Plan_gospodarowania_wodami_na_obszarze_dorzecza_Wisly.pdf

gospodarki, w tym: przemysł, rolnictwo, leśnictwo, gospodarkę komunalną, transport, rybołówstwo czy turystykę. PGW powinny zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym i regionalnym, np. w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw czy w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego. PGW jako dokumenty, które obejmują działania zmierzające do spełnienia celów RDW w zakresie osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych - nie stoją w sprzeczności z realizacją działań mogących wpłynąć na pogorszenie stanu wód, o ile działania te służą nadrzędemu celowi społecznemu lub wynikają z przyjętych polityk, planów lub programów, a ich realizacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym, społecznym lub gospodarczym

2. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły²³: Teren gminy znajduje się całkowicie poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, na którym nie obowiązują zakazy wymienione w art. 77 ust. 1 pkt. 3 ustawy Prawo dotyczące gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, dlatego też dla robót inwestycyjnych planowanych na tym obszarze nie jest wymagane:
 - uzyskanie decyzji zwalniających wynikających z art. 77 ust. 1 pkt. 3 Prawo wodne;
 - uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Analiza terenu gminy Jastrząb, na podstawie map zagrożenia powodziowego, udostępnionych do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r., wykazuje, że przedmiotowy teren gminy znajduje się całkowicie poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, na którym nie obowiązują zakazy wymienione w art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 t.j.), dotyczące gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, dlatego też dla robót inwestycyjnych planowanych na tym obszarze nie jest wymagane:

- uzyskanie decyzji zwalniających wynikających z art. 77 ust. 1 pkt 3 Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 t.j.),

²³ <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/plany-zarzadzania-ryzykiem-powodziowym>

- uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 t.j.).

Na podstawie map zagrożenia powodziowego stwierdza się, że teren gminy Jastrzęb znajduje się całkowicie poza obszarem zagrożenia powodziowego, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%), a także całkowicie poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku uszkodzenia bądź awarii obwałowania.

Ochrona powierzchni ziemi

Hałas

Zanieczyszczenie środowiska naturalnego człowieka hałasem uzależnione przede wszystkim od ruchu drogowego i jest on głównym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska. Poziom hałasu wywoływanego ruchem pojazdów na przestrzeni ostatnich lat nasila się, z uwagi na coraz większą liczbę użytkowników dróg, w tym tranzytu. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45 do 56 dB. Hałas komunikacyjny ma dominujący wpływ na klimat akustyczny środowiska. Czynniki wpływające na poziom hałasu komunikacyjnego to: natężenie i płynność ruchu, udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie dróg oraz rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy. Hałas ten koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych, ma więc charakter liniowy.

Czynne zakłady przemysłowe oraz sieci dróg ekspresowych i wojewódzkich ulokowanych na terenie powiatu sprawiają, że mieszkańcy są narażeni na zbyt wysoki poziom hałasu.

Zgodnie z § 11 i § 325 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2019 poz.1065 t.j.), budynki mieszkalne, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej należy sytuować w miejscach najmniej narażonych na występowanie hałasu i drgań, a jeżeli występuje przekroczenie wartości dopuszczalnych (określone w przepisach o ochronie przed hałasem i drganiami), należy stosować skuteczne zabezpieczenia np.: zachowanie odpowiednich odległości od źródeł uciążliwości, odpowiednie usytuowanie i ukształtowanie budynku, elementy amortyzujące drgania oraz osłaniające i ekranujące przed hałasem.

Obserwacja trendów zmian hałasu emitowanego przez zakłady wykazuje, że stopień zagrożenia tym rodzajem hałasu nieznacznie zmniejsza się. Nadal jednak obserwuje się

powstawanie nowych, uciążliwych źródeł hałasu, pochodzących z niewielkich podmiotów gospodarczych zlokalizowanych wewnątrz osiedli mieszkaniowych. Dominującym źródłem hałasu są tu najczęściej urządzenia klimatyzacyjno-wentylacyjne zamontowane na zewnątrz budynku, pracujące w cyklu automatycznym, często całodobowo. Pracy klimatyzatorów towarzyszy ciągły, jednostajny szum, który zwłaszcza w porze nocnej może powodować dużą niedogodność dla mieszkańców.

Hałas przemysłowy na obszarze powiatu może powstawać w pobliżu istniejących zakładów np. Gmina Szydłowiec: TRENDGLASS Sp. z o.o. TREND GROUP Sp. k., Grupa Profel Innovation Sp. z o.o., COMES Sokołowsky Sp. J. Spółka, PETER-STAR Sp. z o. o i Sp. – Sp. K., TOOLMEX-TRUCK Sp. z o.o. oraz szwalni PPUiH Aris. Funkcjonujący prawno-administracyjny sposób postępowania oraz sankcje ekonomiczne przyczyniają się do ograniczenia emisji ponadnormatywnych. Badania wielkości emisji takich podmiotów prowadzone są interwencyjnie, bez stałego monitoringu.

Wzrost zagrożenia hałasem drogowym związany jest przede wszystkim z gwałtownym przyrostem w ostatnich latach natężenia przewozów towarowych i osobowych w ruchu lokalnym oraz tranzytowym

Najważniejsze źródło hałasu na terenie analizowanej jednostki stanowią źródła komunikacyjne - trasy ruchu samochodowego. Jest to związane z występowaniem w obrębie opisywanego obszaru drogi ekspresowej S7 oraz drogi wojewódzkiej nr 727.

Według raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w ramach powtórnej oceny oddziaływania na środowisko pt. "Droga krajowa nr S7 o parametrach trasy ekspresowej na odcinku koniec obwodnicy Radomia - granica województwa maz. od km 487+104,15 do km 503+357,16 i od km 505+109,25 do km 506+802,18" opracowanego na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad po wybudowaniu drogi ekspresowej S7 (na odcinku koniec obwodnicy Radomia – granica województwa mazowieckiego/świętokrzyskiego/ klimat akustyczny w sąsiedztwie budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenach z nią sąsiadujących ulegnie pogorszeniu. W zasięgu negatywnego oddziaływania planowanej inwestycji w zakresie hałasu znajdują się budynki mieszkalne zaliczane do zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej i zagrodowej. W podsumowaniu analizy akustycznej do ww. raportu w ramach ochrony wskazano konieczność budowy ekranów koniecznych do zabezpieczenia istniejącej zabudowy mieszkaniowej przed hałasem. Prognoza wykazała również, że w przypadku ich budowy standardy w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku nie zostaną przekroczone²⁴.

²⁴ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szydłowiec.

**Zestawienie liczby osób ekspozowanych na hałas w przedziałach stref emisji
dla wskaźnika LDWN z podziałem na powiaty woj. mazowieckiego wokół
odcinków dróg
krajowych objętych opracowaniem²⁵**

Powiat	Liczba osób ekspozowanych na hałas w przedziałach stref emisji dla wskaźnika LDWN				
	55 ÷ 60 dB	60 ÷ 65 dB	65 ÷ 70 dB	70 ÷ 75 dB	powyżej 75 dB
Białobrzegi	1 201	1 229	470	83	10
Ciechanowski	1 371	840	756	405	95
Garwoliński	1 641	851	321	193	33
Gostyniński	57	66	84	39	6
Grodziski	1 187	606	259	160	99
Grójecki	3 152	1 908	863	461	308
Kozienicki	256	196	131	45	12
Legionowski	3 617	1 690	610	157	32

²⁵ https://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/stan_srodowiska-2020-mazowieckie.pdf

Makowski	143	77	95	62	44
Miński	4 874	2 462	1 279	898	260
Mławski	2 130	1 265	521	615	485
Nowodworski	2 566	1 140	798	513	65
Ostrołęcki	588	371	415	248	0
Ostrołęka	45	21	7	21	0
Ostrowski	1 253	505	192	84	87
Otwocki	3 028	1 460	745	497	185
Piaseczyński	7 251	4 063	2 269	1 763	711
Płocki	932	431	277	212	30
Płoński	2 341	1 448	938	591	149
Pruszkowski	5 715	2 664	781	273	111
Przasnyski	409	246	186	320	18
Pułtowski	1 107	769	713	546	329
Radom	79	45	8	0	0
Radomski	6 338	4 179	2 934	2 304	709
Siedlce	187	83	13	8	0
Siedlecki	1 986	1 174	907	768	39
Sierpecki	776	472	434	284	48
Sochaczewski	2 319	1 002	899	687	161
Sokolowski	207	144	131	118	121
Szydłowiecki	1 690	874	438	405	125
M. St. Warszawa	18 977	5 453	633	177	50
Warszawski Zachodni	7 596	3 744	1 917	1 158	511
Węgrowski	229	43	27	15	0
Wołomiński	5 937	3 878	1 617	763	623
Wyszkowski	1 337	981	304	54	30
Zwoleński	1 504	640	504	707	397
Żyrardowski	2 474	1 251	599	319	194
Razem	96 503	48 271	24 075	15 954	6 079

Zestawienie liczby osób eksponowanych na hałas, w przedziałach stref emisji dla wskaźnika LN, z podziałem na powiaty woj. mazowieckiego wokół odcinków dróg krajowych objętych opracowaniem²⁶

²⁶ Tamże.

Powiat	Liczba osób ekspozowanych na hałas w przedziałach stref immisji dla wskaźnika L_N				
	50 ÷ 55 dB	55 ÷ 60 dB	60 ÷ 65 dB	65 ÷ 70 dB	powyżej 70 dB
Białobrzegi	1 338	1112	280	39	3
Ciechanowski	1 124	851	596	206	6
Garwoliński	1 462	654	253	137	6
Gostyniński	78	51	96	12	0
Grodziski	1 092	487	217	165	39
Grójecki	2 940	1 474	758	362	170
Kozienicki	242	189	70	18	6
Legionowski	2 902	1 020	353	86	0
Makowski	92	104	64	65	10
Miński	3 997	1 841	1 169	503	91
Mławski	1 977	1 057	486	631	311
Nowodworski	2 261	920	790	196	6
Ostrołęcki	491	401	360	76	0
Ostrołęka	30	19	21	0	0
Ostrowski	1 136	368	150	81	66
Otwocki	2 657	1 090	649	299	56
Plaszczyński	6 232	3 366	2 279	1 017	313
Płocki	789	366	293	110	18
Płoński	2 235	1 342	841	412	53
Pruszkowski	4 822	1 840	518	234	33
Przasnyski	325	194	329	79	0
Pułtowski	987	765	664	411	151
Radom	75	33	4	0	0
Radomski	6 087	3 825	3 017	1 489	303
Siedlce	151	65	8	2	0
Siedlecki	1 852	938	1 116	216	3
Sierpecki	681	436	444	176	19
Sochaczewski	1 919	945	920	436	38

Sokołowski	159	150	128	115	30
Szydłowiecki	1 481	785	380	371	21
M. St. Warszawa	12 059	3 033	279	160	8
Warszawski zachodni	6 487	3 197	1 607	891	256
Węgrowski	157	19	33	0	0
Wołomiński	5 625	3 316	1 319	726	393
Wyszkowski	1 423	793	216	27	30
Zwoleński	1 252	584	637	618	184
Żyrardowski	2 255	1 050	527	320	47
Razem	80 875	38 682	21 870	10 686	2 669

Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na obszarach chronionych akustycznie, bezpośrednio przylegających do analizowanych odcinków dróg krajowych. Porównując zbiorcze wyniki analiz wykonanych na potrzeby poprzedniej edycji (MA2011) oraz obecnej (MA2018) w skali regionu tj. dla woj. mazowieckiego można zauważyć obniżenie wartości badanych wskaźników (powierzchnia obszarów zagrożonych, liczba lokali mieszkalnych, liczba zagrożonych mieszkańców w poszczególnych zakresach).

Promieniowanie elektromagnetyczne

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach oraz poprzez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych jeśli zostały przekroczone.

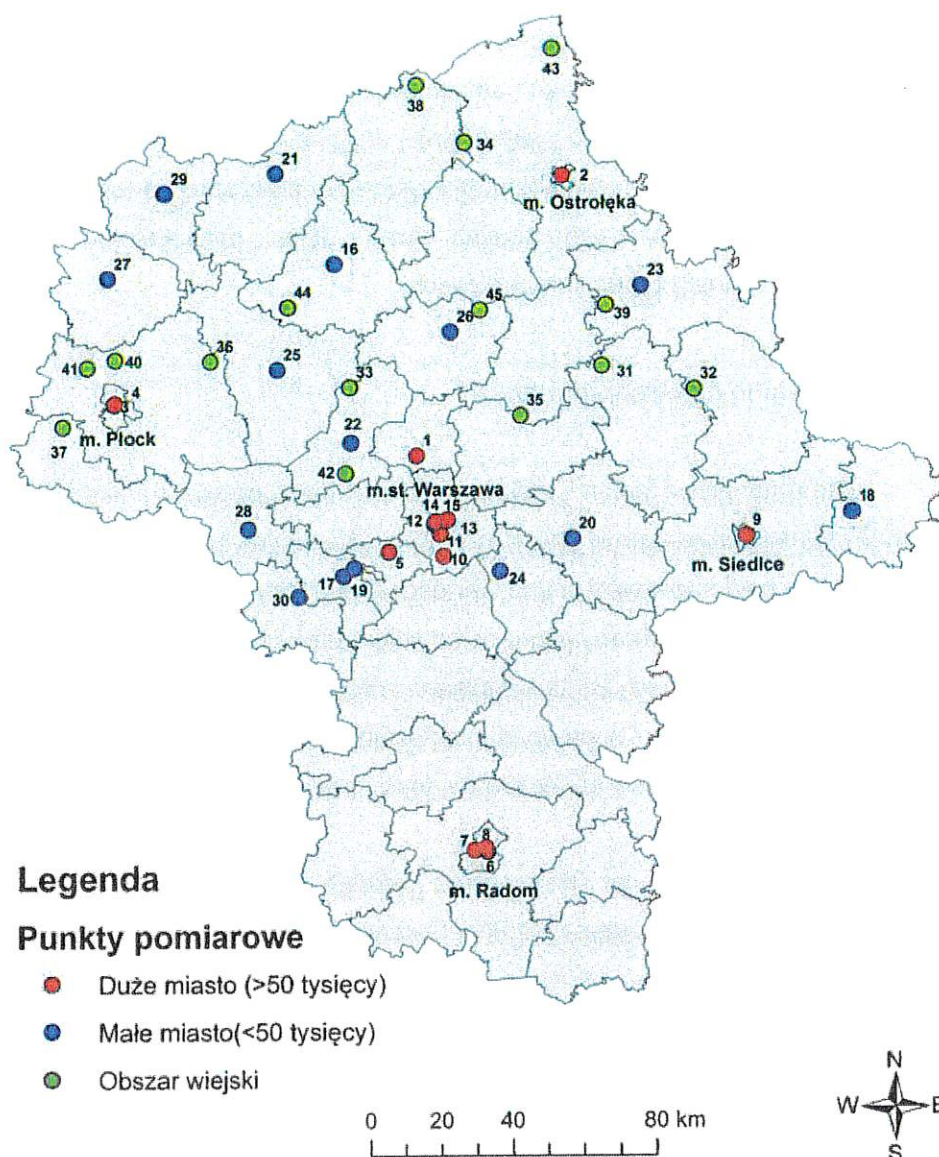
Szczegółowe zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi występującymi w otoczeniu linii elektroenergetycznych zostały zapisane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883).

Na przestrzeni lat na terenie powiatu nie prowadzono badań w zakresie promieniowania elektromagnetycznego. Ostatnie badanie WIOŚ w Warszawie wykonał w 2017 r. wówczas w Warszawie wykonano pomiary w 6 punktach, a poza Warszawą na terenie województwa:

- w 9 miastach powyżej 50 tys. mieszkańców (w 3 punktach w Radomiu, 2 w Płocku i po jednym w Legionowie, Ostrołęce, Pruszkowie, Siedlcach),
- w 15 miastach poniżej 50 tys. mieszkańców,
- w 15 punktach na terenach wiejskich.

Lokalizacja punktów monitoringowych pól elektromagnetycznych w roku 2017 i 2014²⁷

²⁷ <https://warszawa.wios.gov.pl/pl/archiwum-1/monitoring-srodowiska/monitoring-pol-elektro/pomiary-pol-elektromag/1430,Pomiary-pol-elektromagnetycznych-w-2017-roku.html>

Analiza wyników pomiarów wykazała, że występujące w środowisku poziomy pól elektromagnetycznych są mniejsze od poziomów dopuszczalnych (dopuszczalny poziom w zależności od częstotliwości zawiera się w przedziale od 7 V/m do 20 V/m). W porównaniu do 2014 roku stwierdzono:

- dla miast powyżej 50 tys. mieszkańców w 11 punktach wzrost a w 3 obniżenie poziomów pól elektromagnetycznych ,
- dla miast poniżej 50 tys. w 11 punktach wzrost a w 1 obniżenie,
- dla obszarów wiejskich w 5 punktach wzrost a w 1 obniżenie.

Poza pomiarami, w ramach monitoringu prowadzono bazę źródeł pól elektromagnetycznych (łącznie z pomiarami wokół nich, które zostały wykonane przez zarządzających i jednostki kontrolujące), znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego, mogących wpływać

negatywnie na środowisko. W żadnym przypadku pomiary nie wykazały przekroczeń w miejscach dostępnych dla ludności, czy też przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Źródłem pól elektromagnetycznych występujących na omawianym terenie są linie energetyczne, urządzenia elektroenergetyczne oraz stacje bazowa telefonii komórkowej. W przypadku stacji bazowych emitowane pola elektromagnetyczne znajdują się na wysokości ponad 30 m n.p.t., nie stwarzając zagrożenia dla okolicznych mieszkańców. Przez teren powiatu przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć 220kV oraz wysokiego napięcia (110kV) napięcia, które zlokalizowane są z zachowaniem obszarów ograniczonego użytkowania. Energia elektryczna doprowadzana jest liniami napowietrznymi średniego napięcia 15kV, które wraz ze stacjami transformatorowymi są źródłem pól elektromagnetycznych. W przypadku linii energetycznych średniego oraz niskiego napięcia nie ma konieczności wyznaczenia pasa ochronnego. Ewentualne oddziaływanie pól elektromagnetycznych nie przekracza ustalonego i wyłączonego spod zabudowy pasa technicznego, wyznaczanego dla prawidłowej obsługi i konserwacji linii.

Podsumowanie

Po analizie istniejącego stanu środowiska możliwe jest wskazanie problemów środowiskowych występujących w poszczególnych sektorach. Zidentyfikowane problemy zestawiono w tabeli poniżej.

Ocena stanu środowiska Powiatu Szydłowieckiego wskazuje następujące problemy występujące w najważniejszych sektorach środowiska

Powietrze atmosferyczne	Ochrona ziemi i gleb, gospodarka odpadami oraz inne problemy	Wody powierzchniowe i podziemne
❖ Na stan powietrza atmosferycznego na obszarze Powiatu Szydłowieckiego znaczący wpływ mają lokalna emisja pyłów i	❖ Rozwój ruchu drogowego potęguje emisję hałasu zwłaszcza w bliskości dróg, ❖ Brak wystarczających rozwiązań proekologicznych w	❖ Braki w sieci kanalizacji sanitarnej w gminach powiatu, ❖ Niski stopień oczyszczania ścieków, ścieki gromadzone są w

gazów z indywidualnych kotłowni lokalnych, ❖ Wymagający poprawy w określonych miejscach stan nawierzchni dróg lokalnych, ❖ Potrzeba zwiększenia ilości przeprowadzanych termomodernizacji budynków prywatnych i wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, ❖ W okresie letnim występuje emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, ❖ Duża liczba starych, nieekologicznych źródeł ciepła, ❖ Niskie parametry techniczne niektórych dróg zwiększają emisję zanieczyszczeń, ❖ Wymagająca rozwoju infrastruktura ciągów pieszo – rowerowych, ❖ Mała liczba odnawialnych źródeł energii. ❖ Znaczący wzrost natężenia ruchu drogowego.	gminach powiatu np. energooszczędne oświetlenie uliczne, ❖ Niezadowalający stan świadomości ekologicznej, ❖ Dzikie wysypiska śmieci na terenach leśnych.	zbiornikach bezodpływowych. Stan techniczny szamb nie jest znany, ❖ Brak uporządkowanej gospodarki wodami opadowymi, ❖ Wśród źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych można wyliczyć szczególnie: komunalne: „dzikie wysypiska”, ścieki, zrzut ścieków, ujęcia wód podziemnych oraz rolnicze: nawozy, pestycydy i środki ochrony roślin, gnojownie przy gospodarstwach rolnych, składowanie obornika bez płyt obornikowych, ❖ Zagrożenia powodziowe - zagrożone są przede wszystkim obszary nadrzeczne.
--	--	---

Określenie, analiza i ocena potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Przewiduje się, że brak realizacji zamierzeń projektowanego dokumentu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego przyczyniłby się do poniższych zmian:

- 1) Pozytywne dla środowiska i mieszkańców:
 - a) Zmniejszenie ryzyka związanego z ingerencją w walory krajobrazowe i przyrodnicze związane z zagospodarowywaniem miejsc cennych przyrodniczo,
 - b) Brak zewnętrznych inwestorów, którzy poprzez plany budowy terenów inwestycyjnych zakłóciłoby obszary cenne przyrodniczo, leśne, rolnicze,
- 2) Negatywne dla środowiska i mieszkańców:
 - a) Konieczność zwiększenia realizacji inwestycji poprawiających efektywność energetyczną, brak inwestycji w odnawialne źródła energii,
 - b) Wymagająca poprawy jakości dróg na terenie powiatu potęgująca hałas i pylenie,
 - c) Duża ilość nieekologicznych źródeł ciepła,
 - d) Gospodarka odpadami - likwidacja tzw. dzikich wysypisk,
 - e) Konieczność likwidacji wyrobów zawierających azbest,
 - f) Wymagający doinwestowania stan infrastruktury edukacyjnej,
 - g) Wymagająca rozbudowy infrastruktura sportowa i rekreacyjna,
 - h) Wymagająca wsparcia infrastruktura kultury,
 - i) Wymagająca wsparcia pomoc społeczna, w tym rozwój usług opiekuńczych dla seniorów, pieczy zastępczej,
 - j) Konieczność podjęcia działań mających na celu podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja działań profilaktycznych,
 - k) Konieczność wsparcia rozwoju organizacji pozarządowych,
 - l) Konieczność doinwestowania ochrony zdrowia, pomocy rodzinie i pomocy społecznej,
 - m) Konieczność wdrożenia e – usług publicznych,

Analiza powyższych czynników mających zarówno negatywny, jak i pozytywnych wpływ na rozwój powiatu w zakresie środowiskowym i społecznym dobitnie pokazuje, iż przewaga tych pozytywnych jest zdecydowana. Aspekty pozytywne są de facto związane ze zjawiskami mogącymi mieć negatywny wpływ na środowisko cenne przyrodniczo, choć sama strategia w działaniach operacyjnych przewiduje także podjęcia kroków chroniących ten niewątpliwie atut, jakim jest jej środowisko naturalne.

Brak realizacji celów zapisanych z projekcie analizowanego dokumentu pozytywnie wpłynie na walory środowiskowe głównie w trakcie realizacji inwestycji. Niemniej jednak należy

rozpatrywać temat w szerszym spektrum działań, ze względu na to iż, jeśli powiat wycofa się z realizacji inwestycji takich jak termomodernizacje, czy poprawa stanu dróg, infrastruktury edukacyjnej, nie będzie w trakcie budowy niekorzystnych oddziaływań, ale konsekwencje będą jeszcze gorsze, zjawisko niskiej emisji, smog, wysokie koszty ogrzewania budynków, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gleb.

Należy mieć na uwadze, iż Powiat Szydłowiecki jest obszarem z wysokim bezrobociem i dużą ilością problemów społecznych, co oznacza konieczność podejmowanie szybkich działań, które mają odwrócić ten negatywny trend. Rezygnacja z planowanych celów i projektów inwestycyjnych, społecznych będzie miała bardzo negatywne daleko idące konsekwencje. Wskazane projekty są konieczne do poprawy jakości życia mieszkańców, są ważne dla rozwoju powiatu zachowania jej tożsamości, w tym przyrodniczej i kulturowej. Można zdecydowanie skonstatować, iż brak podjęcia się realizacji projektów dotyczących poprawy stanu dróg, wymianą źródeł ciepła w budynkach, termomodernizacji, instalacjami odnawialnych źródeł energii, dbałości o walory przyrodnicze, w tym rekreację i turystykę wiejską przyczyni się do zmniejszenia atrakcyjności samorządu zarówno dla mieszkańców, przedsiębiorców jak i dla turystów.

Zaplanowane projekty o charakterze inwestycyjnym mogą mieć chwilowo negatywny wpływ na otoczenie zewnętrzne ze względu na realizację samego procesu inwestycyjnego. W konsekwencji jednak zaproponowane działania mają za cel poprawę jakości życia i dbałość o środowisko przyrodnicze. Założenie Strategii są zgodne z dokumentami wyższego rzędu w zakresie zachowania spójności i zgodności z celami środowiskowymi w wymiarze krajowym i europejskim.

Projekty nieinwestycyjne mają także ważną rolę polegającą na podnoszeniu świadomości, prewencji, profilaktyce. Kluczowy jest tutaj także kontekst środowiska, jego zrozumienia, nowego podejścia do mitygacji i zapobiegania zmianom klimatu. Edukacja ekologiczna jest niezwykle cenna zarówno dla dzieci, jak i dorosłych w każdym wieku.

Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko

Stanowisko w zakresie możliwych oddziaływań na środowisko zaprezentowane zostało poprzez analizę zadań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych tzw. „miękkich”, które są przewidziane do realizacji w ramach opracowanej strategii. Przeprowadzanie procesu inwestycyjnego niektórych z nich będzie wymagało precyzyjnych działań, tak aby zminimalizować potencjalnie negatywny wpływ na środowisko, w tym oddziaływania na

obszary cenne przyrodniczo oraz na: ludzi, faunę i florę, a także zabytki i dobra materialne. Zakres potencjalnych oddziaływań będzie zdeterminowany zakresem inwestycji, jego lokalizacją. Określenie zmian stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w odniesieniu do zadań inwestycyjnych zaplanowanych w strategii na obecnym dużym poziomie ogólności, przy braku dokumentów wykonawczych jest bardzo trudne. Część z planowanych projektów o charakterze infrastrukturalnymi będzie wymagała przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.) w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

W przypadkach, kiedy projekty będą realizowane na istniejących lokalizacjach tak jak remonty dróg, termomodernizacje budynków, nie ma ryzyka zwiększenia istniejącego oddziaływania na środowisko. Niektóre działania mogą mieć jednocześnie negatywny i pozytywny wpływ na dany element środowiska. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe będzie określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto ocenę tę dokona się przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji inwestycji, zakładając, że uciążliwości występujące w fazie budowy z reguły mają charakter tymczasowy. Jak wynika z przeprowadzonej wcześniej analizy i oceny potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji postanowień strategii, a także z analizy wariantowej (wariant podstawowy oraz wariant 0), odstępnie od realizacji zawartych w dokumencie rozwiązań w efekcie końcowym byłoby znacznie gorsze, szczególnie pod względem społecznymi i gospodarczym, niż wystąpienie ewentualnych oddziaływań środowiskowych. Dlatego też w odniesieniu do zadań dokonano charakterystyki typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków dla środowiska.

Poniżej przeprowadzono analizę pod kątem przyrodniczym wszystkich zadań zapisanych w strategii.

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznych	
Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO ₂ , likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej

	interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty obejmować będzie głęboką termomodernizację - docieplenia, wymianę stolarki okiennej, drzwiowej, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, zgodnie z zaleceniami wynikającymi z audytów energetycznych. Planowane prace będą dotyczyć w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie, modernizację oświetlenia na energooszczędne, budowę nowych odcinków oświetlenia ulicznego.
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Infrastruktura drogowa - budowy, przebudowy, rozbudowy, remonty, dróg powiatowych	
Uzasadnienie	Powiat planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie powiatu jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
Opis	Planowane są bieżące prace modernizacyjne obejmujące poprawę nawierzchni dróg lokalnych, w zależności od potrzeb.
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Rozbudowa infrastruktury budynków starostwa powiatowego	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia większej przestrzeni i dostępności do budynków.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się rozbudowę budynku starostwa przy ul. Kościuszki 170 w Szydłowcu oraz montaż windy w budynku przy Pl. M. Konopnickiej 7 (zadanie zrealizowane).
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Poprawa jakości usług społecznych poprzez wsparcie funkcjonowania PCPR w Szydłowcu

Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania i realizacji zadań przez PCPR.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu, wyposażenia, przebudowa strefy wejścia głównego do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu wraz z miejscami postojowym, realizację działań szkoleniowych, promocyjnych (zadanie wykonane).
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Poprawa jakości funkcjonowania SPZZOZ w Szydłowcu

Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej dla mieszkańców powiatu.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu medycznego, karetki, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu na części działki nr.ewid.1824/4

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, które będzie służyło uczniom oraz mieszkańców (zadanie w trakcie realizacji).
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Budowa basenu w Szydłowcu - poprawa aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i osób dorosłych w Powiecie Szydłowieckim

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa basenu krytego w Szydłowcu.

Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska. Brak negatywnego wpływu na środowisko.
----------------------------	---

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczania eksperymentalnego jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwale będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Kluczowym elementem funkcjonowania szkodnictwa zawodowego jest wzrost jakości kształcenia zawodowego. Planowane działania powinny się koncentrować na dostosowaniu kształcenia do aktualnych potrzeb i oczekiwań regionalnego rynku pracy oraz zbliżeniu warunków kształcenia do rzeczywistych warunków pracy.
Opis	Planowane działania będą obejmować dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb rynku pracy. Mogą polegać na powstawaniu nowych i doposażeniu istniejących pracowni kształcenia zawodowego, organizacji szkoleń, kursów dla uczniów i nauczycieli.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Kampania informacyjna i promocyjna walorów turystycznych Powiatu Szydłowieckiego

Uzasadnienie	Obszar powiatu posiada tereny atrakcyjne i cenne z punktu widzenia turystycznego, konieczne jest jednak stworzenie spójnego produktu turystycznego o charakterze partnerskim, który będzie mógł być promowany.
Opis	Zadanie powinno być realizowane we współpracy z sąsiednimi samorządami. Można mówić o promocji istniejących szlaków turystycznych, zabytków, lokalnych produktów. Celem powinna być szeroka promocja regionu, atrakcji, bazy noclegowej.
Wpływ na środowisko	Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Uzasadnienie	Powiat będzie podejmował działania polegające na wsparciu i realizacji wspólnych projektów z gminami, których celem będzie przeciwdziałanie degradacji środowiska i ochronie walorów przyrodniczych. Celem jest zachowanie jak najlepszego stanu obszarów cennych przyrodniczo i stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki na obszarze powiatu.
Opis	Planowane działania będą mogły dotyczyć stworzeniu systemu identyfikacji obszarów cennych poprzez instalacje tablic informacyjnych, map, ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych, aplikacji turystycznych. Projekty będą mogły być realizowane w partnerstwach np. na lasami państwowymi, gminami. Elementem ochrony będą mogły być także dedykowane i wyznaczone dla turystów szlaki, które zapewnią sprawny przepływ ruchu turystycznego i ochronią tereny cenne przed degradacją.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Budowa Centrum Rozwoju i Wsparcia Dziecka i Rodziny w Szydłowie - w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu szydłowieckiego

Uzasadnienie	Działania są konieczne z uwagi na potrzebę podniesienia jakości i efektywności skoordynowanego, zintegrowanego,
---------------------	---

	międzysektorowego wsparcia udzielanego dzieciom, ich rodzinom oraz środowisku, w którym funkcjonują na poziomie powiatu. Istotna będzie koordynacja działań, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia, pomocy rodzinie i pomocy społecznej z oferowanymi formami wsparcia w systemie edukacji.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się budowę ww. Centrum wraz z niezbędną infrastrukturą (tj. ogród sensoryczny, parking) przy ul. Staszica w Szydłowcu, obok SPZZOZ. W budynku Centrum umiejscowiona będzie Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szydłowcu, która obecnie pełni również rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego w powiecie szydłowieckim, Instytucja Koordynująca działania sieci podmiotów zapewniających wsparcie rodzinom i dzieciom oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: E – usługi publiczne	
Uzasadnienie	Pandemia w Polsce spowodowała, że koniecznym stało się wprowadzenie licznych udogodnień i możliwości załatwiania spraw urzędowych w formie elektronicznej. Jednak ten obszar wymaga doinwestowania i poszerzenia katalogu oferowanych usług.
Opis	Planowane działania mają się przyczynić do rozbudowy technologii informacyjno-komunikacyjnych świadczonych przez Starostwo Powiatowe oraz jednostki podległe. Założeniem jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych poprzez zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do usług publicznych, usprawnienie przepływu informacji oraz promowanie komunikacji elektronicznej między obywatelem, a administracją publiczną. Kluczowym elementem będzie wdrożenie szeregu usług elektronicznych.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Kompetentne kadry - szkolenia dla pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych	
Uzasadnienie	Z tym powiązana jest koncepcja uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie.
Opis	Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej, funduszy unijnych.
Wpływ na środowisko	Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Rewitalizacji Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku	
Uzasadnienie	Centrum Rzeźby w Orońsku jest unikatową instytucją cenioną w kraju i zagranicą. Jego aktywności przyczyni się także do promocji Powiatu Szydłowieckiego. Planowane działania będą się przyczyniać do: - rozwoju i poprawy atrakcyjności pod względem kulturalnym i turystycznym; - poprawy i zwiększenia przestrzeni do prowadzenia działalności z zakresu kultury, edukacji kulturalnej i aktywności społecznej; - aktywizacji społecznej w celu przeciwdziałania wykluczeniu np. osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, seniorów; - zwiększenie dostępności fizycznej do obiektów kultury.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się podjęcie działań rewitalizacyjnych obejmujących roboty budowlane, poprawę infrastruktury w istniejących budynkach, rozbudowę, w celu zwiększenia powierzchni ekspozycyjnej m.in. dla potrzeb Muzeum Rzeźby Współczesnej i oraz zagospodarowanie terenu.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

W zakresie poprawy stanu jakości powietrza należy dążyć do ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery m.in. poprzez eliminację wykorzystania paliw konwencjonalnych w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych. Działania takie pozwolą na eliminację zagrożenia zdrowia ludzi i ograniczą niszczenie fasad budynków.

Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednio pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ kształtowanie postaw proekologicznych odgrywa znaczącą rolę w ramach zapobiegania degradacji środowiska oraz ochrony przyrody.

Przedsięwzięcia wyznaczone do realizacji służą osiągnięciu wytyczonych celów. Podczas wykonywania prac realizacyjnych wystąpią oddziaływania na środowisko o charakterze lokalnym, krótkotrwałym lub chwilowym i mało znaczącym, które nie wywołają pogorszenia się stanu środowiska. Zadania przewidziane do realizacji ani ich skutki nie będą wykaczały swoim zasięgiem poza granice administracyjne powiatu szydłowieckiego.

▪ **Wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego**

Ogólne ustalenia Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego wskazują, że jej realizacja nie powinna wpłynąć na pogorszenie stanu zanieczyszczenia powietrza ani obszaru powiatu, ani jej otoczenia. Ograniczając emisję zanieczyszczeń, także niską, która jest najważniejszym

problemem, spowoduje się również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w ramach oddziaływania ponadlokalnego. Planowane działania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości będą zdecydowanie pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Emisja z obszarów zabudowanych może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców w przypadku, kiedy istniejąca zabudowa stwarza niekorzystne warunki pod względem warunków przewietrzania. Ważne jest zatem planowanie nowej zabudowy pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków sanitarnych, co powinno mieć odzwierciedlenie w poszczególnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę, że komunikacja także stanowi źródło zanieczyszczeń na terenie powiatu, konieczne jest podjęcie działań w zakresie reorganizacji i upłynnienia ruchu samochodowego. Inwestycje z zakresu budowy dróg także mogą wymagać przeprowadzenia osobnej oceny oddziaływania na środowisko. Należy wtedy przy ocenie oddziaływania ciągów komunikacyjnych na środowisko, przede wszystkim przeanalizować ich wpływ na zdrowie ludzi oraz zabudowę mieszkaniową pod kątem emisji zanieczyszczeń oraz hałasu.

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne będzie występowało w trakcie większości prac zaplanowanych do realizacji. Spowodowane będzie ono dodatkową emisją spalin pochodzących z samochodów oraz maszyn używanych do prac, jak również emisją pyłów i gazów powstających w trakcie prac malarskich, spawalniczych oraz remontowych.

Prognozowane oddziaływania wdrożenia ustaleń projektowanego dokumentu są jednoznacznie pozytywne i obejmują:

- na poziomie lokalnym – poprawę jakości powietrza do oddychania,
- na poziomie ponadlokalnym – korzyści wynikające z ograniczenia zużycia energii i wykorzystania lepszych nośników, co przekłada się na mniejszą emisję zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych w miejscach jej wytwarzania.

▪ Wpływ na środowisko wodne

Zasoby wodne na obszarze powiatu są cennym zasobem przyrodniczym, a jednocześnie są narażone na degradację ze względu na zanieczyszczenia oraz wyczerpywanie się tych zasobów. Zapisy Strategii, wykluczają możliwość wzrostu zagrożenia dla wód i ziemi, powodowanego np. budową oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej. Przewiduje się, że ich realizacja powinna spowodować uzyskanie oczekiwanych standardów ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych obszaru.

Cele oraz działania zapisane w strategii w zakresie ochrony wód będą pozytywnie oddziaływać na środowisko.

Przedsięwzięcia w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury komunalnej są niewątpliwie proekologiczne i służą ochronie zasobów wód. Na etapie budowy negatywnie mogą oddziaływać w następujący sposób:

- naruszenie powierzchni ziemi,
- wytwarzanie odpadów budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych mas ziemnych,
- emisja spalin i hałasu z maszyn budowlanych.

▪ Wpływ na ludzi

Realizacja działań zawartych w analizowanym dokumencie będzie wpływać zarówno na zdrowie jak i jakość życia mieszkańców powiatu. Oddziaływanie to będzie miało charakter materialny i pozamaterialny. Im większe jest oddziaływanie na środowisko, tym większy jest wpływ na warunki, w jakich żyje człowiek. Szczególnie istotny z punktu widzenia organizmu człowieka jest stan wdychanego powietrza oraz użytkowanej wody. Szkodliwe zmiany w tych komponentach (ich jakości) powodują u ludzi choroby i zaburzenia funkcjonowania organizmów. Wpływ negatywnych czynników środowiskowych na zdrowie ludzi jest uzależnione indywidualnie od ich odporności - często jego skutki ujawniają się dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Realizacja działań zawartych w strategii przyczyni się głównie do poprawy jakości życia ludzi. Będzie to efektem przede wszystkim polepszenia jakości powietrza. Na komfort mieszkańców gminy wpłynie też rozwój lub modernizacja sieci drogowej, który przełoży się na poprawę przepustowości dróg, a co za tym idzie skrócenie czasu podróży i rozładowanie emisji równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Realizacja zadań z zakresu ograniczania niskiej emisji i zużycia energii (np. poprzez termomodernizację), oprócz poprawy stanu jakości środowiska, w dłuższej perspektywie przyczyni się do uzyskania oszczędności w postaci mniejszych rachunków za energię.

Negatywnie oddziaływanie na ludzi może być związane z działaniami przeprowadzanymi w fazie realizacji inwestycji, mające charakter krótkotrwały, np. prace związane z budową lub remontem obiektów oraz z modernizacją infrastruktury transportowej. Podczas modernizacji sieci komunikacyjnej mogą wystąpić zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego oraz negatywny wpływ na komfort podróży mieszkańców na skutek zmiany organizacji ruchu. Dodatkowo emisja spalin z maszyn oraz unoszenie się pyłu wpłynie niekorzystnie na jakość powietrza wdychanego przez ludzi. Z pracami budowlanymi często też związana jest emisja hałasu, który przyczynia się do pogorszenia komfortu mieszkańców blisko położonych budynków, powodując m. in. ich stres i pogorszenie samopoczucia. Oddziaływanie to ma jednak charakter krótkotrwały. Z negatywnym oddziaływaniem na ludzi związana jest też późniejsza eksploatacja dróg – liniowe źródła hałasu i zanieczyszczeń powietrza, które będzie oddziaływać w sposób długotrwały.

W celu ograniczenia oddziaływania wyżej opisanych elementów inwestycji na ludzi, należy wziąć pod uwagę odpowiednie prowadzenie robót budowlanych o możliwie najmniejszej emisji hałasu i zanieczyszczeń. W celu ograniczenia emisji hałasu mogącej mieć miejsce w trakcie eksploatacji dróg, należy zastosować nawierzchnie tłumiące hałas lub też

ewentualnie ekrany akustyczne. Powinno się także stosować wysokosprawne urządzenia do oczyszczania gazów odlotowych w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń do powietrza. Ciągła edukacja społeczeństwa prowadzona w ramach wszelkich kampanii i szkoleń uwrażliwi społeczeństwo na kwestie środowiskowe.

▪ **Wpływ na powierzchnię ziemi**

Największa ingerencja w strukturę ukształtowania terenu następować będzie podczas prac budowlanych związanych z powstawaniem infrastruktury technicznej oraz sieci komunikacyjnej. Tego typu zmiany są związane z realizacją każdego rodzaju inwestycji budowlanych, uznaje się je więc za nieuniknione w procesie zagospodarowania i postępującej urbanizacji. Negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie zatem miało miejsce w krótkim okresie czasu.

▪ **Wpływ na zwierzęta**

Pozytywne oddziaływanie na populację zwierząt będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Do polepszenia warunków życia i rozwoju zwierząt przyczyni się też poprawa jakości powietrza, na którą ukierunkowana jest część działań zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy (jeśli nauki obejmą zagadnienia typowo przyrodnicze), również przyniesie korzystne efekty dla świata zwierząt, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan środowiska naturalnego, które ich otacza.

Negatywna w skutkach dla zwierząt będzie przede wszystkim realizacja inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej. Może się ona przyczynić do fragmentacji i niszczenia siedlisk, ograniczenia źródeł pokarmu oraz płoszenia zwierząt, a także do izolacji pojedynczych osobników, które będą się bały przekroczyć jezdnię. Ruch samochodowy przyczyni się też do zwiększenia liczby potraconych zwierząt. Kolejnym negatywnym, ale krótkotrwałym oddziaływaniem na zwierzęta będzie realizacja działań polegających na budowie lub modernizacji budynków, która przede wszystkim będzie polegała na płoszeniu zwierząt i zaburzaniu tras przelotów ptaków oraz ewentualnym niszczeniu ich gniazd w budynkach poddawanych remontowi. Istotnym jest, aby przed rozpoczęciem prac wykonać inwentaryzację przyrodniczą w takich obiektach. Proponowane jest także utworzenie siedlisk zastępczych (np. skrzynek dla nietoperzy, albo budek lęgowych) na czas prac remontowo-budowlanych. Należy też wziąć pod uwagę dobór odpowiedniego rodzaju oświetlenia drogowego, który odstraszy nietoperze.

▪ **Wpływ na rośliny**

Pozytywne oddziaływanie na rośliny będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Także poprawa powietrza, będąca skutkiem wszystkich działań z zakresu ograniczania niskiej emisji, emisji z transportu samochodowego i zużycia energii, przyczyni się do poprawy warunków bytowych roślin. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu również może przynieść korzystne efekty dla świata roślin, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan otaczającego ich środowiska naturalnego.

Realizacja wielu działań zawartych w strategii, takich jak remont, modernizacja niestety wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na roślinność, ponieważ występuje ona na terenach odkrytych i nie da się wykonać inwestycji infrastrukturalnych bez ingerencji w nią. W trakcie prac budowlanych następuje usuwanie roślinności z miejsc budowy, wycinka drzew, krzewów, co powoduje fragmentację lub niszczenie siedlisk przyrodniczych. Występuje też wykonywanie odwodnień, które wpływają na stosunki wodne, co może niekorzystnie działać na rośliny i siedliska zależne od wód. W trakcie eksploatacji dróg, wzdłuż tras rozprzestrzeniają się obce ekologicznie i geograficznie gatunki roślin, które mogą wypierać gatunki rodzime.

W celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko realizacji działań zawartych w strategii, należy ustrzec się od degradacji siedliska oraz cennych gatunków roślin. Aby zminimalizować oddziaływania na rośliny należy maksymalnie ograniczyć wycinkę drzew i krzewów, zapewnić stosunki wodne i ciągi ekologiczne na podobnym poziomie jak dotychczasowy, a w razie zniszczenia siedlisk lub wycinki drzew – wykonać ponowne nasadzenia i odtworzenie siedlisk. Zalecenia te należy uwzględnić także przy budowie innych obiektów.

▪ Wpływ na klimat

Wprowadzanie ustaleń Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego nie będzie negatywnie oddziaływać na klimat lokalny.

▪ Wpływ na zabytki

Wszystkie działania zmierzające do poprawy jakości powietrza atmosferycznego przyczynią się do pozytywnego oddziaływania na zabytki, ze względu na ograniczenie emisji szkodliwych związków (np. dwutlenku siarki) do atmosfery, które niszczą elewację budynków i innych obiektów. Oddziaływanie negatywne na zabytki mogą wyrzeć prace budowlane, takie jak modernizacja lub budowa infrastruktury komunalnej, jeśli będą przebiegać przez tereny tych obiektów. Na zabytki negatywne oddziaływanie mają także drgania wynikające z prac budowlanych i użycia ciężkiego sprzętu, a także unoszenie się wtedy pyłu, który zanieczyszcza elewacje budynków.

▪ Wpływ na dobra materialne

Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego nie zawiera specjalnych, osobnych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa materialnego gminy (do tego celu służą osobne opracowania, jak na przykład Program Ochrony Zabytków). Działania mające na celu poprawę stanu ogólnego środowiska wpłyną jednak pośrednio także na stan dóbr materialnych.

Poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ograniczenie niskiej emisji będzie oczyszczać powietrze i opady atmosferycznego z zanieczyszczeń, co będzie pozytywnie wpływać na tkankę zabudowy.

Także zainwestowanie w infrastrukturę techniczną powinno skutkować podwyższeniem standardów mieszkaniowych.

Działania związane z pracami budowlanymi czy też remontowymi na obiektach traktowanych jako dobra materialne, np. termomodernizacja budynków, również wpłyną pozytywnie na strukturę zabudowy oraz poprawią wygląd estetyczny jednostki.

Ustalenia projektu dokumentu wpłyną więc neutralnie lub korzystnie na dobra materialne.

▪ Wpływ na krajobraz

Pozytywnym oddziaływaniem na krajobraz obszarów zabudowanych będzie termomodernizacja budynków i rozbudowy, przebudowy, remonty obiektów. Podczas projektowania inwestycji realizujących zadania zawarte w strategii, należy uwzględnić konieczność wkomponowania planowanych obiektów w krajobraz. Należy również pamiętać o tym, aby nie zaburzyć krajobrazu rolniczego. Prace budowlane/remontowe, poprzez emisję drgań, czy pyłów, mogą zagrozić trwałości konstrukcyjnej tych budynków oraz zanieczyścić ich elewację. Działania, które przyczyniają się do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza pośrednio wpłyną na wygląd zabytkowych obiektów w sposób pozytywny.

Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli także ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji;
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, wegetacji, okresów lęgowych,

- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Podsumowując można stwierdzić, że zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań może prowadzić do pogorszenia stanu środowiska i jakości życia mieszkańców.

Przewidywane znaczące oddziaływania zagadnienia i aspekty środowiska

Zadania zapisane w projekcie <i>Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031</i>		Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średniodługoterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
		obszary Natura 2000	roznorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
Wyzwanie I. INFRASTRUKTURA - poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej - budowa, rozbudowa, remonty powiatowej infrastruktury technicznej														
Cel strategiczny: Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy														
Poprawa stanu dróg	2023-2031	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Wsparcie rozwoju bazy oświatowej	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	2023-2031	+	+/-	+	+	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Wyzwanie II. ZIELONY I NISKOEMISYJNY POWIAT – mitygacja i adaptacja do zmian klimatu - efektywna gospodarka zasobami, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych														
Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu														
Odnawialne źródła energii	2023-2031	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	2023-2031	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwzgroźeniowej i przeciwpowodziowej	2023-2031	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wyzwanie III. MIESZKANCY – wsparcie lokalnej społeczności, edukacja, zdrowie, sport i rekreacja														
Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego														
Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko, w tym promocja działań w obszarze retencji w związku z nasilającym się	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Zagadnienia zapisane w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031		Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wzajemne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
		obszary Natura 2000	roznorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnie ziemi	kojce/prz.	klimat	zróżnicowanie	zabytki	dobrostan społeczny
problemem niedoboru wody, promocja wykorzystania i efektywnego zagospodarowania wody deszczowej														
Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych	2023-2031	+	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+/-
Współpraca w zakresie wsparcia aktywizacji osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie wykluczeniu	2023-2031	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Oznaczenia:

(+) - realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(-) - realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(0) - realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie,

(+/-) - realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia, zwłaszcza w trakcie realizacji inwestycji

(N) – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Podsumowanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne aspekty

Realizacja zaproponowanych w projekcie strategii celów i zadań wpłynie korzystnie na stan poszczególnych segmentów środowiska przyrodniczego i w efekcie końcowym przyczyni się w większości do poprawy ich jakości. Ewentualnie zadania, które nie mają jeszcze do końca sprecyzowanych szczegółowych lokalizacji mogą w niewłaściwym wariancie doprowadzić do pogorszenia stanu środowiska. Niemniej jednak należy przyjąć wariant inwestycji najmniej wchodzący w sferę przyrodniczą oraz przyjąć rozwiązania technicznej poprawiające środowisko i niepowodujące jego ubożenia i uszczerbku na jakości. Powiat będzie stać na stanowisku wyboru takich rozwiązań mających za główny cel ochronę przyrody. Nie oznacza to jednak, że w trakcie realizacji dokumentu nie wystąpią czasowo negatywne oddziaływania na środowisko o różnym natężeniu. Należy jednak pamiętać, że mają one charakter przejściowy, a ich ewentualne negatywne wpływy są rekompensowane wskutek osiągnięcia wymiernego efektu ekologicznego i społecznego.

Z najbardziej niekorzystnymi skutkami środowiskowymi związane będą przede wszystkim inwestycje z zakresu infrastruktury techniczno – inżynierskiej, których negatywne oddziaływanie będzie dotyczyć zarówno fazy budowy jak i eksploatacji. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć realizowanych w sektorze wód (infrastruktura drogowa) oraz powietrza atmosferycznego i hałasu (rozbudowa i modernizacja dróg) oraz ochrony zwierząt (termomodernizacje).

Należy w tym miejscu podkreślić, że o ile ujemne skutki środowiskowe występujące w fazie realizacji inwestycji raczej nie będą miały trwałego charakteru, o tyle w fazie eksploatacji tych inwestycji należy spodziewać się trwałych zmian w środowisku dotyczących:

- wpływu na jakość powietrza i klimat akustyczny (rozbudowa infrastruktury drogowej, infrastruktura turystyczna),
- zmiany warunków hydrologicznych oraz hydrogeologicznych (przebudowa dróg).
- przerywania ciągłości struktur przyrodniczych oraz zmiany szlaków migracji zwierząt (modernizacja dróg, budowa ciągów pieszo - rowerowych) a także siedlisk ptaków i nietoperzy) termomodernizacje).

Odrębną kwestię stanowią inwestycje budzące konflikty społeczne. Nie ulega wątpliwości, że mogą one wystąpić w trakcie realizacji dokumentu, co z kolei może się wiązać z koniecznością podjęcia decyzji obejmującej:

- zmianę lokalizacji projektowanego przedsięwzięcia,
- wykonanie działań kompensacyjnych,
- całkowitą rezygnację z inwestycji.

Wybór jednego z rozwiązań będzie uzależniony od szeregu czynników spośród których największe znaczenie będzie miał aspekt środowiskowy i społeczny. Dodatkową kwestią dotyczącą jednak już wszystkich zadań inwestycyjnych będzie przeprowadzenie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpowiednich procedur i opracowanie stosownych dokumentów uwzględniających ewentualny wpływ inwestycji na środowisko.

Ostatecznie należy jednak podkreślić, że realizacja założeń strategii z całą pewnością będzie wpływać na zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko głównie poprzez:

- racjonalną gospodarkę wodną powodującą ograniczenie strat w zasobach wodnych
- poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym m.in. zwiększenie dostępności do sieci kanalizacji sanitarnej oraz zwiększenie ilości przydomowych oczyszczalni ścieków (inwestycje realizowane przez samorządy gminne)
- poprawę bezpieczeństwa pieszych i kierujących
- zmniejszenie zagrożenia powodzią i suszą poprzez magazynowanie wód deszczowych
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego wskutek ograniczania emisji gazowych i pyłowych związanych z tzw. niską emisją
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu szydlowieckiego

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na Obszary Natura 2000

- działania inwestycyjne polegające na budowie infrastruktury ochrony środowiska takiej jak modernizacja dróg nie przyczyni się do długofalowych negatywnych oddziaływań na środowisko. Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe oddziaływania, które należy w miarę możliwości minimalizować,
- działania związane z rozbudową infrastruktury turystycznej są planowane jako rozbudowa istniejącej infrastruktury, będzie to zlokalizowane w miejscu istniejącej infrastruktury jako jej rozbudowa i unowocześnienie
- pośrednie efekty celów rozwoju są w kontekście oddziaływania na obszary Natura 2000 trudne do zdefiniowania – prawdopodobnie ich wpływ będzie minimalny, ale jego charakter – pozytywny

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny

- wszelkie działania inwestycyjne wiążące się z przekształceniami przestrzeni wpływają na analizowane zagadnienia – wiążą się ze zmianą charakteru użytkowania terenu, zmianą charakteru powierzchni biologicznie czynnej, z podziałami terenu i osłabianiem jego odporności na antropopresję, z tworzeniem barier przestrzennych, z wyparciem pewnych gatunków i/lub wprowadzaniem w ich miejsce nowych, z wprowadzaniem nowego charakteru roślinności w związku z urządzeniem terenów zielonych, zieleni ozdobnej, zieleni izolacyjnej, itp.
- zdecydowana większość opisanych zmian ma charakter łagodny negatywny, ale nie jest to regułą i każdorazowo indywidualna ocena poszczególnych przedsięwzięć, może być odmienna,
- wszystkie inwestycje będą planowane w taki sposób by oddziaływanie na różnorodność biologiczną w tym rośliny i zwierzęta było jak najmniejsze
- w trakcie realizacji postanowień strategii prowadzone będą prace termomodernizacyjne – mogą one przyczynić się do uszkodzenia i zniszczenia gniazd ptasich i terenów siedlisk nietoperzy, działania w tym zakresie zostaną zminimalizowane przez wykonanie ekspertyz poprzedzających inwestycję oraz opracowanie planów przeniesienia ewentualnych terenów siedliskowych
- projekt strategii przewiduje szereg działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym. Zadania o takim charakterze wiążą się zawsze także z poprawą świadomości ekologicznej ludności i podejmowaniu działań na rzecz ochrony środowiska.
- w tym aspekcie ustalenia projektu strategii należy uznać za wpływające pośrednio i w długim okresie, w sposób pozytywny na bioróżnorodność, świat zwierząt i świat roślin.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na ludzi

- poprawą warunków zamieszkania (w tym stan przestrzeni publicznych, jakość infrastruktury technicznej, dostępność infrastruktury społecznej),
- poprawą świadomości ekologicznej (w tym oszczędzanie wody i prądu, dbałość o ład i porządek),
- poprawę warunków codziennego życia (optymalizacja sieci drogowej, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, opieka zdrowotna, opieka społeczna, zmniejszenie bezrobocia, poprawa warunków przedsiębiorczości i możliwości inwestowania),
- zwiększenie możliwości spędzania wolnego czasu, stworzenie nowych możliwości dla turystów.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na powierzchnię ziemi i krajobraz

- w większości działania zawarte w projekcie strategii dotyczą przestrzeni obszarów już zagospodarowanych, pełniących określone funkcje, a realizacja zapisów zadań ma na celu ich uzupełnienie. W związku z tym oddziaływanie negatywne na powierzchnię ziemi i krajobraz jest w większym stopniu pozytywne niż negatywne,

- oddziaływanie na krajobraz może mieć miejsce w sytuacji budowy ścieżek rowerowych, czy przebudowie dróg, gdzie krajobraz zostanie ulegnie, niemniej jednak oddziaływanie pozytywne społeczne w tych przypadkach będzie większe niż negatywne

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na klimat

- rozwój ruchu komunikacyjnego na terenie powiatu szydłowieckiego, w tym na terenach cennych przyrodniczo nie przyczyni się do zmniejszenia globalnej presji na zmiany klimatyczne, jednak udrożnienie ruchu samochodowego zmniejszy negatywne oddziaływanie,
- w wyniku rozwoju i nasilenia promocji powiatu i napływu turystów związanych z rozwojem turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz bazy turystycznej, która ma mieć łagodny charakter uwzględniający walory przyrodnicze mogą wystąpić okresowe niekorzystne oddziaływania związane ze zwiększoną ilością zużywanej wody, zwiększoną ilością produkowanych odpadów, a także zwiększoną ilością samochodów na powiatowych drogach oraz gwarem turystycznym. Niemniej jednak oddziaływania te będą okresowe sezonowo, i nie będą miały znaczącego wpływu na klimat.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych

- zapisy i plany dotyczące JCWP i JCWPd nie będą miały negatywnego wpływu na ich zasoby, wody powierzchniowe i podziemne nie zmienią się w wyniku realizacji postanowień strategii, w wręcz przeciwnie działania mają na celu ochronę zasobów wodnych poprzez zmniejszenie zrzutu surowych ścieków do rzek i potoków poprzez zwiększenie długości sieci kanalizacji sanitarnej,
- projekt strategii zawiera szereg zapisów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury ochrony środowiska (modernizacji sieci drogowej), co w znacznym stopniu ogranicza oddziaływanie negatywne poszczególnych celów na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych
- część zasobów naturalnych znajdujących się na terenie powiatu jest chroniona w sposób naturalny oraz poprzez działający system prawny to oddziaływanie realizacji poszczególnych celów na zasoby naturalne jest stosunkowo niewielkie i zazwyczaj nie będzie miało istotnego wpływu na te zasoby.
- realizacja planów zapisanych w projekcie strategii nie wpłynie na możliwość nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na terenie dorzecza dla zidentyfikowanych części wód na terenie powiatu.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na zasoby naturalne

- projekt strategii zawiera szereg zapisów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury ochrony środowiska (modernizacji sieci drogowej), co w znacznym stopniu ogranicza oddziaływanie negatywne

poszczególnych celów na zasoby naturalne, jakimi są wody powierzchniowe i podziemne

-
- część zasobów naturalnych znajdujących się na terenie powiatu jest chroniona w sposób naturalny oraz poprzez działający system prawny to oddziaływanie realizacji poszczególnych celów na zasoby naturalne jest stosunkowo niewielkie i zazwyczaj nie będzie miało istotnego wpływu na te zasoby.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na zabytki.

Projekt strategii nie zawiera ustaleń, które prowadziłyby do dających się przewidzieć istotnych strat w zakresie zabytków. Natomiast stwarza ramy dla wsparcia realizacji takich zamierzeń, w kontekście rozwoju turystyki.

- rozwój turystyki i działania informacyjne mogą przyczynić się do zwiększenia liczby turystów. Może to mieć negatywne skutki w postaci zwiększonego ruchu samochodowego, zwiększonej ilości odpadów pozostawionych przez turystów, a także większego hałasu spowodowanego zwiększeniem się ilości atrakcji
- oddziaływanie to ma także pozytywny efekt zwiększa się przedsiębiorczość mieszkańców, a tym samym zamożność. W wyniku tego z pewnością będą realizowane prace renowacyjne na kolejnych obiektach, w związku z tym będzie to trwałe i korzystne oddziaływanie mające wpływ na podniesienie atrakcyjności powiatu i poszczególnych gmin.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na dobra materialne

- projekt strategii nie zawiera ustaleń, które prowadziłyby do dających się przewidzieć istotnych strat w zakresie wartości i jakości dóbr materialnych,
- realizacja ustaleń projektu strategii będzie się wiązała z poprawą jakości i wartości przestrzeni publicznych (estetyzacja, modernizacja, remonty, termomodernizacje budynków, realizacja nowych lub poprawa stanu istniejących terenów),
- realizacja ustaleń projektu strategii będzie się wiązała z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców, co będzie sprzyjać konsumpcji i poprawie standardu zamieszkania
- realizacja postanowień projektu strategii przyczyni się do ochrony dóbr materialnych.

Dodatkowo w toku analizy stwierdza się, iż realizacja postanowień projektu strategii:

- nie będzie miała negatywnego wpływu na zasoby, twory i składniki przyrody, a także na cele ochrony przyrody oraz cele i przedmioty i zakazy obowiązujące w odniesieniu do form ochrony przyrody i otulin,

- nie będzie miała negatywnego wpływu na cele ochrony, przedmioty ochrony, integralność obszarów i spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w kontekście zapisów art. 33 ustawy o ochronie przyrody,
- nie będzie miała negatywnego wpływu na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych,
- nie wpłynie na możliwość nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na terenie dorzecza dla zidentyfikowanych części wód na terenie powiatu,
- nie będzie miała negatywnego wpływu na możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza dla zidentyfikowanych części wód,
- nie będzie miała negatywnego wpływu na zmiany klimatu ze szczególnym uwzględnieniem klęsk żywiołowych
- nie będzie miała negatywnego wpływu na zmieniające się warunki klimatyczne i środowiskowe.

Podsumowanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne cele

W poniższej tabeli została przedstawiona w sposób syntetyczny – ogólna estymacja możliwego oddziaływania poszczególnych celów zawartych w Strategii na elementy środowiska. Dla 3. celów strategicznych i 12. celów operacyjnych został przeanalizowany potencjalny i możliwy ich wpływ na 13 aspektów.

Wykonana analiza oddziaływań na różne elementy środowiska wskazuje, że realizacja celów rozwoju powiatu może wywoływać zdywersyfikowane oddziaływania pozytywne i negatywne. Strategia na etapie planistycznym ma charakter ogólny i większość planowanych inwestycji jest na obecnym etapie w fazie koncepcyjnej i dopiero będą opracowywane dokumenty wykonawcze w postaci projektów technicznych. W niektórych wypadkach szczegółowe zakresy planowanych działań oraz ich lokalizacja także będą przedmiotem konsultacji i analiz.

Większość przewidzianych do realizacji inwestycji przez nie wpłynie w sposób zauważalny na środowisko. Pozytywne oceny wynikają ze specyfiki planowanych projektów – spośród 3 celów głównych, realizacja dwóch celów może w trakcie wykonywania zaplanowanych działań wpływać na środowisko. Chodzi tu przede wszystkim o cele dotyczące:

- Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy;
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu.

Potencjalnie negatywny wpływ będzie miał miejsce tylko w trakcie realizacji inwestycji, natomiast po zakończeniu działań teren zostanie uprzątnięty i przywrócony do stanu poprzedniego. Po realizacji inwestycji w obszarze turystyki i rekreacji potencjalnie może być zwiększony ruch osób, co przełoży się na wpływ na środowisko np. poprzez większą ilość odpadów, większy ruch samochodowy. Właściwa lokalizacja inwestycji będzie minimalizować ryzyko negatywnych oddziaływań. Jak już wspomniany na obecnym etapie niektóre zadania inwestycyjne nie mają jeszcze sprecyzowanych zakresów i konkretnie wskazanych lokalizacji. Dlatego na etapie przygotowania inwestycji i prac projektowych bardzo ważnym elementem będzie odpowiednie zaplanowanie przebiegu robót budowlanych i ich uciążliwości. W tym obszarze ważna jest zgodność z regionalnymi i lokalnymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego i warunkami korzystania z wód, a także z aktami prawnymi, opiniami i wytycznymi organów nadzorujących inwestycje ekologiczne.

Realizacja Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego nie będzie miała istotnego wpływu na funkcjonowanie terenów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000.

W przypadku oddziaływania o charakterze negatywnym (w sytuacji nieodpowiedniej lokalizacji) lub czasowo odwracalnie negatywne (podczas realizacji inwestycji), a po wykonaniu inwestycji ułożonej prawidłowo oddziaływanie będzie zdecydowanie pozytywne podstawiono ocenę +/-, czyli określono że inwestycja może przynieść skutki negatywne w czasie realizacji inwestycji oraz pozytywne po jej zakończeniu. Pozostałe cele mają charakter pozytywny.

Przewidywane znaczące oddziaływania celów strategicznych (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące aspekty środowiska

Oznaczenie celów	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
	obszary Natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
Cel strategiczny: Powiat Szydłowiecki obszarem atrakcyjnym, bezpiecznym do życia oraz pracy													
Cel 1.1. Poprawa stanu dróg	+	+	+	+	+	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Cel 1.2. Wsparcie rozwoju bazy oświatowej	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 1.3. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+	+	+
Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu													
Cel 2.1. Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 2.3 Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 2.4 Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwązrożeńowej i przeciwpowodziowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego													
Cel 3.1. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Oznaczenie celów	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
	obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
Cel 3.2. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 3.3. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko, w tym promocja działań w obszarze retencji w związku z nasilającym się problemem niedoboru wody, promocja wykorzystania i efektywnego zagospodarowania wody deszczowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 3.4 Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych	+	+	+	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Cel 3.5 Współpraca w zakresie wsparcia aktywizacji osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie wykluczeniu	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Źródło: Opracowanie własne

Oznaczenia:

(+) - realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(-) - realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(0) - realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie

(+/-) - realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia – szczególnie w trakcie realizacji inwestycji

(N) – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być wynikiem realizacji projektowanego dokumentu

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031, które mogą ewentualnie negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej w zakresie budowy, przebudowy, remontów dróg powiatowych. Ewentualne negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć poprzez prawidłowo sporządzony projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również eksploatacji.

Do działań ograniczających oddziaływanie można zaliczyć chociażby stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych, jak również odpowiednie zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy. W przypadku realizacji inwestycji drogowych należy unikać barier dla funkcjonowania przyrody jak również ograniczać presję na tereny wrażliwe. Ponadto uwzględnienie w projekcie możliwości budowy ekranów akustycznych oraz rozwiązań poprawiających płynność ruchu może ograniczyć oddziaływanie drogi jako źródła hałasu.

Z uwagi na nieodwracalny charakter przekształceń środowiska należy dokładnie rozważyć lokalizację inwestycji oraz zastosować rozwiązania techniczne przyjazne dla środowiska.

Ponadto zgodnie z obowiązującymi przepisami, każda instalacja spełniać musi określone wymagania w stosunku do środowiska, co wyznacza standardy budowlane i konstrukcyjne.

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych. Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony

cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia negatywnych oddziaływań dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność jej wykonania. Skala wykonanych działań kompensacyjnych zależy od rodzaju wykonanych prac i skali ingerencji w środowisko.

Innym szczególnym przypadkiem kompensacji przyrodniczej, przewidywanym w prawie polskim, jest postępowanie kompensacyjne realizowane w przypadku, gdy przedsięwzięcie, wymagające wydania pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, ma powstać na obszarze, na którym zostały przekroczone standardy, jakości powietrza. Obligatoryjnym warunkiem wydania takiego zezwolenia jest zapewnienie odpowiedniej redukcji ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów powodujących naruszenia tych standardów, wprowadzanych przez inne instalacje zlokalizowane na tym obszarze. Redukcja ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów z innych instalacji powinna być o min. 30% od ilości gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza przez planowane przedsięwzięcie. Pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane dla innych instalacji objętych postępowaniem kompensacyjnym zostają cofnięte lub ograniczone bez odszkodowania w zakresie, na jaki uczestnicy postępowania wyrazili zgodę. Pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane w wyniku postępowania kompensacyjnego traci ważność, jeżeli nie stanie się ono wykonalne w ciągu dwóch lat od jego wydania.

Działania zbliżone do działań kompensacyjnych wykonuje się także, gdy:

- stwierdzona zostanie szkoda w środowisku (w rozumieniu ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 (Dz. U. z 2014 r., poz. 210)) i wydana zostanie decyzja o konieczności przywrócenia stanu środowiska,
- istnieje zagrożenie dla populacji gatunku chronionego (kiedy np. przenosimy populację gatunku zagrożoną przez inwestycję – w chwili obecnej najczęściej dotyczy to roślin i płazów).

Należy pamiętać, że naruszenie stanu siedliska gatunku rośliny lub zwierzęcia chronionego w Europie (Załącznik IV Dyrektywy Siedliskowej) także jest naruszeniem samej Dyrektywy – potrzeba ich ochrony oraz prowadzenia działań kompensacyjnych wynika, więc nie tylko z prawa krajowego, ale także wspólnotowego.

Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatku techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031 jest dokumentem wspomagającym tą strategię, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia związane z brakiem jej realizacji lub niepełną realizacją. W przypadku opracowywania Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego różne warianty kierunków działań i założonych celów ustanawia się na etapie tworzenia dokumentu, kiedy to w porozumieniu z władzami powiatu dochodzi się do konsensusu w zakresie planowanego systemu ochrony środowiska oraz zadań i projektów. Powszechnym kryterium wyboru oprócz efektów ekologicznych są względy finansowe. Ważne jest, zatem zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, znalezienie takiego rozwiązania, by przy określonych środkach finansowych uzyskać optymalny efekt ekologiczny. Zaproponowane w projekcie dokumentu działania i zadania zmierzają właśnie do poprawy środowiska i zdrowia mieszkańców powiatu oraz stanowią rozwiązania optymalne. Powiat, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonał wyboru takich założeń, które umożliwią kształtowanie środowiska, jego ochronę lub stanowią pewne metody naprawcze przy jednoczesnym zagwarantowaniu jej stabilnego rozwoju gospodarczego.

Konkludując na etapie opracowywania dokumentu spośród licznych założeń alternatywnych zostały wybrane tylko takie, których realizacja umożliwi zrównoważony rozwój powiatu.

Proponowane w ramach Strategii Rozwoju przedsięwzięcia mają pozytywny wpływ na środowisko, dlatego na etapie ich realizacji należy wybrać wariant (lokalizacyjny, konstrukcyjny, technologiczny bądź organizacyjny), który będzie w najmniejszym stopniu negatywnie oddziaływać na środowisko. Ponadto w zależności od lokalnej chłonności środowiska oraz występowania obszarów wrażliwych w rejonie przedsięwzięcia należy rozważyć wariant alternatywny.

Należy również pamiętać, że przedmiotowy dokument przedstawia ogólne propozycje przedsięwzięć i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla wskazanych działań.

Metody analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

W celu wzmocnienia kontroli nad wprowadzaniem zapisów, realizowaniem zaplanowanych inwestycji i zmianami środowiska z tego wynikającymi, powiat ma obowiązek cyklicznie oceniać i monitorować skutki realizacji postanowień projektu w odniesieniu do jego wpływu na środowisko.

Proponuje się, aby wymagany monitoring skutków realizacji omawianej Strategii Rozwoju Powiat Szydłowiecki był przeprowadzany w oparciu o wizję lokalną i inwentaryzację obszaru powiatu. Weryfikacja istniejącego stanu wykorzystania terenu, eksploatacji sieci i instalacji oraz obiektów, a także opis wpływu przedsięwzięć na otoczenie pozwoli określić i ocenić ewentualne niekorzystne działania na środowisko, a także przewidzieć w jakim kierunku będą zachodzić dalsze zmiany w środowisku.

Wizję terenową powinno się także wzbogacić o wiedzę z innych dostępnych źródeł. Jako podstawę analizy można wykorzystywać wyniki państwowego monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcję Sanitarną, Państwowy Instytut Geologiczny, zapisy strategicznych dokumentów gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz badania prowadzone przez zarządców infrastruktury technicznej.

Ponadto należy wskazać, iż Starosta Powiatu jest organem właściwym do wydania pozwoleń na budowę

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane mogą być na podstawie kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności i wydajności. Rekomenduje się, aby co dwa lata sporządzić raport z przebiegu wdrażania Strategii, przedstawić występujące ewentualne problemy oraz zaproponować zmiany, które będą podstawą do aktualizacji zapisów Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 – 2031.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku.

Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. Powiat Szydłowiecki nie jest położony w obszarze przygranicznym, a realizacja projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031 nie stworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mogłyby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach przedmiotowej strategii ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg w gromadach administracyjnych powiatu. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego nie wskazuje na możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą wykonania niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „**Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031**” były przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 poz. 1029 z późn. zm.) Nadrzędnym celem przedmiotowego dokumentu była analiza potencjalnych skutków, zarówno pozytywnych jak i negatywnych, jakie mogą wystąpić w środowisku w związku z realizacją zadań sformułowanych w projekcie strategii dla powiatu. W aspekcie oddziaływań negatywnych istotne było nie tylko wskazanie możliwości ich wystąpienia, ale również sformułowanie zaleceń mających na celu ich ograniczenie bądź wręcz zapobieżenie im. Kanwą przygotowania dokumentu była analiza stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu oraz wskazanie najważniejszych problemów w tym zakresie.

Przy sporządzaniu Prognozy posługiwano się metodą opisową, która polegała na charakterystyce zasobów środowiska Powiatu Szydłowieckiego, określeniu stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń. Do opisu posłużono się danymi pochodzącymi ze oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez WIOS, GUS, dostępną literaturę tematu oraz

ustalenia własne. Zastosowano również metodę analityczną, która polegała na analizie proponowanych kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Charakter omawianego dokumentu z założenia jest proekologiczny. Jednak realizacja niektórych zamierzeń, jakkolwiek w skali regionalnej uzasadnionych pod względem ekologicznym, w skali lokalnej może skutkować wystąpieniem chwilowych, negatywnych oddziaływań środowiskowych.

Strategia rozwoju powiatu jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu powiatowego – ogólnym programem działań przewidzianych do realizacji na obszarze powiatu, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. Cele, jakie stoją przed powiatem zostały określone na podstawie analizy stanu obecnego oraz zestawienia silnych i słabych stron powiatu, a także szans, jakie przed nią stoją oraz potencjalnych zagrożeń.

Należy zwrócić uwagę, że konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji. Na obecnym etapie projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego, takich danych nie można przedstawić, ponieważ jest to dokument ogólny i strategiczny, zawierający ogólne wytyczne dla powiatu, określający ogólne ramy przedsięwzięć planowanych do realizacji w granicach administracyjnych powiatu.

Należy pamiętać, że działanie na jeden komponent środowiska nie powoduje zmian tylko w tym komponentcie. Środowisko należy traktować jako system wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, w którym zmiana jednej części wpływa na inną lub na całość systemu.

Zapisy Strategii odnoszą się tematycznie m.in. do ochrony środowiska. Ochrony tej nie można rozpatrywać bez zwrócenia uwagi na rolę i kondycję człowieka w tym środowisku. Ochrona poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury, która te komponenty będzie chronić, bądź oczyszczać wpłynie niewątpliwie na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka.

Biorąc pod uwagę lokalizację powiatu szydłowieckiego, nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko. Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego, nie zawiera zapisów (ani nie stwarzają możliwości), w wyniku których mogłoby wystąpić transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie dla powiatu drogi do osiągnięcia celów w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Odstąpienie od wdrażania zapisów tych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska.

W przypadku braku realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji Strategii przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

Realizacja Strategii nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać, że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031 jest dokumentem wspomagającym ten projekt, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej ich realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Strategii mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu widzenia. Na etapie sporządzania projektów do planowanych inwestycji można prowadzić wariantowanie przy wyborze technologii, zastosowanych materiałów, sposobu wykonania, terminu bądź konkretnego przebiegu prac inwestycyjnych.

Wdrażanie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego wymaga stałego monitorowania realizacji zapisanych w tym dokumencie zadań oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami, a stanem rzeczywistym. Monitorowanie to winno stać się stałym zadaniem, przede wszystkim, władz powiatu, które są odpowiedzialne za nadzorowanie wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego.

Zapisy Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023 - 2031 odnoszą się do zapisów dotyczących ochrony środowiska dokumentów w skali regionu i kraju. Przy opracowywaniu dokumentu korzystano i nawiązywano do zapisów zawartych w dokumentach strategicznych wyższego szczebla.

Załącznik do Raportu - oświadczenie autora o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.)

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, iż ukończyłem, co najmniej studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie i posiadam co najmniej 5-letnie doświadczenie w pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub prognozy oddziaływania na środowisko, lub brałem udział w przygotowaniu co najmniej 5 raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub prognoz oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

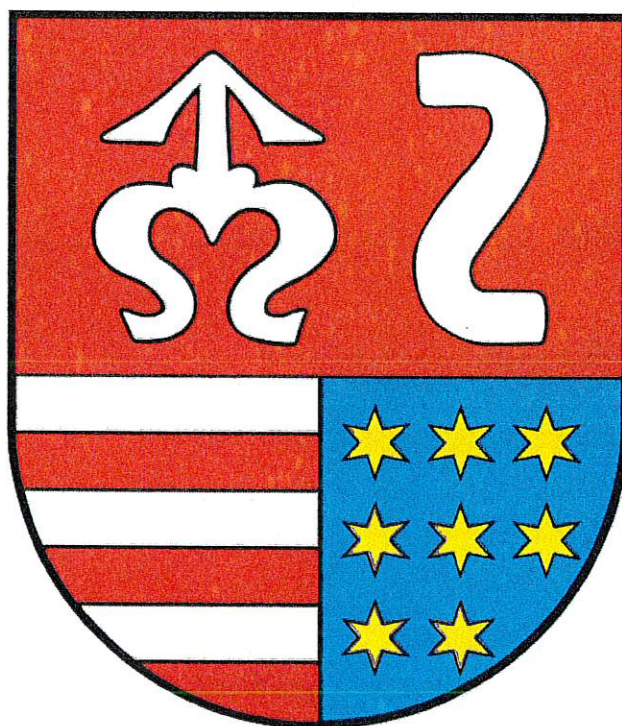
Barbara Syta 03.01.2024 r.

podpis autora

**Diagnoza społeczno – gospodarcza i przestrzenna
Powiatu Szydłowieckiego**

***Diagnoza została przygotowana na potrzeby
opracowania***

***Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego
na lata 2023 – 2031***

Grudzień, 2022 r.

Spis treści

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	3
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE, KOMUNIKACYJNE I GEOGRAFICZNE	3
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO – GOSPODARCZE	10
DEMOGRAFIA	10
EDUKACJA	12
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	19
ROLNICTWO	24
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	27
POMOC SPOŁECZNA	39
OCHRONA ZDROWIA	46
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	50
KULTURA	54
SPORT I REKREACJA	63
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	73
UWARUNKOWANIA NATURALNE I KULTUROWE	75
POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	77
POTENCJAŁ KULTUROWY	80
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	82
INFRASTRUKTURA DROGOWA	82
INFRASTRUKTURA WODNO – KANALIZACYJNA	90
GOSPODARKA ODPADAMI	91
INFRASTRUKTURA, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	93
ZARZĄDZANIE POWIATEM	96
SYTUACJA FINANSOWA	96
STRUKTURA ORGANIZACYJNA	98
WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH PROJEKTÓW ZREALIZOWANYCH PRZEZ POWIAT	99
PRIORYTETY INWESTYCYJNEJ I NIEINWESTYCYJNE W POWIECIE DO 2031 ROKU	100
SPIS TABEL	107
SPIS WYKRESÓW	108
SPIS MAP	108

***Powiat Szydłowiecki to wspólnota o bogatej tradycji,
kulturze i historii – pełna pięknych i znanych zabytków oraz
urokliwych krajobrazów***

Uwarunkowania przestrzenne

Położenie administracyjne, komunikacyjne i geograficzne

Powiat Szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z województwem świętokrzyskim. Powiat jest jednym spośród trzydziestu siedmiu powiatów ziemskich oraz pięciu powiatów grodzkich w województwie mazowieckim i jednym z trzystu osiemdziesięciu powiatów w kraju. Obejmuje łącznie pięć gmin: gminę miejsko - wiejską Szydłowiec, gminę wiejsko – miejską Jastrząb oraz gminy wiejskie: Orońsko, Chlewiska, Mirów jest częścią subregionu radomskiego. Stolicą powiatu jest miasto Szydłowiec.

Głównym ośrodkiem powiatu jest Szydłowiec gmina wiejsko - miejska leży w południowej części województwa mazowieckiego, na granicy z województwem świętokrzyskim, przy drodze krajowej S7 Gdańsk - Warszawa - Radom - Kraków - Chyżne, w odległości ok. 132 km od Warszawy i 164 km od Krakowa. Miasto jest ośrodkiem administracji gminnej, powiatowej i specjalnej, zapewniając mieszkańcom kompleksową obsługę we wszystkich obszarach; pełni rolę centrum w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i centrum w zakresie usług turystycznych. Najbliższym ośrodkiem administracji rządowej i administracji specjalnych stopnia wojewódzkiego, a także w dziedzinie specjalistycznej służby zdrowia i szkolnictwa wyższego jest oddalona o 30 km stolica subregionu i dawnego województwa – Radom.

Mapy nr 1 - Położenie miasta Szydłowiec¹

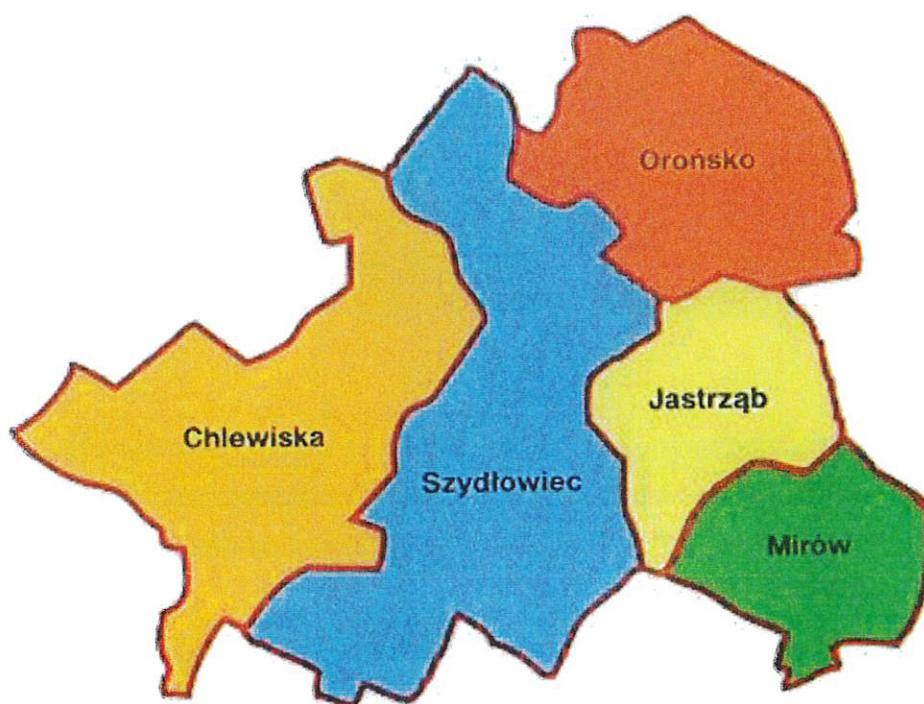

Obszar Powiatu Szydłowieckiego wynosi 452,2 km², co stanowi 1,27 % powierzchni województwa mazowieckiego.

¹ <https://www.szydlowiec.pl/index.php/pl/dla-turysty/o-szydlowcu/polozenie>

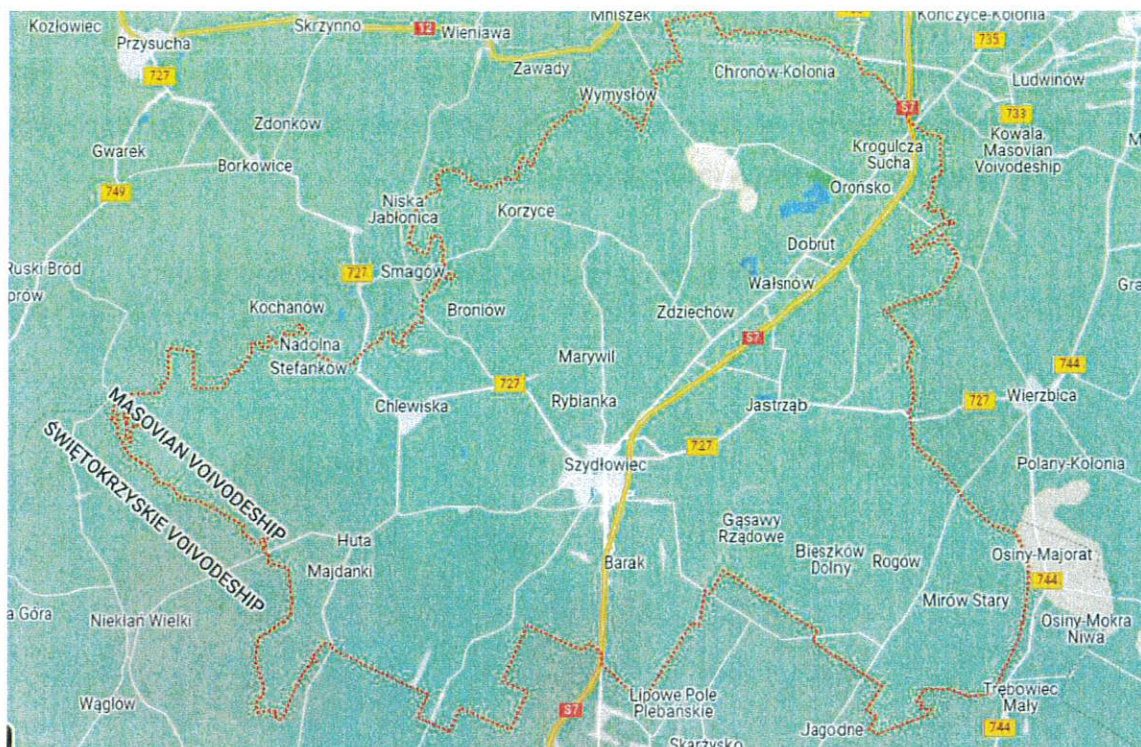
Sieć osadniczą tworzą: miasto Szydłowiec, miasto Jastrzęb i 95 miejscowości wiejskich. O specyfice tego terenu świadczy urozmaicony krajobraz: od wzgórz i wzniesień Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej na południu po Równinę Radomską na północy, z rezerwatami i pomnikami przyrody oraz obszarami krajobrazu chronionego. Większość obszaru leży w rozlewisku rzeki Szabasówki (dopływu Radomki), której ramiona – wschodnie i zachodnie – łączą się koło miejscowości Zaborowie.

Mapa nr 2 – gminy Powiatu Szydłowieckiego²

² Tamże.

Mapa nr 3 – Położenie Powiatu Szydłowieckiego³

Udział poszczególnych gmin w powierzchni Powiatu Szydłowieckiego wygląda następująco: gmina miejsko-wiejska Szydłowiec jest największą gminą i zajmuje 138 km², kolejną jest gmina Chlewiska: 124 km², do najmniejszej pod względem powierzchni należy gmina Mirów, która zajmuje 53 km².

Powiat Szydłowiecki należy do radomskiego obszaru strategicznej interwencji. OSI radomski obejmuje podregion NUTS 3 radomski, administracyjnie złożony z siedmiu powiatów: białobrzeskiego, przysuskiego, **szymborskiego**, radomskiego, lipskiego, zwolenńskiego i kozienickiego oraz miasta Radom. Stanowi 16,2% powierzchni województwa. Głównym miastem obszaru jest ośrodek subregionalny Radom (209,3 tys. mieszkańców), pozostałe ważne ośrodki miejskie to Pionki (18,2 tys.), Kozienice (17,5 tys.) i Szydłowiec (11,9 tys.). Podregion zamieszkiwany jest przez 26% ludności regionu Mazowieckiego regionalnego. Liczba ludności podregionu maleje – od 2013 r. nastąpił spadek o 2,7%, najwięcej spośród pozostałych podregionów. W podregionie zachodzi także proces starzenia się ludności. Ujemne są także wskaźniki dotyczące salda migracji. Ponadto podregion

³ <https://www.google.pl/maps>

znajduje się w obszarze prognozowanego spadku populacji w perspektywie 2050 r. – o blisko 19%⁴.

Miasto i Gmina Szydłowiec

Gmina Szydłowiec położona jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy bezpośrednio z województwem świętokrzyskim. Gmina Szydłowiec jest jedną z 50 miejsko-wiejskich gmin województwa mazowieckiego. Obejmuje 24 miejscowości, w tym jedno miasto – Szydłowiec – oraz 22 sołectwa: Barak, Ciechostowice, Chustki, Hucisko, Jankowice, Korzyce, Krzęcin, Łazy, Majdów, Omięcin, Rybianka, Sadek, Szydłówek I i Szydłówek II, Świerczek, Świniów, Wilcza Wola, Wola Korzeniowa, Wysocko, Wysoka, Zastronie i Zdziechów. Siedziba Urzędu Miejskiego znajduje się w Szydłowcu. Ponadto Szydłowiec stanowi ponadlokalne centrum rozwoju jako ważny ośrodek przemysłowy, produkcyjny i kulturalny regionu.

Herb Gminy

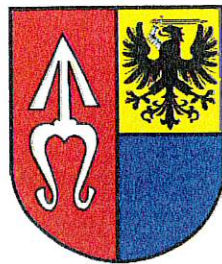
Gmina Chlewiska

Gmina Chlewiska leży w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie szydłowieckim; na pograniczu świętokrzyskiego i mazowieckiego. Dojazd do niej jest możliwy i dogodny z wszystkich kierunków – od strony Krakowa, Kielc, Warszawy; także od wschodu i zachodu. Podzielona jest na 23 sołectwa. Jej powierzchnia jest w 60 proc. zalesiona; krajobrazowo urozmaicona – leży u stóp Gór Świętokrzyskich. Całkowita powierzchnia terenu gminy wynosi około 124,0 km². Administracyjnie Gmina Chlewiska składa się z 23 sołectw: Aleksandrów, Antoniów, Borki, Broniów, Budki, Chlewiska, Cukrówka, Huta, Koszów, Krawara, Leszczyny, Majdanki, Nadolna, Ostałów, Ostaówek, Pawłów, Skłoby, Stanisławów, Stefanków, Sulistrowice, Wola Zagrodnia, Zaława, Zawonia.

4

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_wojewdzstwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

Herb Gminy

Gmina Jastrząb

Gmina miejsko - wiejska Jastrząb położona jest w południowej części województwa mazowieckiego. Sąsiaduje:

- z gminami powiatu szydłowieckiego: od zachodu z miastem i gminą Szydłowiec, od wschodu z gminą Mirów, od północy z Gminą Orońsko.- od południa z gminą Skarżysko-Kościelne w powiecie Skarżysko – Kamienna,
- od wschodu z gminą Wierzbica w powiecie radomskim.

Gmina położona jest przy drodze krajowej E7 łączącej Kraków z Warszawą oraz drodze wojewódzkiej nr 727 relacji Szydłowiec – Wierzbica - Radom. Przez jej teren przebiega linia kolejowa umożliwiająca dojazd do Skarżyska i Radomia.

Obszar gminy leży głównie w zlewni rzeki Radomki - lewego dopływu Wisły, natomiast niewielki obszar (część południowa gminy - rejon sołectwa Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe Niwy) leży do zlewni rzeki Iżanki. W mieście Jastrząb, miejscowościach Śmiłów oraz Orłów na rzece Śmiłowce, znajdują się zbiorniki wodne.

Herb Gminy

Gmina Mirów

Gmina Mirów położona jest w powiecie szydłowieckim województwa mazowieckiego, w odległości około 25 km od Radomia, 17 km od Szydłowca i około 25 km od Skarżysko – Kam. Graniczy od południowego wschodu z województwem świętokrzyskim. Sąsiaduje z gminami: Jastrząb, Mirzec, Wierzbica, Szydłowiec, Skarżysko – Kościelne Ogólna powierzchnia gminy wynosi 5317 ha, w tym użytki rolne stanowią 3887 ha, lasy 1148 ha.

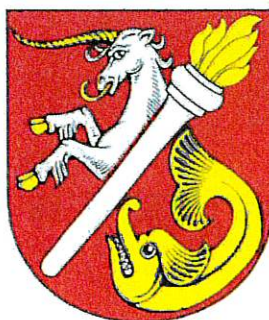
Herb Gminy

Gmina Orońsko

Gmina wiejska Orońsko położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w północnej części powiatu szydłowieckiego. Gmina zajmuje powierzchnię 81,95 km². Gmina Orońsko graniczy: - od wschodu z gminami: Kowala i Wierzbica (obie wchodzą w skład powiatu radomskiego); - od południa z gminą Jastrząb (powiat szydłowiecki); - od południa i zachodu z gminą Szydłowiec (powiat szydłowiecki); - od północy z gminą Wołanów (powiat radomski). Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Orońsko. Przez teren gminy przebiega droga krajowa S7 (od północno-wschodniej granicy do południowej granicy gminy). W Orońsku krzyżują się drogi powiatowe łączące Orońsko z Rudą Wielką, Dąbrówką Zabłotnią, Wołanowem, Mniszkiem i z drogą wojewódzką 735 (Radom-Kielce). Odległość gminy od siedziby powiatu w Szydłowcu wynosi 17 km, natomiast od Warszawy 115 km.

Herb Gminy

Konkluzje: Powiat szydłowiecki z punktu widzenia położenia geograficznego jest atrakcyjną lokalizacją. Mieszkańcy powiatu mają dobry dojazd do większych miast takich jak Radom, Skarżysko Kamienna, jednocześnie odległość od znacznie większych aglomeracji Łódź, Warszawa, czy Lublin też nie znaczna. Atutem powiatu jest dobra dostępność komunikacyjna, co ma znaczenie w decyzjach inwestycyjnych. Układ powiązań transportowych w całym radomskim OSI do którego przynależy powiat charakteryzuje się promienistą siecią linii kolejowych i dróg zbiegających się w węźle w ośrodku regionalnym – Radomiu. Tworzą go główne połączenia transportowe w sieci kompleksowej TEN-T: Warszawa – Radom – Kraków poprzez linię kolejową nr 8 oraz drogę S7; oraz Łódź/Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin poprzez ciąg linii kolejowych nr 25-22-26-7 oraz drogę krajową nr 12, planowaną jako S12.

Uwarunkowania społeczno – gospodarcze

Demografia

Wg danych statystycznych z dnia 1 stycznia 2021 r. teren Powiatu Szydłowieckiego zamieszkiwało 38 983 mieszkańców.

Tabela nr 1 - Ludność wg miejsca zamieszkania i płci w podziale na miasto i wieś⁵

	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto	Osoba	11 940	11 894	11 854	11 779	11 687	10 999	10 809
Wieś	Osoba	28 301	28 181	28 084	28 085	27 985	27 335	27 201

Tabela nr 2 - Liczba ludności zamieszkujących teren powiatu szydłowieckiego w latach 2015 – 2021⁶

	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat Szydłowiecki	Osoby	40 241	40 075	39 938	39 864	39 672	38 334	38 010
Miasto i	Osoby	19 025	18 951	18	18 819	18	17 764	17 548

⁵ www.stat.gov.pl

⁶ Tamże.

Gmina Szydłowiec				866		698		
Gmina Chlewiska	Osoby	6 094	6 019	6 010	5 972	5 911	5 658	5 610
Gmina Jastrząb	Osoby	5 254	5 248	5 242	5 212	5 196	5 135	5 128
Gmina Mirów	Osoby	3 886	3 897	3 885	3 898	3 898	3 784	3 770
Gmina Orońsko	Osoby	5 982	5 960	5 935	5 963	5 969	5 993	5 954

Tabela nr 3 - Gęstość zaludnienia na 1 km²⁷

Powiat Szydłowiecki	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ludność na 1 km ²	%	89	89	88	88	88	85	84
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	%	- 2,4	- 4,1	- 3,4	- 1,9	- 4,8	- 33,7	- 8,5

Konkluzje: Faktem jest, że Polska boryka się z problemem depopulacji. To zjawisko dotyczy także regionu radomskiego, do którego zaliczany jest powiat szydłowiecki. Dwie gminy powiatu Chlewiska i Mirów zostały zaliczone do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Negatywne tendencje demograficzne są dostrzegalne w danych statycznych. Województwo mazowieckie charakteryzuje się tym, że funkcjonują jednocześnie dobrze rozwijający się Obszar Metropolitalny Warszawy oraz pozostałe, większe ośrodki miejskie, które mają relatywnie duży potencjał rozwojowy, jak również obszary peryferyjne w dużym stopniu zagrożone trwałą marginalizacją. Tereny zurbanizowane koncentrują na swoim terytorium większą liczbę ludności w wieku produkcyjnym, spośród których ponad 2/3 zamieszkuje RWS. Są to osoby relatywnie bardziej konkurencyjne na rynku pracy ze względu na większą mobilność zawodową i stosunkowo wyższy poziom wykształcenia: połowa mieszkańców miast w wieku produkcyjnym w regionie (podobnie jak aktywnych

⁷ Tamże.

zawodowo mieszkańców RWS⁸) posiada wykształcenie wyższe, jedynie co dziesiąty wykształcenie gimnazjalne lub niższe. Tereny sąsiadujące z obszarami zurbanizowanymi, dzięki większej dostępności miejsc pracy oraz dóbr i usług, w tym edukacyjnych, są atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Obszary peryferyjne, oddalone od większych ośrodków miejskich, cechuje mała dynamika rozwoju.

Zamieszkuje je relatywnie duża grupa osób niemobilnych, o niższym poziomie kompetencji i umiejętności zawodowych. Jednocześnie, na skutek odpływu migracyjnego następuje depopulacja tych terenów. Wobec wyzwań związanych ze znacznymi dysproporcjami demograficznymi w regionie, koniecznym staje się przygotowanie działań aktywizujących obszary peryferyjne oraz łagodzących skutki depopulacji na tych terenach. Żeby powstrzymać emigrację, ludzie muszą mieć bezpieczną pracę. Żeby ludzie mieli pracę, konieczne są inwestycje tworzące miejsca pracy. Żeby były inwestycje, muszą być warunki do ich prowadzenia – zwłaszcza dla sektora MŚP, bo to one zatrudniają 75 proc. legalnie pracujących Polaków. Poprawa sytuacji demograficznej wymaga stałej interwencji państwa i władz centralnych, samorządy mają umiarkowane możliwości w tym zakresie, choć pewne obszary zwłaszcza na poziomie gmin mogą zostać usprawnione, jak choćby opieka nad dziećmi do 3 lat, większa liczba miejsc w żłobkach, klubach malucha, przedszkolach.

Edukacja

Powiat Szydłowiecki jest organem prowadzącym dla czterech jednostek oświatowych, którymi są:

- 1) Zespół Szkół Ogólnokształcących im. H. Sienkiewicza w Szydłowcu,
- 2) Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu,
- 3) Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu,
- 4) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Szydłowcu.

W roku szkolnym 2021/2022 do wszystkich szkół powiatowych uczęszczało 709 uczniów, w tym:

- do Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu – 224,
- do Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Szydłowcu – 20,
- do Zespołu Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu – 387,
- do Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu – 78.

⁸ RWS obejmuje: miasto stołeczne Warszawę wraz z 9 sąsiadującymi powiatami: grodziskim, legionowskim, mińskim, nowodworskim, otwockim, piaseczyńskim, pruszkowskim, warszawskim zachodnim i wołomińskim.

Ad. 1. Liceum jest ponadpodstawową szkołą ogólnokształcącą. Szkoła proponuje naukę klasach profilowanych: humanistycznej, biologiczno – chemicznej, turystyczno – językowej, matematyczno – informatycznej. W szkole aktywnie działają uczniowskie koła zainteresowań. Szkoła uczestniczy również aktywnie w międzynarodowych programach, które dają szansę na zagraniczne wyjazdy w ramach Erasmus +. Ponadto dostępna jest oferta kształcenia dla dorosłych w systemie zaocznym. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Szydłowcu, umożliwia słuchaczom zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz przygotowuje ich do egzaminu maturalnego. Kształcenie jest bezpłatne i odbywa się w tzw. systemie zaocznym.

Ad. 2.

Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu stanowią:

II Liceum Ogólnokształcące:

- klasa o profilu ochrona granicy państwowej
- klasa o profilu ogólnopolicyjnym

Technikum w zawodzie:

- technik informatyk
- technik żywienia i usług gastronomicznych
- technik usług fryzjerskich

Publiczna Szkoła Branżowa I Stopnia:

- z praktyczną nauką zawodu:
 - w szkole w zawodzie – kucharz
 - w CKZiU – w zawodzie stolarz
 - u pracodawcy – w każdym innym zawodzie np. elektromechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, sprzedawca, ślusarz, piekarz, mechanik pojazdów samochodowych, przetwórcza mięsa, elektryk, cukiernik, blacharz, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie

Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Skalka” - dysponuje 45 miejscami noclegowymi (6 pokoi 5-osobowych, 1 pokój 3-osobowy, 2 pokoje 4-osobowe, 2 pokoje 2-osobowe z pełnym węzłem sanitarnym i TV), kuchnią samoobsługową oraz świetlicą pełniącą funkcję jadalni. Podstawowym zadaniem schroniska jest przede wszystkim zapewnienie uczniom, nauczycielom, studentom oraz wszystkim innym turystom akceptującym regulamin schroniska taniego noclegu i wypoczynku, upowszechnianie turystyki i krajoznawstwa, jako aktywnej formy wypoczynku, opieki wychowawczej i informacji krajoznawczo-turystycznej.

Internat - zapewnia całodobową opiekę wychowawczą uczniom szkoły oraz młodzieży przebywającej okresowo na kursach organizowanych przez Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu. Placówka ma charakter koedukacyjny. Internat dysponuje 24 pokojami na dwóch kondygnacjach obiektu. Budynek internatu posiada

niezbędne wyposażenie sanitarne, kuchnię, stołówkę, świetlicę TV, pokoje socjalne. W roku szkolnym 2021/2022 zakwaterowanych było 655 wychowanków.

Uczniowie szkoły rozwijają swoje zainteresowania, pogłębiają wiedzę i umiejętności uczestnicząc w wielu ogólnopolskich i przedmiotowych projektach edukacyjnych oraz konkursach m.in. *Europa z naszej ulicy, Szkoła Dialogu, Akademika CISCO, IT-Szkoła, Szef dla Młodych Talentów, Gotuj lokalnie, Kuchnia pachnąca ziołami, Powiat szydlowiecki. Smaki – warsztaty kulinarne.*

Dzięki udziałowi w projekcie „Zintegrowany rozwój szkolnictwa zawodowego” realizowanym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego przy udziale Agencji Rozwoju Mazowsza SA młodzież szkoły miała możliwość uczestniczenia w ciekawych szkoleniach/warsztatach zawodowych oraz stażach u pracodawców. W ramach projektu doposażono pracownie przedmiotowe.

W ramach projektu Erasmus+, od 2019 roku młodzież technikum i szkoły branżowej I stopnia uczestniczy w zagranicznych praktykach zawodowych, w Portugalii. Corocznie uczniowie klas mundurowych uczestniczą w obozach szkoleniowych w Centrach Szkolenia Straży Granicznej.

Ad. 3. **Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu** jest publiczną jednostką oświatową, w skład której wchodzi: Publiczna Szkoła Podstawowa Specjalna, Publiczna Branżowa Szkoła Specjalna I stopnia, Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy oraz Centrum Kształcenia Praktycznego.

Do **Publicznej Branżowej Szkoły Specjalnej I stopnia w Szydłowcu** uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Proponowany tu jest 3 - letni cykl kształcenia w następujących zawodach:

- stolarz,
- kucharz,
- cukiernik,
- ślusarz (z możliwością zdobycia kwalifikacji spawacza, nadawanych przez Instytut Spawalnictwa w Gliwicach – książeczka i certyfikat spawacza).

Nauka kończy się egzaminem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Uczniowie kończący ten etap edukacyjny mogą uzyskać: świadectwo ukończenia szkoły branżowej I stopnia, dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, dyplom czeladnika w zawodzie.

Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Szydłowcu powstała z myślą o uczniach z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Zapewnia podopiecznym warunki do wszechstronnego rozwoju, skupiając się głównie na ich indywidualnych możliwościach. Szkoła przygotowuje uczniów do samodzielnego, niezależnego funkcjonowania oraz do

aktywnego uczestnictwa w różnych formach życia społecznego na równi z innymi członkami danej zbiorowości.

Uczniowie **Publicznej Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy** kształcą się w systemie blokowym. Na *Bloku informatyczno – biurowym* uczą się: jak wypełniać ankiety, druki, dokumenty, wnioski do urzędów. Zastanawiają się nad własną przyszłością, nad tym, co mogą robić, co chcieliby robić, gdzie w przyszłości mogliby pracować, poznają podstawowe pojęcia związane z pracą, BHP pracy, dowiadują się, kto może im pomóc w poszukiwaniu pracy. Dzięki *Blokowi gospodarstwa domowego* uczniowie mają możliwość doskonalenia swoich umiejętności kulinarnych oraz tych, związanych z obsługą różnego rodzaju urządzeń znajdujących się w domu (tj. żelazko, kuchenka gazowa, mikrofalowa, mikser, robot kuchenny, pralka itp.) Na *FOSie* natomiast czyli *Funkcjonowaniu osobistym*, zdobywają wiedzę o otaczającym ich świecie.

Do dyspozycji młodzieży są **nowoczesne pracownie dydaktyczne oraz pracownie zajęć praktycznych**. Uczniowie mogą korzystać ze wsparcia pedagogów, psychologów, logopedów, oligofrenopedagogów, terapeutów i specjalistów do pracy z młodzieżą autystyczną.

W szkole odbywają się zajęcia rewalidacji indywidualnej i grupowej.

Centrum prowadzi również edukację młodzieży z zakresu przygotowania teoretycznego (turnusy teoretycznych przedmiotów zawodowych) oraz praktycznego, szczególnie w zawodzie stolarz, w którym placówka posiada bardzo bogate tradycje kształcenia. Posiada gruntownie rozwiniętą bazę dydaktyczno – wytwórczą i bardzo dobre warunki do zdawalności końcowych egzaminów zawodowych jako ośrodek egzaminacyjny.

Placówka oferuje poza tym nową formę kształcenia – kwalifikacyjne kursy zawodowe dla dorosłych (KKZ), umożliwiające szybkie zdobycie kwalifikacji zawodowych w wybranym zawodzie, potwierdzonych przez zewnętrzny egzamin państwowy.

Uczniowie, którzy odbywają praktykę w Centrum mają możliwość zdobycia uprawnień **spawacza w metodach: MAG i TIG oraz uprawnień elektrycznych do 1kV**.

Wychodząc naprzeciw potrzebom osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi placówka czyni starania związane z utworzeniem klasy dla najmłodszych mieszkańców powiatu, tj. klasy dla dzieci 6 letnich.

Ad. 4. Celem działania poradni jest:

- udzielanie Dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- udzielanie Rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży,
- wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Pomoc udzielana dzieciom i młodzieży obejmuje:

- Diagnozę psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną dzieci i młodzieży w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu
- Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci
- Badania przesiewowe na terenie szkół
- Badania przesiewowe słuchu
- Diagnozowanie zaburzeń integracji sensorycznej
- Diagnozowanie przyczyn i trudności w nauce i niepowodzeń w szkole,
- Diagnozowanie i wspieranie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionych,
- Specjalistyczne oddziaływania korekcyjne i terapeutyczne,
- Programy działań z zakresu problematyki dotyczącej promocji zdrowia fizycznego , psychicznego oraz przeciwdziałania uzależnieniom, agresji, nieprzystosowaniu społecznemu, zaburzeniom emocjonalnym,
- Podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
- Udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowania kariery zawodowej,
- Prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
- Terapię pedagogiczną, psychologiczną, logopedyczną
- Opiniowanie i orzecznictwo
- Pomoc udzielana rodzicom i opiekunom obejmuje:
- Podejmowanie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych
- Poradnictwo wychowawcze
- Udzielanie pomocy w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, a także w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych
- Prowadzenie warsztatów, prelekcji i wykładów
- Prowadzenie grup wsparcia
- Terapię rodzinną
- Działalność informacyjno- szkoleniową.

Pomoc udzielana wychowawcom i nauczycielom obejmuje:

- Współpracę z przedszkolami, szkołami i placówkami w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych;
- Udzielanie nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych lub specjalistom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
- Konsultacje psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne na terenie przedszkoli, szkół oraz poradni
- Prowadzenie spotkań szkoleniowych i warsztatowych
- Prowadzenie na terenie przedszkoli i szkół programów profilaktycznych, zajęć warsztatowych dla uczniów

DOSTĘPNE W PORADNI FORMY PRACY TERAPEUTYCZNEJ:

Indywidualne:

- Terapia psychologiczna dla dzieci i młodzieży z problemami emocjonalnymi,
- Terapia logopedyczna dla dzieci z wadami wymowy,
- Terapia dla dzieci i młodzieży z dysleksją,
- Terapia EEG Biofeedback
- Terapia Integracji Sensorycznej

Grupowe:

- terapia grupowa dla dzieci słabosłyszących;
- zajęcia arteterapii dla dzieci szkolnych;
- muzykoterapia dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju,

Grupy wsparcia dla:

- rodzin zastępczych,
- psychologów i pedagogów szkolnych
- logopedów szkolnych,
- rodziców dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju,

Ponadto:

- terapia rodzin
- warsztatowe zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców - Akademia Dojrzałego Rodzica;
- warsztaty dla Rodziców Małych Dzieci od ur. do 3 roku życia n.: "Jak bawić się z dzieckiem aby wpłynąć na ogólnorozwojowy jego postęp z wykorzystaniem metod, zabaw, masażu".

Tabela nr 4 – Liczba uczniów w szkołach⁹

Nazwa szkoły	Liczba uczniów rok szkolny 2021/2022, stan na 30.09.2021 r.	Liczba uczniów rok szkolny 2022/2023, stan na 30.09.2022 r.
Zespół Szkół Ogólnokształcących im. H. Sienkiewicza w Szydłowcu	224	262
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	20	15
Zespół Szkół im. KOP w Szydłowcu	387, w tym: • Szkoła Branżowa 144 • II LO 117 • Technikum 126	407, w tym: • Szkoła Branżowa 111 • II LO 122 • Technikum 174
Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu	78, w tym: • SPS 24 • PSSPdP 19 • SBS 35	78, w tym: • SPS 30 • PSSPdP 22 • SBS 26
Razem	709	762

Konkluzje: oferta edukacyjna powiatu jest zróżnicowana i dostosowana do bardzo różnych oczekiwań, potrzeb oraz grup docelowych. Powiat oferuje kształcenie zawodowe, ogólnokształcące oraz specjalne. Wart odnotowania jest fakt, że szkoły analizują trendy, sytuację na rynku pracy i w odpowiedzi na to dostosowują ofertę zwłaszcza kształcenia zawodowego. W podregionie funkcjonuje tylko jedna publiczna uczelnia, występuje także niedobór jednostek naukowo-badawczych, ponadto wskaźnik liczby studentów uczelni publicznych na 10 tys. mieszk. jest jednym z najniższych w kraju¹⁰.

Gospodarka i przedsiębiorczość

⁹ Dane Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

¹⁰

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

Województwo mazowieckie wyróżnia się najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego w Polsce. Świadczy o tym wysokie tempo wzrostu gospodarczego oraz najwyższy, spośród województw, udział w tworzeniu produktu krajowego brutto. Jednakże należy podkreślić, iż wysokie tempo wzrostu gospodarczego osiągane jest przede wszystkim dzięki Warszawie wraz z jej obszarem funkcjonalnym, która odgrywa szczególną rolę w budowaniu konkurencyjności regionu. Sytuacja na południowych i wschodnich krańcach województwa wygląda zgoła odmienne. Wyraźny jest podział i zróżnicowanie przestrzenne rozwoju gospodarczego między centrum regionu a obszarami otaczającymi, o przeważnie rolniczym charakterze. Polaryzacja w rozwoju jest szczególnie widoczna w zestawieniu podregionów NUTS 3 do których przynależy Powiat Szydłowiecki.

Tabela nr 5 - Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej¹¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spółdzielnie	17	17	10	10	10	10
Spółki handlowe	104	112	106	109	112	129
Spółki handlowe - z udziałem kapitału zagranicznego razem	8	9	7	7	6	9
Spółki handlowe - akcyjne	0	0	0	0	0	1
Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością	8	9	7	7	6	9
Spółki cywilne ogółem	179	180	181	183	186	185

Tabela nr 6 - Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007¹²

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	3 112	3 168	3 335	3 474	3 690	3 820
Rolnictwo,	44	45	49	51	55	56

¹¹ www.stat.gov.pl

¹² Tamże.

leśnictwo, łowiectwo i rybactwo						
Przemysł i budownictwo	1 174	1 233	1 322	1 383	1 544	1 611
Pozostała działalność	1 894	1 890	1 964	2 040	2 091	2 153

Tabela nr 7 - Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007¹³

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	305	303	319	242	186	181
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	2	4	3	1	1
Przemysł i budownictwo	144	142	167	112	88	96
Pozostała działalność	156	159	148	127	97	84

Tabela nr 8 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości¹⁴

	Liczba podmiotów					
Wielkość zatrudnienia	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	3 112	3 168	3 335	3 474	3 690	3 820
0-9	2 995	3 050	3 222	3 365	3 577	3 707
10-49	18	18	16	16	16	16
50-249	1	1	1	1	1	1

¹³ Tamże.

¹⁴ www.stat.gov.pl

**Tabela nr 9 - Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON wg formy prawnej
i sekcji PKD 2007¹⁵**

	2019	2020	2021
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	347	384	288
Spółki handlowe	7	7	17
Spółki cywilne	4	3	0
Spółdzielnie	0	0	1

Kluczowe miejsce w rozwoju w dziedzinie gospodarki i przedsiębiorczości w powiecie zajmuje obszar miasta Szydłowiec. Wynika to po pierwsze z wielkości gminy, istniejącego terenu zurbanizowanego, dostępności komunikacyjnej, siły roboczej i nabywczej. Realnym motorem rozwoju powiatu jest zainicjowana w 2018 r. strefa przemysłowa w Szydłowcu, która powstała pomiędzy drogą krajową S7 i stacją kolejową Szydłowiec. Strefa przemysłowa ma wiele plusów oraz atutów. Przede wszystkim jest bardzo dobrze położona logistycznie, ponieważ leży na trasie Warszawa - Kraków. Nieopodal znajduje się spory węzeł kolejowy, bo w Skarżysku-Kamiennym oraz stacja kolejowa w samym Szydłowcu, która jest oddalona o około trzy kilometry. Strefa ma bezpośredni zjazd z trasy ekspresowej numer 7. Ważą zachętę do inwestowania są ulgi od podatków od nieruchomości.

Znakiem rozpoznawczym rejonu Szydłowca jest także ***szydłowiecki piaskowiec***. Miasto już w średniowieczu zasłynęło z kamieniarstwa, rzemiosła zajmującego się wydobywaniem ze złoża kamienia budowlanego, jego obróbką, przygotowaniem ciosów do budowy elementów konstrukcyjnych, detali architektonicznych, rzeźb. Wzrost znaczenia piaskowca przypada na XVI – XVII wiek, gdy w budownictwie renesansowym i barokowym zaczęto stosować kamień do wystroju budynków. Dla szydłowieckich kamieniolarzy nastał czas rozwoju. Wyrabiano z nich głównie płyty elewacyjne i posadzkowe. Służył także za tworzywo dla rzeźbiarzy.

¹⁵ Tamże.

W okresie II Rzeczypospolitej nastąpił wzrost wydobycia piaskowca. Stało się to możliwe dzięki wykorzystaniu nowych technologii eksploatacji złóż.

W okresie powojennym na podstawie zarządzenia Nr 517 Ministra Przemysłu Lekkiego, z dnia 1 stycznia 1951 roku utworzono Przedsiębiorstwo Państwowe pod nazwą Szydłowiecko – Koneckie Zakłady Piaskowca z siedzibą w Radomiu. Cały Szydłowiec położony jest na złożu piaskowca i już w XV wieku budowano z tego kamienia. Wydobywano go i nadal się wydobywa z różnych wyrobisk. Kamienie z różnych złóż mogą się minimalnie różnić użyciem lub odcieniem, jednak parametry i właściwości fizykochemiczne są niemalże bliźniacze. Aktywne są firmy z rejonu zajmujące się jego wydobyciem i obróbką. Dzięki swoim właściwościom plastycznym doskonale sprawdza się w budownictwie, architekturze oraz jako dodatek w ogrodach. Stosowanie naturalnych minerałów stało się bardzo popularne. Kamień piaskowy doskonale sprawdza się jako element konstrukcyjny, jest także wykorzystywany w celach dekoracyjnych i wykończeniowych. Piaskowiec może być wykorzystany do produkcji m.in.: płyty elewacyjne (na schody, parapety, podłogi, elewacje ścian), dzikówkę białą oraz beżową, łupankę, kamień ogrodowy, grille, kominki, bloki, doniczki ozdobne, itp.

W kontekście rozwoju gospodarczego warto podkreślić walory miasta, które mają wpływ na decyzje o lokowaniu tam biznesu:

Mocne strony Szydłowca

Korzystna lokalizacja, dogodne połączenia komunikacyjne, atrakcyjne tereny inwestycyjne w połączeniu z przychylnym nastawieniem władz lokalnych zapewniają inwestorowi najdogodniejsze warunki działania.

Lokalizacja

Szydłowiec stanowi południowe wrota Mazowsza, leży przy granicy z województwem Świętokrzyskim. Zlokalizowany jest w połowie drogi z Warszawy do Krakowa.

Infrastruktura

Przez Szydłowiec przebiega jedna z najważniejszych dróg krajowych - S7, która stanowi część trasy europejskiej E77 biegnącej z Rosji poprzez państwa bałtyckie, Polskę, Słowację, aż do Węgier. W odległości 30 km mieści się Port Lotniczy w Radomiu – aktualnie Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku, natomiast Lotnisko Chopina w Warszawie oddalone jest o 130 km, zaś od międzynarodowych portów lotniczych w Krakowie, Łodzi i Lublinie, Szydłowiec dzieli ok. 160 km.

Tereny inwestycyjne

Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego dla strefy przemysłowej zlokalizowanej przy drodze krajowej nr S7 - bliskość węzłów komunikacyjnych. Proponujemy tereny inwestycyjne w cenie od 30 zł/m². Na terenie Szydłowca funkcjonuje podstrefa

Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice. W sąsiedztwie dzielnicy przemysłowej funkcjonuje Inkubator Przedsiębiorczości oraz Centrum Obsługi Inwestora.

Wsparcie i kompleksowa obsługa inwestora

W Szydłowcu inwestor może liczyć na pomoc wykwalifikowanych pracowników Urzędu Miejskiego, przy załatwianiu formalności prawno-administracyjnych na każdym etapie procesu inwestycyjnego, a także opiekę poinwestycyjną. Inwestor może skorzystać również ze zwolnienia od podatku od nieruchomości, którego wymiar jest uzależniony od ilości utworzonych nowych miejsc pracy. Na terenie miasta swoje siedziby posiadają Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy oraz Sąd Rejonowy co ułatwia podejmowanie i prowadzenie działalności. W Szydłowcu działa także Powiatowy Urząd Pracy, który oferuje różne formy wsparcia przedsiębiorcy¹⁶.

Strefa w przemyśle w Szydłowcu stanowi także podstrefę Starachowickiej Strefy Przemysłowej.

Konkluzje: W województwie mazowieckim na każdy 1000 mieszkańców w 2020 r. przypadały średnio 164 podmioty gospodarki narodowej, przy czym w regionie Warszawskim stołecznym było to 218 podmiotów na 1000 mieszkańców, zaś w Mazowieckim regionalnym – 91 podmiotów. Najwyższy wskaźnik odnotowany był w Warszawie – 265. Wartość powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano także w podregionie warszawskim zachodnim – 175, niższą zaś w warszawskim zachodnim (132 podmioty), żyrardowskim (110 podmiotów) i radomskim (94 podmioty). Najniższe wartości wystąpiły w podregionach: ciechanowskim – 82, siedleckim – 85, płockim – 87 i ostrołęckim – 89.

W kontekście gospodarczym w powiecie najistotniejszą rolę odgrywa Szydłowiec. Ma to oczywiście związek z faktem, że jest największym ośrodkiem w powiecie, stolicą powiatu, obszarem zurbanizowanym. Miasto ma dobre położenie geograficzne, władze stawiają na dynamiczny rozwój poprzez inwestycje i rozwój strefy ekonomicznej. Miasto i Gmina Szydłowiec planuje sprzedaż kolejnych gruntów w ramach rozszerzenia strefy ekonomicznej. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego na tych terenach mogą powstać zakłady produkcyjne, hale magazynowe czy lokale usługowe. Strefa jest częścią Starachowickiej specjalnej Strefy Przemysłowej. Specjalna Strefa Ekonomiczna mieści się przy ulicach Leśnej i Kolejowej oraz przy ulicy Metalowej. Powierzchnia podstrefy wynosi 13,5 ha. Największe firmy działające w SSE „Starachowice”, w podstrefie „Szydłowiec” to Grupa Profel Innovation Sp. z o. o. oraz „Mikrostar Sp. z o.o.

¹⁶ <https://szydlowiec.pl/index.php/pl/invest-in-szydlowiec/dlaczego-warto-tu-zainwestowac>

Rolnictwo

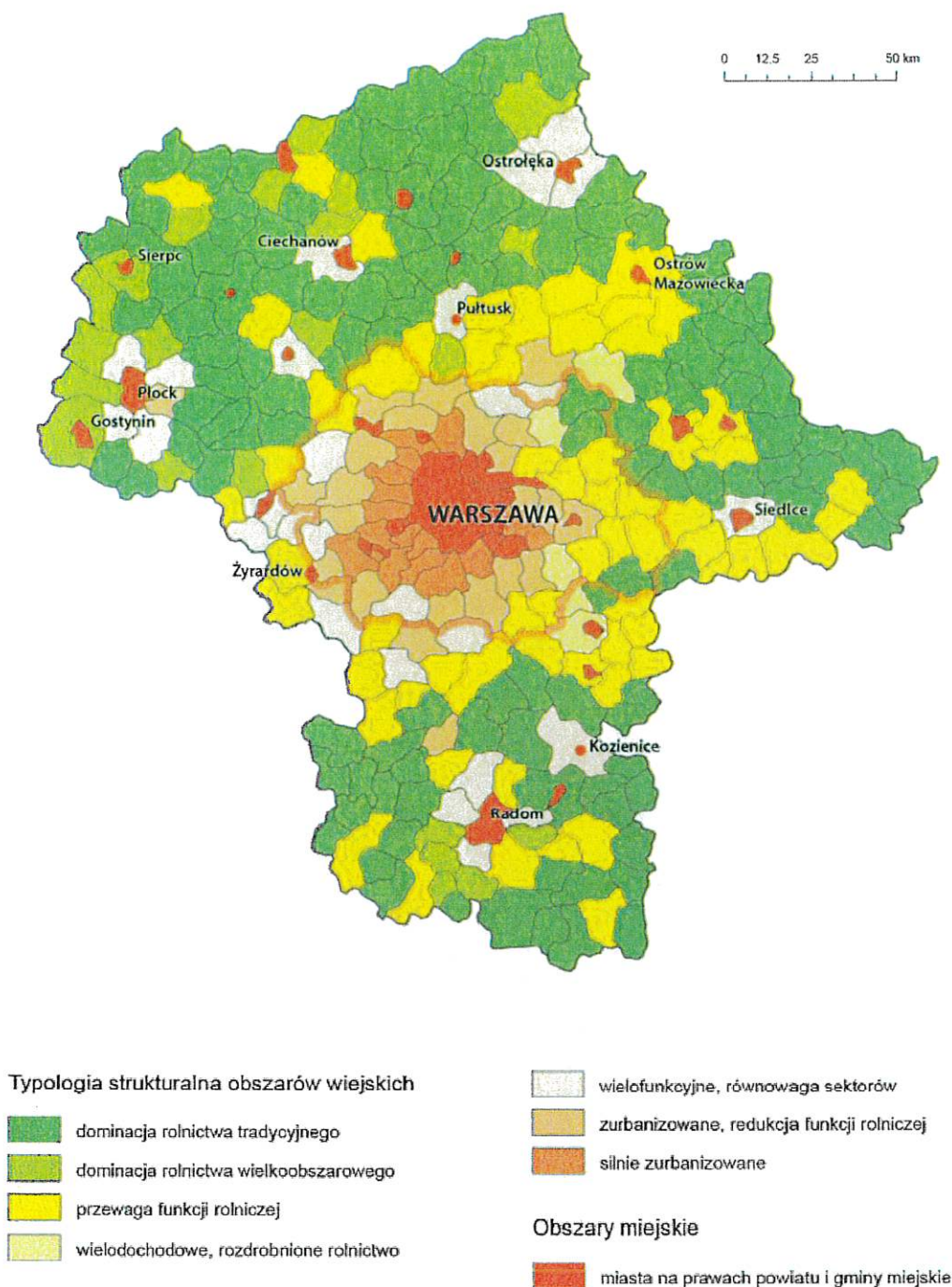
W województwie mazowieckim w 2016 r. działalność rolnicza prowadzona była w 212,9 tys. gospodarstw rolnych, z czego prawie wszystkie były to gospodarstwa indywidualne. Struktura wielkościowa gospodarstw wskazuje na duże rozdrobnienie – aż w 91,5% gospodarstw ich powierzchnia nie przekraczała 20 ha, przy czym dominowały gospodarstwa o wielkości od 2 do 10 ha – 58,9% gospodarstw rolnych. W województwie w 2018 r. było 11,9% ogółu ekologicznych gospodarstw rolnych w kraju¹⁷. W województwie uwidaczniają się powolne zmiany w zakresie dezagraryzacji wsi, polegające na zmniejszaniu znaczenia rolnictwa jako miejsca z dochodów przez mieszkańców wsi. Gminach wiejskich oddalonych od centrum dominuje gospodarka rolna oparta na rolnictwie tradycyjnym. Natomiast bliżej centrum i miast struktura obszarów wiejskich charakteryzuje się mniejszym udziałem funkcji rolniczych. Wyrażna jest również mniejsza intensyfikacja rolnictwa tradycyjnego na obszarach znajdujących się przy głównych korytarzach transportowych łączących Warszawę z innymi ośrodkami miejskimi

Mapa nr 4 – Typologia strukturalna obszarów wiejskich¹⁸

¹⁷

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_wojewodztwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

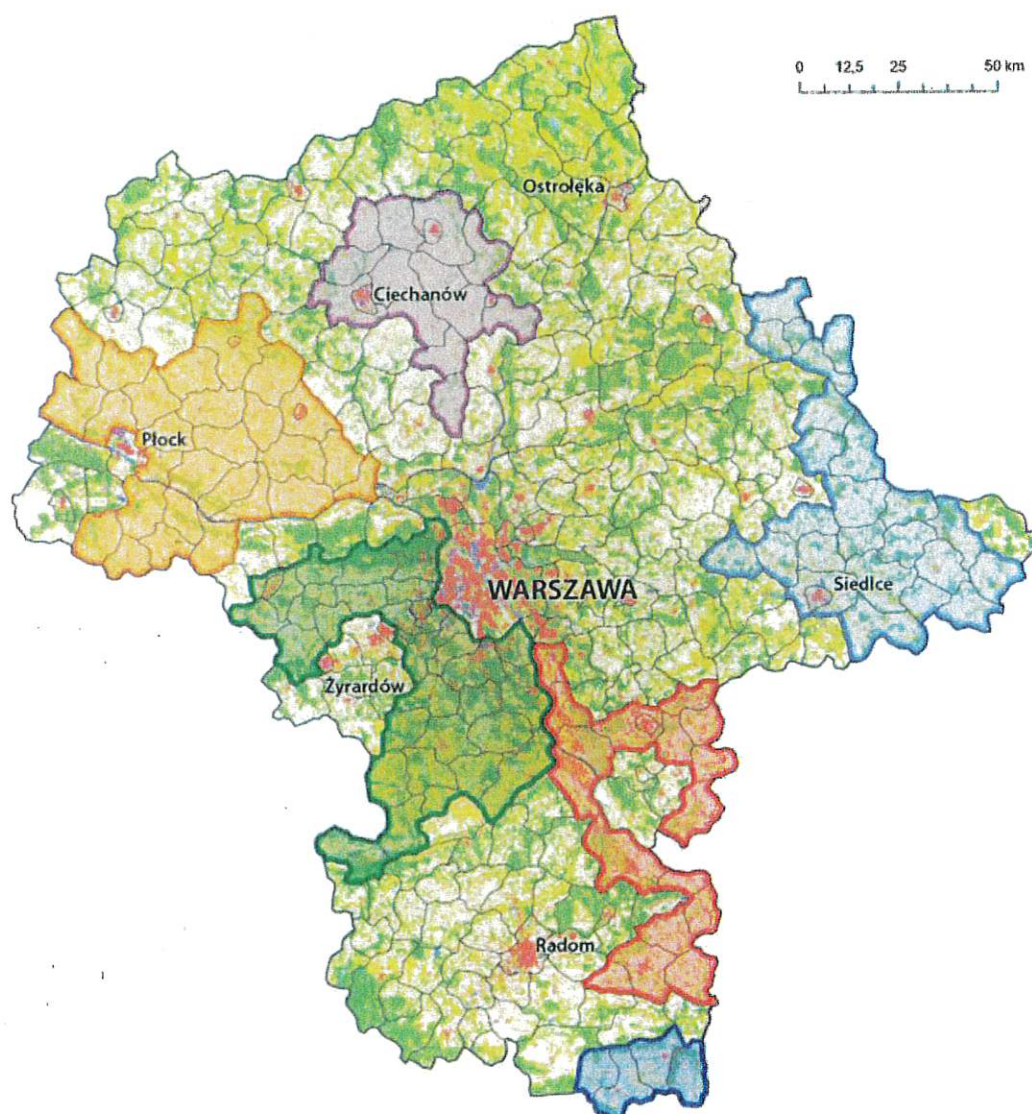
¹⁸ Tamże.

W województwie mazowieckim, pomimo niższej od przeciętnej w kraju jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wykształciły się i rozwijają znaczące w skali kraju specjalizacje produkcji rolniczej: owoców (44% produkcji krajowej), mleka (23%), mięsa (21%), jaj kurzych (15%) oraz warzyw (16%)³⁰. Województwo jest liderem w produkcji owoców, warzyw i mleka wśród wszystkich województw w kraju. Produkcja owoców skoncentrowana jest głównie w podregionie żyrardowskim oraz w powiatach podregionu warszawskiego zachodniego:

nowodworskim i piaseczyńskim. Jest ona także wyraźnie rozwinięta w południowej części województwa w powiatach podregionu radomskiego: kozienickim, lipskim i szydłowieckim.

Mapa nr 5 - Potencjał rozwojowy rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego¹⁹

¹⁹ Tamże.

Strategiczne obszary żywicielskie

Klasy pokrycia terenu – CORINE Land Cover, 2018

Konkluzje: Obszar Powiatu Szydłowieckiego, tworzą poza obszarem miejskim Szydłowca, gminy wiejskie, w których rolnictwo jest naturalnym kierunkiem aktywności gospodarczej mieszkańców. W gminach powiatu dominuje rolnictwo tradycyjne. Jednakże zauważalny jest trend odchodzenia od działalności rolniczej. Wynika to przede wszystkim z faktu, że małym gospodarstwom rolnym niezwykle trudno jest o konkurencyjność i utrzymanie się z takiej działalności. Zwykle prowadzenie małego gospodarstwa to działalność dodatkowa, a mieszkańcy wsi często dojeżdżają do pracy w miastach lub prowadzą inny rodzaj działalności gospodarczej.

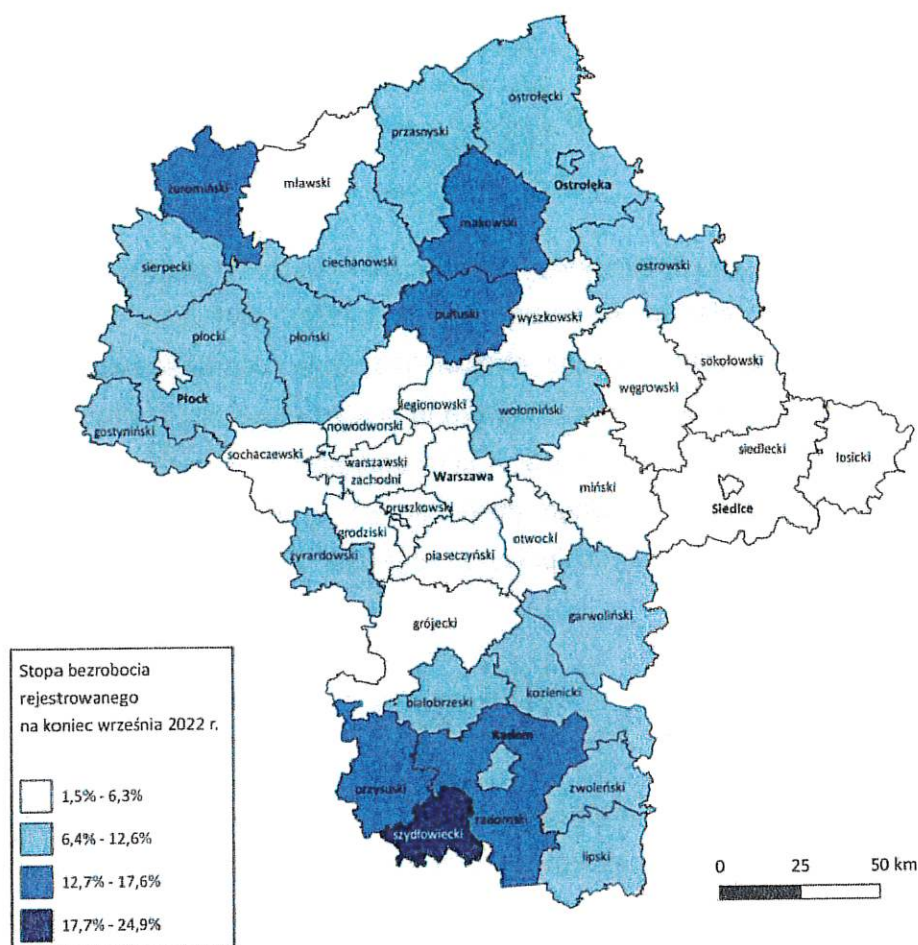
Rynek pracy i bezrobocie

Na Mazowszu występuje duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia, z najniższym udziałem osób bezrobotnych w Warszawie (1,5%) oraz ponad 16 krotnie wyższym w **powiecie szydłowieckim (24,9%)**. Kolejne powiaty z najniższą stopą bezrobocia to: warszawski zachodni (1,6%), grójecki i przyski (po 2,3%), oraz grodziski (2,9%). We wrześniu 2022 r. w porównaniu do sierpnia 2022 r. stopa bezrobocia spadła w 19 powiatach województwa mazowieckiego a w 7 wzrosła²⁰.

Województwo mazowieckie jest największym pod względem powierzchni i liczebności mieszkańców województwem w Polsce. Znajdujące się w środkowej i wschodniej części kraju, obejmując terytorialnie obszar o powierzchni 35 558,47 km². Jest ono bardzo zróżnicowane pod względem rozwoju gospodarczego a co za tym idzie stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach osiąga bardzo zróżnicowane wartości. Najniższe w powiecie warszawskim, grójeckim i przyskim natomiast najwyższą wartość bo aż 22,3% (stan na koniec 2021 roku) w powiecie szydłowieckim. W powiatach ościennych również osiąga wysokie wartości (powiat przyski 15,3%, powiat radomski 15,4%) jednak są one zdecydowanie niższe.

²⁰ Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie.

Mapa nr 6 - Stopa bezrobocia w powiatach województwa mazowieckiego²¹

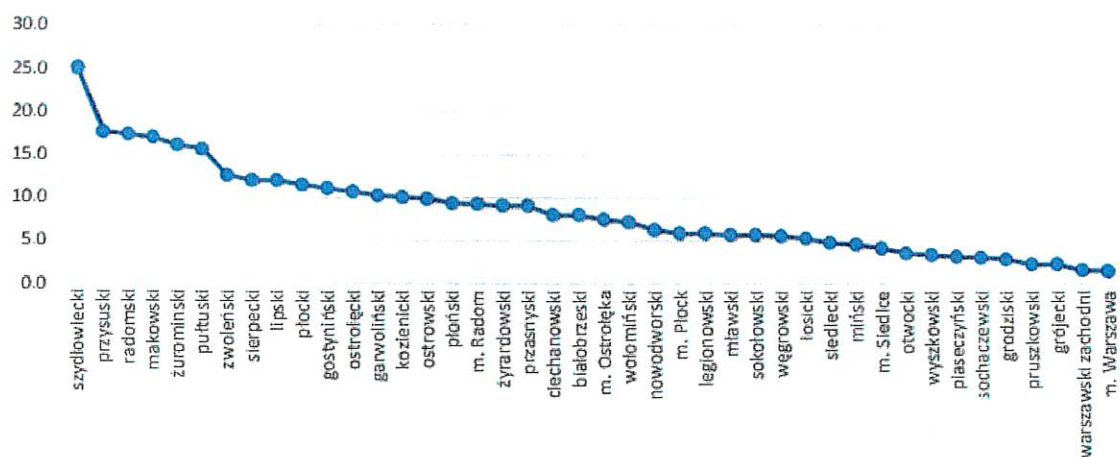

Wykres nr 1 - Stopa bezrobocia (w %) w powiatach województwa mazowieckiego – wrzesień 2022²²

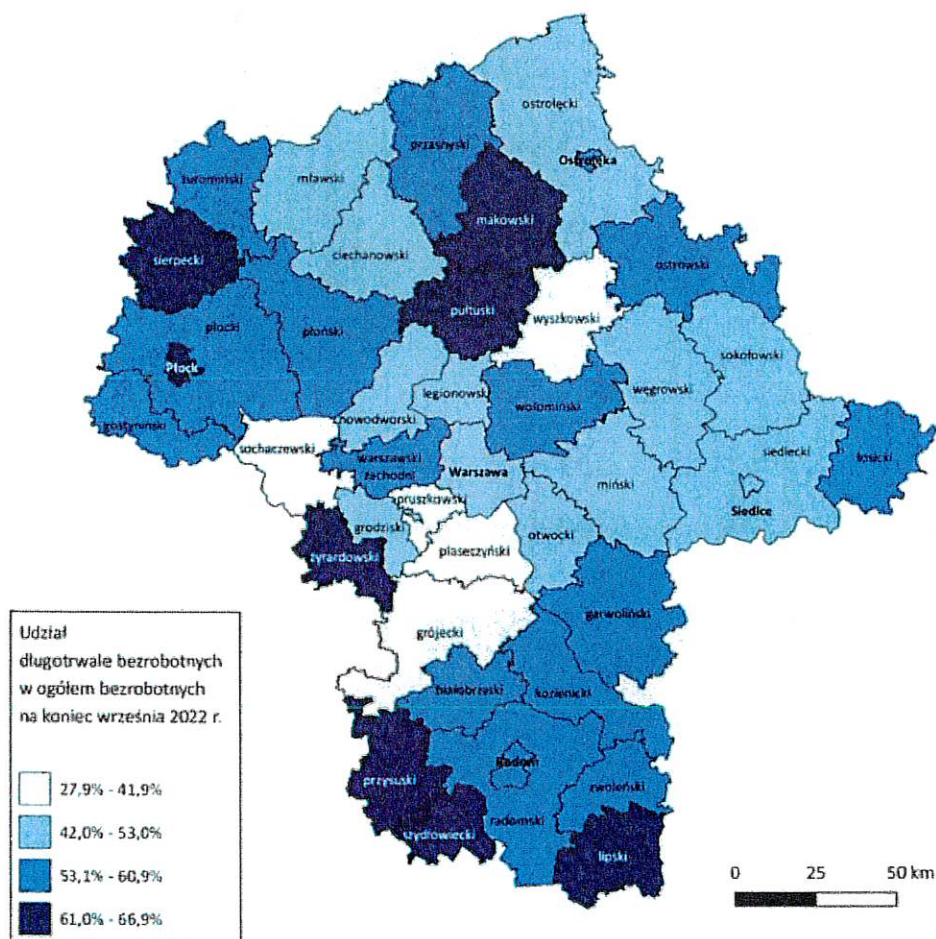
²¹

https://wupwarszawa.praca.gov.pl/documents/47726/19420135/Raport_wrzesie%C5%84_2022.pdf/7327ad86-58c9-4bcd-955b-67deffdc0796?t=1667396494097

²² Tamże.

Mapa nr 7 - Osoby długotrwale bezrobotne w powiatach województwa mazowieckiego²³

²³ Tamże.

Mapa nr 8 - Osoby bezrobotne zamieszkałe na wsi²⁴

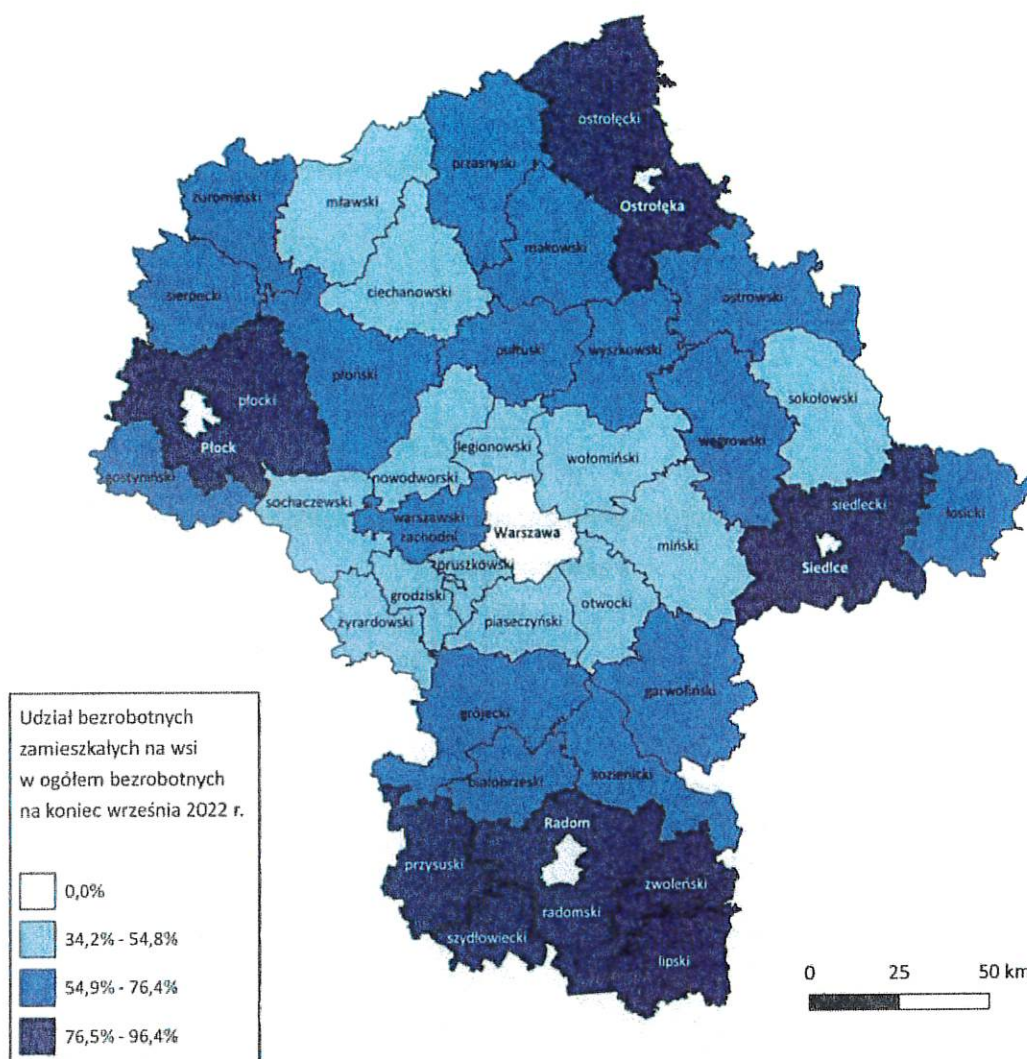

Tabela nr 10 - Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok²⁵

Liczba	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	osoby	1 978	1 883	1 693	1 602	1 939	1 897
Ogółem w % bezrobotnych ogółem	%	46,6	50	47,8	48,1	55,5	58,8
Mężczyźni	%	41,6	45	41,4	42	49,5	54,5

²⁴

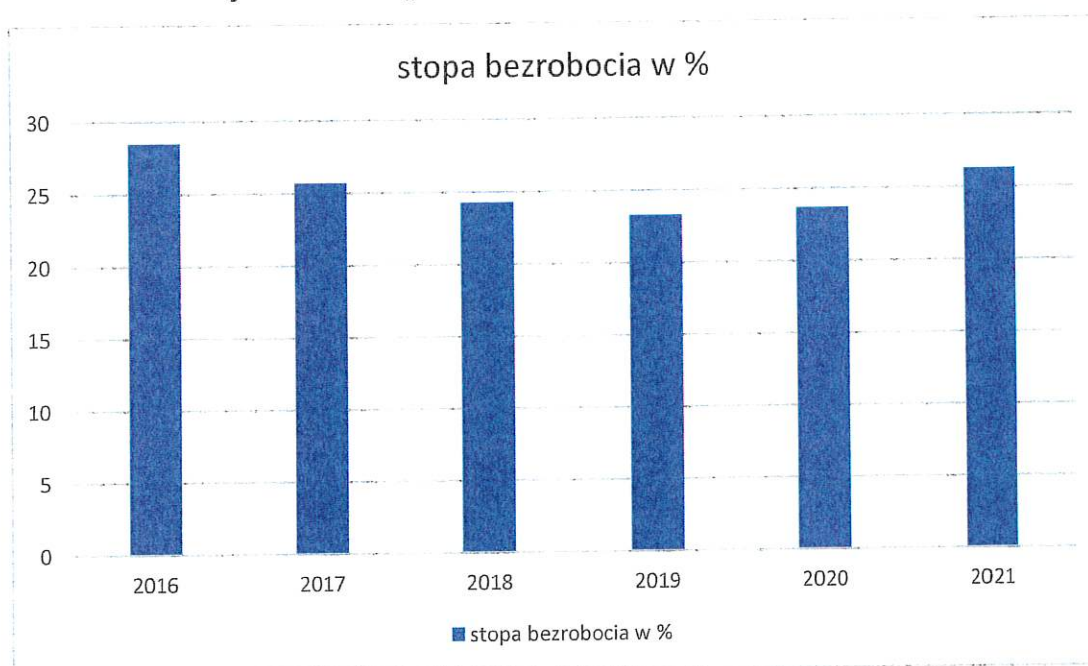
²⁵ www.stat.gov.pl

w % bezrobotnych mężczyzn							
Kobiety w % bezrobotnych kobiet	%	52,2	55,1	54,1	54,3	61,6	63
W % ludności aktywnej zawodowo	%	13,3	12,9	11,6	11,2	13,2	15,5
Bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem	%	54,9	56,8	55,3	50,3	62,2	-
Bezrobotni w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	7,9	7,6	6,9	6,6	8,4	8,4
Bezrobotne kobiety w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	%	9,2	9,1	8,7	8,3	10,3	10,1
Bezrobotni mężczyźni w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym	%	6,8	6,3	5,3	5,2	6,9	7

Tabela nr 11 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach²⁶

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4 248	3 766	3 541	3 328	3 494	3 227
Kobiety	1 991	1 857	1 789	1 669	1 731	1 623
Mężczyźni	2 257	1 909	1 752	1 659	1 763	1 604

Wykres nr 2 - Dynamika bezrobocia rejestrowanego²⁷

Stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 22,3%. Dla porównania w kraju wynosiła ona 5,4%, a w województwie kształtowała się na poziomie 4,6%. Zauważalny jest fakt, że pomimo tak wysokiego wskaźnika stopa bezrobocia w stosunku do roku 2020 zmniejszyła się o 2 punkty procentowe.

²⁶ www.stat.gov.pl

²⁷ Tamże.

Tabela nr 12 - Stopa bezrobocia rejestrowanego²⁸

Ogółem w %	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat Szydłowiecki	28,5	25,7	24,3	23,3	23,7	26,3

Tabela nr 13 - Bezrobotni według gmin, Stan w końcu 2 półrocza 2021 roku²⁹

L.p.	Nazwa Gminy	Zarejestrowani bezrobotni						
		Razem	Kobiety	Będący w szczególnej z rubryki 3 sytuacji na rynku pracy	do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
1.	Chlewiska	572	319	511	125	69	169	401
2.	Jastrząb	425	215	372	108	49	98	296
3.	Mirów	359	162	322	84	45	89	257
4.	Orońsko	473	264	418	122	63	98	338
5.	Szydłowiec miasto	720	337	610	150	75	171	451
6.	Szydłowiec wieś	678	326	600	163	92	183	467

Poziom bezrobocia w powiecie szydłowieckim w dalszym ciągu utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Na koniec 2021 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Szydłowcu wynosiła 3227, w tym 1623 kobiety. Liczba ta była mniejsza o 267 osób w stosunku do stanu bezrobocia z okresu analogicznego w 2020 roku.

Na poziomie gmin kształtowało się następująco:

Na poziomie gmin kształtowało się to następująco:

- Gmina Chlewiska- 57 osoby w tym 319 kobiet,
- Gmina Jastrząb- 425 osób w tym 215 kobiet,
- Gmina Mirów- 359 osób w tym 162 kobiety,
- Gmina Orońsko- 473 osoby w tym 264 kobiety,
- Gmina Szydłowiec- 1398 osób w tym 663 kobiety.

Powiatowy urząd Pracy w Szydłowcu podejmował szereg działań celem ograniczenia rosnącego bezrobocia były to m.in. działania z zakresu pośrednictwa pracy oraz doradztwa

²⁸ Tamże.

²⁹

https://szydlowiec.praca.gov.pl/documents/1842755/17741007/Bezrobotni%20wed%C5%82ug%20gmin_stan%20w%20ko%C5%84cu%20%20p%C3%B3%C5%82roczu%202021%20roku.pdf/f21f9e55-c66e-44f4-9d43-19de77afdb21?t=1648455446259

zawodowego. Polegały one przede wszystkim na pomocy w znalezieniu zatrudnienia, organizowaniu szkoleń w celu przekwalifikowania lub nabycia nowych kwalifikacji.

Wśród realizowanych instrumentów rynku pracy należy wymienić organizację staży, prac interwencyjnych, robót publicznych, refundacji pracodawcom kosztów tworzenia nowych stanowisk pracy, formy aktywizacji wspierające zatrudnianie osób młodych poniżej 30 roku życia oraz osób powyżej 50 roku życia, dofinansowania dla osób bezrobotnych chcących podjąć własną działalność gospodarczą.

Dalsza działalność Urzędu ma na celu inicjowanie działań w zakresie możliwości udzielania pomocy zarówno dla pracodawców organizujących miejsca pracy jak i osób bezrobotnych w taki sposób aby zwiększyć liczbę miejsc pracy.

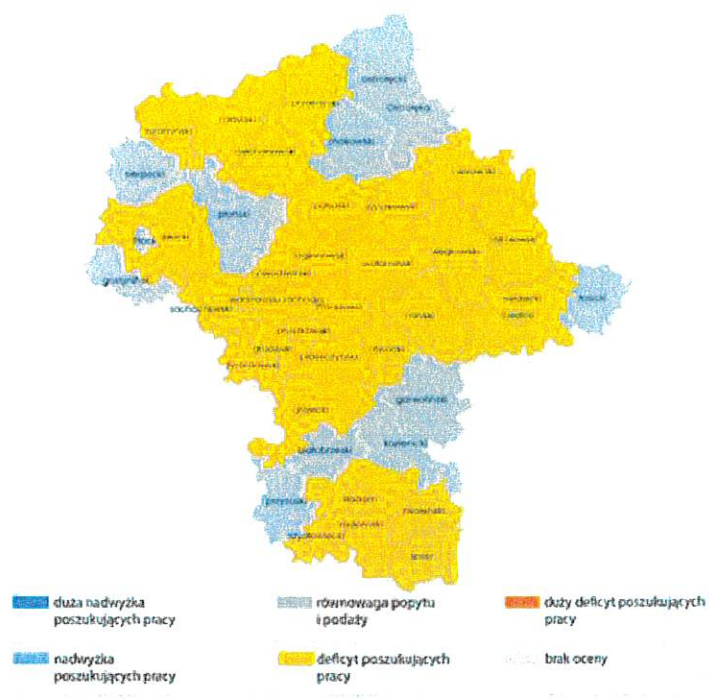
Tabela nr 14 - Deficyty zawodów ³⁰

L.p.	Powiat	Zawody deficytowe	Zawody w równowadze	Zawody nadwyżkowe
1.	białobrzeski	25	136	0
2.	kozienicki	20	143	2
3.	lipski	9	151	0
4.	przysuski	9	150	2
5.	Radom i powiat radomski	27	135	4
6.	szydłowiecki	8	152	3
7.	zwoleński	8	151	3

**Mapa nr 9 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców
w 2022 r. – dekarze i blacharze budowlani³¹**

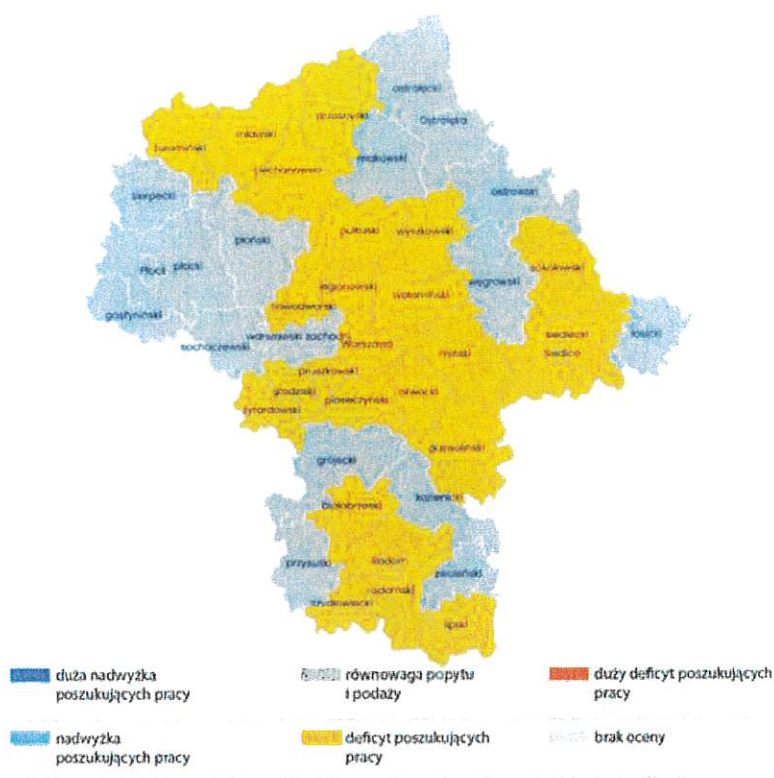
³⁰ https://barometrzwodow.pl/forecast-card-zip/2022/report_pl/raport_wojewodztwo_mazowieckie_2022.pdf

³¹ Tamże.

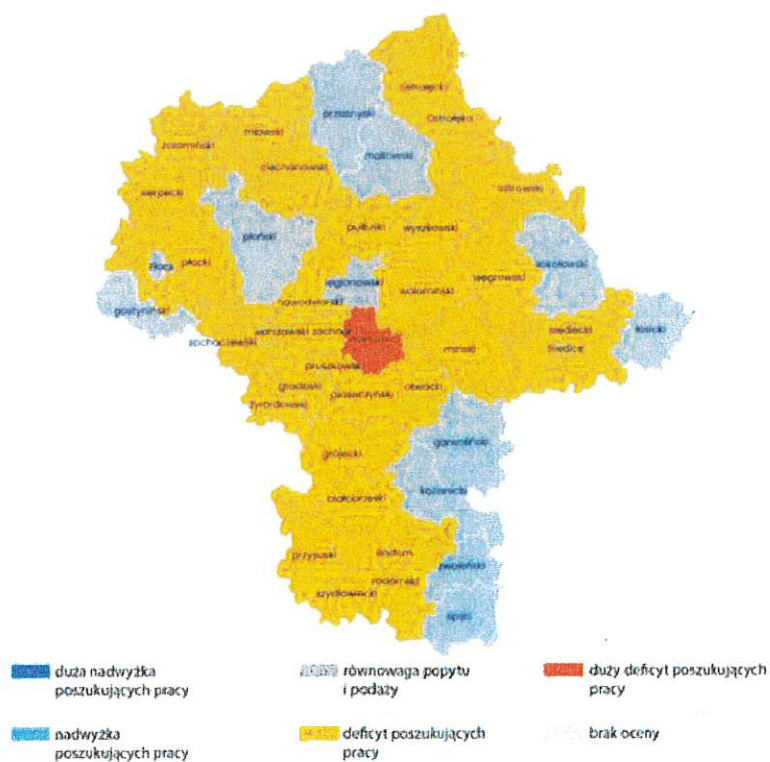

Mapa nr 10 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – monterzy instalacji budowlanych³²

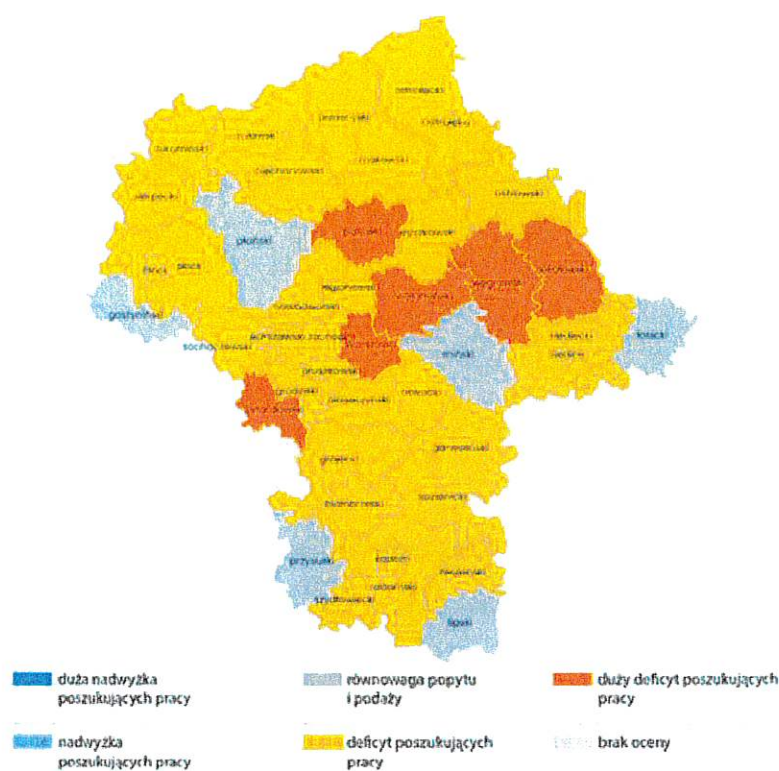
³² Tamże.

Mapa nr 11 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie

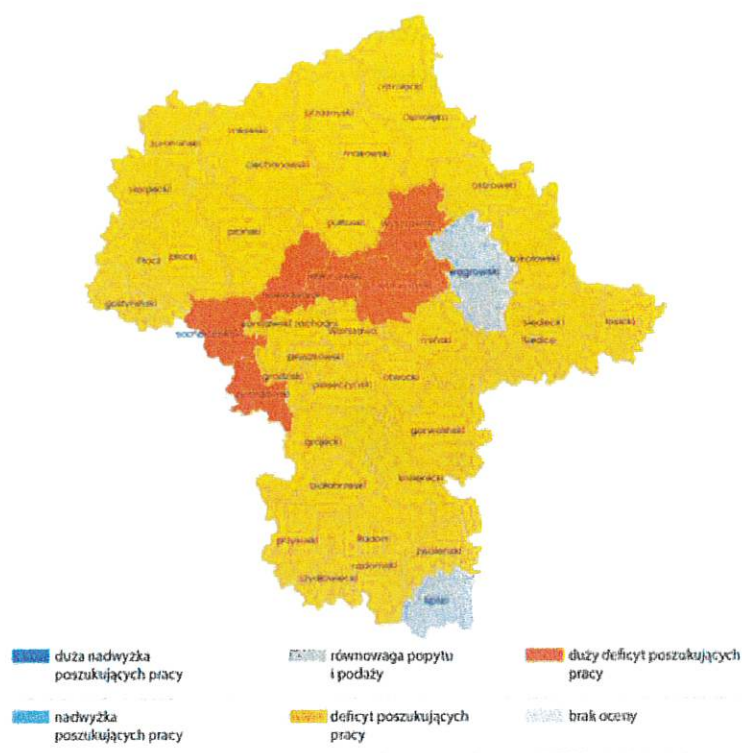
Mapa nr 12 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców
w 2022 r. – spawacze³³

Mapa nr 13 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców
w 2022 r. – kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych³⁴

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

Deficyty zawodów:

- Betoniarze i zbrojarze
- Cieśle i stolarze budowlani
- Dekarze i blacharze budowlani
- Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników
- siodłowych
- Lekarze
- Magazynierzy
- Mechanicy pojazdów samochodowych
- Monterzy instalacji budowlanych
- Murarze i tynkarze
- Nauczyciele praktycznej nauki zawodu
- Nauczyciele przedmiotów zawodowych
- Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
- Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
- Pielęgniarki i położne
- Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
- Robotnicy budowlani
- Spawacze
- Ślusarz

Konkluzje: powiat analogicznie jak cały region radomski boryka się z wysokim poziomem bezrobocia. Powiaty szydłowiecki, przysuski i radomski są niezmiennie w czołówce najwyższej stopy bezrobocia w województwie mazowieckim. W powiecie szydłowieckim stopa bezrobocia na koniec września wyniosła aż 24,9%. Oznacza to wzrost o 2,3 punktu procentowego w skali roku, co jest najgorszym wynikiem w całym województwie mazowieckim. W czołówce są także powiaty przysuski - 17,6% (wzrost o 2,3 p. proc.) oraz radomski - 17,3% (wzrost o 1,6 p. proc.).

Cechą lokalnego rynku pracy jest niewielka liczba przedsiębiorstw, z których większość to małe podmioty, najczęściej firmy rodzinne zatrudniające 2-3 osoby. Wynagrodzenia za pracę są w powiecie bardzo niskie. Wiele osób wyjeżdża w poszukiwaniu pracy poza granice powiatu, do większych miast, stolicy lub za granicę. Zauważalny jest, zwłaszcza w weekendy, ruch busów, które dowożą ludzi wyjeżdżających do pracy w innych miastach na cały tydzień.

Pomoc społeczna

W obszarze pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy:

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad gminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki i rodziny zastępcze,
- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu

rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze dla mających braki w przystosowaniu się,

- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną Powiatu. Przedmiotem działania PCPR jest realizacja zadań własnych powiatu oraz zadań zleconych z zakresu:

1. pomocy społecznej (zarówno zadań własnych powiatu, jak i zleconych z zakresu administracji rządowej, należących do właściwości powiatu),
2. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
3. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
5. ochrony zdrowia psychicznego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu działa od 1 stycznia 1999r. na podstawie Uchwały Nr VI/27/99 Rady Powiatu z dnia 30 grudnia 1998r. w sprawie utworzenia w Szydłowcu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Od 1 stycznia 2012 r., na podstawie decyzji Zarządu Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W ramach realizowanych działań prowadzimy szeroką działalność na rzecz mieszkańców powiatu szydlowieckiego w celu poprawy warunków ich życia. PCPR przyznaje pomoc pieniężną na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej. Oprócz pomocy finansowej oferujemy pomoc w integracji ze środowiskiem osób

mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego. Pomagamy również osobom, które uzyskały status uchodźcy w naszym kraju. Prowadzimy działalność informacyjną, mającą na celu przybliżenie mieszkańcom obowiązujących praw i uprawnień. Jednostka nasza organizuje również szkolenia przyczyniające się do doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwo metodyczne kierownikom i pracownikom jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.

PIECZA ZASTĘPCZA

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Obowiązujący w 2021 r. program został zatwierdzony Uchwałą nr V/32/2019r. Rady Powiatu w Szydłowcu z dnia 28 lutego 2019 r. i obowiązywał w latach 2019-2021. W drugiej połowie roku 2021 przystąpiono do przygotowania nowego programu który Uchwałą nr XXVIII/189/2021 Rady Powiatu w Szydłowcu z dnia 29 grudnia 2021 r. przyjęto do realizacji („Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 -2024”).

Organizowanie pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. Zadania te Starosta Szydłowiecki wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wyznaczonego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz na podstawie przyjętego przez Radę Powiatu, Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej. Jak wspomniano na wstępie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu od 2012r. pełni rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie szydlowieckim.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka; -nieprzerwanie jest prowadzona akcja zachęcająca do zgłaszania się kandydatów na rodziców zastępczych, plakaty informacyjne znajdują się na tablicy ogłoszeń w starostwie powiatowym oraz PCPR, informacje na temat zasad funkcjonowania oraz prawnych aspektów tworzenia rodzin zastępczych udostępnione na stronie internetowej PCPR.
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;- w 2021 roku szkolenie ukończyło 4 kandydatów na rodziny zastępcze, wydano również 4 zaświadczenie kwalifikacyjne
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;- szkolenie udało się zorganizować we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym- Oddział Radom.

3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;-na wizyty zapraszane są osoby, które ustawowo wymagają spotkania z psychologiem - np. badanie psychologiczne kandydatów na rodzinę zastępczą lub diagnoza psychofizyczna dziecka, natomiast rodziny zastępcze w miarę występujących potrzeb mogą skorzystać ze wsparcia psychologa.

4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;- w 2021r. nie było takiej potrzeby

5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;- w 2021 roku ze względu na pandemię szkolenia nie były organizowane-

6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych w związku z sytuacją pandemiczną spotkania zawieszono do odwołania

7) w razie potrzeby organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;- żadna rodzina nie zgłaszała takiej potrzeby

8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;- współpraca z instytucjami odbywa się na bieżąco i dotyczy zarówno sytuacji rodzin jak i dzieci w nich umieszczonych.

9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;- rodziny korzystają ze wsparcia psychologa

w siedzibie PCPR, natomiast w indywidualnych sprawach korzystają z bezpłatnej pomocy radcy prawnego (porada telefoniczna)

10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;- rodziny miały możliwość i korzystały z bezpłatnej pomocy prawnej radcy prawnego

11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;- oceny dokonywane co pół roku i przekazywane do Sądów; w związku z sytuacją epidemiczną oceny były przeprowadzane zdalnie korespondencyjnie oraz za pomocą telefonu, natomiast nowoutworzone rodziny lub rodziny, z którymi było konieczne spotkanie oceny odbyły się stacjonarnie. Wprowadzono również metodę samooceny rodzin.

12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;- szkolenia organizowane są we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym dla kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą;

13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w **art. 42 warunki powierzenia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka** ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;- badania psychologiczne prowadzone są na bieżąco w miarę istniejących potrzeb, sporządzana jest opinia dotycząca kandydatów.

14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego; - W PCPR funkcjonuje poradnictwo w ramach którego porad udziela psycholog, prawnik zatrudniony przez Starostwo w ramach nieodpłatnych usług prawnych , pedagog oraz pracownik socjalny. Oprócz tego rodziny otrzymują wsparcie w ramach spotkań Grupy Wsparcia.

14a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;- koordynator brał udział w szkoleniu „Mediacje- profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu, wykorzystanie dialogu motywującego w pracy z rodziną” oraz „Zapewnienie bezpieczeństwa pracowników socjalnych w trakcie wykonywania czynności zawodowych”

15) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;- w powiecie szydlowieckim większość dzieci w pieczy zastępczej ma nieuregulowaną sytuację prawną, natomiast dzieci z uregulowaną sytuacją są zgłaszane do adopcji na bieżąco. W 2021r. zgłoszono 6 dzieci z rodzin zastępczych oraz 2 z Rodzinnego Domu Dziecka.

16) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku- nie było takiej potrzeby, rodziny korzystają z pomocy swoich najbliższych

17) prowadzenie sprawozdawczości- sprawozdawczość sporządzana jest na bieżąco

18) kontakt z PCPR, MOPS, GOPS, MOPR w celu poszukiwania wolnych miejsc dla małoletnich dzieci, które są kierowane do pieczy zastępczej oraz korespondencja w sprawie wolnych miejsc w pieczy na terenie powiatu szydlowieckiego – na bieżąco odpowiadamy na kierowane do nas pisma w sprawie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

Tabela nr 15 - Struktura rodzin zastępczych w powiecie szydłowieckim roku 2020³⁵

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	11	19
Rodzina zastępcza niezawodowa	6	8
Rodzina zastępcza zawodowa	0	0
Ogółem	17	27

Tabela nr 16 - Pomoc udzielona usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych w 2020 r.³⁶

	Pomoc na usamodzielnienie	Pomoc na zagospodarowanie	Pomoc na kontynuację nauki
Liczba osób	2	3	2
Liczba świadczeń	2	3	6
Kwota wypłaconych świadczeń	6940	4731	2800

Tabela nr 17 - Struktura rodzin zastępczych w powiecie szydłowieckim roku 2021³⁷

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	11	17
Rodzina zastępcza niezawodowa	6	7
Rodziny dom dziecka	1	4
Ogółem	18	28

Tabela nr 18 - Pomoc udzielona usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych w 2021³⁸

³⁵ Sprawozdanie z działalności PCPR za 2021 r.

³⁶ Tamże.

³⁷ Tamże.

³⁸ Tamże.

	Pomoc na usamodzielnienie	Pomoc na zagospodarowanie	Pomoc na kontynuację nauki
Liczba osób	1	0	2
Liczba świadczeń	1	0	14
Kwota wypłaconych świadczeń	7458,00	0	7724,00

Na terenie powiatu szydłowieckiego funkcjonuje 1 rodzina zastępcza jako Rodzinny Dom Dziecka, która została przekształcona z placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie powiatu szydłowieckiego funkcjonuje 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza. Jest to: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Łaziskach. W Placówce w Łaziskach przebywało w 2021 r. 15 dzieci w tym tylko 3 z terenu powiatu.

Pomoc instytucjonalna dla osób dorosłych

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić odpowiedniej, niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na terenie powiatu szydłowieckiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta” w Łaziskach. Dom ten przeznaczony jest dla 80 osób starszych i przewlekle somatycznie chorych.

Inne zadania realizowane przez PCPR:

- wypłata świadczeń pieniężnych dla posiadaczy Karty Polaka;
- przemoc w rodzinie i specjalistyczne poradnictwo;
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- rehabilitacja Społeczna Osób Niepełnosprawnych;
- dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, środki ortopedyczne i artykuły pomocnicze;
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych;
- warsztaty Terapii Zajęciowej.

Konkluzje: Usługi społeczne stanowią coraz ważniejszy komponent polityki społecznej państwa. Jest to związane z takimi procesami jak zmiany demograficzne i starzenie się

społeczeństwa, przeobrażenia rynków pracy, wzrost liczby potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami, nowe zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje, przeobrażenia w obrębie rodziny, nowe formy wykluczenia społecznego, nowe ryzyka socjalne, w tym pandemii i zagrożeń ekologicznych itd. Usługi społeczne, obok polityki zabezpieczenia dochodu, są istotnym komponentem polityki społecznej, ponieważ prowadzą do poprawy stanu psychofizycznego osób w sensie indywidualnym i zbiorowym lub do zmiany ich sytuacji życiowej. Usługi społeczne, które są udostępniane i organizowane w sposób profesjonalny, realnie wpływają na podniesienie jakości życia osób i rodzin. Szydłowiecki PCPR realizuje szereg zadań powierzonych mu przez powiat. Działania w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z celami zmierzającymi do deinstytucjonalizacji tych usług.

Ochrona zdrowia

W Szydłowcu działa Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu, dla którego powiat jest podmiotem tworzącym

Obszarem działania SP ZZOZ w Szydłowcu, stanowiącym jednocześnie obwód zapobiegawczo – leczniczy jest rejon administracyjny Miasta i Gminy Szydłowiec. W zakresie opieki doraźnej obszar działania SP ZZOZ obejmuje gminy: Wierzbica, Orońsko, Mirów, Jastrząb i Chlewiska. Natomiast, w zakresie opieki specjalistycznej i długoterminowej, Zakład nie ma określonego obszaru działania.

Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu udziela świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych osobom ubezpieczonym oraz innym osobom uprawnionym do tych świadczeń, na podstawie odrębnych przepisów – nieodpłatnie, za częściową odpłatnością lub całkowitą odpłatnością.

Siedzibą SP ZZOZ w Szydłowcu jest Miasto Szydłowiec.

W skład Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu wchodzi następujące jednostki i komórki organizacyjne³⁹:

- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wysokiej – Filia nr 1;
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Majdowie – Filia nr 2;
- Przychodnia Rejonowa w Szydłowcu, Poradnia D – Filia nr 3;
- Przychodnia Specjalistyczna w Szydłowcu:
 - ✓ Chirurgia Ogólna;
 - ✓ Poradnia Neurologiczna;

³⁹ Schemat organizacyjny Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu, stanowiący załącznik do uchwały Nr XVII/118/2012 Rady Powiatu w Szydłowcu z dnia 27 czerwca 2012 r. zaktualizowany uchwałą Nr V/26/2015 Rady Powiatu w Szydłowcu z dnia 27 marca 2015 r.

- ✓ Poradnia Okulistyczna;
- ✓ Poradnia Onkologiczna;
- ✓ Poradnia Otolaryngologiczna;
- ✓ Poradnia Rehabilitacyjna;
- ✓ Poradnia Dermatologiczna;
- ✓ Poradnia Urologiczna;
- ✓ Poradnia Urazowo-Ortopedyczna;
- ✓ Poradnia Reumatologiczna;
- ✓ Poradnia Preluksacyjna;
- ✓ Pracownie Diagnostyczne
- ✓ Poradnia Endokrynologiczna;
- ✓ Poradnia Diabetologiczna;
- ✓ Poradnia Kardiologiczna;
- ✓ Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc;
- ✓ Poradnia Zdrowia Psychicznego;
- ✓ Poradnia Uzależnień od Alkoholu;
- ✓ Poradnia Medycyny Pracy;
- ✓ Poradnia Ginekologiczno-Położnicza;
- ✓ Ośrodek Rehabilitacji Diennej;
- ✓ Pracownia Fizjoterapii w Szydłowcu;
- Ośrodek Lekarza Rodzinnego;
- Stacja Pogotowia Ratunkowego w Szydłowcu oraz podstacje w Wierzbicy i Chlewiskach;
- Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy.

**Tabela nr 19 - Rodzaje opieki medycznej świadczonej w powiecie szydłowieckim
w 2021 roku⁴⁰**

Zakres świadczenia	Podmioty udzielające pomocy medycznej	Liczba pacjentów	Ilość udzielonych porad/pomocy medycznej
Podstawowa opieka zdrowotna (w tym świadczenia z zakresu: transportu sanitarnego, nocnej i świątecznej ambulatoryjnej i wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgnarskiej)	• Przychodnia Rejonowa w Szydłowcu, • Ośrodek Lekarza Rodzinnego w Szydłowcu, • Wiejskie Ośrodki Zdrowia w Wysokiej i Majdowie	11 000	Porady: 38 023 Transport sanitarny: 909
Ambulatoryjna specjalistyczna opieka	Poradnie: • chirurgii ogólnej,	44 000	39 501

⁴⁰ Raport o stanie Powiatu za 2021 r.

medyczna	• uzależnień od alkoholu, • diabetologiczna, • chorób płuc i gruźlicy, • kardiologiczna, • neurologiczna, • okulistyczna, • otolaryngologiczna, • rehabilitacyjna, • dermatologiczna, • ortopedyczno – urazowa, • zdrowia psychicznego, • reumatologiczna, • ginekologiczno – położnicza, • endokrynologiczna, • preluksacyjna		
Pomoc doraźna i transport medyczny	Stacja Pogotowia Ratunkowego w Szydłowcu oraz Podstacje w Wierzbicy, Chlewiskach i Orońsku	ok. 48 000	4505
Opieka paliatywna	Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy w Szydłowcu	40 łóżek	Opieka stała
Diagnostyka	Laboratorium Analityczne w Szydłowcu Pracownie RTG USG Pracownia Audiometryczna	ok. 44 000	73063 11485 3050 753
Rehabilitacja	Pracownia Fizjoterapii i Ośrodek Rehabilitacji Diennej	1 825	73 334

Tabela nr 20 - Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie⁴¹

Ilość	2016	2017	2018	2019	2020
Porady lekarskie	245 260	249 762	252 768	245 758	199 862

Tabela nr - Podmioty ambulatoryjne⁴²

	2016	2017	2018	2019	2020
Przychodnie ogółem	15	15	16	16	16
Praktyki lekarskie w miastach	3	3	3	3	3
Praktyki	4	4	4	4	4

⁴¹ www.stat.gov.pl

⁴² Tamże.

lekarskie na wsi					
Przychodnie na 10 tys. ludności	4	4	4	4	4

Tabela nr 21 - Podstawowa opieka zdrowotna – porady⁴³

Ilość	2016	2017	2018	2019	2020
Porady ogółem; ogółem	185 913	188 552	193 341	191 594	155 003
Porady ogółem; przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu	151 521	153 203	153 531	158 941	121 426

Tabela nr 22 - Kadra medyczna⁴⁴

	2016	2017	2018	2019	2020
Personel pracujący; lekarze; ogółem	87	97	87	87	84
Personel pracujący; lekarze dentyści; ogółem	3	2	2	5	4
Personel pracujący; pielęgniarki; ogółem	100	108	108	104	98
Personel pracujący; położne; ogółem	7	7	8	35	9

⁴³ Tamże

⁴⁴ Tamże.

Konkluzje: Powiat szydłowiecki podobnie jak większość mniejszych ośrodków zwłaszcza dotyczy to obszarów wiejskich boryka się z problemami dostępności do świadczeń zdrowotnych. Ma to przede wszystkim związek z niedoborem personelu medycznego. W 2019 r. województwo mazowieckie pod względem ilości szpitali ogólnych zajmuje 2 miejsce w kraju z liczbą 112 oraz 1 miejsce w odniesieniu do liczby łóżek (ponad 24 tys.). Z ogólnej liczby szpitali 82 podmioty należą do tzw. sieci szpitali (w tym 49 w regionie Warszawskim stołecznym). Koncentracja szpitali, w tym wysokospecjalistycznych, ma miejsce w Warszawie, gdzie zlokalizowana jest blisko połowa (51)119 tych placówek, natomiast na terenie powiatów: ostrołęckiego, siedleckiego, płockiego, białobrzeskiego i szydłowieckiego obiekty te nie występują⁴⁵. W podregionie nie ma szpitala klinicznego, niski jest także wskaźnik liczby lekarzy i łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszk. Powiat zapewnia swoim mieszkańcom opiekę medyczną poprzez prowadzony przez siebie SPZOZ. W przestrzeni publicznej pojawiają się głosy mówiące o potrzebie budowy szpitala powiatowego w mieście. Takie decyzję będą wymagały szerokich konsultacji i analiz ekonomicznych pokazujących, czy faktycznie taki podmiot miałby szanse na funkcjonowanie nie tylko pod kątem zasobów finansowym, ale i kadrowym. Aktualnie mieszkańcy powiatu korzystają w sytuacji potrzeby ze szpitali w Radomiu (z Szydłowca około 24 km), Przysusze (około 30 km), Skarżysku Kamiennej (około 16 km) i Iłży (około 31 km).

Organizacje pozarządowe

Powiat Szydłowiecki wspiera działalność organizacji pozarządowych na swoim obszarze poprzez realizację rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego⁴⁶. Powiat poprzez swoje zaangażowanie, wsparcie dokłada starań, aby organizacje odgrywały ważną rolę w umacnianiu lokalnych działań, stwarzania warunków do powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej. Realizacja tych zamierzeń odbywa się poprzez cele:

- zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców powiatu;
- wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych;
- rozwijanie partnerstwa publiczno – społecznego;
- wzmacnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

⁴⁵

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

⁴⁶ https://www.bip.szydlowiecpowiat.akcessnet.net/upload/plik,20211119135437,program_wspolpracy.pdf

Współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi ma charakter finansowy i pozafinansowy:

1. Wsparcie finansowe: powierzanie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji, wspierania zadań społecznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji (małe granty);
2. Wsparcie pozafinansowe: wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań, konsultowanie aktów normatywnych dotyczących działalności organizacji, tworzenie w miarę potrzeb wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, współpraca i pomoc w zakresie pozyskiwania dotacji ze źródeł zewnętrznych, organizacji szkoleń związanych z profesjonalizacją działań organizacji pozarządowych, promocji działalności organizacji pozarządowych, zawierania partnerstw na rzecz realizacji wspólnych projektów.

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku. Czasami o organizacjach pozarządowych mówi się jako o „trzecim sektorze”, w odróżnieniu od sektora publicznego oraz sektora przedsiębiorstw. Takie rozumienie organizacji pozarządowej jest zbliżone do definicji prawnej, jednakże zakresy tych pojęć się nie pokrywają.

Definicję organizacji pozarządowej można znaleźć w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 03.96.873). Jest to definicja uniwersalna, w tym sensie, że inne akty prawne często odwołują się do pojęcia organizacji pozarządowej w rozumieniu tej ustawy (np. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym – art. 2 pkt 2).

Definicja ta podaje, że: „organizacjami pozarządowymi są:

1. niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych,
2. niedziałające w celu osiągnięcia zysku

– osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.” (art. 3 ust 2).

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Pełnią w nim najróżniejsze funkcje - społeczne, polityczne, a także ekonomiczne⁴⁷.

Wykaz stowarzyszeń zarejestrowanych w KRS na terenie Powiatu Szydłowieckiego

1. Stowarzyszenie „Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych”
2. Stowarzyszenie „Rodzin Abstynenckich Wzajemnej Pomocy w Szydłowcu”
3. Stowarzyszenie „Klub Inteligencji Katowickiej w Szydłowcu”
4. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Szydłowcu
5. Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Szydłowca”
6. Stowarzyszenie „Towarzystwo Miłośników Ziemi Szydłowieckiej”
7. Stowarzyszenie „Szydłowieckie Forum Gospodarcze,”
8. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Orońsku”
9. „Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Powiatowy”
10. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Szydłowcu”
11. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Chlewiskach”
12. „Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Szydłowcu”
13. „Koło Polskiego Związku Niewidomych w Szydłowcu”
14. „Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Szydłowcu”
15. „Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie w Szydłowcu”
16. Stowarzyszenie „Miejski Klub Sportowy Szydłowianka”
17. Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży „DOMINO” w Szydłowcu
18. Stowarzyszenie Na Rzecz Bezrobotnych Ziemi Szydłowieckiej
19. Stowarzyszenie „Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej”
20. Szydłowieckie Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji z Europą „SINTEURO”
21. Szydłowieckie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Najuboższym
22. Stowarzyszenie „MANOR HOUSE- DZIDZICTWO”
23. Stowarzyszenie „Odnowa i Rozwój Gminy Orońsko”
24. Stowarzyszenie Partnerstwa i Rozwoju
25. Towarzystwo Aktywnych Kulturalnie „PROJEKTORIAT” Szydłowiec
26. Klub Sportowy KICK - BOXINGU VICTORIA Szydłowiec
27. Stowarzyszenie „Wspólnota Wiejska Sadek”
28. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Krogulcza Sucha i Krogulcza Mokra
29. Porozumienie Samorządowo – Gospodarcze

⁴⁷ <https://fakty.ngo.pl>

30. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Zbiłowskiej
31. Stowarzyszenie Szesnastu Serc
32. Towarzystwo Miłośników Gminy Chlewiska
33. Stowarzyszenie „Aktywni”
34. Stowarzyszenie Zespołu Folklorystycznego „WOLANKI”
35. Stowarzyszenie Razem Dla Mirowa
36. Obywatelski Ruch Obrony Bezrobotnych Stowarzyszenie Ogólnopolskie Oddział w Szydłowcu
37. Szydłowieckie Stowarzyszenie Edukacyjno -Kulturalne LOGOS
38. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Karate Kyokushin Matsushima w Polsce „Mushin”
39. Stowarzyszenie „Cel – Integracja – sukces” Chlewiska
40. Stowarzyszenie „Wszyscy Razem dla Zaborowia
41. Stowarzyszenie Przyjaciele Zespołu Szkół JP II – Szydłowiec
42. Stowarzyszenie Nasz Dom Szydłówek
43. Stowarzyszenie „Rozwój Gąsaw i Stacji PKP Szydłowiec
44. Stowarzyszenie Rozwoju wsi Mirów Nowy i Okolic
45. Stowarzyszenie „Honorowi Dawcy Krwi Ziemi Szydłowieckiej”
46. „Mazowieckie Stowarzyszenie Integracja”
47. „Wspólne Dobro Gminy Jastrząb”
48. Stowarzyszenie „ Pryzmat”
49. Stowarzyszenie „Rozwoju Wsi Lipienice Górne i Nowy Dwór”
50. Stowarzyszenie „Nasza Wieś”
51. Stowarzyszenie „Zjednoczeni”
52. Stowarzyszenie „Akademia Zabawy”
53. Stowarzyszenie Emerytów „Spokojna Jesień Życia”
54. Stowarzyszenie „Klub Seniora Zamek”
55. Stowarzyszenie „Rodzina”
56. Stowarzyszenie Przyjaciół Straży Pożarnej
57. Stowarzyszenie dla Rozwoju Gminy Mirów
58. Stowarzyszenie Sołtysów Powiatu Szydłowieckiego
59. Związek Strzelecki Oddział Szydłowiec
60. Taki się urodziłem
61. Stowarzyszenie Aktywni Szydłowiec
62. Stowarzyszenie Inicjatywa Mazowsze
63. Szydłowieckie Towarzystwo Sportowe
64. Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych ZAMEK

65. Stowarzyszenie Rozwoju i Innowacje Gminy Jastrząb
66. Stowarzyszenie Przyjazny Szydłowiec
67. Stowarzyszenie Polski Instytut Partnerstwa Leśnego
68. Stowarzyszenie Furman Football Academy
69. Stowarzyszenie Szkoleniowo Edukacyjno-Wychowawcze ZAGONCZYK
70. Stowarzyszenie Aktywnie dla Szydłowca
71. Stowarzyszenie Omnia Bona

Konkluzje: na terenie powiatu szydłowieckiego działa spora liczba organizacji pozarządowych, które w głównej mierze zajmują się kwestiami takimi jak: kultura i sztuka, turystyka i rekreacja, ekonomia społeczna, ochrona zabytków, edukacja i kształcenie, kultura fizyczna i sport, ekologia i ochrona środowiska, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc charytatywna. Stowarzyszenia, fundacje ogrywają ważną rolę w krzewieniu tradycji, promowaniu historii regionu. Organizacje w poszczególnych gminach aktywnie angażują się na rzecz lokalnego rozwoju, pozyskują środki zewnętrzne na swoją działalność. Na obszarach wiejskich istotną rolę zwłaszcza w krzewieniu lokalnych tradycji, potraw, obyczajów i zwyczajów pełnią koła gospodyń wiejskich, które działają w gminach.

Kultura

Do zadań powiatu w tym obszarze należy dbałość o kulturę oraz ochronę zabytków i opiekę nad nimi.

Instytucją kultury zarządzaną przez Powiat jest Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu. Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu jest samodzielną rozwijającą się instytucją kultury. Jednym z najważniejszych jej zadań jest propagowanie książki i czytelnictwa. W tym celu biblioteka organizuje cykliczne imprezy kulturalno-oświatowe dla młodych czytelników. Działania biblioteki służą upowszechnianiu kultury i czytelnictwa wśród wszystkich grup wiekowych.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu została utworzona 30 czerwca 2009 roku na mocy uchwały Rady Powiatu w Szydłowcu. Bezpośredni nadzór nad biblioteką sprawuje Zarząd Powiatu w Szydłowcu, zaś nadzór merytoryczny nad biblioteką sprawuje Biblioteka Publiczna Miasta Stołecznego Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego. Powiatowa Biblioteka Publiczna jest główną publiczną biblioteką powiatu. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców powiatu, upowszechnieniu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury. Ponadto dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie powiatu.

Do podstawowych zadań biblioteki należy m.in. gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych mieszkańców, także udostępnianie zbiorów na miejscu, pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnej, oraz innych materiałów informacyjnych o charakterze regionalnym. Ponadto Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu udziela bibliotekom gminnym z terenu powiatu szydlowieckiego pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej oraz sprawuje nadzór merytoryczny w zakresie:

- gromadzenia, opracowywania, przechowywania i udostępniania zbiorów,
- sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych,
- działalności naukowo – badawczej oraz dokształcania i doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek,
- wymiany oraz przekazywania materiałów bibliotecznych i informacji.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu gromadzi i udostępnia zbiory ze wszystkich dziedzin wiedzy, dla wszystkich grup użytkowników. Zbiory obejmują literaturę beletrystyczną, literaturę dla dzieci i młodzieży, publikacje z zakresu filozofii, psychologii, medycyny, literaturoznawstwa, nauk społecznych, ekonomii, prawa, marketingu i zarządzania oraz biografie.

Biblioteka dysponuje dużym zbiorem książek i materiałów dotyczących historii Powiatu Szydłowieckiego. Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu mieści się w budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu, przy ulicy Zamkowej 1⁴⁸.

Stan zbiorów na dzień 31.12.2021 r. wynosi 4321 woluminów⁴⁹.

Na zlecenie Zarządu Powiatu w Szydłowcu Powiatowa Biblioteka Publiczna w dążeniu do zachowania tożsamości terytorialnej prowadzi od dnia powstania działalność regionalną. Priorytetowym zadaniem biblioteki jest pozyskiwanie i gromadzenie księgozbioru regionalnego, czasopism lokalnych, a także materiałów wydawniczych: folderów, posterów, map turystycznych, widoków, kalendarze⁵⁰.

Funkcje upowszechniania kultury w gminach powiatu pełnią przede wszystkim Domy Kultury oraz Biblioteki Gminne.

Instytucje kultury działające na terenie Powiatu:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Chlewiskach znajdująca się w strukturze Gminnego Ośrodka Kultury;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Mirowie;

⁴⁸ <http://biblioteka.szydlowiecpowiat.pl/>

⁴⁹ Sprawozdanie z działalności PBP w Szydłowcu za 2021 r.

⁵⁰ <http://biblioteka.szydlowiecpowiat.pl/cms/3318/regionalia>

- Gminna Biblioteka Publiczna w Orońsku;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu;
- Regionalne Centrum Biblioteczno-Multimedialne.

Na terenie Powiatu można także odwiedzić ciekawe obiekty muzealne:

1. Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu;
2. Muzeum Rzeźby Współczesnej i pałac Józefa Brandta ze stałą ekspozycją wewnątrz dworskich w Orońsku;
3. Muzeum Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w Chlewiskach;
4. Izba Regionalna i Ekspozycja Muzealna „Ocalić od Zapomnienia” w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Szydłowcu.

Szydłowiec, to centrum życia kulturalnego powiatu, który na swoim terenie posiada bardzo aktywną instytucję kultury - Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek.

SZYDŁOWIECKIE CENTRUM KULTURY – ZAMEK to samorządowa instytucja kultury Gminy Szydłowiec. Siedzibą główną Centrum jest XVI-wieczny Zamek w Szydłowcu. Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek jest kontynuatorem działań Szydłowieckiego Ośrodka Kultury – instytucji utworzonej w 1990 roku z połączenia: Domu Kultury

działającego od 1968 roku, Biblioteki Publicznej założonej w roku 1930, Kina oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji⁵¹.

Zamek działa w różnych obszarach kultury. Realizuje przedsięwzięcia z zakresu edukacji, upowszechniania, prezentacji i promocji sztuki. Tworzy przestrzeń do prezentacji twórczości artystycznej, poszukiwania i rozwijania pasji oraz umiejętności. Jest miejscem kreatywnych działań mieszkańców. Wspiera inicjatywy kulturalne i działania służące integracji mieszkańców.

W SCK – Zamek odbywają się imprezy cykliczne takie jak: „Wianki”, Spotkania Teatralne o laur „Złotego Gargulca”, Scena Zamek dla Każdego, Ogólnopolski Przegląd Kapel i Zespołów Ludowych Stylizowanych im. Jana Derlety, Szydłowiecki Plener Malarski Artystów Mazowsza, Dzień Kultury Żydowskiej „Mazel Tow”.

Regionalne Centrum Biblioteczno-Multimedialne prowadzi działalność bibliotekarską z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informatycznych, tworzy przyjazne czytelnikom miejsce, otwarte na współpracę, służące zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych, otwarte na każdego, kto wyraża chęć twórczego działania i współpracy.

Pracownia Historii Szydłowca, utworzona w 2016 roku w salach szydlowieckiego zamku, gromadzi zabytki kultury materialnej związane z przeszłością Szydłowca oraz prowadzi działania społeczno-kulturalne i edukacyjne, popularyzujące historię miasta i regionu.

Świetlica Wiejska w Sadku integruje mieszkańców wokół podejmowanych działań, inicjuje i wspiera ich aktywność na rzecz lokalnej społeczności.

Miejska Informacja Turystyczna prowadzi działania w zakresie obsługi ruchu turystycznego i promocji lokalnych produktów.

Rozpoznawalnym i cenionym miejsce artystycznych spotkań jest **Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku**. Centrum Rzeźby Polskiej zajmuje teren dziewiętnastowiecznego majątku dworskiego, którego ostatnimi właścicielami była rodzina Józefa Brandta, wysiedlona w czasie II wojny światowej przez Niemców. W 1945 roku majątek przejął skarb państwa. W 1958 roku uzyskał on status zabytku jako zespół parkowo-pałacowy. W latach 60. XX wieku utworzono tu Ośrodek Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, historyczne budynki przeznaczono na pracownie, a w parku pojawiły się pierwsze wystawy. W 1974 roku ośrodkowi pod egidą ZPAP nadano nazwę Centrum Rzeźby Polskiej, zaś w 1981 Centrum stało się instytucją podległą Ministerstwu Kultury i Sztuki. Lata 1981–1986 to okres kompleksowego remontu założenia i adaptacji zabytkowych budynków do funkcji wystawienniczych. Powstało także zaplecze techniczne dla twórców. W 1992 wystawą „Nowoczesna rzeźba polska 1955–1991”

⁵¹ <http://sckzamek.pl/o-nas/>

zainaugurowano działalność Muzeum Rzeźby Współczesnej, które wraz z galeriami rozlokowanymi w parku prezentuje kilkanaście ekspozycji rocznie. Centrum jest obecnie miejscem spotkań artystów z różnych stron świata, gromadzi dzieła sztuki, realizuje program wystawienniczy i naukowo-badawczy, stanowi zaplecze dla pracy twórczej rzeźbiarzy⁵².

Konkluzje: Powiat szydlowiecki na swoim obszarze posiada instytucje kultury, które angażują się w organizację aktywności o charakterze kulturalnym. Na obszarze gmin wiejskich tę rolę pełnią biblioteki gminne, które obok swojej zwyczajowej funkcji wypożyczenia książek, promocji czytelnictwa, organizują zajęcia, warsztaty, spotkania dla mieszkańców. Po okresie ograniczonej działalności, którą spowodowała pandemia koronawirusa, instytucje starają się wracać do dawnej aktywności. Centrum życia kulturalnego powiatu ma miejsce w Szydłowcu w Centrum Kultury Zamek. Ta miejscowa samorządowa instytucja oferuje ciekawy i atrakcyjny program kulturalny skierowany do różnych grup wiekowych. Należy mieć nadzieję, że najtrudniejszy okres w działalności kulturalnej i edukacyjnej już minął.

Obiekty dziedzictwa kulturowego na obszarze Powiatu Szydlowieckiego

Zespół pałacowo-parkowy w Chlewiskach

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa Męczennika w Chlewiskach

Zespół zakładu hutniczego w Chlewiskach

Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku

Zespół pałacowo-parkowy w Łaziskach

Późnorenesansowy ratusz miejski w Szydłowcu

Zamek szydlowiecki

Cmentarz przykościelny w Szydłowcu

Kościół farny św. Zygmunta w Szydłowcu

Kirkut w Szydłowcu

Zabytkowe kamienice okalające rynek w Szydłowcu

Zabytkowa dzwonnica w Gminie Mirów

Zabytki Powiatu Szydlowieckiego

⁵² <https://rzezba-oronsko.pl/o-nas/#aktualnosci>

Na gruncie prawa - zabytek to dzieło człowieka stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, cenne ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki dzielą się na:

Zabytki nieruchome:

- nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki archeologiczne - będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Zabytki ruchome:

- rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych⁵³.

Polski system ochrony zabytków koncentruje się na stworzeniu odpowiednich warunków do utrzymania zabytków⁵⁴:

Działania związane z ochroną zabytków to:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska. nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości;
- wskazanie zachęt i barier w zakresie działań wspierających ochronę zabytków lub angażowania się w takie działania.

Do działań w ramach ochrony zabytków należy:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Wojewódzka ewidencja zabytków znajdujących się na obszarze Powiatu⁵⁵

woj. mazowieckie – pow. szydłowiecki

CHLEWISKA – gm.

⁵³ https://nikz.pl/wp-content/uploads/2022/1.1/RAPORT_IPSOS_DLA_NIKZ.pdf

⁵⁴ USTAWA z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568.

⁵⁵ https://mwkz.pl/images/Radom/RejestrZabytkow_Radom.pdf

Chlewiska

- kościół par. p.w. św. Stanisława Bpa, XII-XVI, 1924, nr rej.: 275/A/56 z 16.10.1956, 396/A/67 z 21.06.1967 oraz 39/A z 26.04.1980
- dzwonnica, nr rej.: j.w.
- zespół pałacowy, XVII-XX, nr rej.: 276/A/56 z 16.10.1956, 397/A/67 z 21.06.1967 oraz 37/A/80 z 26.04.1980:
 - pałac
 - park
- zespół zakładu hutniczego, nr rej.: 339/A/56 z 4.12.1956, 399/A/67 z 21.06.1967 oraz 38/A/80 z 26.04.1980:
 - wielki piec
 - piece hutnicze
 - szopa na węgiel
 - waga
 - warsztat mech.
 - budynek biurowy
 - komin

JASTRZĄB – gm.

Jastrząb

- kościół par. p.w. św. Jana Chrzciciela, pocz. XX, nr rej.: 554/A z 31.12.1998
- dom, ul. Niepodległości 16, drewn., nr rej.: 307/A z 08.06.1985

MIRÓW – gm.

Mirów

- park, nr rej.: 736 z 20.12.1957

OROŃSKO – gm.

Chronów

- park, nr rej.: 738 z 20.12.1957

Ciepła

- młyn wodny, drewn., 1920, nr rej.: 193/A z 15.12.1982

Łaziska

- zespół pałacowy i folwarczny, XIX, nr rej.: 109/A/81 z 06.04.1981 i z 21.12.1997:
 - pałac
 - park
- zespół folwarczny:
 - spichlerz

woj. mazowieckie – pow. szydłowiecki

- stajnia
- 2 stodoły
- 2 obory
- dom (dwojak

Orońsko

- kapliczka, XVI ?, nr rej.: 47 z 29.09.1947
- zespół pałacowy Józefa Brandta, 1 poł. XIX, nr rej.: 810/A z 19.11.1958, 398/A z 15.06.1967 oraz 111/A z 26.06.1981:
- pałac
- kaplica
- oficyna
- stajnia
- stodoła
- wozownia
- kuźnia
- spichlerz
- oranżeria (w decyzjach z roku 1958 i 1967)
- park
- dróżniczówka, 1840, nr rej.: 399/A z 03.04.1989

SZYDŁOWIEC – gm.

Krzcięcin

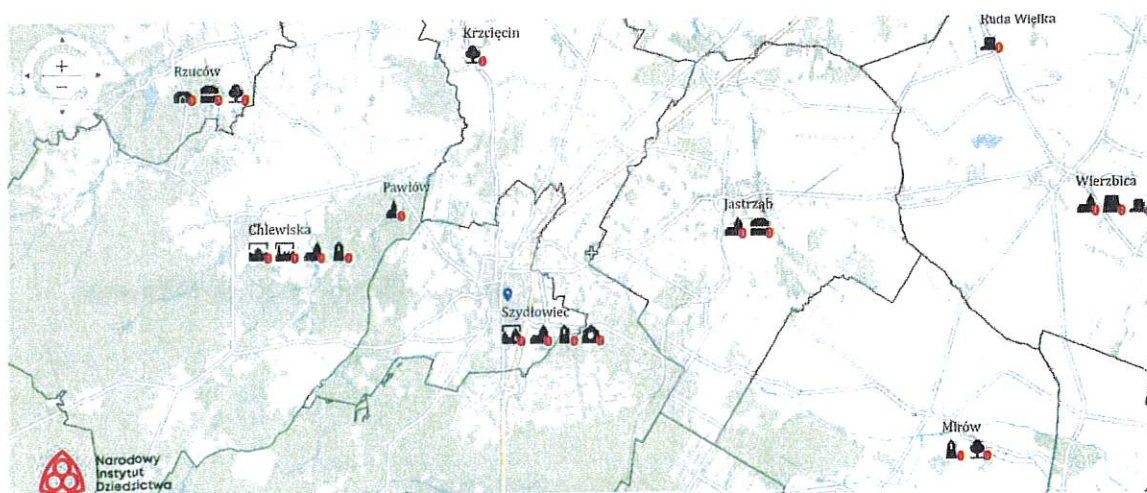
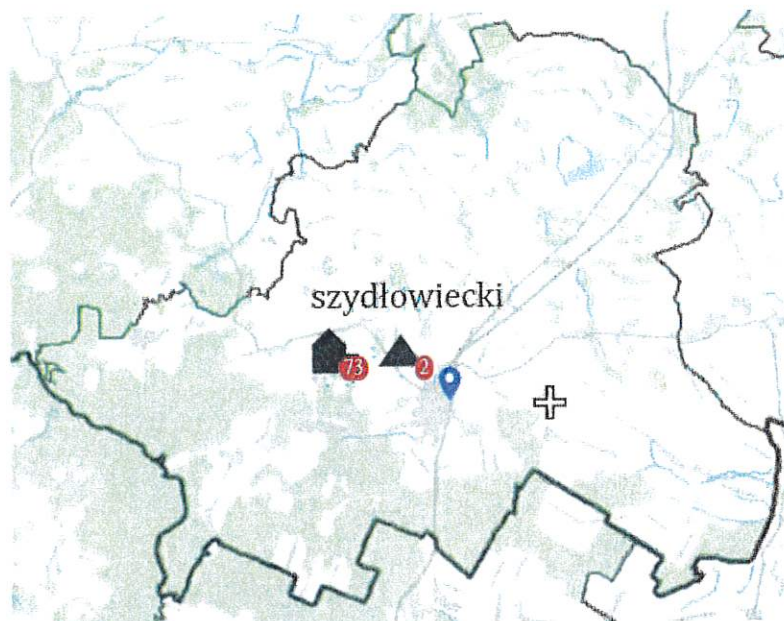
- park pałacowy, nr rej.: 463/A z 02.09.1991:

Szydłowiec

- kościół par. p.w. św. Zygmunta, nr rej.: 272/A/56 z 16.10.1956, 393 z 21.06.1967 oraz 160/A z 18.03.1982
- dzwonnica, nr rej.: j.w.
- ogrodzenie, nr rej.: j.w.
- cmentarz rzym.-kat., pocz. XIX, nr rej.: 377/A z 29.02.1988
- cmentarz żydowski, k. XVII, nr rej.: 845 z 2.04.1959 oraz 406/A z 08.05.1989
- ratusz, nr rej.: 273/A/56 z 16.10.1956, 395 z 23.06.1967 oraz 55/A z 07.05.1980
- zajazd, ul. Radomska 60, XIX, nr rej.: 840/A z 15.03.1975
- d. szkoła, Rynek / Świerczewskiego 5, 1820, nr rej.: 452/A z 06.09.1972
- zespół zamku, XVI-XIX, nr rej.: 19/A/47 z 11.02.1947, 394 z 23.06.1967 oraz 161/A z 18.03.1982:
- zamek

- d. ogród z fosą
 - lodownia (w d. browarze Stumpfów), 2 poł. XIX, nr rej.: 344/A z 18.06.1986
- Świerczek (ob. adres Szydłowiec, ul. Kościuszki 297)

Mapa nr 14 - Zabytki Powiat Szydłowiecki⁵⁶

Konkluzje: Celem w zakresie ochrony zabytków jest podejmowanie działań zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytków będących własnością powiatu. W kontekście ochrony dziedzictwa kulturowego można założyć, że następujące kierunki działań: wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego powiatu jako elementu rozwoju społeczno–

⁵⁶ <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>

gospodarczego regionu oraz promocję dziedzictwa kulturowego i edukację służącą budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców powiatu szydłowieckiego.

Sport i rekreacja

Sport

Na obszarze powiatu dostępność do infrastruktury sportowej jest zróżnicowana. Najlepiej sytuacja wygląda na terenie gminy i miasta Szydłowiec, gdzie działa największa liczba obiektów, są to zarówno boiska, hale sportowe do uprawiania różnych dyscyplin oraz korty tenisowe. Obiekty zgodnie ze swoimi regulaminami w określonych porach dnia mogą być udostępniane chętnym. Na obszarze gmin szczególnie wiejskich infrastruktura sportowa ma bardzo ważne znaczenie dla promocji sportu, krzewienia kultury fizycznej, integracji środowiska lokalnego. Szkolne obiekty sportowe wykorzystywane są przede wszystkim przez uczniów i młodzież szkolną. W gminach boiska sportowe funkcjonują zwykle przy szkołach oraz przy działających tam klubach sportowych.

Obiekty sportowe na terenie gminy Szydłowiec

Hala sportowa przy PSP Nr 2 im. Jana Pawła II, ul. Wschodnia 57

Kompleks boisk sportowych „Orlik 2012” Majdów

Boisko przy PSP im. gen. Grota-Roweckiego w Wysokiej

Boiska do piłki plażowej

Szydłowiec – ośrodek rekreacyjno sportowy – „Zalew”

Korty tenisowe

Szydłowiec, ul. Sportowa

Kompleks boisk sportowych "Orlik 2012" Szydłowiec ul. Sportowa 9

Boisko sportowe KS „Szydłowianka” ul. Targowa 1

Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza
ul. Kościuszki 39

Powiat Szydłowiecki dysponuje obiektami przy placówkach oświatowych:

Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu – ul. Zamkowa 1.

Rejestr Stowarzyszeń Kultury Fizycznej

Ludowy Klub Sportowy "Postęp" w Łaziskach

Klub Sportowy "Ultimate Fight" w Chlewiskach

Szydłowieckie Towarzystwo Sportowe z siedzibą w Szydłowcu

Klub Sportowy "Jogusie" z siedzibą w Woli Korzeniowej

Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej "Jastrząb" z siedzibą w Jastrzębiu

Stowarzyszenie "Sportowego Tańca Towarzyskiego" z siedzibą w Szydłowcu

Gminny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Gryfia Mirów" z siedzibą w Bieszkowie Dolnym

Rodzinna Akademia Sportu z siedzibą w SzydłóWKu

Klub Sportowy "Akademia Piłkarska Szydłowiec" z siedzibą w Szydłowcu

Akademia Piłkarska "GRYFIA" w Mirowie

Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej "Jastrząb-Piaskowiec" z siedzibą w Jastrzębiu

Klub Sportowy "Progres" z siedzibą w Sadku

Klub Sportowy "TRÓJMIASTO" z siedzibą w Majdowie

Klub Sportowy "ALTERNATYWA" z siedzibą w Szydłowcu

Gminny Klub Sportowy "JASTRZĄB" z siedzibą w Jastrzębiu

Wśród klubów sportowych najwyżej, bo w lidze okręgowej jest reprezentowana drużyna męska w piłce nożnej Szydłowianka Szydłowiec⁵⁷. W mazowieckiej klasie A rozgrywek występują zespoły: Gryfia Mirów, KS Jastrząb, Oronka Orońsko.

Wyróżniającym się oryginalnością obiektem o charakterze sportowo – rekreacyjno – szkoleniowym jest Autodrom w Jastrzębiu⁵⁸. Autodrom Jastrząb jest jednym z najnowocześniejszych motoryzacyjnych obiektów szkoleniowo-treningowych w Polsce. Jako pierwszy Ośrodek Doskonalenia Techniki Jazdy w kraju został zaprojektowany i zbudowany od podstaw, dzięki czemu oferuje możliwość korzystania z dedykowanej infrastruktury o najwyższym standardzie europejskim. Autodrom Jastrząb posiada asfaltowo-szutrowy tor szkoleniowy o łącznej długości 3500 metrów i łącznej powierzchni 21 hektarów. Szerokość nitki trasy w najwęższym miejscu wynosi 10 metrów. Układ toru umożliwia jazdę z wykorzystaniem licznych konfiguracji trasy, zależnie od stopnia zaawansowania i umiejętności kierowców. Na powierzchni toru szkoleniowego znajdują się także plac manewrowy dla motocykli oraz plac manewrowy dla samochodów. Dzięki systemowi oświetlenia obiektu, możliwe jest odbywanie jazd także po zmroku. Z myślą o gościach i

⁵⁷ <https://regionalnyfutbol.pl/liga,klasa-okregowa-mazowiecka-grupa-radom-sezon-2022-2023,szydlowianka-szydlowiec.html>

⁵⁸ <https://torjastrzab.pl/poznaj-autodrom/>

kibicach, w sąsiedztwie nitki toru zostały zamontowane trybuny, mogące pomieścić kilka tysięcy widzów.

Konkluzje: Sport w ostatnich latach stał się modnym sposobem spędzania wolnego czasu, co zauważalne jest przede wszystkim w miesiącach wiosennych i letnich. Mieszkańcy oczekują, że samorządy będą inwestowały w obiekty sportowe i rekreacyjne. Takie są oczekiwania. W kontekście inwestycji w infrastrukturę o charakterze sportowym to jest ona zawsze niewystarczająca. Można oczekiwać i mówić o potrzebach związanych z powstaniem krytego basenu, lodowiska, większej ilości siłowni zewnętrznych, czy torów rowerowych typu pump truck.

Rekreacja i turystyka

Położenie Powiatu Szydłowieckiego na terenach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym (dawnej Puszczy Świętokrzyskiej) sprzyja uprawianiu czynnej turystyki i rekreacji - otoczenie parków, lasów, rezerwatów, obszarów krajobrazu chronionego, możliwość zwiedzania nieczynnych kamieniołomów, miejsc pamięci, a także licznych zabytków.

Powiat szydłowiecki razem z koneckim, opoczyńskim, skarżyskim i przysuskim jest zaliczany do tzw. **Ziemi Odrowążów**. Idea wspólnej promocji regionu w innych powiatach ma za zadanie wzmocnić potencjał gmin szydłowieckich. Dodatkowe atrakcje turystyczne są w każdym powiecie i wielu gminach. Przy takiej promocji **zyskuje każda gmina z osobna i każdy powiat**. Poszczególnym gminom będzie trudno o pozyskanie turystów, którzy przyjadą tylko do Szydłowca, ale połączenie wizyty ze zwiedzaniem innych okolicznych destynacji, w tym Radomia może być już ciekawym rozwiązaniem dla turystyki weekendowej, krótkoterminowej np. typu city break. Sama gmina może nie być na tyle atrakcyjna na tyle na ile może być nim cały region. Gminy i miasta Ziemi Odrowążów razem

mają szansę zaoferować kompleksową ofertę dla turystów. We współpracy i wzajemnym zaufaniu tkwi siła regionu.⁵⁹

Mapa nr 15⁶⁰

Potwierdzeniem ukierunkowania na promocję i rozwój lokalnej turystyki jest powołanie do życia **Lokalne Organizacja Turystycznej Ziemi Radomskiej (LOTZR)**. LOTZR jest organizacją pozarządową, którą tworzą lokalne jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, pasjonaci turystyki a także przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe działające w obszarze turystyki i kultury. Głównym celem LOTZR jest kreowanie wizerunku członków jako idealnej destynacji na weekendowy wyjazd poprzez promowanie ich walorów, atrakcji i produktów turystycznych. Ma ona także na celu wspomaganie funkcjonowania i rozwój informacji turystycznej, inicjowanie, opiniowanie oraz wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej⁶¹. Powiat Szydłowiecki jest członkiem organizacji.

⁵⁹ <https://ziemiaodrowazow.com/czym-jest-ziemia-odrowazow/>

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ <https://www.visitradom.pl/lot/>

Na obszarze powiatu dostępnych jest m.in. 10 szlaków rowerowych⁶²:

I szlak pomarańczowy, dł. 23 km (33 km): Szydłowiec-Kolejowa - Szydłowiec PKP- Sadek Barak- (Skarbowa Góra)- Szydłowiec-Podgórze

• II szlak zielony, dł. 20 km (32 km): Szydłowiec-Stara Wieś- Budki II- Hucisko- Leszczyny Huta- Aleksandrów- (Antoniów)- Budki I- Szydłowiec-Zalew

• III szlak żółty, dł. 24 km: Szydłowiec-Książek- Budki I- Aleksandrów- Chlewiska- Koszorów - Szydłowiec-Wymysłów

• IV szlak fioletowy, dł. 37 km: Szydłowiec-Podzamcze- Pawłów- Chlewiska- Stefanków- Skłoby-

Nadolna- Rzuców- Smagów- Jabłonica- Zawonia-Ostałów- Broniów- Krawara- Marywil - Szydłowiec-Praga

• V szlak niebieski, dł. 38 km: Szydłowiec-Centrum= Wysocko= Krzcięcin- Wilcza Wola- Korzyce- Pogroszyn- Koryciska- Omięcin- Zaborowie-Chałupki Łaziskie- Łaziska- Ciepla- Świniów- Zdziechów- Szydłowiec-Irena

• VI szlak granatowy, dł. 25 km: Szydłowiec - Wschód - Szydłówek - Śmitów- Gąsawy Rządowe

- Kurkoć - Gąsawy Plebańskie - Jastrząb- Lipienice Dolne-Lipienice Górne -Wola Lipieniecka Mała - Wola Lipieniecka Mała - Kuźnia – Jastrząb - Orłów- Szydłówek- Szydłowiec-Centrum

• VII szlak seledynowy dł. 37 km: Szydłowiec – Centrum – Szydłowiec – PKP - Gąsawy Rządowe

- Bieszków Dolny - Rogów - Zbijów Duży - Kierz Niedźwiedzi - Sadek- Szydłowiec - Polanki

• VIII szlak różowy dł. 24 km: Szydłowiec – Centrum - Majdów- Ciechołowice – Hucisko Budki

II – Szydłowiec - Książek

• IX szlak czerwony dł. 60 km: Szydłowiec - Centrum- Zdziechów - Ciepla- Łaziska - Orońsko-

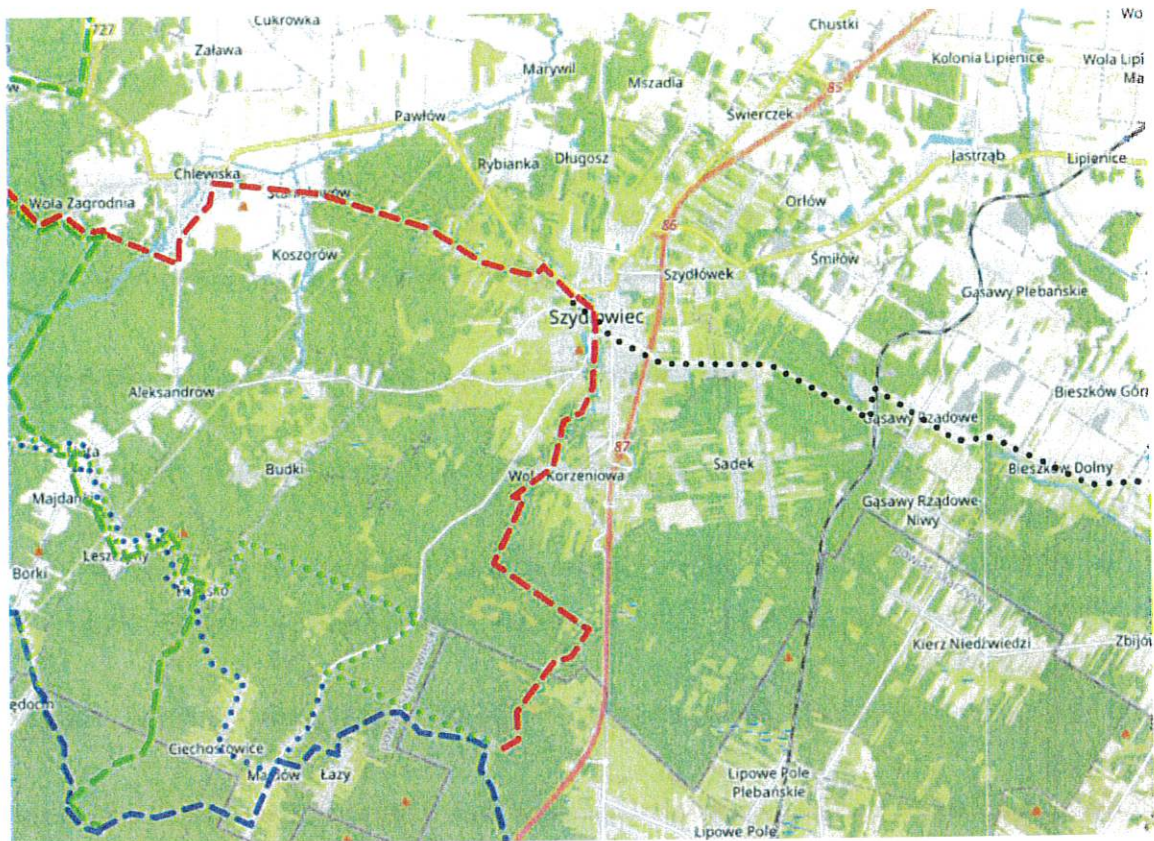
Helenów- Tomaszów - Śniadków - Dobrut- Wola Lipieniecka Mała - Nowy Dwór- Mirówek – Mirów – Rogów – Bieszków - Gąsawy Plebańskie – Jastrząb - Orłów- Szydłówek- Świerczek- Szydłowiec-Irena

• X szlak czarny dł. 57 km: Szydłowiec - Centrum – Hucisko - Leszczyny- Huta – Chlewiska - Stanisławów - Cukrówka - Smagów - Zawonia - Pogroszyn- Omięcin- Zaborowie- Zastronie Wysocko- Długosz- Szydłowiec-Praga.

Mapa nr 16 - Szlaki turystyczne Mazowsza - Powiat Szydłowiecki⁶³

⁶² http://www.szydlowiecpowiat.akcessnet.net/trasy_rowerowe.php

⁶³ <https://mazowsze.szlaki.pttk.pl/mapa>

Wykaz szlaków turystycznych na obszarze Powiatu będących pod opieką PTTK oddział w Radomiu⁶⁴:

MZ-21c - szlak partyzancki im. mjr. H. Dobrzańskiego "Hubala": cmentarz pod Skarbową Górą - Szydłowiec - Chlewska - Skłoby - Hucisko - Ruski Bród - rez. "Puszcza u źródeł Radomki" - Stefanów - Gielniów - Drzewica - Radzice - Studzianna (koniec naszego odcinka) – Radomsko;

MZ-5220z im. ks. J. Wiśniewskiego: Przysucha PKP - Borkowice - Wola Kuraszowa - Stefanków - rez. "Podlesie" - Hucisko - G. Altana - rez. "Chiechostowice" (45,3 km);

MZ-221n: Pogorzałe - cm. partyzancki pod Skarbową Górą - Rędocin - rez. "Skałki Piekło pod Nieklaniem" (koniec naszego odcinka) – Kuźniaki;

Na trasie szlaku **SKARBOWA GÓRA - RADOMSKO PKP** w obszarze powiatu szydłowieckiego i bliskim sąsiedztwie można zobaczyć m.in.

- cmentarz partyzancki pod Skarbową Górą, gdzie pochowani są żołnierze z oddziału Antoniego Hedy "Szarego",
- miasto Szydłowiec
- Wymysłów - krzyż przydrożny z XIX wieku,

⁶⁴ <https://radom.pttk.pl/index.php/wykaz-szlakow>

- Chlewiska - XVI-wieczny kościół św. Stanisława bpa, dawny dwór, zabytkowy park, zespół wielkopiecowy,

- Skłoby - wieś spacyfikowana w czasie II wojny światowej.

Na szlaku **Przysucha - rez. "Ciechostowice"** m.in.:

- rez. "Ciechostowice" - naturalne stanowisko modrzewia polskiego,

- Góra Altana (408 m n.p.m.) - najwyższe wzniesienie woj. mazowieckiego,

- rez. "Podlesie" - utworzony w 1989 r. rezerwat leśny z pozostałościami terenów górniczych,

- Stefanków - pomnik ku czci zamordowanych 30 III 1940 r.; pomnik wystawiony przez ks. J. Wiśniewskiego na pamiątkę bitwy stoczonej przez D. Czachowskiego.

W lesie za wsią cmentarz pomordowanych mieszkańców wsi Skłoby,

- Wola Kuraszowa - pozostałości grodziska wczesnośredniowiecznego, pozostałości zespołu dworskiego z parkiem.

Szlak Pogorzałe – Kuźniaki:

- cmentarz pod Skarbową Górą;

- rez. "Ciechostowice",

- rez. "Skałki Piekło pod Nieklaniem" - rezerwat przyrody nieożywionej chroniący ciekawe i oryginalne formy skalne⁶⁵.

Obszar powiatu może poszczycić się ciekawymi z punktu widzenia atrakcjami, które mogą spotkać się z uznaniem turystów. W powiecie jest kilka sztucznych zbiorników wodnych, wśród których najbardziej popularne są: zalew w Chlewiskach, w Szydłowcu i Jastrzębiu. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szydłowcu cyklicznie wykonuje badania wody

w zbiornikach wodnych. Na podstawie wyników badań fizyko-chemicznych wód dopuszcza się (bądź nie dopuszcza się) kąpieliska do użytkowania. W latach ubiegłych zarówno zbiornik wodny w Jastrzębiu jak i w Szydłowcu były dopuszczane do kąpeli. Prywatna plaża w Chlewiskach przy ośrodku wypoczynkowym „Mexicana”. Choć z punktu widzenia turystyki można tutaj mówić raczej o turystyce krótkoterminowej, jednego dnia ukierunkowanej na spędzanie czasu nad wodą, na łonie przyrody w weekendy.

Zalew w Szydłowcu

Jest to miejsce przeznaczone na relaks i rekreację. Nad zalewem dzięki nowym inwestycjom zostały zainstalowane urządzenia sportowo-rekreacyjne. Dla mieszkańców i turystów

⁶⁵ http://www.szydlowiecpowiat.akcessnet.net/szlaki_turystyczne.php

dostępna są boisko do piłki nożnej plażowej, skate park, plac zabaw oraz siłownia plenerowa. Zalew jest sztucznym zbiornikiem wodnym retencyjno-rekreacyjnym. Utworzony został w latach 70 XX wieku na rzece Korzeniówce.

Zalew jest częścią Miejskiego Ośrodka Rekreacji i Wypoczynku, ośrodek dysponuje także sprzętem wodnym, który można wypożyczać. Latem w pobliżu zalewu odbywają się liczne festyny, turnieje rekreacyjno-sportowe, dyskoteki oraz koncerty, znajduje się tam również bar z pizzerią, ośrodek ratowniczy, punkt medyczny, pole namiotowe, boiska do piłki plażowej, przebieralnie oraz park z muszlą koncertową.

Zalew w Szydłowcu⁶⁶

Zalew w Jastrzębiu

Zbiornik został wybudowany na rzece Śmiłówce i zajmuje powierzchnię 10 ha lustra wody. Na zalewie wybudowano dwa mola - widokowe i estradowe oraz kładkę dla pieszych. Teren wokół został zagospodarowany i wykorzystywany podczas wielu imprez. Obok zalewu

⁶⁶ <https://modanamazowsze.pl/zalew-szydlowiecki/>

można skorzystać z dwóch boisk do piłki plażowej oraz wypożyczalni kajaków. Najmłodsi mogą miło spędzić czas na placu zabaw tuż przy zalewie.

Atrakcyjność przyrodnicza, kulturowa i historyczna powiatu powoduje, że dość dobrze jest rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna. Na terenie powiatu działają hotele, pensjonaty, pokoje gościnne, restauracje, gospodarstwa agroturystyczne.

Zalew w Jastrzębiu⁶⁷

Zalew w Chlewiskach

Zalew w Chlewiskach znajduje się na terenie ośrodka wczasowego "Mexicana" przy ulicy Leśnej.

⁶⁷ <http://jastrzab.com.pl/index.php/nasza-gmina/turystyka>

Turystyka dane statystyczne

Tabela nr 23 - Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem wg powiatów⁶⁸

Jednostka miary w %	2016	2017	2018	2019	2020	2021
stopień wykorzystania miejsc noclegowych	37,7	44,3	41,7	39,5	30	38,4

Tabela nr 24 - Turystyczne obiekty noclegowe wg rodzajów⁶⁹

Rodzaj obiektu	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem; ogółem	Ob.	8	7	7	7	4	5
ogółem; hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty hotelowe	Ob.	5	4	4	4	3	3

⁶⁸ www.stat.gov.pl

⁶⁹ Tamże.

Konkluzje: Promocja miejsc ciekawych i inwestycje w turystykę mają sens. Jest to ważna częścią strategii rozwoju samorządu. W przypadku Powiatu Szydłowieckiego dobrym kierunkiem działania są decyzje o współpracy z innymi samorządami skupionymi wokół Radomia, który jako największe miasto rejonu ma zdecydowanie najsilniejsze możliwości oddziaływania na tworzenie regionalnych produktów turystycznych. Ich ważną częścią niewątpliwie będzie obszar powiatu. Pomimo dużej liczby turystów odwiedzających, województwo posiada niewielki w skali kraju udział turystycznych obiektów noclegowych (5,5% w 2020 r.) oraz miejsc noclegowych (7,7% w 2020 r.). Rozmieszczenie bazy noclegowej jest nierównomierne. Około 60% turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych jest na terenie regionu Warszawskiego stołecznego, w tym głównie w Warszawie. Największą liczbę obiektów noclegowych stanowią hotele (43,9% w 2020 r.), w tym hotele 3 i 2-gwiazdkowe. 34,6% hoteli województwa znajduje się w Warszawie, gdzie zlokalizowane są wszystkie hotele o najwyższym standardzie (15 w 2020 r.), poza jednym znajdującym się w powiecie szydłowieckim. Poza Warszawą w regionie Warszawskim stołecznym najwięcej hoteli znajduje się w powiecie pruszkowskim, natomiast w regionie Mazowieckim regionalnym – w Radomiu i Płocku. Uzupełnieniem bazy obiektów hotelowych są kwatery agroturystyczne (6,6% turystycznych obiektów noclegowych województwa), które cechuje niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych. Ilość obiektów o niższych standardach, które wpływają na większą dostępność dla turystów, jest niewystarczająca zarówno w regionie Warszawskim stołecznym, jak i stolicy⁷⁰.

Bezpieczeństwo publiczne

Do działań powiatu w zakresie bezpieczeństwa należy wykonywanie określonych ustawami zadań o charakterze ponadgminnym. Dotyczą one porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Zadania Starosty z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa realizuje Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego, które zajmuje się m. in. zarządzaniem kryzysowym, obroną cywilną oraz prowadzi sprawy obronne.

Bezpieczeństwo jest jednak pojęciem o wielu znaczeniach. W wąskim ujęciu to stan braku zagrożeń, spokoju i pewności. W znaczeniu ogólnospołecznym obejmuje zabezpieczenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości, niezależności, ochrony

⁷⁰

https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Diagnoza_do_Strategii_rozwoju_wojewodztwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf

poziomu i jakości życia, ale także rozwój, który zapewnia ochronę i wzbogacenie tożsamości jednostki. Bezpieczeństwo jest stanem, a jednocześnie ciągłym procesem, nieustannym działaniem na rzecz stworzenia i utrzymywania tego stanu. Bezpieczeństwo dotyczy wszystkich sfer życia.

W zakresie bezpieczeństwa samorząd powiatowy odpowiada za sprawy dotyczące życia mieszkańców na obszarze powiatu, a więc przekraczające zasięg pojedynczej gminy, w tym:

- dbałość o bezpieczeństwo publiczne na obszarze powiatu;
- ochrona przeciwpowodziowa i przeciwpożarowa;
- zwierzchnictwo nad powiatową komendą policji;
- straży pożarnej;
- powiatowym inspektoratem sanitarnym;
- współpraca z administracją rządową w zapobieganiu klęsk żywiołowych;
- opiniowanie powiatowych komendantów policji i straży pożarnej.

Powiatowe Służby, Inspekcje i Straże:

- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, ul. Strażacka 3, 26 - 500 Szydłowiec
- Komenda Powiatowa Policji, ul. Kościuszki 194, 26 - 500 Szydłowiec
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, ul. Kościuszki 170, 26 - 500 Szydłowiec
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, ul. Metalowa 7, 26 - 500 Szydłowiec
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii z/s w Orońsku, ul. Radomska 19 26-505 Orońsko
- Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w poszczególnych gminach:
 - gmina Szydłowiec: OSP Jankowice, OSP Majdów, OSP Wysoka, OSP Wola Korzeniowa,
 - gmina Chlewiska: OSP Chlewiska, OSP Broniów, OSP Pawłów, OSP Budki, OSP Ostalówek, OSP Skłoby;
 - gmina Mirów: OSP Mirów Stary, OSP Rogów, OSP Bieszków Górny, OSP Zbijów Duży,
 - gmina Orońsko: OSP Orońsko, OSP Dobrut;
 - gmina Jastrząb: OSP Jastrząb, OSP Nowy Dwór, OSP Wola Lipieniecka Mała.

Wypadki drogowe i ich ofiary⁷¹

⁷¹ www.stat.gov.pl

W 2020 r. doszło do 21 wypadków, w których śmierć poniosło 6 osób, z kolei w 2021 r. było 24 wypadki, w których zginęły 3 osoby.

Uwarunkowania naturalne i kulturowe

Charakterystyczną cechą terenów Powiatu Szydłowieckiego jest obecność piaskowca, która od średniowiecza determinowała rozwój społeczno – gospodarczy tego rejonu. Występujące tu surowce były przedmiotem eksploatacji i obróbki jeszcze w epoce kamienia (krzemień), w średniowieczu i w okresie nowożytnym (piaskowiec, rudy żelaza). Ośrodki ich wydobywania i przetwarzania liczyły się w potencjale gospodarczym Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Bogate tradycje kamieniarskie (kontynuowane po dzień dzisiejszy) i hutnicze wyróżniają powiat w skali kraju, a zabytkowa huta żelaza w Chlewiskach jest unikatem w skali europejskiej. Tradycje te utrwaliły nazwy miejscowe, np.: Ruda, Kopalnia, Kuźnia, Kuźnica, Huta, Hucisko, Goworek (od: gwarek = górnik), Piece (wapienniki), Tracze (tartak), Budki i Majdanki (osady śródlęsne), a także figury św. Barbary stawiane przez górników swej patronce.

Obiekty dawnego górnictwa kamiennego (łomy piaskowca) wraz z interesującymi odsłonięciami i formami morfologicznymi są wykorzystywane w edukacji przyrodniczej i kulturowej. Przejawem wysokiego poziomu kultury materialnej i rzemiosła były produkowane w Szydłowcu od 4. ćwierci XIX w. po rok 1939 sławne bryczki, a w okresie międzywojennym nadwozia do samochodów, które jeździły w Warszawie jako pierwsze w Polsce taksówki. Tradycje rzemiosła i handlu są dalej aktualne. Ważną rolę odgrywa w tej działalności Cech Rzemiosł Różnych w Szydłowcu. Region szydłowiecki słynął także z garncarstwa, wyrobów ze szkła i ceramiki. Okolice Rędocina były oblegane przez kupców – sadoowników, którzy nabywali tu doniczki i inne naczynia służące do hodowli roślin.

Powiat może się pochwalić także ciekawymi dziełami architektury i sztuki, w tym m.in. późnogotyckim kościołem pw. św. Zygmunta w Szydłowcu, Szydłowieckie Centrum Kultury i siedziba unikatowego w Polsce Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych, najstarszy w powiecie XIII – wieczny kościół, przebudowany i wyposażony w XVI-XVII w. oraz otoczony krajobrazowym parkiem nowożytny dwór w Chlewiskach, zespół dworski w Orońsku, w którym mieści się Centrum Rzeźby Polskiej – instytucja kultury z ośrodkiem pracy twórczej dla rzeźbiarzy i stałą galerią współczesnej rzeźby.

Potencjał przyrodniczy

Powiat Szydłowiecki jest położony w otoczeniu lasów przysusko-szydłowieckich, co powoduje, że jest to obszar o atrakcyjnych i cennych walorach przyrodniczych.

Na obszarze gmin powiatu znajdują się formy ochrony przyrody w postaci rezerwatów, pomników przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, parków zabytkowych i użytków ekologicznych.

Obszary Natura 2000

1. Dolina Czarnej, PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260015.H

Województwa w których znajduje się obiekt: świętokrzyskie, łódzkie, mazowieckie

Powiaty: opoczyński, piotrkowski, konecki, szydłowiecki

Gminy: Paradyż (wiejska), Żarnów (wiejska), Chlewiska (wiejska), Końskie (miejsko-wiejska), Aleksandrów (wiejska), Smyków (wiejska), Stąporków (miejsko-wiejska), Fałków (wiejska), Radoszyce (miejsko-wiejska), Ruda Maleniecka (wiejska).

Powierzchnia: 5780.6 ha.

Obszar obejmuje dolinę Czarnej Koneckiej (Malenieckiej) od źródeł do ujścia, z kilkoma dopływami i z przylegającymi do niej kompleksami łąk i stawów, oraz lasami. Jest to największy prawobrzeżny dopływ Pilicy (ok. 85 km). Obszar źródłiskowy w całości pokryty lasami,

z przewagą borów mieszanych i grądów. Tereny w wielu miejscach podmokłe (zarastające śródleśne łąki, torfowiska). Tereny źródłiskowe Czarnej zajmują największe na opisywanym obszarze śródleśne torfowiska. W środkowym odcinku dominują bory sosnowe. Łąki i mokradła zajmują niewielkie powierzchnie (niedaleko od koryta) w górnym i znacznie większe w środkowym i dolnym biegu rzeki. Rzeka na przeważającej długości zachowała naturalny charakter koryta i doliny (rzeka wyżynna). Niezbyt długie i nieliczne uregulowane odcinki, mają związek z historią tych terenów⁷².

2. Lasy Skarżyskie PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260011.H

Powierzchnia [ha]: 2 388,81.

Województwa w których znajduje się obiekt: świętokrzyskie, mazowieckie

Powiaty: skarżyski, szydłowiecki

Gminy: Skarżysko-Kamienna (miejska), Szydłowiec (miejsko-wiejska), Bliżyn (wiejska), Skarżysko Kościelne (wiejska).

⁷² <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewnatura2000.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260015.H>

Lasy Skarżyskie to obszar głównie leśny, zabezpieczający naturalne lasy bukowo-jodłowe o charakterze puszczańskim, jako pozostałość po prastarej Puszczy Świętokrzyskiej. Na obrzeżach lasów występują bardzo dobrze zachowane zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Molinion. Łąki te są doskonale wykształcone, niemalże "podręcznikowo" z całą plejadą gatunków charakterystycznych dla tego zbiorowiska, nie rzadko chronionymi i zagrożonymi, np.; *Glaucium imbricatum*, *Gentiana pneumonanthe*, *Epipactis palustris*, czy gatunki z rodzaju *Dactylorhiza*. W ostoi stwierdzono występowanie kilku gatunków o znaczeniu europejskim: motyle - czerwończyk nieparek i przeplatka aurinia (wszystkie te gatunki związane są ze środowiskami wilgotnych łąk, mokradeł i torfowisk) oraz chrząszcz pachnica dębowa. Obszar ma istotne znaczenie dla ochrony przede wszystkim dla ochrony przeplatki aurinia i pachnicy dębowej.

Obszar chronionego krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie

PL.ZIPOP.1393.OCHK.666

Powierzchnia [ha]: 35908,09. Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych⁷³. Położony jest na terenie powiatu przysuskiego w gminach Gielniów, Przysucha, Borkowice oraz powiatu szydłowieckiego w gminach: Chlewiska, Szydłowiec, Mirów, Jastrząb.

W skład kompleksu wchodzi: W obrębie obszaru znajdują się 4 rezerваты przyrody (Puszcza u źródeł Radomki, Podlesie, Rezerwat Cisowy Majdów, Rezerwat Cisowy Skarżysko), 32 pomniki przyrody (drzewa) oraz 2 parki zabytkowe.

Jest to obszar porośnięty w znacznym stopniu lasami mieszanymi z jodłą, świerkiem, brzozą i bukiem oraz licznymi źródłami i małymi ciekami wodnymi. Obszar ten jest słabo poznany pod względem przyrodniczym. Kompleksy leśne tworzą w dużej mierze mieszane starodrzewia z dużą ilością śródleśnych torfowisk.

Na terenie powiatu znajdują się:

Rezerwat Cisowy Majdanów, PL.ZIPOP.1393.RP.21: Powierzchnia [ha]: 9,25. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa, gatunku ustępującego obecnie z naszych lasów, a stanowiącego niegdyś ich stały element składowy.

Rezerwat Cisowy Skarżysko, PL.ZIPOP.1393.RP.19: Powierzchnia [ha]: 6,1. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych

⁷³ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/wlewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.666>

naturalnego stanowiska cisa, gatunku ustępującego obecnie z naszych lasów, a stanowiącego niegdyś stały element składowy.

Rezerwat Podlesie, PL.ZIPOP.1393.RP.555: obszar gminy Chlewiska, Celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk jodłowych i wielogatunkowych z przewagą jodły oraz śladów wydobywania i przeróbki rudy żelaza w Okręgu Staropolskim. Powierzchnia [ha]: 194, 48.

Ponadto na obszarze powiatu występuje 35 pomników przyrody⁷⁴ (w tym m.in. wiąz górski, lipa drobnolistna, klon pospolity, dąb szypułkowy, jesion wyniosły, lipa szerokolistna, wiąz szypułkowy, buk pospolity, klon jawor, topola czarna, cis pospolity, olsza czarna oraz 3 stanowiska dokumentacyjne⁷⁵:

Łom Podkowiński: Nieczynny kamieniołom wgłębnym piaskowców szydłowieckich - odsłonięcie geologiczne wraz z pasem gruntu i wyrobiska wypełnionego wodą szerokości po 1m w części górnej i dolnej ściany, ograniczającej wyrobisko od wschodu i północy;

Łom Pikiel: Nieczynny kamieniołom wgłębnym piaskowców szydłowieckich - odsłonięcie geologiczne wraz z pasem gruntu szerokości 5m w części górnej ściany i wyrobiska szerokości 1 m wypełnionego wodą, ograniczającym wyrobisko od północy (długość 20m), wschodu (całość) i południa (długość 20 m);

Łom na Polankach: Zespół nieczynnych łomów wgłębnym piaskowców szydłowieckich.

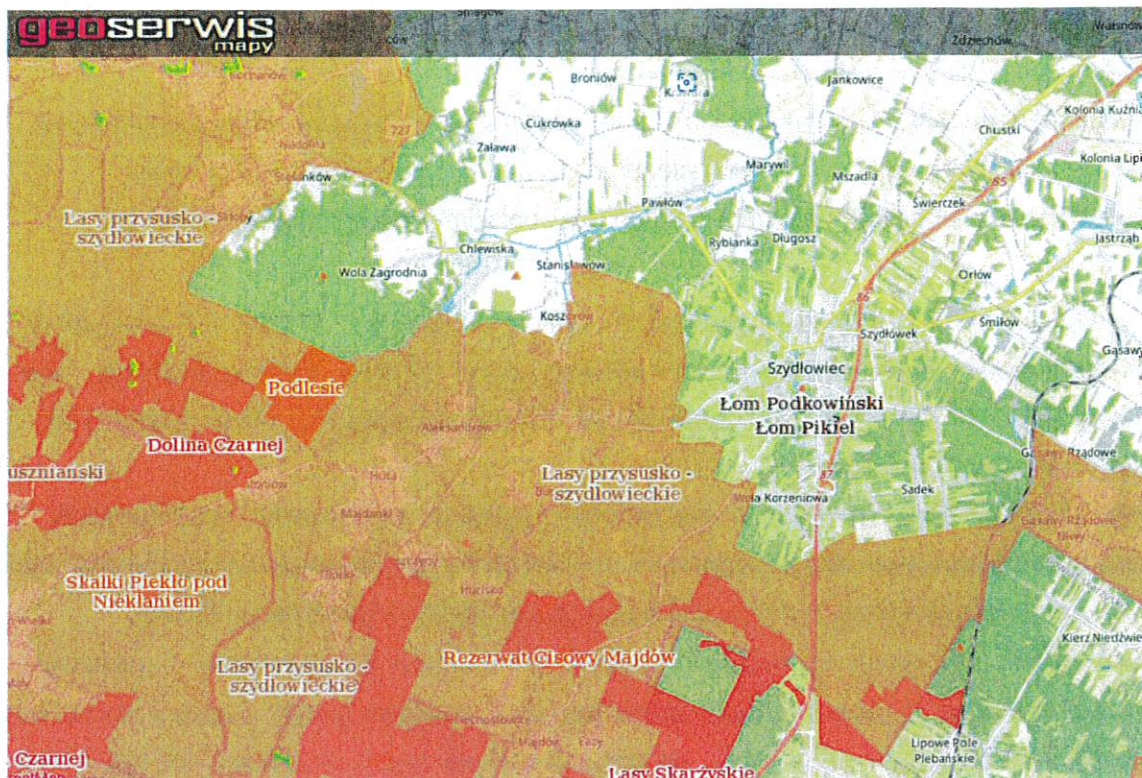
Do pomników przyrody nieożywionej zaliczono wychodnie piaskowca Góry Cymbra, z której rozciągają się rozległe, panoramiczne widoki dużej części powiatu.

Mapa nr 17 – Formy ochrony przyrody⁷⁶

⁷⁴ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

⁷⁵ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

⁷⁶ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Potencjał kulturowy

Powiat Szydłowiecki to wspólnota o bogatej tradycji, kulturze i historii – pełna pięknych i znanych zabytków oraz urokliwych krajobrazów⁷⁷. Kulturę tworzą ciekawe zabytki architektoniczne oraz aktywnie działający mieszkańcy, którzy nie dają zapomnieć o dawnych obyczajach i zwyczajach. Powiat poprzez działania promocyjne stara się kultywować i wspierać tą aktywność, czego przykładem są wydawnictwa dotyczące tradycji kulinarnych, historii i aktywności zespołów folklorystycznych i kół gospodyń wiejskich.

Szydłowieckie smaki

Dziedzictwo kulinarne to ważny element dziedzictwa kulturowego. Dostarcza wiedzy nie tylko o historii kuchni, lecz także o dawnej kulturze, języku, obyczajach. Przekazywane z pokolenia na pokolenie przepisy przywołują smaki dzieciństwa, magię potraw świątecznego stołu, zapach świeżo pieczonego chleba. Regionalne specjały nie biorą się znikąd – mają swoje oparcie w konkretnym terytorium, kulturze i ludziach. Podtrzymywanie lokalnych tradycji podkreśla naszą tożsamość kulturową, integruje lokalne społeczności oraz wzmacnia związek z „małą ojczyzną”. Tradycyjne produkty i dania przygotowywane są z wysokiej jakości naturalnych surowców. Przy czym każda kuchnia regionalna jest oparta na zasobach

⁷⁷ https://szydlowiecpowiat.pl/cms/19079/poznaj_atrakcje_regionu

[illegible]

Zespół Śpiewaczy „Pawłowianki”

Koło Gospodyń Wiejskich i Zespół Śpiewaczy „Załawianki”

Stowarzyszenie Zespołu Folklorystycznego „Wolanki”

Zespół „Mirowianki”

Zespół Ludowy „Rogowianki” z Rogowa

Zespół Śpiewaczy „Niezapominajki” ze Zbijowa Dużego

Koło Gospodyń Wiejskich „Górnianki” z Bieszkowa Górnego

Zespół Ludowy „Zaborowianki” z Zaborowa

Zespół Ludowy „Zdziechowianki” ze Zdziechowa

Zespół Ludowy „Kumosie” z Sadku

81

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

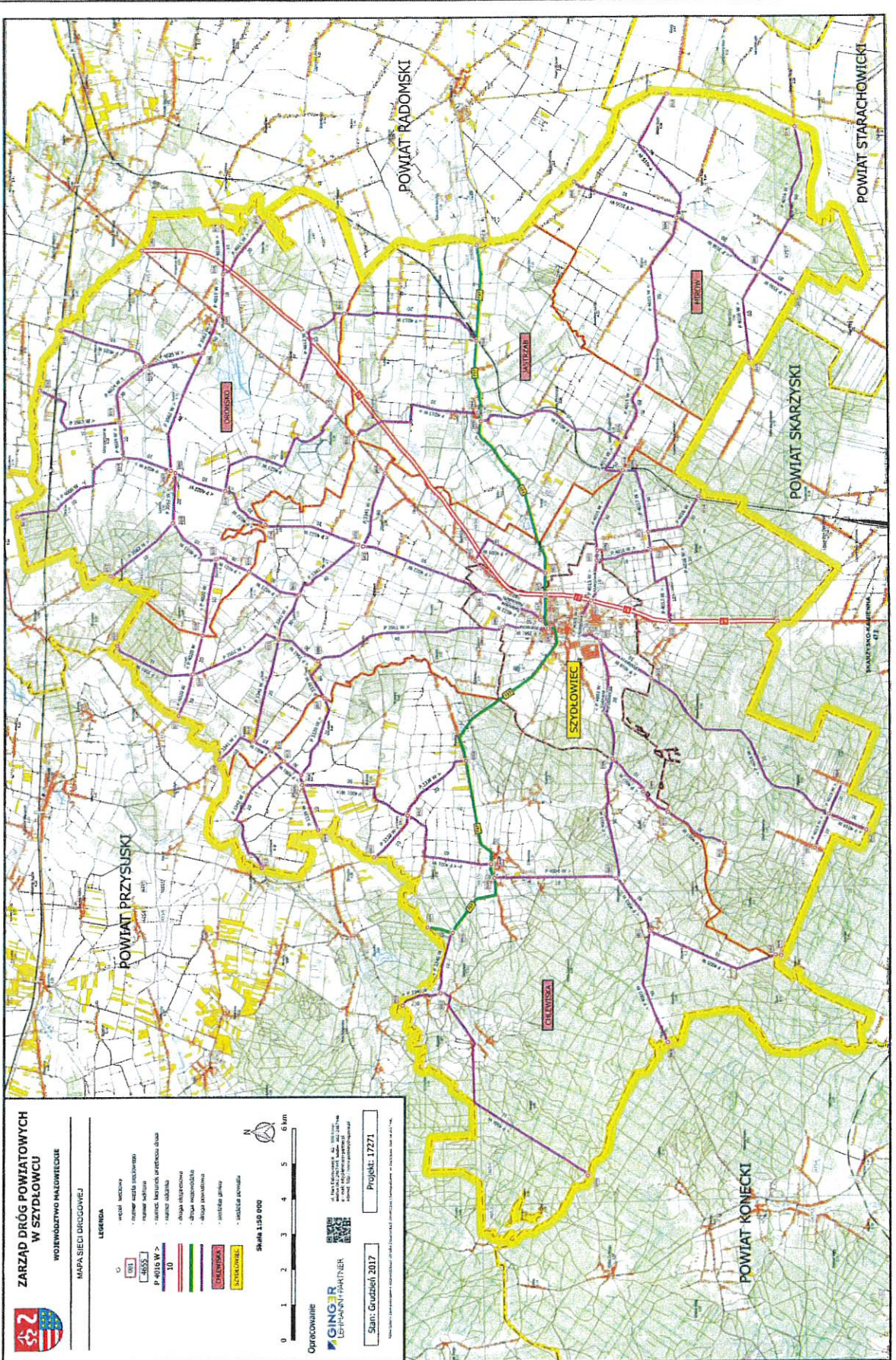
Znaczenie infrastruktury drogowej o charakterze lokalnym tworzonej przez drogi gminne i powiatowe jest ważne z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego. Stan dróg ze względu na bezpieczeństwo jest kluczowy, jak pokazują dane statystyczne. Skutkiem złego stanu dróg jest również niski poziom bezpieczeństwa na drogach w Polsce (szacuje się, iż ponad 30% wypadków drogowych zdarza się przede wszystkim z powodu złego stanu technicznego dróg). Drogi samorządowe wymagają dużego wsparcia ze strony państwa. Według analizy NIK Polska jest krajem o jednym z najniższych poziomów bezpieczeństwa ruchu drogowego w Unii Europejskiej na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia. Na polskich drogach ginie rocznie ok. 3 tys. osób, rannych zostaje blisko 30 tys., a straty związane z wypadkami szacuje się na ponad 56 mld zł rocznie. Zdaniem NIK drogi nie są dostosowane do realnych potrzeb, są nieodpowiednio oznakowane, a ok. 40 proc. jest w niezadowalającym (24 proc.) i złym (13,3 proc.) stanie⁷⁹. Zdecydowanie gorzej sytuacja wygląda jeszcze na obszarach wiejskich. Powiat priorytetowo traktuje modernizację infrastruktury drogowej, stara się wykorzystywać dostępne możliwości w zakresie dofinansowania inwestycji drogowych. Tylko w ostatnim czasie powiat ogłosił postępowania przetargowe na poniższe zadania związane z drogami powiatowymi:

- Przebudowa drogi powiatowej Mniszek - Łaziska – Orońsko;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 3556W relacji Wierzbica - Mirów - odc. od km 3+707,37 - 4+300,00;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 4001W Korzyce-Broniów-Zaława-Chlewiska w m. Cukrówka od km 5+687,00 - 6+003,0;
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 4020 W Zaborowie- Omięcin- Koryciska odcinek w Zaborowie;
- Przebudowa drogi powiatowej Dobrut- Śniadków- Lipienice- Wola Lipieniecka Duża;
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 4025 Wolanów- Orońsko, odcinek Guzów- Wolanów;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 3556W na odc. Mirów Stary- gr. woj. powiatu (Jagodno);
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 4017 W Barak- Sadek- Stacja PKP Szydłowiec w miejscowości Barak.

⁷⁹ https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/alarmujacy-raport-nik-o-bezpieczenstwie-na-polskich-drogach/

Mapa nr 18 – Mapa układu drogowego⁸⁰

⁸⁰ http://archiwum.zdpszydlowiec.pl/cms/26163/mapa_drog_powiatowych

**ZARZĄD DRÓG POWIATOWYCH
W SZYDŁOWCU**

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

MAPA SIECI DROGOWEJ

LEGENDA

- wjeżdżalnia
- numer sieci drogowych
- numer drogi
- numer drogi krajowej
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- droga lokalna

SKALA 1:50 000

0 1 2 3 4 5 6 km

OPISOWANIE

GINO

LEHMAN PARTNER

San: Grudzień 2017

Projekt: 17271

Aktualnie Zarząd Dróg Powiatowych w Szydłowcu administruje siecią dróg powiatowych na terenie 5 gmin, łączna długość odcinków dróg wynosi 205 km 600 m, wg stanu na 31.12.2022 r.

Według stanu na 31.12.2021 r. powiatowe przewozy pasażerskie odbywają się na podstawie 9 zezwoleń udzielonych przez Starostę Szydłowieckiego na wykonywanie regularnych i regularnych specjalnych przewozów w krajowym transporcie drogowym. Obsługę przedmiotowych linii komunikacyjnych zapewnia 5 przewoźników świadczących usługi komercyjne.

Powiat Szydłowiecki jako organizator publicznego transportu zbiorowego zawarł z pięcioma operatorami umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu o charakterze użyteczności publicznej na liniach komunikacyjnych:

1. Linia nr 1430 100 Wałsnów - Bąków - Ciepła - Łaziska - Chronów Kolonia Górna - Guzów - Orońsko - Szydłowiec
2. Linia nr 1430 200 U Ciechostowice - Łazy, skrz.- Szydłowiec – Szydłówek – Śmitów – Gąsawy Plebańskie – Jastrząb
3. Linia nr 1430 300 U Mirówek – Mirów – Rogów – Bieszków Dolny – Bieszków Górny - Gąsawy Rządowe Niwy – Gąsawy Rządowe – Sadek – Szydłowiec
4. Linia nr 1430 400 U Szydłowiec - Chlewiska - Huta - Antoniów – Borki
5. 1430 500 U Szydłowiec – Hucisko

Na koniec 2021 roku w Starostwie Powiatowym w Szydłowcu zarejestrowanych było 58 zezwoleń na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego rzeczy, 112 licencji na przewóz rzeczy w tym na pośrednictwo przy przewozie rzeczy oraz 114 zaświadczeń na potrzeby własne na przewóz rzeczy.

Ponadto w 2021 roku zarejestrowano 4475 pojazdy mechaniczne i wydano 1099 praw jazdy.

Sieć dróg powiatowych na terenie powiatu szydłowieckiego obejmuje 205 km 600 m tych dróg, w tym:

- 1) nawierzchni twardej ulepszonej: 195 km 900 m;
- 2) o nawierzchni nieulepszonej bądź gruntowej: 9 km 720 m.

Rozkład długości dróg stanowiących własność Powiatu Szydłowieckiego w poszczególnych gminach został przedstawiony na poniższym wykresie⁸¹.

⁸¹ Raport o stanie Powiatu za 2021 r.

Wykres nr 3 – Długość dróg powiatowych w gminach Powiatu Szydłowieckiego⁸²

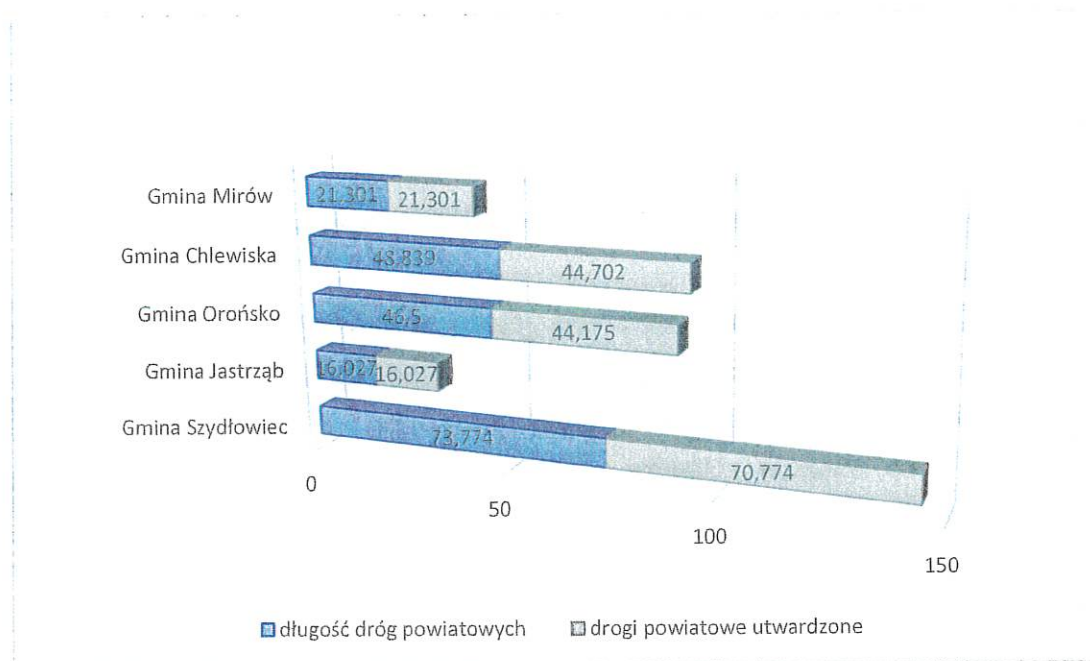

Tabela nr 25 - Wykaz dróg powiatowych⁸³

L.p.	Nazwa drogi	Numer	Lokalizacja		Długość km
			Od km	Do km	
1.	Jabłonica – Smagów – Pawłów	3338W	10+787	14+592	3.805
2.	Kochanów – Smagów – Krzcięcin	3339W	5+592	11+050	5.458
3.	Dł. Brzezina – Bryzgów – Stefanków	3340W	6+866	9+832	2.966
4.	Jabłonica – Pogroszyn – Chustki	3341W	3+269	13+360	10.091
5	N. Jabłonica – Zawonia – Ostałów	3342W	0+550	4+247	3.697
6.	Korzyce –	4001W	0+000	8+933	8.933

⁸² Dane Powiatowy Zarząd Dróg w Szydłowcu.

⁸³ Tamże.

	Broniów – Zaława – Chlewiska				
7.	Szydłowiec – Aleksandrów – Antoniów – gr. woj. /Niekłań/	4003W	0+000	13+842	13.842
8.	Chlewiska – Aleksandrów	4004W	0+000	3+538	3.538
9.	Huta – Borki – Rędocin	4005W	0+000	3+961	3.961
10.	Stefanków – Skłoby – gr. woj. /Niekłań/	4006W	0+000	7+458	7.458
11.	Hucisko – Budki II	4007W	0+000	4+189	4.189
12.	Kol. Chronów – Wawrzyszów	4008W	0+000	3+790	3.790
13.	Świerczek – Szydłówek	4009W	0+000	2+649	2.649
14.	Wierzbica – Zbijów – gr. woj. /Grzybowa Góra/	3556W	3+705	10+880	7.175
15.	Orońsko – Dąbrówka Zabł. – Ruda M.	4010W	0+000	1+363	1.363
16.	Orońsko – Ruda Wlk.	4011W	0+000 3+540	3+100 4+480	4.040
17.	Dobrut – Śniadków – Lipienice	4012W	0+000	7+020	7.020
18.	Walsnów – Jastrząb	4013W	0+000	4+205	4.205
19.	Jastrząb – Gąsawy Rządowe	4014W	0+000	4+512	4.512
20.	Szydłowiec – Mirów n. – gr. woj. /Osiny/	4015W	0+000	16+485	16.485
21.	Szydłowiec – Sadek – Zbijów – gr. woj. /Trębowiec/	4016W	0+000 4+280	8+475 15+020	8.185
22.	Barak – Sadek – St. PKP	4017W	0+000	4+605	4.605

	Szydłowiec				
23.	Szydłowiec – Majdów – gr. woj. /Bliżyn/	4018W	0+000	9+935	9.935
24.	Ciechostowice – Łazy	4019W	0+000	2+011	2.011
25.	Mniszek – Omięcin – Szydłowiec	3561W	2+100	16+455	14.355
26.	Zaborowie – Omięcin – gr. powiatu	4020W	0+000	4+615	4.615
27.	Łaziska – Zaborowie – Zastronie	4021W	0+000	4+538	4.538
28.	Łaziska – Zdziechów – Szydłowiec	4022W	0+000	11+860	11.399
29.	Ciepła – Bąków – Walszów	4023W	0+000	4+838	4.838
30.	Mniszek – Łaziska – Orońsko	3562W	2+200	11+548	9.348
31.	Łaziska – Kol. Chronów – Guzów	4024W	0+000	4+420	4.420
32.	Wolanów – Chronówek – Kol. Chronów	3563W	2+400	5+550	3.150
33.	Wolanów – Orońsko	4025W	0+000	4+444	4.444

Tabela nr 26 - Drogi powiatowe wg typu nawierzchni⁸⁴

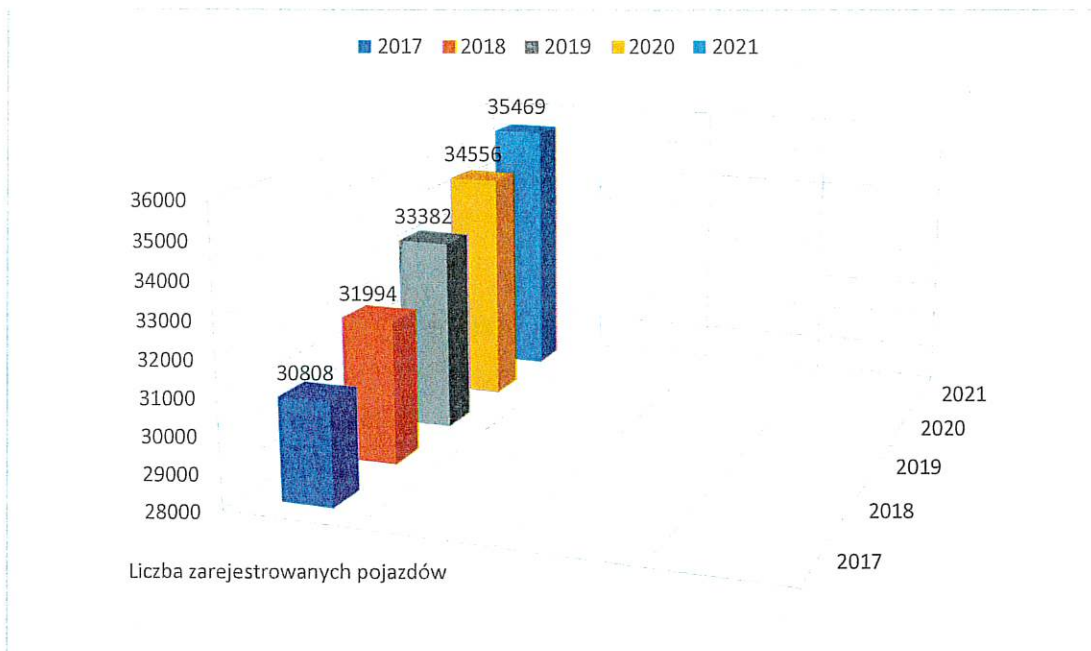
Rodzaj drogi	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
o nawierzchni twardej	km	196,3	196,7	197,7	197,2	197,7
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	194,1	194,9	195,8	195,3	195,9
o nawierzchni gruntowej	km	10,8	10,6	7,9	7,9	7,9

⁸⁴ www.stat.gov.pl

Pod zarządem starostwa znajduje się 3,3 km dróg rowerowych. Na terenie powiatu znajduje się 277 przystanków komunikacji zbiorowej.

Widoczny jest duży skok w licznie zarejestrowanych pojazdach osobowych i ciągników na terenie powiatu w 2017 r. było to 30 808 sztuk, a w 2021 r. już 35 469 .

Wykres nr 4 - Zarejestrowane pojazdy w Powiecie Szydłowieckim⁸⁵

Konkluzje: Infrastruktura drogowa to obszar wymagający szczególnego zainteresowania i wysokich nakładów inwestycyjnych. Powiat priorytetowo traktuje projekty infrastrukturalne, których celem jest poprawa jakości dróg i tym samym bezpieczeństwa. Sukcesywnie i regularnie podejmowane są projekty począwszy od wykonania prac projektowych po realizację. Zarząd powiatu wykorzystuje także środki zewnętrzne, w celu poprawy i rozbudowy infrastruktury drogowej. Zarząd Dróg Powiatowych w latach objętych Strategią zamierza utrzymywać sieć dróg powiatowych w coraz lepszym standardzie, a także wspomagać Wydział Rozwoju i Infrastruktury w inwestycjach na drogach powiatowych.

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

W obszarze infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, która nie podlega kompetencjom powiatu, podobnie jak w innych rejonach kraju można zauważyć wyraźny postęp. Na

⁸⁵ Tamże.

obszarach wiejskich zdecydowanie poprawia się liczba osób korzystających ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej lub też korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Jastrząb i Mirów nie posiadają systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

Tabela nr 27 - Ludność korzystająca z oczyszczalni⁸⁶

	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	15 072	15 445	15 573	14 945	15 072
Biologiczne	3 072	3 445	3 473	3 407	3 345

Dane za 2021 r. liczba osób i odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]:

Gmina Orońsko = 1288 os.

Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]: 14,6 %

Gmina Chlewiska = 2057 os.

Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]: 28,6 %

Gmina Mirów = 0 %

Gmina Jastrząb = 0 %

Gmina Szydłowiec = 11 727, tym miasto = 10 559, wieś = 1 168.

Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]: 59,8 %

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]:

Dane za 2019 r.

Gmina Orońsko = 92,3 %

Gmina Chlewiska = 96,9 %

Gmina Mirów = 89,1 %

Gmina Jastrząb = 89,8 %

Gmina Szydłowiec = 94,4 %

Konkluzje: gminy powiatu podejmują starania w celu budowy, rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej. Analogicznie, jak w przypadku dróg, jest to znaczący wydatek inwestycyjny. W obszarze zbiorczego odprowadzania ścieków gminy mają do realizacji poważne inwestycje.

⁸⁶ www.stat.gov.pl

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami kompetencji powiatu dotyczą:

- wydawania pozwoleń na wytwarzanie odpadów,
- wydawanie pozwoleń zintegrowanych,
- wydawania zezwoleń na zbieranie odpadów,
- wydawania zezwoleń na przetwarzanie odpadów,
- wydawanie pozwoleń/zezwoleń uwzględniających łącznie wytwarzanie, zbieranie i przetwarzanie odpadów,
- zmiany powyższych pozwoleń/zezwoleń, stwierdzenie ich wygaśnięcia lub cofnięcia,
- wydawanie decyzji w przedmiocie ograniczenia pozwolenia”.

Szczegółowo sytuacja w obszarze gospodarki odpadami jest analizowana przez gminy w corocznie przygotowywanych analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Sytuacja w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze powiatu.

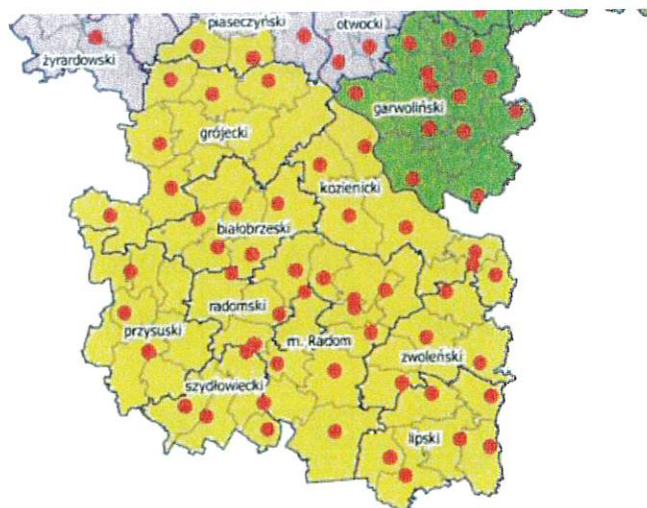
Tabela nr 28 - Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku⁸⁷

Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	tony	2 121,81	1 371,18	2 187,40	2 603,24	3 308,51
ogółem; z gospodarstw domowych	tony	2 115,31	1 357,15	2 078,32	2 503,21	3 290,26
ogółem; z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	tony	6,50	14,03	109,08	100,03	18,25
papier i tektura; ogółem	tony	94,39	67,07	242,60	220,86	135,67
papier i tektura; z gospodarstw domowych	tony	87,99	66,29	239,51	219,09	132,37
szkło; ogółem	tony	414,77	381,06	548,00	542,37	661,78
tworzywa sztuczne; ogółem		137,85	178,09	346,08	287,00	518,60
metale; ogółem	tony	10,79	17,50	20,18	0,00	0,00
tekstylia; ogółem	tony	4,32	0,00	0,00	0,00	0,00
niebezpieczne; ogółem	tony	1,53	0,00	0,06	1,22	0,00
zużyte urządzenia elektryczne i	tony	8,46	8,12	2,31	23,06	38,80

⁸⁷ www.stat.gov.pl

elektroniczne razem; ogółem						
wielkogabarytowe; ogółem	tony	184,10	119,02	183,95	226,24	342,88
biodegradowalne; ogółem	tony	434,78	185,88	78,64	267,98	1 118,98
baterie i akumulatory razem; ogółem	tony	0,25	0,12	0,00	1,71	8,42
opakowania wielomateriałowe; ogółem	tony	2,22	0,31	0,00	0,00	0,00
zmieszane odpady opakowaniowe; ogółem	tony	577,41	207,10	521,56	634,27	217,82
pozostałe; ogółem	tony	250,94	206,91	244,02	398,53	265,56
baterie i akumulatory niebezpieczne; ogółem	tony	0,25	0,12	0,00	0,00	0,00
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne - niebezpieczne; ogółem	tony	2,86	2,69	0,00	15,44	2,26

Mapa nr 19 - Wykaz funkcjonujących Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów⁸⁸

1. Chlewiska ul. Czachowskiego 45, 26-510 Chlewiska;

⁸⁸ https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/46522/wiadomosci/431390/files/plan_gospodarki_odpadami_dla_wojewodztwa_mazowieckiego_2024.pdf

2. Orońsko m. Guzów, 26-505 Orońsko;
3. Szydłowiec, ul. Piaskowa 29, 06-500 Szydłowiec;
4. Jastrząb, ul. Zaciszna 17, 26-502 Jastrząb.

W miejscowości Gąsawy Rządowe 116 firma Optima Recykling PL Sp. z o. o. sp. k. prowadzi instalację do wytwarzania paliwa alternatywnego z odpadów, a także zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Na terenie powiatu prowadzone są 2 Instalacje do demontażu pojazdów:

- ul. Kolejowa 36 w Szydłowcu;
- ul. Radomska 44b, 26-505 Orońsko.

Infrastruktura, zaopatrzenie w ciepło, odnawialne źródła energii

Tabela nr 29 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]⁸⁹

Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej w %	2016	2017	2018	2019
	35,5	35,1	35,2	37,1

Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarach gmin wiejskich należących do powiatu nie funkcjonuje zbiorcza sieć ciepłownicza. Budynki prywatne i użyteczności publicznej są zaopatrywane w ciepło poprzez indywidualne źródła ciepła.

W sposób zorganizowany ciepło jest dostarczane tylko na obszarze miejskim Szydłowca.

System ciepłowniczy Szydłowca oparty jest o źródło ciepła, sieci przesyłowe oraz węzły cieplne.

⁸⁹ www.stat.gov.pl

Ciepłownia Miejska posiada jedną kotłownię, przy ul. Kolejowej 21, która wyposażona jest w trzy kotły wodne węglowe typu WR – 10, w tym jeden z nich jest trwale wyłączony z eksploatacji. Kotły wodne WR-10 produkcji SEFAKO pracują od 1984 roku.

Ze względu na warunki pracy i stosunkowo małe zapotrzebowanie systemu na ciepłą wodę w okresie letnim zdecydowano o przeznaczeniu nowszego kotła nr 2 do pracy podstawowej w sezonie grzewczym. W roku 2008 zmodyfikowano w nim orurowanie komory paleniskowej, a za kotłem zabudowano ekonomizer, zmniejszający stratę kominową. W roku 2018 kocioł otrzymał całkowicie nowy zestaw urządzeń kontroli spalania i automatyki.

Oba kotły w latach 2013 i 2014 otrzymały nowe instalacje odpylania spalin, przy czym na kotle nr 2 jest to filtrobicyklon produkcji ZUK Słupsk, a przy kotle nr 1, pracującym głównie w okresie letnim na potrzeby c.c.w., zamontowano układ mikrocyklonów. Obie instalacje spełniają obecnie obowiązujące wymagania emisyjne, tj. poniżej 100 mg/Nm³ przy 6% zawartości tlenu w spalinach. W roku 2019 zmniejszono moce nominalne kotłów, odpowiednio WR nr 1 – 7 MW, WR nr 2 – 8 MW, dostosowując się do zapotrzebowania miejskiej sieci ciepłowniczej⁹⁰.

Moc cieplna zainstalowana w Ciepłowni wynosi: 2 kotły wodne WR-10, łącznie 15 MW.

Zamówiona moc cieplna wynosiła w 2016 roku – 12,99 MW, w roku 2017 – 12,72 MW, a w roku 2018 – 12,59 MW, co stanowiło 84 procent mocy zainstalowanej. W 2022 r. została zamontowana jednostka kogeneracyjna.

Sieć ciepłownicza

Spółka posiada sieć ciepłowniczą wyłącznie na terenie miasta Szydłowca. Jest to sieć ciepłownicza w większości preizolowana.

Łączna długość sieci ciepłej wynosi 13,7 km (sieć magistralna i rozdzielcza 9,7 km, przyłącza do budynków 4 km). Na koniec 2018 roku do miejskiej sieci ciepłowniczej przyłączonych było 97 węzłów cieplnych – 6 węzłów grupowych i 91 węzłów indywidualnych).

Podział węzłów ze względu na własność:

- 15 węzłów należy do Ciepłowni Miejskiej Sp. z o.o. – moc zamówiona 6,762 MW,
- 10 węzłów jest eksploatowanych przez Ciepłownię Miejską Sp. z o.o. (nie są własnością Spółki) – moc zamówiona 1,469 MW,
- 74 węzły są własnością Odbiorców oraz są przez nich użytkowane – moc zamówiona 4,359 MW.

Wszystkie węzły są opomiarowane. Węzły dwufunkcyjne są węzłami szeregowo – równoległymi opartymi o wymienniki typu JAD oraz wymienniki płytowe. W węzłach

⁹⁰ <https://cieplowniaszydlowiec.pl/system-cieplowniczy/>

będących własnością Ciepłowni Miejskiej zamontowano układy automatycznej regulacji temperatur.

Ciepłownia sukcesywnie jest modernizowana dzięki wsparciu dotacjom zewnętrznym. Aktualnie jest realizowany projekt, którego celem jest zwiększenie efektywności przetwarzania energii pierwotnej poprzez wytwarzanie energii cieplnej i elektrycznej w procesie wysokosprawnej kogeneracji we współpracy ze źródłami OZE – gazową absorpcyjną pompą ciepła oraz panelami fotowoltaicznymi. Połączenie tychże źródeł, będzie prowadzić do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery oraz ograniczy zużycie energii pierwotnej, przez przedsiębiorstwo na potrzeby produkcji ciepła oraz energii elektrycznej.

Całkowity koszt realizacji zadania wynosi: 7 488 240 zł, w tym koszty kwalifikowalne: 6 083 000 zł, koszty niekwalifikowalne: 1 405 000 zł. Kwota dotacji wyniesie 2 856 462 zł. Planowana data zakończenia przedsięwzięcia 30.06.2024 roku.

Powiat ma świadomość znaczenia pozytywnego wpływu na środowisko przez instalacje odnawialnych źródeł energii, dlatego od lat podczas remontów, modernizacji montowane są ekologiczne instalacje w postaci paneli fotowoltaicznych, solarów, które produkują energię elektryczną i ciepłą. Ponadto wymieniane są źródła ciepła na ekologiczne w postaci pomp.

Instalacje OZE na powiatowych budynkach:

1. CKZiU w Szydłowcu;
2. Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza;
3. Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu;
4. Dom Pomocy Społecznej Łaziska;
5. Budynek Starostwa ul. Kościuszki;
6. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. H. Sienkiewicza w Szydłowcu;
7. Sala widowiskowa Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza.

Zarządzanie powiatem

Sytuacja finansowa

Budżetu Powiatu Szydłowieckiego na 2021 rok

Najistotniejsze dane związane z realizacją budżetu:

1. Dochody wykonano w kwocie 61 342 537,21 zł (97,62 % planu), w tym dochody bieżące wykonano w kwocie 58 586 354,95 zł (99,69% planu), dochody majątkowe wykonano w kwocie 2 756 182,26 zł (67,73% planu).

2. Wydatki zrealizowano na kwotę 54 982 525,81 zł (86,73% planu), w tym wydatki bieżące zrealizowano na kwotę 49 069 815,21 zł (91,07% planu), wydatki majątkowe zrealizowano na kwotę 5 912 710,60 zł (62,13% planu)
3. Przychody stanowiły kwotę 8 361 068,29 zł i pochodziły z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 2 983 981,77 zł z wolnych środków w kwocie 3 021 225,54 zł oraz z wolnych środków niewykorzystanych w trybie art. 217 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych – 2 355 860,98 zł.
4. Rozchody wykonano w kwocie 1 100 742,86 zł, w tym dokonano spłaty zadłużenia w kwocie 1 100 742,86 zł oraz udzielono pożyczki długoterminowej w kwocie 17 455,00 zł.

Budżet Powiatu na koniec 2021 roku zamknął się nadwyżką budżetową w kwocie 6 360 011,40 zł przy planowanym deficycie w kwocie 557 671,36 zł. Powodem wykonania nadwyżki budżetowej był wpływ środków z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie, niewykorzystanie środki z dotacji Unii Europejskiej w kwocie oraz niewydatkowane w 2021 roku środki budżetowe przeznaczone na inwestycje, które zostały przeniesione do realizacji w 2022 roku.

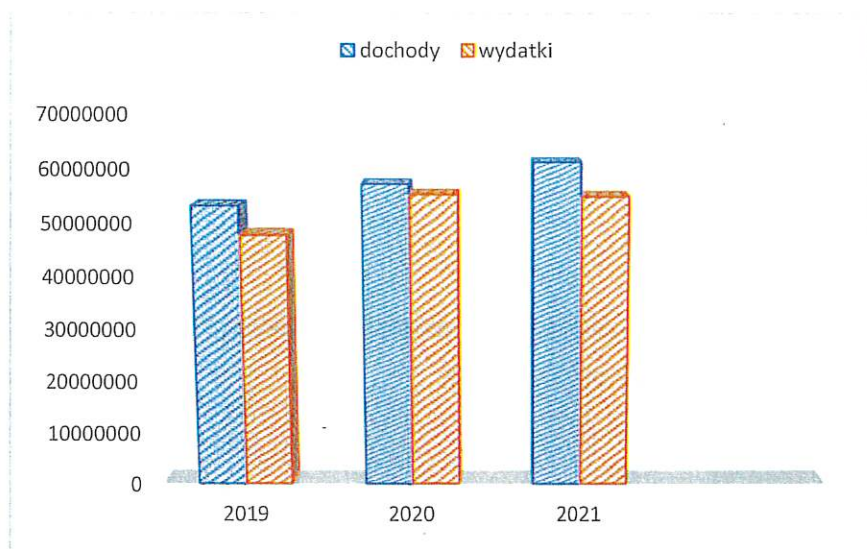
Poziom zadłużenia powiatu na dzień 31 grudnia 2021 roku wg tytułów dłużnych wyniósł 1 900 000,00 zł i stanowi 3,10% wykonanych dochodów ogółem. Na powyższą kwotę składają się zobowiązania z tytułu wyemitowania obligacji komunalnych w latach ubiegłych. Nie wystąpiły zobowiązania wymagalne na koniec 2021 roku. Wskaźnik obciążenia budżetu roku 2021 spłatami zadłużenia wraz z kosztami obsługi wynosił 1,86% i kształtował się poniżej dopuszczalnego wskaźnika ustalonego zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, w wysokości 13,58%.

Wykonane dochody bieżące przewyższyły zrealizowane wydatki bieżące o kwotę 9 516 539,74 zł, tym samym zachowana została relacja określona w art. 242 ust. 2 ustawy o finansach publicznych.

Należy podkreślić, że pomimo panującej w 2021 roku pandemii, finanse Powiatu były stabilne. Rok ubiegły był również szczególny pod względem pojawiających się zagrożeń wzrostu inflacji i uwarunkowań ekonomicznych. Zarząd Powiatu podejmował działania, które zapewniły stabilną działalność powiatowych jednostek organizacyjnych, w miarę możliwości realizację zaplanowanych inwestycji oraz opracowanie dokumentacji na zadania inwestycyjne realizowane z budżetu powiatu, a zwłaszcza na zadania planowane z udziałem

środków zewnętrznych, na które Zarząd Powiatu w Szydłowcu złożył wnioski o dofinansowanie⁹¹.

Wykres nr 5 - Struktura wykonania dochodów i wydatków Powiatu Szydłowieckiego w latach 2019-2021⁹²

Konkluzje: Sytuacja finansowa Powiatu jest stabilna. Samorząd podejmowanie działania, dzięki którym możliwa jest realizacja inwestycji współfinansowanych ze środków zewnętrznych, co pozytywnie wpływa na kondycję budżetową. Wskaźniki obciążenia budżetu od kilku lat kształtuje się na poziomie nieprzekraczającym 4 %. Najwyższy był w 2018 r. 3, 92 %, w 2019 r. 2, 51 %, w 2020 r. 3, 07 %.

Struktura organizacyjna

Starostwo Powiatowe w Szydłowcu jest jednostką organizacyjną przy pomocy której zarząd wykonuje zadania powiatu. Zasady funkcjonowania starostwa określa Regulamin Organizacyjny.

Skład Zarządu Powiatu kadencja 2018 – 2024:

Barbara Majewska od 2024 r.

Przewodnicząca Zarządu Powiatu

Starosta Szydłowiecki

Włodzimierz Górlicki do 2023 r.

⁹¹ Raport o stanie Powiatu za 2021 r.

⁹² Tamże.

Przewodniczący Zarządu Powiatu
Starosta Szydłowiecki
Anita Gołosz
Wicestarosta Powiatu w Szydłowcu
Krzysztof Rejczak
Członek Zarządu Powiatu
Karol Siebyła
Członek Zarządu Powiatu
Łukasz Szczęśniak od 2024 r.
Członek Zarządu Powiatu

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym w ramach Starostwa Powiatowego w Szydłowcu funkcjonują następujące komórki organizacyjne:

1. Wydział Finansowy.
2. Wydział Komunikacji i Transportu.
3. Wydział Rozwoju i Infrastruktury.
4. Wydział Budownictwa i Architektury.
5. Wydział Rolnictwa, Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Leśnictwa.
6. Geolog Powiatowy.
7. Wydział Geodezji Kartografii, Katastru i Nieruchomości.
8. Geodeta Powiatowy
9. Wydział Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu.
10. Wydział Organizacji, Nadzoru i Spraw Obywatelskich.
11. Biuro Rady Powiatu.
12. Biuro Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych,
13. Biuro Komunikacji Społecznej i PR.
14. Biuro Kadr i Szkoleń.
15. Kancelaria Starosty.
16. Powiatowy Rzecznik Konsumentów.

Jednostki Organizacyjne Powiatu Szydłowieckiego:

1. Starostwo Powiatowe w Szydłowcu
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu
3. Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta” w Łaziskach
4. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Łaziskach

5. Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu
6. Zarząd Dróg Powiatowych w Szydłowcu
7. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. H. Sienkiewicza w Szydłowcu
8. Zespół Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, w tym: liceum ogólnokształcące, technika zawodowe, zasadnicza szkoła zawodowa i Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Skałka”
9. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Szydłowcu
10. Powiatowy Urząd Pracy w Szydłowcu
11. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu
12. Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szydłowcu.

Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych przez Powiat

1. Gospodarka niskoemisyjna z elementami OZE w Powiecie Szydłowieckim, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
2. Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej z elementami OZE w Powiecie Szydłowieckim na działce nr ewid. 1824/4, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
3. Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na budynkach w Gminach Jastrząb, Mirów, Chlewiska, Orońsko oraz na budynkach użyteczności publicznej Powiatu Szydłowieckiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
4. TERAZ TY !, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
5. CZAS NA ZMIANY, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
6. Systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi w Powiecie Szydłowieckim, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
7. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie szydłowieckim (I), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020;
8. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie szydłowieckim (II), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020;

9. Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (I), Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
10. Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (II), Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
11. Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (IV), Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
12. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (III), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020;
13. Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (III), Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
14. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie szydlowieckim (IV), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020.
- 15.

Priorytety inwestycyjnej i nieinwestycyjnej w Powiecie do 2031 roku

Nazwa zadania: Infrastruktura drogowa - przebudowy, rozbudowy dróg powiatowych	
Uzasadnienie	Powiat planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie powiatu jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni wymaga poprawy. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, dlatego planowane są dalsze rozbudowy i przebudowy.
Opis	Planowane są przebudowy, rozbudowy dróg powiatowych, budowa chodników w zależności od potrzeb, w tym m.in.: - Budowa kładki dla pieszych na obiekcie mostowym w ciągu drogi powiatowej Orońsko-Ruda Wielka; - Przebudowa drogi powiatowej- budowa chodnika przy drodze powiatowej Hucisko-Budki II; - Przebudowa drogi powiatowej Nr 3342 W - budowa chodnika w miejscowości Sulistrowice; - Przebudowa drogi powiatowej 4016W w miejscowości Zbijów Duży budowa chodnik; - Przebudowa drogi powiatowej Chustki-Pogroszyn odcinek w miejscowości Korzyce- gr. powiatu; - Przebudowa drogi powiatowej Dobrut - Sniadków-Lipienice-Wola Lipieniecka Duża; - Przebudowa drogi powiatowej Nr 4015 W Szydłowiec - Mirów N - gr. woj.; - Przebudowa drogi powiatowej Nr 4015 W Szydłowiec - Mirów Stary - gr. województwa (Jagodne); - Przebudowa drogi powiatowej Nr 4017 W Barak-Sadek Stacja PKP Szydłowiec w miejscowości Barak;

	- Przebudowa drogi powiatowej Nr 4025 Wolanów-Orońsko, odcinek Guzów Wolanów; - Przebudowa dróg powiatowych na terenie gminy Orońsko: Przebudowa drogi powiatowej Mniszek-Łaziska-Orońsko; - Przebudowa drogi powiatowej Nr 4020 W Zaborowie-Omięcin - gr. powiatu na odcinku do gr. gminy Orońsko; - Rozbudowa i przebudowa dróg powiatowych na terenie Powiatu Szydłowieckiego: Przeb. dr. pow. Nr 3556W relacji Wierzbica-Mirów; Przeb. dr. pow. Nr 3562W Mniszek-Łaziska-Orońsko w miejsc. Łaziska ;Rozb. dr. pow. Nr 4018 W Sz- c-Majdów-gr. woj. od km1+818 do km 7+870 z budową ciągu pieszo-rowerowego; Przeb. dr. pow. Nr 3561W Mniszek-Omięcin-Sz-c 4003W Sz- c-Antoniów w miejsc. Budki I; Przeb. dr. pow. Nr 4013 W Walszów--Jastrząb w miejsc. Kuźnia Kolonia; Przeb. dr. pow. Dobrut Śniadków-Lipienic; - Przebudowa dróg powiatowych na terenie gminy Orońsko: Przebudowa drogi powiatowej Mniszek-Łaziska-Orońsko; -
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rozbudowa infrastruktury budynków starostwa powiatowego</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia większej przestrzeni i dostępności do budynków.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się rozbudowę budynku starostwa przy ul. Kościuszki 170 w Szydłowcu oraz montaż windy w budynku przy Pl. M. Konopnickiej 7.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027,

<u>Nazwa zadania: Poprawa jakości funkcjonowania SP ZOZ w Szydłowcu</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej dla mieszkańców powiatu.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu medycznego, karetki. .
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027,

<u>Nazwa zadania: Poprawa jakości usług społecznych poprzez wsparcie funkcjonowania PCPR w Szydłowcu</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne ze względu na potrzebę zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania i realizacji zadań przez PCPR.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się wsparcie zakupu sprzętu, wyposażenia, przebudowa strefy wejścia głównego do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu wraz z miejscami postojowym, realizację działań szkoleniowych, promocyjnych.

Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027,
----------------------------	--

<u>Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznych</u>	
Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i samorządy są zobowiązane do redukcji emisji CO₂, likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty dotyczące m.in. będą obejmować głęboką termomodernizację dla zadań: Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół im. KOP w Szydłowcu wraz z instalacją OZE, - Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej z elementami OZE w Powiecie Szydłowieckim na działce nr.ewid.1824/4 - docieplenia,
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu na części działki nr.ewid.1824/4</u>	
Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, które będzie służyło uczniom oraz mieszkańców.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu na części działki nr.ewid.1824/4

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa boiska sportowo-rekreacyjnego przy Zespole Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu, które będzie służyło uczniom oraz mieszkańców.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Budowa basenu w Szydłowcu - poprawa aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i osób dorosłych w Powiecie Szydłowieckim

Uzasadnienie	Sport i rekreacja są ważnymi aspektami życia, dlatego w coraz większym stopniu mieszkańcy przywiązują wagę do aktywnego spędzania wolnego czasu.
Opis	Planowana jest budowa basenu krytego w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczania eksperymentalnego jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.
---------------------	---

Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach prowadzonych przez Powiat Szydłowiecki

Uzasadnienie	Kluczowym elementem funkcjonowania szkolenictwa zawodowego jest wzrost jakości kształcenia zawodowego. Planowane działania powinny się koncentrować na dostosowaniu kształcenia do aktualnych potrzeb i oczekiwań regionalnego rynku pracy oraz zbliżeniu warunków kształcenia do rzeczywistych warunków pracy.
Opis	Planowane działania będą obejmować dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb rynku pracy. Mogą polegać na doposażeniu pracowni kształcenia zawodowego, organizacji szkoleń, kursów dla uczniów i nauczycieli.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, budżet państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Kampania informacyjna i promocyjna walorów turystycznych Powiatu Szydłowieckiego

Uzasadnienie	Obszar Powiatu posiada tereny atrakcyjne i cenne z punktu widzenia turystycznego, konieczne jest jednak stworzenie spójnego produktu turystycznego o charakterze partnerskim, który będzie mógł być promowany.
Opis	Zadanie powinno być realizowane we współpracy z sąsiednimi samorządami. Można mówić o promocji istniejących szlaków, zabytków. Celem powinna być szeroka promocja regionu, atrakcji, bazy noclegowej.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Wsparcie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Uzasadnienie	Powiat będzie podejmował działania polegające na przeciwdziałaniu degradacji środowiska i ochronie walorów przyrodniczych. Celem jest zachowanie jak najlepszego stanu obszarów cennych przyrodniczo.
Opis	Planowane działania będą mogły dotyczyć stworzenia systemu identyfikacji obszarów cennych poprzez instalacje tablic informacyjnych, map, ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych.

	Projekty będą mogły być realizowane w partnerstwach np. na lasami państwowymi, gminami. Elementem ochrony będą mogły być także dedykowane i wyznaczone dla turystów szlaki, które zapewnia sprawny przepływ ruchu turystycznego i ochronią tereny cenne przez degradacją
Źródła finansowania	Budżet Powiatu i Gmin, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Budowa Centrum Rozwoju i Wsparcia Dziecka i Rodziny w Szydłowcu - w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu szydłowieckiego</u>	
Uzasadnienie	Działania są konieczne z uwagi na potrzebę podniesienia jakości i efektywności skoordynowanego, zintegrowanego, międzysektorowego wsparcia udzielanego dzieciom, ich rodzinom oraz środowisku, w którym funkcjonują na poziomie powiatu. Istotną będzie koordynacja działań, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia, pomocy rodzinie i pomocy społecznej z oferowanymi formami wsparcia w systemie edukacji.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się budowę ww. Centrum wraz z niezbędną infrastrukturą (tj. ogród sensoryczny, parking) przy ul. Staszica w Szydłowcu, obok S.P.Z.Z.O.Z. W budynku Centrum umiejscowiona będzie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Szydłowcu, która obecnie pełni również rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego w powiecie szydłowieckim, Instytucja Koordynująca działania sieci podmiotów zapewniających wsparcie rodzinom i dzieciom oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu.
Źródła finansowania	Budżet powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: E – usługi publiczne</u>	
Uzasadnienie	Pandemia w Polsce spowodowała, że koniecznym stało się wprowadzenie licznych udogodnień i możliwości załatwiania spraw urzędowych w formie elektronicznej. Jednak ten obszar zwłaszcza w gminach wiejskich wymaga doinwestowania i poszerzenia katalogu oferowanych usług.
Opis	Planowane działania mają się przyczynić do rozbudowy technologii informacyjno- komunikacyjnych świadczonych przez Starostwo Powiatowe oraz jednostki podległe. Założeniem jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych poprzez zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do informacji publicznych, usprawnienie przepływu informacji oraz promowanie komunikacji elektronicznej między obywatelem, a administracją publiczną.

	Kluczowym elementem będzie wdrożenie szeregu usług elektronicznych.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Kompetentne kadry - szkolenia dla pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych</u>	
Uzasadnienie	Z tym powiązana jest koncepcja <i>uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning</i> i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie.
Opis	Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej, funduszy unijnych.
Źródła finansowania	Budżet Powiatu, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rewitalizacji Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku</u>	
Uzasadnienie	Centrum Rzeźby w Orońsku jest unikatową instytucją cenioną w kraju i zagranicą. Jego aktywności przyczyni się także do promocji Powiatu Szydłowieckiego. Planowane działania będą się przyczyniać do: - rozwoju i poprawy atrakcyjności pod względem kulturalnym i turystycznym; - poprawy i zwiększenia przestrzeni do prowadzenia działalności z zakresu kultury, edukacji kulturalnej i aktywności społecznej; - aktywizacji społecznej w celu przeciwdziałania wykluczeniu np. osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, seniorów; - zwiększenie dostępności fizycznej do obiektów kultury.
Opis	W ramach przewidzianych zadań planuje się podjęcie działań rewitalizacyjnych obejmujących roboty budowlane, poprawę infrastruktury w istniejących budynkach, rozbudowę, w celu zwiększenia powierzchni ekspozycyjnej m.in. dla potrzeb Muzeum Rzeźby Współczesnej j oraz zagospodarowanie terenu.
Źródła finansowania	Fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Spis tabel

1. Tabela nr 1 - Ludność wg miejsca zamieszkania i płci w podziale na miasto i wieś;
2. Tabela nr 2 - Liczba ludności zamieszkujących teren powiatu szydłowieckiego w latach 2015 – 2021;
3. Tabela nr 3 - Gęstość zaludnienia na 1 km;
4. Tabela nr 4 – Liczba uczniów w szkołach;
5. Tabela nr 5 - Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej;
6. Tabela nr 6 - Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007;
7. Tabela nr 7 - Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007;
8. Tabela nr 8 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości;
9. Tabela nr 9 - Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON wg formy prawnej i sekcji PKD 2007;
10. Tabela nr 10 - Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok;
11. Tabela nr 11 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach;
12. Tabela nr 12 - Stopa bezrobocia rejestrowanego;
13. Tabela nr 13 - Bezrobotni według gmin, Stan w końcu 2 półrocza 2021 roku;
14. Tabela nr 14 - Deficyty zawodów;
15. Tabela nr 15 - Struktura rodzin zastępczych w powiecie szydłowieckim roku 2020;
16. Tabela nr 16 - Pomoc udzielona usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych w 2020 r.;
17. Tabela nr 17 - Struktura rodzin zastępczych w powiecie szydłowieckim roku 2021;
18. Tabela nr 18 - Pomoc udzielona usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych w 2021;
19. Tabela nr 19 - Rodzaje opieki medycznej świadczonej w powiecie szydłowieckim w 2021 roku;
20. Tabela nr 20 - Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie;
21. Tabela nr 21 - Podstawowa opieka zdrowotna – porady
22. Tabela nr 22 - Kadra medyczna;
23. Tabela nr 23 - Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem wg powiatów;
24. Tabela nr 24 - Turystyczne obiekty noclegowe wg rodzajów;
25. Tabela nr 25 - Wykaz dróg powiatowych;
26. Tabela nr 26 - Drogi powiatowe wg typu nawierzchni;
27. Tabela nr 27 - Ludność korzystająca z oczyszczalni;
28. Tabela nr 28 - Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku;

29. Tabela nr 29 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%].

Spis wykresów

1. Wykres nr 1 – Stopa bezrobocia (w %) w powiatach województwa mazowieckiego – wrzesień 2022;
2. Wykres nr 2 - Dynamika bezrobocia rejestrowanego;
3. Wykres nr 3 – Długość dróg powiatowych w gminach Powiatu Szydłowieckiego;
4. Wykres nr 4 - Zarejestrowane pojazdy w Powiecie Szydłowieckim;
5. Wykres nr 5 - Struktura wykonania dochodów i wydatków Powiatu Szydłowieckiego w latach 2019-2021.

Spis map

1. Mapy nr 1 - Położenie miasta Szydłowiec;
2. Mapa nr 2 – gminy Powiatu Szydłowieckiego;
3. Mapa nr 3 – Położenie Powiatu Szydłowieckiego;
4. Mapa nr 4 – Typologia strukturalna obszarów wiejskich;
5. Mapa nr 5 - Potencjał rozwojowy rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego;
6. Mapa nr 6 - Stopa bezrobocia w powiatach województwa mazowieckiego;
7. Mapa nr 7 - Osoby długotrwale bezrobotne w powiatach województwa mazowieckiego;
8. Mapa nr 8 - Osoby bezrobotne zamieszkałe na wsi;
9. Mapa nr 9 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – dekarze i blacharze budowlani;
10. Mapa nr 10 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – monterzy instalacji budowlanych;
11. Mapa nr 11 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
12. Mapa nr 12 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – spawacze;
13. Mapa nr 13 - Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2022 r. – kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych;
14. Mapa nr 14 - Zabytki Powiat Szydłowiecki;
15. Mapa nr 15 – Ziemia Odrowążów;

16. Mapa nr 16 - Szlaki turystyczne Mazowsza - Powiat Szydłowiecki;
17. Mapa nr 17 – Formy ochrony przyrody;
18. Mapa nr 18 – Mapa układu drogowego;
19. Mapa nr 19 - Wykaz funkcjonujących Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów.

